VENIAMIN POCITAN PLOEŞTEANU

ION CREANGĂ

CA SCRIITOR.

La 100 de ani dela naşterea lui (1837 — 1937).

VOL. II

Bucăţi alese din opera sa.

BUCUREŞTI.
1938

www.digibuc.ro

VENIAMIN POCITAN PLOEȘTEANU

ION CREANGĂ

CA SCRIITOR.

La 100 de ani dela naşterea lui (1837 — 1937).

VOL. II

Bucăţi alese din opera sa.

BUCUREŞTI.

www.digibuc.ro

Prefață

Dacă Creangă, s'ar fi mărginit numai la slujba lui diaconească şi mai apoi la acea de institutor, fără să-şi aşeze pe hârtie ideile, *atunci munca lui de slujitor al sf. Altar, ca şi aceia de apostol luminător al fiilor poporului, s'ar fi spulberat şi risipit în vânt; iar asupra personalităţii lui, s'ar fi tras perdeaua uitării, cum s'a întâmplat cu atâţi alţi distinşi dascăli ai neamului nostru.*

El însă, e drept îndemnat mai mult de alţii, şi-a pus creerul la muncă şi a scris; *iar* scrisul lui, *l'a scos la iveală, şi l-a ridicat la adevărata valoare.*

Ne închipuim, cât şi-a bătut el capul şi cu câte greutăţi a trebuit să lupte, osteneli de zi şi noapte, spre a-şi aşterne, în scris, produsele minţii lui şi cu câtă jenă le-a dat publicităţii, cunoscându-şi micimea fiinţii şi sărăcia bagajului său de cunoştinţe.

Dar a îndrăznit, s'a străduit, şi a izbutit.

Este interesant a şti, cum compunea Creangă In această privinţă, iată ce povesteşte un contimporan al său, care l-a cunoscut şi a aflat acest lucru din gura lui:

„Când te-apuci să faci un lucru, — zicea el — pe care nu l-ai mai făcut şi nici n'ai învăţat să-l faci, e ca şi cum ai merge pe'ntunerec, pe nişte locuri, pe unde n'ai mai umblat. Mergi în bobote. Aşa păţesc eu, *când m'apuc de scris.* Dau pe ici, dau pe dincolo, dar nu ştiu, pentru ce pe ici şi nu pe dincolo. De unde să ştiu! Ce-am învăţat eu? Şcoală n'am făcut, cum se cade; vreo limbă streină, franţuzeşte ori măcar nemţeşte, nu ştiu. — Tot ce mă pricep şi eu să fac, e atâta: Mă ţin după ureche, *scriu*, şi după ce citesc tare, ascult să văd cum sună, cum vine la auz, şi dacă-mi pare că nu sună bine, schimb până şi eu, ce nu

www.digibuc.ro

ştiu cum s-o mai schimb". Aşa mărturisia Creangă prietenului său T. Speranţă, vorbind despre „amintirile" lui.

Despre „cărţile lui didactice" iarăşi, se zicea, că Creangă cu câţiva colegi institutori; s'au apucat să facă nişte cărţi de şcoală. „Noua metodă" o făcuseră. Acum erau, mi se pare la *„Cartea de citire"*, pe care hotărîseră s-o facă, în timpul vacanţei celei mari, la *Ungheni.* — Impreună cu Creangă mai erau: Preotul Gh. Ienăchescu, Vasile Receanu şi Const. Grigorescu. In sfârşit, câţi erau, s'au dus cu toţii la Ungheni, în vacanţa mare, şi-au luat casă, s'au aşezat acolo cu familiile şi Duminica viitoare după prânz, la orele patru, trebuiau să aibă prima şedinţă, în care să se întrunească cu toţii şi să înceapă a lucra la „Cartea de citire".

— Aşa au făcut. In ziua hotărîtă, Duminică, la orele patru, toţi asociaţii erau adunaţi. Locul, unde se adunară, sediul asociaţiei, cum s'ar zice, era o casă din sat, aşezată pe malul Prutului, aşa că pe fereastră se vedea, frumoasa pânză de argint, apa Prutului, mişcându-se dela Nord la Sud. Sediul, drept vorbind, era o *odaie*, în care singura mobilă era: o masă de brad, vreo cinci sau şase scaune, toate vechi ca şi masa, o doniţă cu capac şi cu o tinichea de băut apă, pusă cu gura în sus pe capac; apoi un număr de cue prin pereţi, pentru atârnat pălăriile şi vre-o haină.

In odaie acolo, se intra prin tindă. Curtea casei venea spre sud. Din curte, intrai la stânga în tinda casei, apoi în dreapta era odaia, care avea trei ferestre: una în fund spre Prut, în dreptul uşii. La această fereastră era aşezată masa. Celelalte două ferestre erau spre curte.

Creangă avea un ghiozdan şcolăresc, din care scoate nişte caete scrise, manuscrise şi le pune pe masă.

— Ei, zice el, aşezându-se pe scaun. Haide să'ncepem. Citesc deocamdată eu, pe urmă or mai citi şi alţii. Creangă deschide un caet. Toţi ceilalţi se aşează pe scaune, să asculte cititul şi să discute împreună, unde o fi nevoie. Creangă îşi face cruce şi începe: *Doamne ajută!*

— *Titlu*: *„Inul şi cămaşa"*. Ascultaţi?

— Da, ascultăm, zi-i. *Inul şi cămaşa*:... Din in, ca şi din cânepă, tot pânză se face... A!... stai cum vine aici: „Din *in* ca şi din *cânepă*, tot pânză se face?....

Cum vi se pare vouă?! Ia ascultaţi: Din in, ca şi din cânepă, *tot pânză se face?*... Din in, ca şi din cânepă, *tot pânză se face?*.... Din in ca şi din cânepă?.... Din in?... Din in?... din in, ca şi *din cânepă?*... din cânepă... Din in, ca şi *din cânepă*, tot pânză se face....

www.digibuc.ro

— Ei, dar dă-o dracului, zice Const. Grigorescu, ce tot o frămânţi şi-o învârteşti atâta!!...

— Ei, ascultaţi cum vine, — zice Creangă: Din in ca şi cânepă, *tot pânză* se face....

— Ei, cum vine, cum vine, dac'o tot suceşti acolo... adaogă C. Grigorescu.

— Ei, lasă-l, să vadă cum vine, zice preotul Ienăchescu, scoţând portabacul să-şi facă o ţigare. Creangă îşi pune mâinile la urechi şi citeşte înainte, cu diferite întreruperi şi diferite accentuări de cuvinte. Din in, ca şi din cânepă, tot pânză se face... Din in, ca şi din cânepă, tot pânză se face...

Preotul Gh. Ienăchescu, cu chipul lui de Crist, cam blond, şade la capătul mesii la stânga, cu cotul stâng pe masă şi-şi frumează liniştit ţigara. C. Grigorescu, roşcovan, cam mărunt, dar bine legat, chiar cam gras, se şcoală de pe scaun, îşi trece de vreo câteva ori mâna prin păr, dă de vreo două ori din cap, la dreapta şi la stânga, ca şi cum ar fi voit să-şi desmorţească gâtul, apoi se apucă de făcut ţigară.

Receanu, cam spân la faţă, şade cu coatele pe genunchi şi cu bărbia răzimată în mâini, în palme, şi se uită în pământ. Creangă, cu mâinile la urechi, îi dă înainte: din in ca şi din *cânepă*, tot pânză se face.

Stau aşa o bucată, poate vreun sfert de oră, apoi Receanu se scoală şi iese afară. Const Grigorescu, se ridică şi el şi iese după Receanu. Preotul Ienăchescu se uită după Grigorescu, mai stă o bucată şi haidi iese şi el afară.

Afară, Receanu: Mai bine mă duc să iau un pahar de bere, mi-o spus dela restaurant, că după prânz au bere proaspătă.

— Mă duc şi eu, zice Grigorescu.

— Ei, cum să-l lăsăm aşa singur? — zice Preotul Gh. Ienăchescu.

— Pai, dacă-i într'o ureche, zice Receanu.

— Ei, într'o ureche!... Nu se poate să-l lăsăm, zice iar Ienăchescu. In sfârşit, nu ştiu ce mai vorbesc, dar în curând pleacă cu toţii în sat. Se duc prin sat, se duc de fac baie în Prut, se întâlnesc cu prieteni, cu doamna Ienăchescu, cu doamna Grigorescu, cu nu ştiu mai cine: se duc la restaurant şi beau bere. Receanu cere nişte şuncă; Grigorescu şi Ienăchescu cârnaţi cu hrean, se începe şi niţel joc de cărţi, cunoscutul Ghiordum dela Iaşi. — In sfârşit, se fac orele aproape opt, când îşi aduc aminte de Creangă:

— Aoleu, ce ne facem?!... Se supără Creangă; se supără de nu-l mai împaci! Haidem la el...

www.digibuc.ro

— Ce să mai mergi, crezi că-l mai găseşti?... S'o fi dus acasă...

— Aş, dus!... Haide să mergem, zice Ienăchescu şi o apucă înainte. Ceilalţi, hai şi ei. Merg, merg şi ajung la poarta casei. Dela poartă, încep s-o ia încet, calcă 'n vârful degetelor. Merg şi ascultă. Linişte! Uşa la casă, deschisă. S'a dus!... A plecat!... Mai merg. S'apropie de uşă. Receanu s'a urcat pe prispă, pe târnaţ, stă şi ascultă. Ceilalţi se apropie şi-l întreabă, prin semne. Receanu răspunde tot prin semne că: nimic. S'apropie şi celălalt şi ascultă. Nimic, nu s'aude. Nimic.

— Hai să intrăm, zice Grigorescu şi urcă pe prispă; dar atunci s'aude din casă: Din *in*, ca şi din *cânepă*, tot pânză se face [1]. — Aşa se muncea Creangă, la compunere.

Dar, ce-a scris Creangă?

Opera lui Creangă este de două feluri: a. *Cărţi didactice, în colaborare* şi b. *povestiri literare.*

a. Cărţi didactice, *în colaborare.*

1. *Metoda nouă de scriere şi cetire pentru uzul clasei I primară, de institutorii: I. Creangă, C. Grigorescu, G. Ienăchescu, N. Climescu, V. Răceanu* şi *A. Simionescu.* Iaşi, 1868. După vechile „bucoavne", cu *az-buche* şi „cruce-ajută" 'n frunte; după cărţile didactice ale lui *Amfilohie Hotiniul*, cele „tipărite cu blagoslovenia şi toată cheltuiala preasfinţiei sale Kiriu Kir *Iacov* (Stamate), arhiepiscop şi mitropolitul Moldaviei, întru a preasfinţiei sale tipografie, în Iaşi, 1795"; după cărţile didactice, întrebuinţate dela 1814 în manuscris şi apoi tipărite (1836), ale lui *Aga G. Asaki*, mădular al Academiei de Roma şi alţii; — apare un *abecedar* românesc de *M. Schwartz*, institutor la o şcoală evreească particulară din Iaşi, întitulat: *Cursul de scriere şi cetire*,— care se răspândeşte repede, întrând şi în şcoale româneşti, aşa că, la 1867 iese ediţia a II, în tipografia H. Goldner. Abecedarul evreului Schwartz era întocmit după regulele pedagogice, dar era mai mult o

1. Am învăţat şi eu: *Metoda nouă* a lui Creangă, în colaborare. Mi-aduc aminte că se începea cu: i-n = in. Ce-o fi avut Creangă cu *inul* şi *cânepa, pânza* şi *cămeşa*, pe care le întrebuinţează în cărţile sale. Nu cumva o fi vre o reminiscenţă de-acasă, când ajuta mamei sale, la „pieptănuşi, la nevedit, la făcut ţevi cu sucala şi la tors cu roata": din care pricină, îl porecleau fetele din sat, cu răutate: *Ion Torcălău?...*

www.digibuc.ro

traducere proastă din nemţeşte, pentrucă autorul nu ştia românește[1]. Creangă are în vedere şi acest abecedar, la alcătuirea abecedarului său întitulat: *Metoda nouă...* dar numai în privinţa sistemului pedagogic, cuprinsul însă, îl aşează într'o frumoasă limbă românească[2]. De altfel şi acest fapt l-a ambiţionat pe Creangă să scrie cărţi didactice. Cum, îşi zicea el? Românii să înveţe românește, depe cărţi făcute de belferi jidovești?

Această carte a lui Creangă şi asociaţii lui, a avut un succes de librărie, extraordinar. Prima ediţie, în 4000 ex. s'a vândut numai în câteva săptămâni. A fost nevoe de a se scoate altă ediţie, la iuţeală, tot în acel an (1868).

Au apărut 23 ediţii, între 1868—1893, în peste 500.000 exemplare. Ediţia a IX, aprobată prin decret domnesc, — a fost introdusă şi în armată, la cursurile de adulţi, în şcolile particulare, etc. răspândindu-se în toate părţile ţării[3]. Chiar

---

1. Iată cum învaţă jidovul Schwartz pe copii, românește: *Domnul face milă de noi; Iacob a visat de o scară; el zidi un zid; el vorbește la mine; nu mânca multă chină; în loc de-a zice, nu lua multă chinină etc.*

2. Faptul acesta face pe *I. Pop Florantin*, profesor la liceul naţional din Iaşi — care şi el avea cărţi didactice — cu care se uneşte şi *Aron Densuşianu*, ca să-l acuze pe Creangă de „plagiat". Creangă însă le răspunde, cu vârf şi îndesat, atăcând şi lucrarea didactică a lui Florantin, cu mult succes. Aşa de pildă, zice el: *Florantin*, pentru ca copiii să înveţe litera *f*, le arată figura *farului* dela Constanţa, şi încă scrisă cu *ph (? !)*, dar câţi copii au văzut, în viaţa lor, un *far?* Pentru *u* li se arată un fir de *usturoiu*, „ca să placă, se vede fraţilor Şaraga, cu cari s'a întovărăşit, să facă negustorie de cărţi şcolare scolastice"; pentru litera *c*, un fir de *ceapă*; iar pentru litera *e* chipul unui *eremit* (călugăr). Auziţi, oameni buni! exclamă Creangă: Câţi copii ştiu ce va să zică un eremit? Şi spuneţi acuma, dacă Dl. Pop Florantin nu aiurează! Nu era mai potrivit oare, ca după *usturoiu* şi *ceapă*, să fi arătat figura unui *ermuc?* (Fes jidovesc, nedeslipit de capul jidovilor habotnici (explicaţia lui Creangă). Arată apoi multe, scâlcieri de limbă, din cărţile lui, încheind, după obiceiul lui, cu şfichiul, usturător: „Vorba ceea: A şi *Umblat el, sărmanul, după înţelepciune, dar n'a avut unde-o pune!*". — Vezi: *Nicolae Ţimiraş*: Ioan Creangă, op. cit. p. 163—67.

3. Încă depe când se aflau în „preparandia" dela Trei Ierarhi, Creangă şi cu câţiva din colegii săi, se hotărăsc a se aduna în fiecare seară, în localul şcoalei, şi a păşi la coordonarea materialului, pe care, în vreme îndelungată şi cu multă, îl adunaseră, înadins, pen-

www.digibuc.ro

coreligionarii lui Schwartz, de pe la şcolile jidoveşti, au îndepărtat cartea lui, şi-au introdus „metoda nouă". — In timpul când era T. Maiorescu ministru de instrucţiune (1874), se întroduce „Metoda" în şcoli, *obligatoriu*, împreună cu alte două manuale, zicând şi „nu se vor putea admite alte manuale de cât aceste, în şcolile primare".

2. *Iuvăţătorul copiilor*, **carte de cititu**, *în clasele primare de ambe sexe, cu litere, slove şi buchii. Cuprinzând învăţături morale şi instructive de institutorii: C. Grigorescu, I. Creangă şi V. Receanu.* (Iassy). Tipografia H. Goldner. 1871. — Era alcătuită după toate regulele pedagogiei. La început vorbea despre *casă, livadă, grădină, şcoală* etc. (dela cele mai apropiate la cele mai depărtate); ceva din sf. Scriptură a V. şi N. Testament, poveşti, poezioare, etc. Era superioară altor cărţi, sub toate raporturile.— De aceia a avut un frumos succes de librărie, apărând în *zece* ediţii [1].

3. *Povăţuitoriu la cetire prin scriere după sistema fonetică de institutorii: Gheorghe Ienăchescu şi Ion Creangă.* Iassy, Tipo litografia H. Goldner, strada Primăveriei, 1876. 48. pag. în 8. Scris după îndemnul lui Titu Maiorescu — A fost însă respins dela aprobarea ministerială, de oarece căzuse guvernul în care Maiorescu fusese ministru cultelor şi instrucţiunii publice. Creangă se exprimă astfel, despre această carte: „Prostişor lucru am făcut, dar ş-a luat plata, căci *înapoiat* de onor. minister actual, şade la răcoare, în pod la părintele

---

tru întocmirea unui „abecedar". Astfel s'a alcătuit „Metoda Nouă". Ne având mijloace de a o tipări, s'au adresat mai întâi societăţii „Junimea", ca să o tipărească, în tipografia sa. Insă, fiindcă această tipografie nu avea încă literă caligrafică, n'a putut-o tipări, deşi primise oferta, în urma avizului favorabil al unei comisiuni instituite adhoc.

Autorii s'au adresat atunci „societăţii pentru învăţătura poporului român", care a rânduit şi ea o comisiune şi găsind „metoda" mai bună decât toate abecedarele apărute până atunci, a aprobat tipărirea ei, cu condiţia, de a i se înapoia capitalul dat, pentru tipărire şi câştigul ce va ieşi dela ediţia I-a şi a II-a.

1. *I. Nădejde* în „Contemporanul" atacă *partea ştiinţifică*, din această carte, făcută de colaboratorii lui Creangă. Intre altele îi sare 'n ochi cuvintele": „Mâna cea nevăzută a lui *Dumnezeu*, a făcut să răsară plantele". Creangă îi răspunde, tot prin „Contemporanul": „Furia ursului împotriva câtorva albine", şi-l roagă „să nu-şi facă aşa mare nălucă despre „morile de vânt", nici să grăbească a se turci", după cum zice, căci şi acolo dă de... *mâna lui Dumnezeu cea nevăzută*, care, dacă nu ne-ar fi găurit pielea în dreptul ochilor, nu ne-am putea vedea greşelele unii altora". A mai răspuns şi Nădejde, căutând să se apere, dar, în cele din urmă, — bătut s'a dat.

www.digibuc.ro

Ienăchescu, tovarăş la *pagubă*. Vr'o 30—40 galbeni, nu's mai mulţi". Cartea este împărţită în 4 trepte şi este sistematic alcătuită, după regulele pedagogice.

4. *Geografia Judeţului Iaşii; pentru clasa II primară urbană şi pentru clasa III-a primară rurală, de ambe sexe, de institutorii: V. Receanu, Gh. Ienăchescu şi I. Creangă.* Iaşi. Tipografia D. Gheorghiu, strada Ipsilante, No. 3. 1879.

Apare în cinci ediţii. Ultima în 1892 [1].

5. *Planul oraşului Iaşi de V. Receanu, Gh. Ienăchescu şi I. Creangă Iaşi. 1892.* După Fred. Reytavin. Redus şi litografiat de A. Roşculescu. Pentru geografia judeţului Iaşi.

6. *Harta judeţului Iaşii, întocmită de institutorii: V. Receanu. şi I. Creangă Iaşi. 1879—1880 şi 1882.*

7. *Regulile limbei române pentru începători clasa II-a primară, de Titu Maiorescu,* retipărită cu învoiala autorului, de *I. Creangă*, Iaşi. 1879. A apărut şi în a doua ediţie, în 1882.

8. *Metoda specială a Aritmeticei.* Treapta a II-a No. dela 1—100. Sau dela 10—100. 1864, 5/12, de Creangă Ion (manuscris) [2].

b. Povestiri literare.

Nu diaconatul sau institútoratul şi nici chiar succesul extraordinar de autor *didactic*, în colaborare, l-au ridicat pe Creangă, în sfera celor nemuritori. Nu. Singură *opera lui literară*, l-a aşezat, pentru totdeauna, în rândul celor mai de seamă scriitori, — poate cel mai original autor de literatură populară românească. Zic „cel mai original", pentrucă sufletul lui a rămas curat românesc, toată viaţa.

Creangă nu s'a inspirat din literaturi straine, fiindcă el n'a cunoscut altă limbă, decât acea a părinţilor şi a neamului său. Nici cartea pe care o învăţase, în cele patru clase de

---

1. Plagiată de generalul *A. Gorjan.* Creangă îl atacă printr'o scrisoare, întitulată: *O întrebare D-lui A. Gorjan, autorul mai multor cărţi de Geografie*, arătând că, nu-i nici o singură pagină din cartea lui, unde să nu fi fost bucăţile plagiate, după cartea lui Creangă şi colaboratorii săi; iar acolo unde încearcă a pune ceva dela dânsul, greşeşte. — De pildă: La pag. 26, ziceţi că în târguşorul *Sărăria* e o biserică frumoasă. Cine a văzut biserică şi încă frumoasă, în târguşorul *Sărăria?* Poate că aveţi de gând s'o faceţi D-voastră?! Sau... ziceţi că la *Sculeni*, e o mare trecătoare în Rusia...— O fi, pentru vagabonzi, dar nu pentru cei cu paşaport... Incheie scrisoarea cu rugămintea de a răspunde Gorjan la întrebarea: „Când cineva se foloseşte de munca şi sudoarea altuia, cum se chiamă asemenea faptă?... A fost prea destul pentru bietul Gorjan, care a tăcut chitic.

2. Vezi analiza acestor lucrări la *Lucian Predescu:* Ioan Creangă. op cit. II, opera. p. 162—204.

www.digibuc.ro

seminar şi anul de „preparandă“, nu-l ajutase mult, în această direcţie şi nici măcar n-a călătorit prin meleaguri îndepărtate, decât într'un târziu, dela Iaşi la Bucureşti, pentru nevoile lui şi ale învăţământului. Incolo, toată atenţiunea şi activitatea lui a fost concentrată asupra sufletului poporului românesc, din care se trăgea, şi numai aşa a reuşit — *prin talentul, pe care i l-a dat Dumnezeu* — să prinză felul de trai al acestui neam, prin povestirea atâtor întâmplări din viaţa sa copilărească, petrecută în satul său de naştere şi'n împrejurimi, şi prin poveşti, scrise într'o limbă populară moldovenească şi cu o fantazie şi un umor caracteristic firii sale de fiu de ţăran neaoş, din părţile Moldovei. Aceasta este originalitatea lui Creangă. Aceasta este şi rama în care se încadrează chipul său, în rândul celor mai de seamă literaţi ai neamului nostru. Opera sa, deşi variată, se poate aduna într'un singur mănunchiu, având aceiaşi marcă de originalitate a celui mai dibaciu *povestitor popular.*

Scrierile lui literare se pot astfel grupă:

1. **Amintiri din copilărie** (I—IV), cu o *autobiografie* neterminată, la început; aşezate nu după cuprins, ci după ordinea *cronologică* a publicării lor.

2. **Povestiri hazlii:** Soacra cu trei nurori. — Moş Nichifor Coţcariu. — Ioan Roată şi Unirea. — Ioan Roată şi Cuza-Vodă. — Popa Duhu şi Cinci pâini.

3. **Poveşti şi basme:** Capra cu trei iezi. — Punguţa (punguliţă) cu doi bani. — Dănilă Prepeleac. — Povestea lui Stan Păţitul. — Fata babei şi fata moşneagului. — Ivan Turbincă. — Povestea unui om leneş şi povestea *prostia omenească.* — Povestea porcului. — Povestea lui Harap-Alb şi Făt-Frumos, fiul Epei.

4. **Teatrale.** Dragoste chioară şi amor ghebos şi o piesă.

5. **Diverse:** Misiunea preotului la sate. — Rostiri, zicători, cuvinte. — 6. *Atribuite* lui I. Creangă: Inul şi cămaşa. — Acul şi barosul. — Calicul din Talpalari. — Spicul drept şi spicul plecat. — Ursul păcălit de vulpe şi Şoarecele şiret şi lacom

Cu privire la *bibliografie,* însemnăm că, mai toţi scriitorii noştri de seamă au scris câte ceva despre I. Creangă, admirând opera lui. Dar nu numai scriitorii români, ci şi străinii au căutat să studieze viaţa şi opera literară a lui Creangă. Multe din scrierile lui sunt traduse în mai toate limbile europene: *germană, franceză, engleză, italiană, ungară, cehă şi altele.* Aşa că opera lui Creangă este recunoscută ca operă de deosebită valoare literară, de toţi învăţaţii români şi streini.

www.digibuc.ro

Aceasta ne-a îndemnat şi pe noi, de a ne ocupa cu viaţa şi opera lui Creangă, la împlinirea unui veac dela naşterea sa, dând în tipar, *bucăţi alese*, din lucrarea lui, cari ni s'au părut mai frumoase.

Incepem cu **prefaţa** *la poveştile sale*, scrisă de dânsul, care are următorul cuprins: *Iubite cetitoriu.*

Multe prostii îi fi cetit, de când eşti. Ceteşte rogu-te şi aceste şi unde-i vede că nu-ţi vin la socoteală, ie pana în mână şi dă şi tu altceva mai bun, la ivală; căci eu atâta m'am priceput şi atâta am făcut. — Autoriul.

FRAGMENT DE BIOGRAFIE

GĂSIT PRINTRE HÂRTIILE LUI CREANGĂ

Sânt născut la 1 Martie 1837, în satul Humuleştii, judeţul Neamţului, plasa de sus, din părinţi români: Ştefan a lui Petre Ciubotariul din Humuleşti şi soţia sa Smaranda, născută David Creangă, din satul Pipirig, judeţul Neamţului.

Intâi şi'ntâi am început a învăţă cruce-ajută , după moda veche, la şcoala din Humuleşti, o chilie făcută cu cheltuiala sătenilor, din îndemnul şi osârdirea părintelui Ioan Humulescu, care aveă o mână de învăţătură, uu car de minte şi multă bunătate de inimă. Dumnezeu să-l ierte! Poate să fi fost de vreo unsprezece ani, când am început a învăţă. Ştiu că eram atunci un băet sfrijit, prizărit şi fricos şi de umbra mea.

Dascălul nostru erà un holteiu frumos, zdravăn şi voinic şi-l chemà Vasile al Vasilcăi. El erà şi dascălul bisericii din sat. Un sorcovăţ nemţesc plăteà tata pe lună dascălului, ca să mă înveţe. Şi pe atunci îmi ziceau în sat şi la şcoală: Ionică a lui Ştefan al Petrei.

Peste vr'un an, vornicul, prinzând la oaste cu arcanul pe bădiţa Vasile, dascălul nostru, şcoala a rămas pustie; iară noi şcolarii, cari eram peste patruzeci la număr, ne-am împrăştiat pe la casele noastre. După vrun an, iarăş s'a deschis şcoala. Dar dascălul Iordache fiind cam chilachiu, a început a ne ridicà de urechi la fârta, deasupra uşei şi a ne preà îndesì la spinare cu Sfânul Neculai, un biciu de curele făcut şi dăruit şcoalei de moş Fotea, cojocariul satului. Şi aşà, de unde până atunci mă duceam cu drag la şcoală, am început a umblà huciu-marginea: o zi mă duceam, două nu, dar tot deprinsesem a cetì oleacă.

www.digibuc.ro

Tata nu ştieà carte de feliu şi nici mult haz nu făceà de dânsa. El cam ades îmi ziceà: „Logofete brânză 'n cuiu, lapte acru 'n călămări, cam preà te codeşti la treabă; mă tem că de atâta cărturărie n'a aveà cine să ne tragă ciubotele". Dar mama, luând sama cum învăţam eu, ajunsese a ceti la ceaslov mai bine decât mine; şi se bucura grozav, când vedeà că mă trag la carte. Din partea tatei, puteam să rămân cum erà mai bine: „Nică a lui Ştefan al Petrei", om de treabă şi gospodariu în sat la Humuleşti. Mama însă erà în stare să toarcă 'n furcă şi să învăţ mai departe. Dar ce să mai învăţ în Humuleşti? căci în biserică ceteam şi cântam pe-din-afară, toate troparele ca şi dascălul Iordache.

Intr'o zi, aşà prin câşlegile Crăciunului, aproape de cârnileagă, viind bunicu-meu David Creangă din Pipirig pe la noi, m'a luat şi m'a dus la munte, în şcoala lui Alecu Baloş din satul Broşteni, judeţul Suceava, şi m'a aşezat în gazdă cu toată cheltuiala lui, la una Irinuca, care aveà două capre pline de râie. De aice urmam la şcoală: şi ori s'a prins cartea de mine ori nu, dar râia căprească, ştiu că s-a prins.

Aproape de Florii, profesorul Nanu mi-a dat drumul acasă, şi dela Broşteni am venit cu nişte plutaşi, pe Bistriţa, la Borca; dela Borca, cu o rudă a mea, pe Plaiul-Bătrân în Pipirig şi din Pipirig la Humuleşti. Şi când m'a văzut tata şi mama tuns chilug şi plin de râie, bucuria lor n'a fost proastă Ce să facă? Au început a mă scăldà, ba cu leşie de ciocălăi, ba cu usuc de lână, ba a mă unge cu dòhot, şi într'o săptămână m'au izbăvit de boală. Dar şi eu le-am tras în ziua de Paşti un „Ingerul a strigat" la biserică, de-au rămas toate babele din sat, cu gura căscată la mine, iar fetele numa-şi dau ghiont una alteia, văzând ce poate acum Nică a lui Ştefan al Petrei! Dascălul Iordache rămăsese acum pe jos; erà a cincea roată la car. Biata mamă, crezând că am să ies un al doilea Cucuzel, s'a pus cu rugăminte pe lângă tata şi m'a dat să învăţ psaltichie la un psalt de la biserica Adormirea din Târgul Neamţului, peste baltă, la vreo două svârliţuri de piatră departe de satul nostru. Trei husăşi plătea acum tata pe lună pentru mine.

O iarnă am învăţat şi la această şcoală, căci iarna ce mai puteam învăţà; iar vara nu făceam purici mulţi pe la şcolă; trebuià s'ajut acasă: la tors, la peptănuşi, la nevedit, la făcut ţevi cu sucala şi la tors cu roata. Câte trei-patru ci de canură torceam pe zi; mă întreceam cu fetele cele mari din tors, şi ele din răutate mă porecleau „Ion Torcălău".

www.digibuc.ro

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Domnişoarei L(ivia) M(aiorescu).

I

Şcoala din Humuleşti. — Părinţii. — Bunicul David Creangă din Ardeal. — Şcoala lui Alecu Balş (Baloş) din Broşteni. — Irinuca. — Reîntoarcerea la bunica Nastasia.

Stau câteodată şi-mi aduc aminte, ce vremi şi ce oameni mai erau în părţile noastre, pe când începusem şi eu, drăguliţă-Doamne, a mă rădîcà băeţaş, la casa părinţilor mei, în satul Humuleştii, din târg, drept peste apa Neamţului; sat mare şi vesel, împărţit în trei părţi, care se ţin tot de una: Vatra Satului, Delenii şi Bejenii. Ş'apoi Humuleştii şi pe vremea aceea, nu erau numai aşà, un sat de oameni fără căpătâiu, ci sat vechiu răzăşesc, întemeeat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul şi unul, cu flăcăi voinici şi fete mândre, care ştiau a învârti şi hora, dar şi suveica, de vuià satul de vătale în toate părţile; cu biserică frumoasă şi nişte preoţi şi dascăli şi poporăni ca aceia, ce făceau mare cinste satului lor. Şi părintele Ioan, de sub deal, Doamne, ce om vrednic şi cu bunătate mai erà! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s'au pus în ţintirim, care erà îngrădit cu zăplaz de bârne, streşinit cu şindilă, şi ce chilie durată s'a făcut la poarta bisericii, pentru şcoală; ş'apoi să fi văzut pe neobositul părinte, cum umblà prin sat, din casă în casă, împreună cu bădiţa Vasile a Ilioaiei, dascălul bisericii, un holteiu zdravăn, frumos şi voinic, şi sfătuià pe oameni, să-şi dee copiii la învăţătură. Şi unde nu s'au adunat o mulţime de băeţi şi fete la şcoală, între cari eram şi eu, un băet prizărit, ruşinos şi fricos şi de umbra mea.

Şi cea dintâiu şcolăriţă a fost însăşi Smărăndiţa popii, o sgâtie de copilă, ageră la minte şi aşà de silitoare, de întreceà mai pe toţi băeţii şi din carte, dar şi din nebunii. Insă părintele, mai în toată ziua da pe la şcoală şi vedeà ce se petrece... Şi ne pomenim într'una din zile că, părintele vine

www.digibuc.ro

la şcoală şi ne aduce un scaun nou şi lung, şi după ce-a întrebat pe dascăl, care cum ne purtăm, a stat puţin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului: „Calul Bălan“, şi l-a lăsat în şcoală.

In altă zi, ne trezim că iar vine părintele la şcoală, cu moş Fotea, cojocarul satului, care ne aduce dar de şcoală nouă, un drăguţ de biciuşor de curele, împletit frumos şi părintele îi pune nume „sfântul Nicolai“, după cum este şi hramul bisericii din Humuleşti... Apoi pofteşte pe moş Fotea, că dacă i-or mai pică ceva curele bune, să mai facă, aşa din când în când câte unul, şi ceva mai grosuţ, dacă se poate... Bădiţa Vasile a zâmbit atunci, iară noi şcolarii am rămas cu ochii holbaţi unii la alţii. Şi a pus părintele pravilă şi a zis: că în toată Sâmbăta să se procitească băeţii şi fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare, de tot ce-a învăţat peste săptămână; şi câte greşeli va face, să i le însemne cu cărbune pe ceva; iar la urma urmelor, de fiecare greşală să-i ardă şcolarului câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum erà sprinţară şi plină de incuri, a bufnit de râs. Păcatul ei, sărmana! — la poftim de încalecă pe Bălan, jupânească, zise părintele, de tot posomorît, să facem pocinog sfântului Nicolai, cel din cuiu. Şi cu toată stăruinţa lui Moş Fotea şi a lui Bădiţa Vasile, Smărăndiţa a mâncat papara şi pe urmă şedeà cu mânile la ochi şi plângeà ca o mireasă, de sărià cămeşa depe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înlemniţi. Iar părintele, ba azi, ba mâne, aducând pitaci şi colaci din biserică a împărţit la fiecare, de ne-a îmblânzit şi treaba mergeà strună; băieţii schimbau tabla în toate zilele, şi Sâmbăta, procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, aşa, câte-odată; căci din băţul în care erà aşezată fila cu cruce-ajută şi buchile scrise de bădiţa Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătaji, de la trătaji la ceaslov, ş'apoi dă, Doamne, bine! In lipsa părintelui şi a dascălului, întram în ţintirim, ţineam ceaslovul deschis, şi cum erau filele cam unse, trăgeau muştele şi bondarii la ele şi când clămpăniam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădiam deodată; potop erà pe capul muştelor! Intr'una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele, şi când le vede aşa sângerate cum erau, îşi pune mânile în cap de năcaz. Şi cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan, şi a ne mângâià cu sfântul ierarh Nicolai, pentru durerile cuvioaselor muşte şi ale cuvioşilor bondari, cari din pricina noastră au pătimit. Nu trece mult după asta şi într'o zi, prin luna Mai, aproape de Moşi,

www.digibuc.ro

îndeamnă păcatul pe bădiţa Vasile tântul, că mai bine nu i-oiu zice, să puie pe unul, Nic'a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare şi înnaintat la învăţătură până la genunchiul broaştei, erà sfădit cu mine din pricina Smărăndiţei popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într'o zi o bleandă (ghiont), pentru că nu-mi da pace să prind muşte... Şi Nică începe să mă asculte, şi mă ascultă el, şi mă ascultă, şi unde nu s'apucă de însemnat la greşeli cu ghiotura pe o draniţă: una, două, trei, până la două-zeci şi nouă. Măi!!! s'a trecut de şagă, zic eu, în gândul meu; încă nu m'a gătit de ascultat şi câte au să mai fie! Şi unde n'a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor şi a tremurà de mânios... Ei, ei! acu-i acu. Ce-i de făcut, măi Nică! îmi zic eu, în mine. Şi mă uitam, pe furiş, la uşa mântuirii şi tot scăpăram din picioare, aşteptând cu neastâmpăr să vie un lainic de şcolar de afară, căci erà poruncă, să nu ieşim câte doi deodată; şi-mi crăpà măseaua'n gură, când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan şi de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi. Dar adevăratul sfânt-Nicolai, se vede că a ştiut de ştirea mea, că numai iaca ce întră afurisitul de băiet, în şcoală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre uşă, ies răpede şi nu mă mai încurc prin prejurul şcoalei, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Şi când mă uit înnapoi, doi hojmalăi se şi luase după mine; şi unde nu încep a fugì, de-mi scăpărau picioarele; şi trec pe lângă casa noastră, şi nu întru acasă, ci cotigesc în stânga şi întru în ograda unui megieş al nostru; şi din ogradă, în ocol; şi din ocol, în grădina cu păpuşoi, cari erau chiar atunci prăşiţi de-al doilea; şi băieţii, după mine! Şi, până să mă ajungă, eu, de frică, cine ştie cum am izbutit de m'am îngropat în ţărnă, la rădăcina unui păpuşoiu. Şi Nic'a lui Costache, duşmanul meu, şi cu Toader al Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lângă mine, vorbind cu mare ciudă; şi se vede că i-a orbit Dumnezeu, de nu m'au putut găbui. Şi dela o vreme ne-mai auzind nici o foşnitură de păpuşoi, nici o scurmătură de găină, am ţâşnit odată cu ţărna'n cap şi tiva la mama acasă; şi am început a-i spune cu lacrimi, că nu mă mai duc la şcoală, măcar să ştiu bine că m'or omorî. A doua zi însă, a venit părintele pe la noi, s'a înţeles cu tata, m'au luat ei cu binişorul şi m'au dus iar la şcoală. „Că dă, e păcat să rămâi fără leac de învăţătură", zicea părintele, doar ai trecut de bucheludeazla şi bucheriţazdra: eşti acum la ceaslov şi mâne-poimâne ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învăţăturilor şi, mai ştii

www.digibuc.ro

cum vine vremea, poate să te faci şi popă aici, la biserica sfântului Nicolai, că eu pentru voi mă strădănuiesc. Am o singură fată, ş'oiu vedeà eu, pe cine mi-oiu alege de ginere.

Hei, hei! când aud eu de popă şi de Smărăndiţa popii, las muştele în pace şi-mi ieu alte gânduri, alte măsuri; încep a mă da şi la scris, şi la făcut cădelniţa în biserică, şi la ţinut isonul, de par'că eram băet (de dascăl). Şi părintele mă ia la dragoste, şi Smărăndiţa începe, din când în când, a mă fură cu ochiul, şi bădiţa Vasile mă pune să ascult pe alţii, şi altă făină se macină acum la moară. Nic'a lui Costache, cel răguşit, balcâz şi răutăcios, nu mai aveà stăpânire asupra mea.

Dar nu-i cum gândeşte omul, ci-i cum vreà Domnul. Intr'una din zile, şi chiar în ziua de sfântul Foca, scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă, de dres drumul. Se ziceà că are să treacă Vodă pe acolo, spre mânăstiri. Şi bădiţa Vasile, n'are ce lucrà! Hai şi noi, măi băieţi, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă, când a trece pe aici, că satul nostru e mai leneş decât alte sate. Şi ne luăm noi dela şcoală şi ne ducem cu toţii. Şi, cari săpau cu cazmalele, cari cărau cu tărăboanţele, cari cu căruţele, cari cu covăţile; însfârşit lucrau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic'a Petricăi, cu pasnicul, vătămanul, şi câţiva nespălaţi de mazili, se purtau printre oameni de colo până colo; şi când deodată numai iaca vedem în prund câţiva oameni clae peste grămadă şi unul din ei mugind puternic. „Ce să fie acolo?", ziceau oamenii, alergând care de care din toate părţile.

Pe bădiţa Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiau acuma zdravăn, şi-l puneau în cătuşi, să-l trimeată la Piatră... Iacà pentruce scosese atunci vornicul oamenii la clacă. Aşà cu amăgele, se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită privelişte mai fu şi asta! Flăcăii ceilalţi, pe dată s'au făcut nevăzuţi; iară noi copiii, ne-am întors plângând pe la casele noastre. — Afurisit să fie câneriul de vornic şi cum au ars el inima unei mame, aşà să-i ardă inima sfântul Foca de astăzi, lui şi tuturor părtaşilor săi — blăstămau femeile din sat, cu lacrămi de foc, în toate părţile. Iar mama lui bădiţa Vasile îşi petreceà băetul la Piatră, bocindu-l, ca pe un mort! — „Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii", ziceà bădiţa Vasile mângâind-o; „şi în oaste trăeşte omul bine, dacă este vrednic. Oştean a fost şi Sfântul Gheorghe şi Sfântul Dimitrie şi alţi sfinţi

www.digibuc.ro

mucenici, cari au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi şi noi ca dânşii"!

Ei, ei! pe bădiţa Vasile l-am pierdut; s'a dus unde i-a fost scris. Şi părintele Ioan, umblà acum cu pletele în vânt, să găsească alt dascăl, dar n'a mai găsit un bădiţa Vasile: cuminte, harnic şi ruşinos, ca o fată mare. Erà în sat şi dascălul Iordache, fârnâitul dela strana mare, dar ce ţi-i bun? Ştià şi el glasurile pe dinafară de biserică, nu-i vorbă; dar clămpănià, de bătrân ce erà; ş'apoi mai aveà şi darul suptului... Aşà dar, şcoala a rămas pustie pentru o bucată de vreme şi câţiva dintre noi, care ne ţineam de părintele Ioan, calea-valea: biserica deschide pe om. Duminecile bâzâiam la strană şi hârşti! câte un colac! Şi când veniau cele două ajunuri, câte treizeci, patruzeci de băeţi, fugeam înaintea popii, de rupeam omătul, dela o casă la alta, şi la Crăciun nechezam ca mânzii; iar la Bobotează strigam chiraleisa, de clocotià satul. Şi când ajungea popa, noi ne aşezam în două rânduri, şi-i deschideam calea; iară el îşi trăgea barba şi ziceà, cu mândrie, către gazdă:

— Aiştia-s mânzii popii, fiule. Nişte zile mari ca aceste le aşteaptă şi ei, cu mare bucurie, tot anul. Gătitu-le-aţi ceva bob fiert, găluşte, turte cu julfă şi vărzare?

— Gătit, cinstite părinte; poftiţi de ne blagosloviţi casa şi masa, şi poftiţi de mai şedeţi, să ne şadă peţitorii.

Când auziam noi de masă, tăbăram pe dânsa, ş'apoi aţi-ne-te gură. Vorba ceea:

De plăcinte râde gura
De vărzare şi mai tare.

Ce să faci, că doar numai de două orî pe an este ajunul. Ba la un loc, mi-aduc aminte, ne-am grămădit aşà de tare şi am răsturnat masa omului cu bucate cu tot, în mijlocul casei, de i-am dogorit obrazul părintelui de ruşine. Dar el tot cu bunătate:

— De unde nu-i, de-acolo nu se varsă, fiilor, însă mai multă băgare samă, nu strică!

Apoi la hramul bisericii se ţinea praznicul câte-o săptămână încheiată; şi numai să fi avut pântece, unde să pui coliva şi bucatele, atât de multe erau. Şi dascăli şi popi şi vlădici şi de tot soiul de oameni, din toate părţile, se adunau la hramul bisericii din Humuleşti; şi toţi ieşau mulţămiţi. Ba şi la casele oamenilor, se ospătau, o mulţime de străini. Şi mama, Dumnezeu s'o ierte, straşnic se mai bucurà, când

www.digibuc.ro

se întâmplau oaspeţi la casa noastră şi aveà prilej să-şi împartă pâinea cu dânşii.

— Ori mi-or da feciorii, după moarte de pomană, ori ba, mai bine să-mi dau eu, cu mâna mea. S'au văzut de acestea!

Şi când învăţam eu la şcoală, mama îuvăţà cu mine acasă şi citià acum la ceaslov, la psaltire şi Alexandria, mai bine decât mine; şi se bucurà grozav, când vedeà că mă trag la carte. Din partea tatei, care ades îmi ziceà în bătae de joc:

Logofeţe, brânză 'n cuiu,
Lapte acru 'n călămări,
Chiu şi vai prin buzunări!

puteam să rămân, cum erà mai bine: „Nic' a lui Ştefan a Petrei", om de treabă şi gospodar în Humuleşti. Vorba ceea:

Decât codaş în oraş,
Mai bine 'n satul tău fruntaş.

Mama însă, erà în stare să toarcă'n furcă şi să învăţ mai departe. Şi tot cihăià mama pe tata, să mă mai dee undeva la şcoală, că auzise ea spuind la biserică în Paremii, că omul învăţat, înţelept va fi, şi pe cel neînvăţat, slugă-l va aveà. Şi afară de aceasta, babele care trag pe fundul sitei, în 41 de bobi, toţi zodierii şi cărturăresele, pe la care căutase pentru mine, şi femeile bisericoase din sat, îi băgese mamei o mulţime de bazaconii în cap, care de care mai ciudate: ba că am să petrec între oameni mari; ba că-s plin de noroc, ca broasca de păr; ba că am un glas de înger şi multe alte minunăţii; încât mama, în slăbiciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel, podoaba creştinătăţii, care scoteà lacrămi, din orice inimă împietrită, adunà lumea depe lume în pustiul codrilor şi veselià întreaga făptură, cu viersul său.

— Doamne, măi femee, Doamne, multă minte-ţi mai trebue, ziceà tata, văzând-o atât de ahotnică pentru mine. Dac'ar fi să iasă toţi învăţati, după cum socoţi tu, n'ar mai aveà cine să ne tragă ciubotele. N'ai auzit că unul, ci-că s'a dus bou la Paris, unde-a fi acolo, şi a venit vacă? Oare Grigore a lui Petre Lucăi dela noi din sat, pe la ce şcoli a învăţat, de ştie să spună atâtea bongoase şi conăcării, pe la nunţi? Nu vezi tu, că dacă nu-i glagore 'n cap, nu-i, şi pace bună?

— Aşà a fi, n'a fi aşà, zise mama, vreau să-mi fac băetul popă, ce ai tu?

www.digibuc.ro

— Numai decât popă, zise tata. Auzi, măi! Nu-l vezi că-i o tigoare de băet, cobăit şi leneş, de n'are pereche. Dimineaţa până-l scoli, îţi stupeşti sufletul. Cum îl scoli, cere de mâncare. Cât îi mic, prinde muşte cu ceaslovul şi toată ziulica bate prundurile după scăldat, în loc să pască cei cârlani şi să-mi dee ajutor la trebi, după cât îl ajută puterea. Iarna, pe ghiaţă şi la săniuş. Tu cu şcoala ta, l-ai deprins cu năravi. Când s'a face mai mărişor, are să 'nceapă a-i mirosi a catriţă şi cu astă rânduială, n'am să am folos de el, niciodată.

Şi, după cum am cinste a vă spune, multă vorbă s'a făcut între tata şi mama pentru mine, până ce a venit în vara aceea, pela August, şi cinstita holeră dela 48; şi a început a secerà prin Humuleşti, în dreapta şi 'n stânga, de se auzia numai chiu şi vai, în toate părţile. Şi eu, neastâmpărat cum eram, ba ieşiam la pârleaz, când trecea cu mortul pe la poarta noastră, şi-l boscorodiam cu cimilitura:

Chiţigae, gae, ce ai în tigae?
Papa puilor duc în valea socilor.
Ferice de gangur, că şede într'un vârf de soc
Şi se roagă rugului, şi se 'nchină cucului:
Nici pentru mine, nici pentru tine;
Ci pentru budihacea dela groapă,
Să-i dai vacă de vacă şi doi boi să tacă,

ba îl petreciam până la biserică şi apoi veniam acasă, cu sânul încărcat de covrigi, mere turture (acre), nuci poleite, roşcove şi smochine din pomul mortului, de se încruciau tata şi mama, când mă vedeau cu dânsele. Şi, ca să mă scape de belea, m'au trimis la stână, în dumbrava Agapiei, lângă podul Cărăgiţei, unde erau şi oile noastre, să şed acolo până s'a mai potoli boliştea; însă peste noapte a şi dat holera peste mine; şi m'am frământat, şi m'am zgârcit cârcel, şi-mi ardeà sufletul în mine de sete; şi ciobanii şi baciul habar n'aveau de asta: numai se întorceau pe ceea parte, în ţipetele mele şi horăiau mereu. Iară eu, mă târâiam cum puteam până la fântână, în dosul stânei, şi pe nimică pe ceas, beam câte-un cofăiel întreg de apă; pot zice că în noaptea aceea, la fântână mi-a fost masul şi n'am închis ochii, nici cât ai scăpăra din amnar. Abia despre ziuă s'a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s'a duş în Humuleşti, cale de două ceasuri cu piciorul şi a înştiinţat pe tata, de a venit cu căruţa şi m'a luat acasă. Şi pe drum necontenit ceream apă; iar tata mă amână cu momele, dela o fântână la alta, până a dat Dumnezeu de am ajuns în Hu-

www.digibuc.ro

muleşti. Şi când colo, doftorii satului: moş Vasile Ţandură şi altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă şi prăjiau pe foc într'nn ceaun mare, nişte hoştine cu său; şi dupăce mi-au tras o frecătură bună cu oţet de leuştean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoştinele fierbincioare pe o pânzătură şi m'au înfăşat cu ele peste tot, ca pe un copil; şi nu pot şti cât ar fi trecut în mijloc, pânăce am adormit mort şi de-abia a doua zi, pela toacă, m'am trezit sănătos, ca toţi sănătoşii: Dumnezeu să-i odihnească pe moş Ţandură şi pe tovarăşul său! Şi vorba ceea: Lucrul rău, nu piere cu una cu două. Până'n sară am şi colindat mai tot satul; ba şi pela scăldat am tras o raită cu prietenul meu, Chiriac a lui Goian, un lainic şi un pierdevară ca şi mine. Dar tata nu mi-a mai zis atunci nimică; m'a lăsat în voia mea, pentrn o bucată de vreme.

Peste iarnă, mama iar s'a pus pe capul tatei, să mă dee undeva la şcoală. Dar tată spuneà, că nu mai are bani de dat pentru mine.

— Lui dascălul Vasile a Vasilcăi plătiam numai câte un sorocovăţ pe lună. Iar postoronca de dascălul Simion Fosa din Ţuţueni, numai pentrucă vorbeşte mai în tâlcuri decât alţii şi sfârcăeşte toată ziua la tabac, cere câte trei husăşi pe lună. Auzi vorba? Nu face băetul ista atâţia husăşi cu strae cu tot, câţi am dat eu pentru dânsul, pâna acum!

Când a mai auzit mama şi asta, s'a făcut foc.

— Sărmane omule! Dacă nu ştii boabă de carte, cum ai să mă înţelegi? Când tragi sorcoveţii la musteaţă, de ce nu te olicăeşti atâta? Petre Todosiicai, crâşmarul nostru, aşă-i că ţi-a mâncat nouă sute de lei; Vasile Roibu din bejeni, mai pe-atâţia; şi alţii, câţi? Ruştei lui Valică şi Măriucăi lui Onofreiu, găseşti să le dai şi să le răzdai? Ştiu eu; să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul de veci, să dormi! Şi pentru băet, n'ai de unde da? Măi omule, măi! Ai să te duci în fundul iadului şi n'are să aibă cine te scoate, dacă nu te-i sili să-ţi faci un băet popă De spovădanie fugi, ca dracul de tămâie. La biserică mergi din Paşti în Paşti. Aşà cauţi tu de suflet?

— Ian taci, măi femeie, că biserica-i în inima omului; şi dacă oiu murì, tot la biserică am să şed, zise tata; nu mai face şi tu atâta vorbă. ca fariseiul cel făţarnic. Bate-te mai bine cu mâna peste gură şi zi ca vameşul: „Doamne, milostiv fii mie păcătoasei, care-mi tot îmi bălorez gura pe bărbat degeaba".

Insfârşit, cât s'a bălăbănit mama, cu tata, din pricina mea,

www.digibuc.ro

tot pe-a mamei a rămas; căci într'o Duminecă prin cărneleagă, a venit tatăl mamei, bunicul meu, David Creangă din Pipirig, la noi, şi văzând cearta iscată între tata şi mama, din pricina mea, a zis:

— Las', măi Ştefane şi Smărănducă, nu vă mai îngrijiţi atâta, că azi e Duminecă, mâine Luni şi zi de târg, dar Marţi, de-om ajunge, cu sănătăte, am să ieu nepotul cu mine şi am să-l duc la Broşteni cu Dumitru al mieu, la profesorul Nicolai Nanu dela şcoala lui Baloş, şi-ţi vedè voi ce-a scoate el din băet, că de ceilalţii băeţi ai mei, Vasile şi Gheorghe, am rămas tare mulţumit, cât au învăţat acolo. De douăzeci şi mai bine de ani, decând port vornicia în Pipirig, am dus-o cam anevoie, numai cu răbuşul. Ce folos că citesc ori ce carte bisericească, dacă nu ştii a însemnà măcar câtuşi de cât, e greu. Insă decând mi-au venlt băeţii dela învăţatură, îmi ţin socoteala, ban cu ban şi huzuresc de bine; acum zic şi eu, că poţi duce vornicia pe viaţă, fără să te simţi. Zău, mare pomană şi-a mai făcut Alecu Baloş cu şcoala ceea a lui, cine vreà să înţeleagă; şi, Doamne, peste ce profesor înţelept şi iscusit a dat! Aşà vorbeşte de blând şi primeşte cu bunătate pe fiecare, de ţi-i mai mare dragul să te duci la el. Ferice de parinţii cari l-au născut, că bun suflet de om este, n'am ce zice. Şi mai ales pentru noi ţăranii munteni este o mare facere de bine! Când am venit eu cu tata şi cu fraţii mei Petrea şi Alexandru şi Nică din Ardeal în Pipirig, acum şasezeci de ani trecuţi, unde se pomeneau şcoli, ca a lui Baloş în Moldova? Doar la Iaşi să fi fost aşà ceva şi la mânastirea Neamţului, pe vremea lui Mitropolitul Iacob, care erà oleacă de cimotie cu noi, depe Ciubuc Clopotarul dela mânăstirea Neamţului, bunicul mâne-ta, Smarandă, al cărui nume stă scris şi astăzi pe clopotul bisericii din Pipirig. Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal ştià puţină carte, ca şi mine; şi apoi a pribegit de-acolo, ca şi noi; s'a tras cu bucatele încoace, ca şi moş Dediu din Vânători şi alţi mocani, din pricina păpistăşiei mai mult, pe cât ştiu eu; şi atât erà de cuprins, de s'au umplut munţii: Halăuca, Piatra lui lepure, Bărnariul, Cotnărelul şi Boampele până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele şi tamazlâcurile lui. Şi se pomeneşte că Ciubuc erà om de omenie; fiecare oaspe ce trăgeà la odaia lui erà primit cu dragă inimă şi ospătat cu îndestulare. Şi se dusese vestea în toate părţile de bunătatea şi bogăţia sa. Până şi Vodă ci-c'ar fi tras odată în gazdă la Ciubuc; şi întrebîndu-l cu cine mai ţine atâta amar de bucate, el ar fi răs-

www.digibuc.ro

puns; „Cu cei slabi de minte şi tari de vârtute, Măria Ta". Atunci Vodă nu s'a putut stăpâni de mirare, spuind: „Ia, aista-i om, zic şi eu; de-ar fi mulţi ca dânsul, în domnia mea, puţină lipsă ar duce ţara la nevoie!" Şi l-a bătut Vodă cu mâna pe umăr, zicându-i:

— Moşule, să ştii că de azi înainte eşti omul mieu, şi la domnie, ţi-i deschisă uşa orişicând.

Şi de-atunci i-a mers lui Ciubuc numele de *omul lui Vodă*; încât şi până astăzi, un deal, în partea despre Plotonul, unde erà mai mult aşezarea lui Ciubuc, se cheamă: „Dealul Omului".

Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaverei cu mă-ta, cu tine şi cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de Turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu şi apoi se îndreptară spre Pipirig, după jăfuit; iar pe soră-ta Măriuca, de grăbiţi ce-am fost, o uitasem acasă, pe prispă, în albiuţă. Şi mă-ta când a dat de copilă, că nu-i, a început a-şi smulge părul din cap şi a o boci înăduşit, zicând:

— Vai de mine şi de mine, copila mea au străpuns-o Turcii!

Eu însă, m'am suit în vârful unui brad şi cum am văzut că apucă Turcii spre Plotunul, m'am asvârlit fără sine, pe părul unui cal, am alergat acasă, şi când colo, am găsit copila teafără; însă răsturnată cu albiuţa de nişte porci, cari grohăiau împrejurul ei, cât pe ce s'o rupă. Iar pe la capătul albiuţei am găsit câteva rubiele, puse de Turci — se vede — la capul copilei. Atunci am luat copila şi de bucurie, nici nu ştiu când am ajuns cu dânsa la mă-ta, în „Dealul Omului". Şi dupăce mi-am venit puţin în sine, am zis şi eu în amărăciune, ca mulţi înnainte de mine: Cei cari n'au copii, nu ştiu ce-i năcazul. Bună minte mai au unii în felul acesta, de nu se însoară. Şi unul dintre aceştia a fost şi Ciubuc mocanul, care neavând femeie, nici copii, ce i-a venit mai târziu, de evlavia cea multă ce aveà, sau din alte împrejurări, a închinat toată averea sa mănăstirii Neamţului şi el s'a că lugărit, mai cu toţi haidăii lui, făcând multe pomeniri cât a fost în vieaţă; iar astăzi petrece în linişte, lângă zidurile mănăstirii. Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească, întru împărăţia cerească! Căci şi noi, ca mâne avem a ne duce acolo! Aşă-i că voi, habar n'aveţi de toate aceste, de nu v'aş fi spus eu, — zise bunicul oftând.

— Nu-i rău, măi Ştefane, să ştie şi băietul tău oleacă de carte, nu numai decât pentru popie, cum chiteşte Smaranda;

www.digibuc.ro

că şi popiea are multe năcăfale, e greu de purtat. Şi decât n'a fi cum se cade, mai bine, să nu fie. Dar cartea îţi aduce şi oarecare mângâiere. Eu să nu fi ştiut a cetì, demult aş fi înnebunit, câte am avut pe capul meu. Insă deschid Vieţile Sfinţinţilor şi văd atâtea şi atâtea, şi zic: — Doamne, multă răbdare ai dat aleşilor tăi. Ale noastre sânt flori la ureche, pelângă cele ce spune în cărţi. Ş'apoi să fie cinevà de tot bou, încă nu este bine. Din cărţi, culegi multă înţelepciune; şi la dreptul vorbind, nu eşti numai aşà, o vacă de muls, pentru fiecare. Băietul văd că are ţiere de minte; şi numai după cât a învăţat, cântă şi citeşte, cât se poate de bine.

De aceste şi altele ca aceste a vorbit bunicul David cu mama şi cu tata, mai toată noaptea, Duminică spre Luni şi Luni spre Marţi; căci la noi mâneà când venià din Pipirig, la târg, să-şi cumpere cele trebuitoare.

Iar Marţi, des-dimineaţă, puse tarniţele şi desagii pe cai şi legându-i frumuşel cu căpăstrul: pe cel de-al doilea de coada celui întâiu, pe cel de-al treilea de coada celui al doilea, pe cel de-al patrulea de coada celui al treilea, cum îi leagă muntenii, a zis:

— Ei, măi Ştefane şi Smărănducă, mai rămâneţi cu sănătate, că eu m'am dusu-m'am; hai, nepoate, gata eşti?

— Gata, bunicule, haidem!, zisei năcăjindu-mă cu nişte costiţe de porc afumate şi cu nişte cârnaţi fripţi, ce mi-i pusese mama dinainte. Şi luându mi rămas bun dela părinţi, am purces cu bunicul spre Pipirig. Şi erà un pui de ger în dimineaţa aceea, de crăpau lemnele. Şi din sus de Vànători, cum treceam puntea peste apa Neamţului, bunicul în urmă cu caii de căpăstru şi eu înainte, mi-au lunecat ciubotele şi am căzut în Ozana, cât mi ţi-i băietul! Noroc de bunicul. — Şi scroambele ieste a voastre îs pocite, zise el, scoţându-mă repede, murat până la piele şi îngheţat hăt bine, căci năboise apă în toate părţile. Şi iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă. — Opinca-i bună săraca! Iţi şede piciorul hodinit şi la ger huzureşti cu dânsa. Şi până a vorbit acestea, eram şi învălit într'o sarică ghiţoasă de Caşina, băgat într'o desagă pe cal, purces pe drum şi hai la Pipirig. Şi când m'a văzut bunica, în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă, ca un pui de bogdaproste, cât pe ce să se prăpădească, plângând. Incă n'am văzut aşa femeie, să plângă de toate cele: erà miloasă din cale-afară. Carne de vită nu mâncà în vieaţă, tot din astă pricină; şi când se duceà sărbătoarea la biserică, bocià toţi morţii din

www.digibuc.ro

ţintirim, fie rudă, fie străin, fără deosebire. Bunicul însă, erà aşezat la mintea lui; îşi căutà de trebi, cum ştià el şi lăsà pe bunica într'ale sale, ca un cap de femee ce se găsià.

— Oiu, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi: de ce-ai scos băetul din casă pe vremea asta?

— Ca să te miri tu, Nastasie, zise bunicul, scoţând o piele de porc sălbatic din cămară şi croind câte-o pereche de opinci, pentru Dumitru şi pentru mine; apoi le-a îngurzit frumos şi a petrecut câte o păreche de aţă neagră de păr de cal prin cele nojiţe. Şi a treia zi după asta, dându-ne schimburi şi câte două părechi de obiele de suman alb, ne-am încălţat cu opincile binişor, şi sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboieşti iar, cu bunicul şi cu Dumitru, fratele mamei, cel mai mic, şi suind pe la fundul Halăucei, am ajuns după un târziu, în Fărcaşa, unde ne-a fost şi masul, împreună cu părintele Dumitru dela Pârâul Gârjei, care aveà o guşă la gât, cât o ploscă de cele mari şi gârâià dintr'însa ca dintr'un cimpoiu, de n'am putut închide ochii de răul său, mai toată noaptea. Nu erà vinovat bietul preot; şi după cum spuneà şi el, e mai rău de cei ce au guşa în cap decât de cei ce o poartă pe dinafară...

A doua zi, am purces din Fărcaşa, pe la Borca, spre Pârâul Gârjei şi Cotârgaş, pânăce am ajuns şi la Broşteni. Şi dupăce ne-a aşezat bunicul în gazdă, cu toată cheltuiala lui, la una Irinuca, apoi ne-a dus pela profesor şi pela biserică, de ne-a închinat pela icoane; şi pe urmă ne-a lăsat cu sănătate şi s'a întors acasă, trimiţindu-ne din când în când, cele trebuitoare.

Şi satul Broşteni fiind împrăştiat, mai ca toate satele dela munte, nu se ruşinà lupul şi ursul, a se arătà ziua-miaza-mare prin el; o casă ici sub tihăraea asta, alta dincolo de Bistriţă, sub altă tihăraie: mă rog, unde i-a venit omului îndămână, să şi-o facă. Şi Irinuca aveà o cocioabă veche de bârne, cu ferestile cât palma, acoperită cu scânduri, îngrădită cu răzlogi de brad şi aşezată chiar sub munte, pe malul stâng al Bistriţei, aproape de pod. Irinuca erà o femeie, nici tânără, nici tocmai bătrână; aveà bărbat şi o fată balcâză şi lălâie, de-ţi erà frică să înoptezi cu dânsa în casă, Noroc numai că de Luni dimineaţă şi până Sâmbătă seara, n'o mai vedeai; se duceà cu tată-său în mute la făcut ferestreà, şi lucrà toată săptămâna ca un bărbat, pentru nimica toată: doi oameni, cu doi boi, la vreme de iarnă, abia îşi puteau scoate mămăliga. Ba la mulţi se întâmplà, de veneau Sâmbătă noaptea cu câte un picior frânt

www.digibuc.ro

sau cu boii stâlciţi, şi aceasta le erà câştig pedeasupra.

Cocioaba de pe malul stâng al Bistriţei, bărbatul, fata şi boii din pădure, un ţap şi două capre slabe şi râioase ce dormeau pururea în tindă, erà toată averea Irinucăi. Dar şi asta-i o avere, când e omul sănătos. Insă, ce mă priveşte? Mai bine să ne căutăm de ale noastre.

Noi, cum a plecat bunicul, a doua zi, ne-am dus la şcoală; şi văzând profesorul că purtăm plete, a poruncit unuia dintre şcolari, să ne tundă. Când am auzit noi una ca asta, am început a plânge, cu zece rânduri de lacrămi şi a ne rugà de toţi Dumnezeii, să nu ne sluţiască. Dar ţ'ai găsit; profesorul a stat lângă noi, până ce ne-a tuns chilug. Apoi ne-a pus în rând cu ceilalţi şcolari şi ne-a dat de învăţat, după puterea noastră; între una-alta şi „Ingerul a strigat" pe din afară.

Şi am dus-o noi aşà pânăla Miezii-Păresii. Şi unde nu ne trezim într'o bună dimineaţă plini ciucuri de râe căprească dela caprele Irinucăi. Ei, ei! ce-i de făcut? Dascălul nu ne mai primià în şcoală, Irinuca nu ne puteà vindecà, pe bunicul n'aveà cine-l înştiinţà, merindele erau pe sfârşit: rău de-noi!

Nu ştiu cum se întâmplă, că aproape de Buna-Vestire, unde nu dă o căldură ca aceea, şi se topeşte omătul, şi curg pârăele, şi se umflă Bistriţa, din mal în mal, de cât pe ce să iee casa Irinucăi. Şi noi pe căldurile cele, ne ungeam cu leşie tulbure, şedeam afară la soare, cu pielea goală, până se uscà cenuşa pe noi şi apoi ne băgam în Bistriţa, de ne scăldam. Aşà ne învăţase o babă să facem, ca să ne treacă de râie. Vă puteţi închipui ce vra să zică a te scăldà în Bistriţa, la Broşteni, de două ori pe zi, tocmai în postul cel mare. Şi nici tu junghiu, nici tu friguri, nici altă boală, nu s'a lipit de noi; dar nici de râie n'am scăpat. Vorba ceea: Se ţine ca râia de om. Intr'o zi, fiind Irinuca dusă în sat şi având obiceiu a şedeà uitată ca fata vătămanului, noi n'avem ce lucrà? Ne suim pe munte, la deal de casa ei, cu câte o bucată de răzlog în mână; şi cum curgeau pârăiele grozav, mai ales unul alb cum îi laptele, ne pune dracul de urnim o stâncă din locul ei, care erà numai înţinată; şi unde nu porneşte stânca la vale, săltând tot mai sus de un stat de om; şi trece prin gardul şi prin tinda Irinucăi, pela capre, şi se duce drept în Bistriţă, de clocotià apa. Asta erà în Sâmbăta lui Lazăr, pe la amiazi. Ei, ei! ce-i de făcut? Gardul şi casa femeii dărâmate la pamânt, o capră ruptă în bucăţi, nu-i lucru de şagă. Uitasem acum şi râie şi tot, de spaimă.

www.digibuc.ro

— Strânge repede ce mai ai, până când nu vine baba şi hai să fugim cu pluta ceea la frate-meu Vasile, în Borca, zise Dumitru; căci plutele începuse a umblà. Inşfăcăm noi te mieri ce mai aveam, ne ducem degrabă la plută şi plutaşii de cuvânt, şi pornesc. Ce a fi zis Irinuca, în urma noastră, ce n'a fi zis, nu ştiu; dar ştiu atâta, că eram cu ghiaţa 'n spate, de frică pân'am ajuns la Borca, unde ne-a fost şi masul. Iar a doua zi, în Duminica de Florii, desdimineaţă am plecat din Borca, pe Plaiul-Bătrân, împreună cu doi plăieşi călări, spre Pipirig. Erà o zi frumoasă în Duminica aceia şi plăeşii spuneau, că n'au mai apucau aşà primăvară de vreme, decând îs ei.

Eu cu Dumitru însà, o duceam într'un cântec, strângând viorele şi toporaşi depelângă plaiu şi mergeam tot zburdând şi hârjonindu-ne, de par'că nu eram noi râioşii din Broşteni, care făcusem atâta bucurie la casa Irinucăi. Şi mergând noi tot aşa, cam pela amiază, deodată s'a schimbat vremea cea frumoasă, într'o vijelie cumplită, să răstoarne brazii la pământ, nu altă-ceva. Pe semne, baba Dochia nu-şi lepădase toate cojoacele. Incepe a burà, apoi o întoarce în lapoviţă, pe urmă o dă în frig şi ninsoare cum se cade, şi într'un buc (clipă), ne astupă calea, de nu ştiai încotro să mergi. Şi tot ninsoare şi pâclă până în pământ, de nu se vedea om pe om, alăturea fiind.

— Aşă-i că s'a deochiat vremea, zise unul dintre plăeşi, oftând. Mă mieram eu, să fi mâncat lupul iarna asta aşa de în pripă. Depela Inţercători, am prăpădit drumul. De acum s'o luăm de-a chioara, şi unde ne-a fi scris, acolo vom ieşi.

— I-auziţi glasul unui cocoş, zise celălalt plaeş. Haideţi s'apucăm într'acolo şi poate să eşim în sat, undeva.

Şi ne coborâm noi, şi ne tot coborâm, cu mare greutate, pe nişte povârnişuri primejdioase; şi ne încurcăm pintre ciritei de brad, şi caii lunecau şi se duceau de-a rostogolul, şi eu cu Dumitru mergeam zgribuliţi şi plângeam în pumni de frig; şi plăeşii numai icneau, şi-şi muşcau buzele de frig şi necaz; şi omătul se pusese pe une-locuri până la brâu şi începuse a înnoptà, când am ajuns într'o înfundătură de munţi, unde se auzeà răsunând glasul unui părăuaş ce veneà ca şi noi din deal în vale, prăvălindu-se şi izbindu-se de cele stânci, fără voinţa sa... Numai atâta, că el a trecut mai departe în drumul său; iar noi am stat pe loc şi am pus-o de mămăligă, fără apă.

— Ei, măi băeţi, ia amù trageţi la aghioase, zise un plăeş, scăpărând şi dând foc unui brad.

www.digibuc.ro

— Ce ţi-i scris, în frunte ţi-i pus; chef şi voe bună, zise celalalt, scoţând o hrincă îngheţată din desagi, pârpâlind-o pe jăratec şi dându-ne şi nouă câte-o harchină. Şi aşă lunecă hrinca aceea de uşor pe gât, par'că erà unsă cu unt! Dupăce ne-am pus bine-rău gura la cale, ne-am covrigat împrejurul focului; şi de-asupra ninsoare, dedesupt udeală; pe-o parte îngheţai, pe una te frigeai, ca la vremea şi locul acela. Şi tot chinuindu-ne aşà, erà să ne pască alt păcat: cât pe ce să ne toropească bradul aprins, de nu băgà de seamă unul dintre plăeşi. Pesemne, blăstămul Irinucăi ne ajunsese.

In sfâşit, se face şi ziuă, şi (după ce ne spălăm cu omăt şi ne închinăm după obiceiul creştinesc), pornim apoi cu plăeşii la deal, pe unde ne coborîsem. Ninsoarea mai încetase, şi după multă trudă am găsit drumul; şi hai, hai! hai, hai! cătră sară am ajuns la bunicul David, în Pipirig. Şi când ne-a văzut bunica, de bucurie a şi tras un bocit.

— David al meu are de gând să mă bage de vie în mormânt, cu apucăturile lui, cum văd eu. Iaca ce rană-i pe dânşii, sărmanii băeţi! Cum i-a mâncat râia prin străini, mititeii!

Şi dupăce ne-a căinat şi ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, şi dupăce ne-a dat de mâncare tot ce aveà mai bun şi ne-a îndopat bine, degrabă s'a dus în cămară, a scos un ulcior cu dohod de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creştet până în tălpi şi apoi ne-a culcat pe cuptior, la căldură. Şi tot aşà, ne-a uns de câte două-trei ori, pe zi cu noapte, până ce în Vinerea-Seacă, ne-am trezit vindecaţi taftă. Dar până atunci a venit şi veste dela Broşteni, despre stricăciunea ce făcusem, şi bunicul, fără vorbă, a mulţămit pe Irinuca cu patru galbeni. Apoi în Sâmbăta Paştilor m'a trimes la părinţi, acasă, în Humuleşti. Şi în ziua de Paşti am tras un „Ingerul a strigat“ la biserică, de au rămas toţi oamenii cu gurile căscate la mine. Şi mamei, îi venià să mă înghită de bucurie. Şi părintele Ioan m'a pus la masă cu dânsul, şi Smărăndiţa a ciocnit o mulţime de ouă roşii cu mine. Şi bucurie peste bucurie, venià pe capul meu. Iar la Invierea a doua, nu mi-a mai mers aşà de bine; căci toate fetele din sat, viind la biserică şi unele din ele fiind mai drăcoase, cum au dat cu ochii de mine, le-a şi bufnit râsul şi au început a-mi zice:

Tunsul felegunsul,
Tunsul felegunsul,
Cânii după dânsul!

www.digibuc.ro

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

II

Mama. — Sbenguiri cu frate-său Zahei. — Obiceiuri de sărbători. — Popa Oşlobanu. — Moş Chiorpec Ciubotarul. — Mătuşa Mărioara. — Alte păţanii.

Nu ştiu alţii cum sânt, dar eu, când mă gândesc la locul naştereii mele, la casa părintească din Humuleşti, la stâlpul hornului unde lega mama o sfoară cu motocei la capăt, de crăpau mâţele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă ţineam când începusem a merge copăcel, la cuptiorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi băeţii de-a mijoarca, şi la alte jocuri şi jucării, pline de hazul şi farmecul copilăresc, parcă'mi saltă şi acum inima de bucurie! Şi, Doamne, frumos era pe atunci, căci, şi părinţii şi fraţii şi surorile îmi erau sănătoşi şi casa ne era îndestulată, şi copiii şi copilele megieşilor erau deapururea în petrecere cu noi, şi toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea.

Şi eu eram vesel, ca vremea cea bună şi sturluibatic şi copilăros, ca vântul în turbarea sa.

Şi mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea, cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori, după o ploaie îndelungată: „Ieşi copile cu părul bălan afară şi râde la soare, doar s'a îndrepta vremea". Şi vremea se îndrepta, după râsul meu.....

Ştiă, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamii, care şi ea, cu adevărat că ştia a face multe şi mari minunăţii: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru şi abătea grindina în alte părţi, înfigând toporul în pământ afară, dinaintea uşii; închega apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul sau păretele sau vreun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: „Na, na!" şi îndată-mi trecea durerea....

www.digibuc.ro

Când vuia în sobă tăciunile aprins, care se zice că face a vânt şi vreme rea, sau când ţiuia tăciunile, despre care se zicea că, te vorbeşte cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, şi-l buchisa cu cleştele, să se mai potolească duşmanul; mai mult decât atâta: oleacă de nu-i venea mamii la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puţină tină din colbul adunat pe ospasul încalţării; ori mai îngrabă lua funingenea dela gura sobii, zicând: „Cum nu se deoache călcâiul sau gura sobii, aşa să nu mi se deoache copilaşul:“ Şi-mi făcea apoi câte un benghiu (boghet) în frunte, ca să nu-şi prăpădească odorul!... Şi altele multe încă făceà.

Aşa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunăţii, pe cât mi-aduc aminte; şi-mi aduc bine aminte, căci braţele ei m'au legănat, când îi sugeam ţâţa ei cea dulce şi mă alintam la sânu-i gângurind şi uitându-mă în ochii ei, cu drag! Şi sânge din sângele ei şi carne din carnea ei, am împrumutat; şi a vorbi dela dânsa am învăţat; iar înţelepciunea dela Dumnezeu, când vine vremea de a pricepe omul, ce-i bine şi ce-i rău.

Dar vremea trecea cu amăgele şi eu creşteam pe nesimţite; şi tot alte gânduri îmi zburau prin cap şi alte plăceri mi se deşteptau în suflet; şi în loc de înţelepciune mă făceam tot mai neastâmpărat şi dorul meu era acum nemărginit; căci sprinţar şi înşelător este gândul omului, pe ale căruia aripi te poartă dorul necontenit şi nu te lasă în pace, până ce intri în mormânt.

Insă vai de omul care se ia pe gânduri: Uite, cum te trage pe furiş apa la adânc! şi din veselia cea mai mare, cazi de-odată în urîcioasa întristare.

Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă şi nevinovată. Şi drept vorbind, acesta-i adevărul.

Ce-i pasă copilului, când mama şi tata se gândesc la neajunsurile vieţii, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri, pline de îngrijare. — Copilul încălecat pe băţul său, gândeşte că se află călare pe un cal din cei mai straşnici, pe care aleargă cu voie bună, şi-l struneşte cu tot dinadinsul şi răcneşte la el, din toată inima de-ţi ia auzul; şi de cade jos, crede că l-a trântit calul, şi pe băţ îşi descărca mânia, în toată puterea cuvântului.

Aşa eram eu la vârsta cea fericită, şi aşa cred că au fost toţi copiii, de când îi lumea asta şi pământul, măcar să zică cine ce-o zice.

Când mama nu mai putea de obosită şi se lăsa câte-o

www.digibuc.ro

leacă ziua, să se odihnească, noi băeţii tocmai atunci ridicam casa în slavă. Când venea tata noaptea dela pădurea din Dumesnicu, îngheţat de frig şi plin de promoroacă, noi îl speriam, sărindu-i în spate, pe întuneric. Şi el, cât era de ostenit, ne prindea pe câte unul, ca la „baba oarba", ne ridica în grindă, zicând: „tâta mare!" şi ne săruta mereu pe fiecare. Iar după ce să aprindea opaiţul şi tata se punea să mănânce, noi scoteam mâţele de prin ocniţe şi cotruţe şi le flocăiam şi le şmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; şi nu puteau scăpa bietele mâţe din mâinile noastre, până ce nu ne sgârâiau şi ne stupeau, ca pe noi.

— Incă te uiţi la ei bărbate, zicea mama şi le dai paiele! aşă-i? Ha, ha! bine v'au mai făcut, pughibale spurcate ce sânteţi! că nici o lighioaie nu se poate aciua pe lângă casă, de răul vostru. Iacă, dacă nu v'am săcelat astăzi, faceţi otrocol prin cele mâţe şi daţi la om, ca cânii prin băţ. Ara! d'apoi aveţi la ştiinţă, că prea vă întreceţi cu dedeochiul. Acuş ieu varga din coardă şi vă croiesc, de vă merg peticile.

Ia lasă-i şi tu, măi nevastă, lasă-i; că se bucură şi ei de venirea mea, zicea tata, dându-ne huţa. Ce le pasă; lemne la trunchiu sânt; slănină şi făină în pod este deavolna; brânză în putină asemenea; curechiu în poloboc, slavă Domnului! Numai de-ar fi sănătoşi să mănânce şi să se joace acum, cât îs mititei; că le-or trece lor sburdăciunea, când or fi mari şi i-or lua griJile înainte! Nu te teme, că n'or scăpa de asta. Ş'apoi nu ştii, că este o vorbă: dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă, şi dacă-i popă, să citească.....

— Ţie omule, zise mama, aşa ţi-i a zice, că nu şezi cu dânşii în casă toată ziulica, să-ţi scoată peri albi; mânca-i-ar pământul să-i mănânce, Doamne iartă-mă! De-ar mai veni vara, să se mai joace şi pe-afară; că m-am săturat de ei, ca de mere pădureţe. Câte drăcării le vin în cap, toate le fac; când începe a toca la biserică, Zahei al tău cel cuminte, fuga şi el afară şi începe a toca în stative, de pârâie păreţii casei şi duduie fereştrile. Iar stropşitul de Ion, cu talanca dela oi, cu cleştele şi cu vătraiul, face o hodorogeală şi un tărăboi, de-ţi ie auzul; apoi îşi pun, câte o ţoală în spate şi câte un coif de hârtie în cap şi cântă „aliluiia şi Doamne miluieşte, popa prinde peşte", de te scoate din casă. Şi asta în toate zilele de câte două, trei ori, de-ţi vine câte'odată să-i coşeşti în bătaie, dac-ai sta, să te potriveşti lor.

— .....Poi, de, măi femeie, tot eşti tu bisericoasă, de s'a

www.digibuc.ro

dus vestea ; încaltea ţi-au făcut şi băieţii biserică aici pe loc, după cheful tău ; măcar că-ţi intră biserica în casă, de departe ce-i.... De amù puneţi-vă pe făcut privegheri, de toată noaptea şi parascovenii câte vă place, măi băeţi, dacă vi-i voia să vă dee mă-ta în toate zilele, numai colaci de cei unşi cu miere de la „Patruzeci de sfinţi“ şi colivă, cu miez de nucă.

— Ei, apoi ! minte ai omule ? mă miram eu de ce's şi ei aşa de cuminţi, mititeii ; că tu le dai nas şi le ţii hangul. Ia priveşte-i cum stau toţi treji şi se uită ţintă în ochii noştrii ; parcă au de gând să ne zugrăvească. Ia să-i fi sculat la treabă, ş'apoi să-i vezi cum se codesc, se drâmboiesc şi se sclifosesc, zise mama. Hai ! la culcat, băeţi, că trece noatea ; vouă ce vă pasă, când aveţi de mâncare sub nas.

Şi după ce ne culcam cu toţii, noi băeţii, ca băeţii, ne luam la hârjoană, şi nu puteam adormi de incuri, până ce era nevoită biata mamă să ne facă musai câte-un şurub-două prin cap şi să ne deie câteva ţapangèle la spinare. Şi tata, săturându-se câteodată de atâta gălăgie, zicea mamii :

— Ei taci, taci ! ajungă-ţi de-amu, herghelie ! Ştiu, că doar nu's babe să chirotească din picioare.

Insă mama, ne mai da atunci câteva pe deasupra încă şi mai îndesat, zicând :

— Na-vă de cheltuială, ghiavoli ce sânteţi ! Nici noaptea să nu pot odihni de incotele voastre ?

Şi numai aşa, se putea linişti, biata mamă, de răul nostru, biată să fie de păcate ! Ş'apoi, socotiţi că se mântuia numai cu atâta ?

Ţi-ai găsit ! A doua zi dés-dimineaţă le începeam din capăt ; şi iar lua mama nănaşa din coardă şi iar ne jnăpăia, dar noi parcă bindiseam de asta ?..... Vorba ceea

„Pielea rea şi răpănoasă“
„Ori o bate, ori o lasă“.

Şi câte nu ne venea în cap, şi nu făceam, cu vârf şi îndesate, mi-aduc aminte, de parcă acum mi se întâmplă. Mai pasă de ţine minte de toate-cele şi acum aşa, dacă te slujeşte capul, bade Ioane !

La Crăciun, când tăia tata porcul, şi-l pârlea şi-l opărea şi-l învălea iute cu paie, de-l înăduşea, ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor, şi făceam un chef de mii de lei, ştiind că mie are să-mi dee coada porcului s-o frig şi beşica s'o umplu cu grăunţe, s-o umflu şi s'o zurăiesc, după ce s'a uscat ; ş'apoi, vai de

www.digibuc.ro

urechile mamei, până ce nu mi-o spărgea de cap. Şi să nu-mi uit cuvântul: Odată, la un sfântul Vasile, ne prindem noi câţiva băeţi din sat, să ne ducem cu plugul; căci eram şi eu mărişor acum, din păcate. Şi în ajunul sfântului Vasile, toată ziua am stat de capul tatii, să-mi facă şi mie un buhaiu, ori de nu, batâr un harapnic.

— Doame, ce harapnic ţi-oi da eu, zise tata, de la o vreme. N'ai ce mânca la casa mea? Vrei să te buşească cei nandralăi prin omăt? Acuş te descalţ!

Văzând eu că mi-am aprins paie în cap cu asta, am şterpelit-o de acasă, numai cu beşica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele şi să rămân de ruşine înaintea tovarăşilor. Şi nu ştiu cum s'a întâmplat că, niciunul dintre tovarăşi n'avea clopot. Talanca mea era acasă; dar mă puteam duce s'o iau? In sfârşit, facem noi ce facem, şi sclipuim de colea o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vătrar cu belciug, mai beşica cea de porc a mea, şi pe după toacă, şi pornim pe la case. Ş'o luăm noi dela popa Oşlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblam tot satul.... Când colo, popa tăia lemne pe trunchiu de afară; şi cum a văzut că ne aşezam la fereastră şi ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva naşteri îndesate şi a zice: Ce?

— De-abia s-au culcat găinile şi voi aţi şi început? Ia staţi oleacă, blestemaţilor, să vă dau eu!

Noi atunci am pârlit-o la fugă. Iar el svârr! cu o scurtătură în urma noastră; căci era om hursuz şi pâclişit, popa Oşlobanu. Şi din spaima aceea, am fugit noi mai jumătate din sat înapoi, fără să avem când îi zice popii:

„Drele pe podele Câte pene pe cucoşi
Şi bureţi pe păreţi Atâţia copii burduhoşi".

cum obicinuiesc a zice plugarii, pe la casele ce nu-i primesc.

— Mă-i! al dracului venetic şi ciapcân de popă, zicem noi, după ce ne adunăm toţi la un loc, îngheţaţi de frig şi spărieţi; cât pe ce era să ne ologească boaita cea îndrăcită; vede-l-am dus pe năsălie, la biserica Sfântului Dumitru, de sub cetate, unde slujeşte; curat ucigă-l crucea, l-a colăcit să vie şi să şi facă budihacea casă la noi în sat. Ferească Dumnezeu, să fie preoţii noştrii aşa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimic dela Biserică, în vecii vecilor! Şi până-l mai

www.digibuc.ro

menim noi pe popă, până-l mai boscorodim, până una alta, amurgeşte bine.

— Ei, amù, cei de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta, zise Zaharia lui Gâtlan, că ne trecem vremea, stând în mijlocul drumului. Şi intrăm noi la Vasile-Aniţei şi ne aşezăm la fereastră, după obiceiu. Dar parcă naiba vrăjeşte: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheaţă mâinile pe cârceie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vătrarul subţioară, se punea de pricină că nu ură, şi numa-ţi crăpa inima în tine de necaz! — Ură tu, mă Chiriece, zic eu lui Goian; şi noi, măi Zaharie, să pufnim din gură ca buhaiul; iar iştilalţi să strige: hăi, hăi. Ş'odată şi începem. Şi ce să vezi? Unde nu se ia hapsina de nevasta lui Vasile-Aniţei cu cociorva aprinsă după noi; că tocmai atunci trăgea focul, să dea colacii în cuptior. „Vai, aprinde-v'ar focul, să vă aprindă, zise ea, burzuluită grozav, — dar cum se chiamă asta? In obrazul cui v'a învăţat!"

Atunci noi, la fugă băeţi, mai dihai decât la popa Oşlobanu....

— Dar bun pocinog a mai fost şi'aista, zicem noi, oprindu-ne în răscrucile drumului, din mijlocul satului, aproape de biserică.

— Incă una-două de aestea şi ne scot oamenii din sat afară, ca pe nişte lăeşi. Mai bine să mergem la culcare. Şi după-ce ne arvonim noi şi pe la anul, cu jurământ, să umblăm tot împreună, ne-am despărţit unul de altul, răbegiţi de frig şi hămesiţi de foame şi hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Şi iac'aşa ne-a fost umblarea cu plugul, în anul acela.

D'apoi cu smântânitul oalelor, ce calamandros făceam: Când punea mama laptele la prins, eu, fie post, fie câşlegi, de pe-a doua zi şi începeam a linchi grosciorul de pe deasupra oalelor; şi tot aşa, în toate zilele, până ce dam de chişleag. Şi când căuta mama să smântânească oalele, smântâneşte Smarandă, dacă ai ce..... Poate c'au luat strigoaicele mana dela vaci, mămucă", ziceam eu, şezând încinchit şi cu limba scoas'afară dinaintea mamii, jos lângă oale.

— Doamne, prinde'l-voi strigoiul cela odată, la oala cu smântână, zicea mama, uitându-se lung la mine, ş'apoi las! Nănaşa din grădină are să-i ştie de ştire, de nu l-or putea scoate din mâna mea, tot neamul strigoilor şi al strigoaicelor din lume.... Se cunoaşte el strigoiul care a mâncat smântâna, de pe limbă..... Urît mi-a fost în viaţa mea omul viclean şi lingău, drept să-ţi spun, dragul mamii; şi să ştii dela mine,

www.digibuc.ro

că Dumnezeu n'ajută celui care umblă cu furtişag, fie lucru de purtat, fie de-a mâncării, fie ori ce-a fi.

— Ei, apoi! unde-o plesneşte mama şi unde crapă; zic eu, în gândul meu, că doar tot nu eram aşa de prost pân'pe-acolo, să nu pricep atâta lucru.

D'apoi cu moş Cheorpec ciubotarul, megieşul nostru, ce necaz aveam — ba adică, la drept vorbind, el avea necaz cu mine; căci una-două, mă duceam la om şi-l tot sucăleam, să-mi dee curele, ca să-mi fac bici.

Şi cele mai de multe ori găseam pe moş Chiorpec, răbuind ciubotele cu dohot de cel bun, care face pielea moale, cum îi bumbacul. Şi dacă vedea omul şi vedea, că nu se poate descotorosi de mine cu vorbe, mă lua frumuşel de bărbie, cu mâna stângă; iar cu cea dreaptă muia feleştiocul în strachina cu dohot, şi-mi trăgea un puiu de răbuială ca aceea, pe la bot, de-i bufnia râsul pe toţi ucenicii din ciubotărie. Şi când îmi da drumul, mă duceam tot într'o fugă acasă la mama, plângând şi stupind, în dreapta şi în stânga.

— Uite mamă, Chiorpecul dracului, ce mi-a făcut!

— Doamne, parcă l-am învăţat eu, zicea mama, cu părere de bine; am să-l cinstesc, zău aşa, când l-oi întâlni; că şezi lipcă, pe unde te duci şi scoţi sufletul din om, cu obrăzniciile tale, uşernic ce eşti!

Dacă auziam aşa, mă spălam binişor pe la gură, şi-mi căutam de nevoie.... Şi cum uitam ciuda, fuga iar la moş Chiorpec după curele; şi el când mă vedea intrând pe uşe, îmi zicea cu chef: „He, he, bine ai venit, nepurcele!„ Şi iară mă răbuia, făcându-mă de râs: şi eu iar fugeam acasă, plângând, stupind şi blestemându-l; şi mama avea un chin cu mine, din pricina asta.

— Of! de-ar veni iarna, să te mai dau odată la şcoală undeva, zicea mama, şi să cer dascălului să-mi dee numai pielea şi ciolanele de pe tine.

Odată vara, pe-aproape de moşi, mă furişez din casă şi mă duc, ziua-miaza-mare, la moş Vasile, fratele tatei cel mai mare, să fur nişte cireşe; că numai la dânsul şi încă la vre-o două locuri din sat, era câte un cireş văratec, care se cocea pălea de Dumineca mare. Şi mă chitesc eu în mine, cum s-o dau, ca să nu mă prindă. Intru mai întâi în casa omului şi mă fac a cere pe Ion, să ne ducem la scăldat.

— Nu-i acasă Ion, zise mătuşa Marioara; s-a dus cu moşu-tău Vasile, sub cetate, la o chiuă din Codreni, s'aducă nişte sumani.

www.digibuc.ro

Căci trebue să vă spun, că la Humuleşti, torc şi fetele şi băeţii şi femeile şi bărbaţii şi se fac multe giguri de sumani, şi lăi şi de noaten, care se vând, şi pănură şi cusute, şi acolo pe loc, la negustori armeni, veniţi înadins din alte târguri: Focşani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos şi de pe aiurea, precum şi pela iarmaroace, în toate părţile. Cu asta se hrănesc mai mult Humuleştenii, răzăşi fără pământuri şi cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloiu, sare şi făină de păpuşoi; sumane mari, genunchere, şi sărdace: iţari, bernevici, cămeşoaie, ce le duceau Lunea în târg de vânzare sau Joia pe la mânăstirile de maici, cărora le vine cam peste mână târgul.

— Apoi dar, mai rămâi sănătoasă, mătuşă Mărioară! Vorba de dinioarea; şi-mi pare rău, că nu-i văru Ion acasă; că tare-aş fi avut plăcere să ne scăldăm împreună...Dar în gândul meu: „Ştii c'am nemerit-o? Bine că nu-s acasă; şi de n'ar veni degrabă şi mai bine-ar fi.....“

Şi scurt şi cuprinzător, sărut mâna mătuşei, luându-mi ziua bună, ca un băiat de treabă, ies din casă, cu chip ca să mă duc la scăldat, mă şupuresc pe unde pot, şi când colo, mă trezesc în cireşul femeii şi încep a cărăbăni la cireşe în sân, crude, coapte, cum se găseau. Şi cum eram îngrijit şi mă sileam să fac ce-oi face mai de grabă, iacă mătuşa Mărioara c'o jordie în mână, la tulpina cireşului!

— Dar bine, ghiavole, aîci ţi-i scăldatul? zise ea, cu ochii holbaţi la mine; scoboară-te jos, tâlharule, că te-oi învăţa eu!

— Dar cum să te cobori, că jos era prăpădenie! Dacă vede ea şi vede, că nu mă dau, zvrr! de vreo două-trei ori cu bulgări în mine, dar nu mă chiteşte. Apoi începe a se aburca pe cireş în sus, zicând: „Stăi, măi porcane, că te căptuşeşte ea Mărioara, acuş!“ Atunci eu mă dau iute pe-o creangă mai spre poale, şi odată fac: zup! în nişte cânepă care se întindea dela cireş înainte, şi era crudă şi până la brâu de înaltă; şi nebuna de mătuşă Mărioara după mine; şi eu fuga iepureşte prin cânepă şi ea pe urma mea, până la gardul din fundul grădinii, pe care neavând vreme să l sar, o cotigeam înapoi, iar prin cânepă, fugind tot iepureşte, şi ea după mine, până'n dreptul ocolului, pe unde-mi era iar greu de sărit; pe delături iar gard, şi hârsita de mătuşă, nu mă slăbea din fugă, nici în ruptul capului! Cât pe ce să pue mâna pe mine! Şi eu fuga şi ea fuga şi eu fuga şi ea fuga, până ce dăm toată cânepa palancă la pământ; căci, să nu spun minciuni, erau vreo zece, douăsprezece prăjini de cânepă frumoasă şi deasă cum îi peria, de care

www.digibuc.ro

nu s'a ales nimica. Şi după ce facem noi trebuşoara asta, mătuşa, nu ştiu cum se încâlceşte prin cânepă, ori se împiedecă de ceva şi cade jos. Eu atunci, iute mă răsucesc într'un picior, fac vreo două sărituri mai potrivite, mă asvârl peste gard, de parcă nici nu l-am atins — şi-mi pierde urma, ducându-mă acasă şi fiind foarte cuminte în ziua aceea...

Dar mai în deseară, iacă şi moş Vasile, cu vornicul şi paznicul, strigă pe tata la poartă, îi spun pricina şi-l chiamă să fie de faţă, când s'a ispăşi cânepa şi cireşele; — căci drept vorbind, şi moş Vasile era un cărpănos şi un puiu de sgârâie brânză, ca şi mătuşa Mărioara. Vorba ceea: „Au tunat şi i-au adunat!" Insă degeaba mai clămpănesc eu din gură; cine ce are cu munca omului? Stricăciunea se făcuse, şi vinovatul trebuia să plătească. Vorba ceea: „Nu plăteşte bogatul ci vinovatul!" Aşa şi tata, a dat gloaba pentru mine şi pace bună. Şi după ce-a venit el ruşinat dela ispaşă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea, zicând:

— Na! satură-te de cireşe! de-acum, să ştii că ţi-ai mâncat lefteria dela mine, spânzuratule! Oare multe stricăciuni am să mai plătesc eu, pe urma ta?

Şi iaca aşa cu cireşile. S'a împlinit vorba mamei, sărmana, iute şi degrabă, „că Dumnezeu n'ajută celui care umblă cu furtişag". Insă, ce ţi-i bună pocăinţa, după moarte? D'apoi ruşinea mea, unde o pui? Mai pasă de dă ochi cu mătuşa Mărioara, cu moş Vasile, cu vărul Ion şi chiar cu băeţii şi fetele din sat; mai ales duminica, la biserică, la horă, unde-i frumos de privit şi pe la scăldat, în Cierul Cucului, unde era bătelişteа flăcăilor şi a fetelor, doriţi unii de alţii, toată săptămâna, de pe la lucru.

Mă rog, mi se dusese buhul, despre pozna ce făcusem. N'aveai cap, să scoţi obrazul în lume, de ruşine; şi mai ales acum, când se ridicase câteva fete frumuşele din sat la noi şi începuse a mă scormoli şi pe mine la inimă. Vorba ceea:

— Măi Ioane, dragi ţi-s fetele!

— Dragi!

— Dar tu lor?

— Şi ele mie....

Insă ce-i de făcut?...s'a trece ea şi asta; obraz de scoarţă, şi las-o moartă 'n păpuşoi, ca multe altelele, ce mi s'au întâmplat în viaţă....nu aşa într'un an doi şi deodată, ci în mai mulţi ani şi pe rând, ca la moară. Şi doar mă şi feream eu într'o părere, să nu mai dau peste vre-o pacoste, dar parcă naiba mă împingea, de le făceam atunci cu chiuita. Şi tocmai-mi-te! îndată după cea cu cireşile, vine alta la rând.

www.digibuc.ro

Mă trezeşte mama într'o dimineaţă din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: „Scoală duglişule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc şi să te spurce, ca să nu-ţi meargă bine toată ziua ?...“

Căci aşa ne amăgea mama, cu o pupăză, care-şi făcea cuib de mulţi ani într'un teiu foarte bătrân şi scorburos, pe coasta dealului, la moş Andrei, fratele tatei cel mai mic. Şi numai ce-o auzeai vara:

„Pu-pu-pup! Pu-pu-pup!“ des-dedimineaţă, în toate zilele, de vuia satul. Şi cum mă scol, îndată mă şi trimite mama, cu mâncare în ţarină, la nişte lingurari ce-i aveam tocmiţi prăşitori, tocmai în Valea Sacă, aproape de Topoliţa. Şi pornind eu cu de-mâncare, numai ce şi aud pupăza: „Pu-pu-pup! pu-pu-pup; pu-pu-pu-pup!“

Eu atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numai decât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentrucă mă scula în toate zilele, cu noaptea 'n cap, din pricina ei. Şi cum ajung în dreptul teiului, pun de-mâncarea jos în cărare, pe muchea dealului, mă sui încetişor în tei, care te adormea de mirosul... floarei, bag mâna în scorbură, unde ştiam, şi norocul meu!.. găbuesc pupăza pe ouă, şi zic plin de mulţumire: „Taci leliţă, că te-am căptuşit eu. Ii mai pupa tu şi pe dracu de-acum!“ Şi când aproape să scot pupăza afară, nu ştiu cum se face, că mă spăriu de creasta ei cea rotată, de pene; căci numai văzusem pupăză până atunci, şi-i dau iar drumul în scorbură. Şi cum stam eu şi mă chiteam în capul meu, că şerpe cu pene nu poate să fie — după cum auzisem din oameni, că se află prin scorburi câte odată şi şerpi — unde nu mă îmbărbătez în sine-mi şi iar bag mâna, să scot pupăza... pe ce a fi;... dar ea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea, prin cotloanele scorburii, undeva, căci n-am mai dat de dânsa nicăiri; parcă intrase în pământ. „Măi! anapoda lucru ş'aiasta, zic eu, înciudat, scoţând căciula din cap şi tuflind'o în gura scorburii; apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă suiu cu dânsa iar în tei, îmi ieu căciula şi în locul ei pun lespedea, cu gând c'a eşi ea pupăza de undeva, până moi întoarce eu din ţarină. După aceea, mă dau iar jos şi pornesc răpede cu de-mâncarea, la lingurari... Şi ori cât oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc, doar cât am umblat horhăind, cine ştie pe unde, şi cât am bojbăit şi mocoşit prin tei, să prind pupăza, şi lingurarilor, nici mai rămâne cuvânt, li se lungiseră urechile de foame, aşteptând. Ş'apoi vorba ceea:

www.digibuc.ro

„Ţiganului, când i-e foame, cântă ; boierul se plimbă cu mâinile dinapoi ; iar ţăranul nostru, îşi arde luleaua şi mocneşte într'însul.“ Aşa şi lingurarii noştrii ; cântau acum îndrăcit pe ogor, şezând în coada sapei, cu ochii paianjeniţi de atâta uitat, să vadă, nu le vine mâncarea din cotrova ? Când, pe la prânzul cel mare, numai iacătă-mă's şi eu, de după un dâmb, cu mâncarea sleită ; veneam nu veneam, auzindu-i lălăind aşa şi cu chef... Atunci au şi tăbărât balaurii pe mine şi cât pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tânără între dânşii, să-mi ţină de parte.

— Hauileo, mo ! ogoiţi-vă ; ce tolocăniţi băietul ; cu tatăl său aveţi ce-aveţi ; iar nu cu dânsul.

Atunci lingurarii, ne mai puindu-şi mintea cu mine, s'au aşternut pe mâncare, tăcând molcum. Şi scăpând eu, cu obraz curat, îmi ieu traista cu blidele, pornesc spre sat, mă abat iar pe la teiu, mă suiu într'ânsul, pun urechea la gura scorburii, şi aud ceva sbătându-se înăuntru ; atunci ieu lespedea cu îngrijire, bag mâna şi scot pupăza, vlăguită de atâta sbucium ; iar ouăle când am vrut să le ieu, erau toate numai o chisăliţă. După asta, vin acasă, leg pupăza de picior cu o aţă, ş'o îndosesc de mama, vreo-două zile în pod, prin cele putini hârbuite, şi una şi două la pupăză, de nu ştiau cei din casă, ce tot caut prin pod, aşa des. Insă a doua zi, după asta, iacă şi mătuşa Măriuca lui moş Andrei, vine la noi, c'o falcă în cer şi cu una în pământ, şi se ia la ciondănit cu mama, din pricina mea :

— Mai auzit-ai, dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătuşa cu jale, ne trezeşte des-dimineaţă la lucru, de atâţia ani ! Grozav era de turburată şi numai nu-i venea să lăcrămeze, când spunea aceste. Şi acum, văd eu, că avea mare dreptate mătuşa, căci pupăza era ceasornicul satului. Insă mama, sărmana, nu ştia de asta, nici cu spatele.

— Ce spui, cumnată ! Dacă l-aş ucide în bătaie, când aş afla că el a prins pupăza s'o chinuiască. De-amu, bine că mi-ai spus. Las pe mine, că ţi-l ieu eu la depănat.

— Nici te mai îndoi despre asta, cumnată Smarandă, zise mătuşa, că de zbănţuitul ista al dumitale, nimica nu scapă. Ce mai atâta ! Mi-au spus mie, cine l-au văzut, că Ion a luat-o ; gâtul îmi pun la mijloc.

Eu, find ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, saiu cu dânsa pe sub streşina casei şi mă duc deadreptul în târgul

www.digibuc.ro

vitelor, s'o vând; căci era tocmai lunea, într'o zi de târg. Şi cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta ţanţoş, printre oameni, de colo până colo, cu pupăza în mână, că de doar şi eu eram o leacă de fecior de negustor. Un moşneag nebun, c'o viţică de funie, n'are ce lucra:

— De vânzare ţi-e găinuşa ceea, măi băete?

— De vânzare, moşule.

— Şi cât cei pe dânsa?

— Cât crezi şi dumneate că face.

— Ia ado'ncoa, la moşul, s'o drămăluiască,

Şi cum i-o dau în mână, javra dracului, se face a o căuta de ou, şi-i desleagă frumuşel aţa dela picior; apoi mi-o aruncă în sus, zicând: „laca poznă, c'am scăpat-o!" Pupăza, zbrr! pe-o dugheană şi după ce se mai odihneşte puţin, îşi ia apoi drumul spre Humuleşti, şi mă lasă mare şi de vreme cu lacrimile pe obraz, uitându-mă după dânsa! Eu atunci, haţ! de sumanu moşneagului,... să-mi plătească pasărea.

— Ce gândeşti dumneata moşule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ţi-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul; că nu scapi nici cu giunca asta de mine. Înţeles-ai? Nu-ţi pae lucru da şagă. Şi mă băgam în ochii moşneagului şi facem un tărăboi, de se strânsese lumea ca la comedie împrejurul nostru; dă, iarmaroc nu era?

— Dar ştii că eşti amarnic la viaţă, măi băete, zise moşneagul dela o vreme, râzând. In ce te bizui, de te îndârjeşti aşa, nepoate? Deci! nu cumva ai pofti să-mi iei viţica, pentr'un cuc armenesc? Pe semne că te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi ţică; şi ia acuş te scarpin, dacă vrei; ba ş'un topor îţi fac, dacă mă crezi, de-i zice „aman puiule!" când îi scăpa din mâna mea.

— Dă pace băetului, moşule, zise un Humuleştean de-ai noştri că-i feciorul lui Ştefan a Petrei, gospodar dela noi din sat, şi ţi-i găsi beleaua cu dânsul pentru asta...

— He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun, d'apoi chiteşti dumneata că nu ne cunoaştem noi cu Ştefan a Petrei? zise moşneagul; chiar mai adinioarea, l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani cum îi e negustoria; şi trebue să fie pe-aici pe undeva, ori în vre'o dugheană la băut aldămaşul. Apoi bine că ştiu al cui eşti, măi ţică. Ian stăi oleacă, să te duc eu la tatăl-tău şi să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vânzare, să spurci iarmarocul?

Toate ca toatele, dar când am auzit eu de tata, pe loc mi s'a muiet gura, apoi încet-încet m'am furişat printre

www.digibuc.ro

oameni şi unde-am croit-o la fugă spre Humuleşti, uitându-mă înapoi, să văd nu mă ajunge moşneagul; căci îmi era acum a scăpare de dânsul. Vorba ceea: „Lasă-l măi! L'aş lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum! „Tocmai aşa păţisem şi eu; ba eram încă bucuros că am scăpat numai cu atâta. „Bine ar fi s'o pot scoate la capăt, măcar aşa, cu mama şi mătuşa Măriuca", gândeam eu, bătându-mi-se inima ca'ntr'un iepure, de frică şi de ostenală. Şi când ajung acasă, aflu că tata şi mama erau duşi în târg; şi fraţii îmi spun cu spaimă, că-i poznă cu mătuşa lui moş Andrei; a sculat mai tot satul în picioare, din pricina pupăzei din tei; zice că i-am fi luat-o noi şi pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. „Ştii că şi mătuşa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înţeles, ca mătusa Angheliţa lui moş Chiriac; s'a mântuit vorba". Şi cum îmi spuneau ei îngrijiţi, numai ce şi auzim cântând în teiu:

„Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!".

Soră-mea Catrina, zice atunci, cu mirare:

— I-auzi, bădiţă! Doamne, cum sunt uniia de năpăstuiesc omul, chiar, pe sfânta dreptate:

— Mai aşa, surioară! Dar în gândul meu: „când aţi şti voi câte-a pătimit, sireaca, din pricina mea (şi eu din pricina ei), i-aţi plânge de milă".

Zahei însă, ne lăsase vorbind şi se ca — mai dusese în târg, după mama, să-i spuie bucurie despre pupăză. Şi a doua zi, Marţi, taman în ziua de lăsatul secului de postul Sân-Petrului, făcând mama un cuptior zdravăn de alivenci şi plăcinte cu poalele'n brâu şi părpălind nişte pui tineri la frigare şi apoi tăvălindu-i prin unt, pe la prânzul cel mic, chiamă pe mătuşa Măriuca lui Moş Andrei la noi şi-i zice, cu dragă inimă:

— Doamne, cumnăţică-hăi, cum se pot învrăjbi oamenii din nimica toată, luându-se după gurele rele! Ia poftim soro, mai bine să mâncăm ceva din ce-a dat Dumnezeu, să cinstim câte-un hahar de vin, în sănătatea gospodarilor noştri, şi:

Cele rele să se spele
Cele bune să s'adune;
Vrajba dintre noi să piară
Şi neghina din ogoară!

Căci dac'ai sta să faci voie rea de toate, zău ar trebui, dela o vreme s'apuci câmpii.

www.digibuc.ro

— Aşa, cumnată dragă, zise mătuşa Măriuca, strângând cu nedumerire din umeri, când se punea la masă; văzut-ai dumneata? Să mai pui altă dată temei pe vorbele oamenilor!

Apoi începem cu toţii a mânca; şi alţii ca alţii, dar eu ştiu că mi-am pus bine gura la cale, să-mi fie pe toată ziua. Şi îndată ce m'am sculat dela masă, luându-mi rămas bun dela câlcâie, fuga la scăldat; şi când sar odată voiniceşte de pe-un mal nalt în ştioalnă, din greşală, drept cu faţa'n jos, numai scântei mi s'au făcut pe dinaintea ochilor, de durere, şi am crezut, că mi-a plesnit pântecele, nu altceva. Şi după ce am ieşit, cu mare greu din apă şi m'am pus pe mal, ţiindu-mă cu mâinile de inimă, băeţii s'au strâns ciotcă împrejurul meu; şi m'au înmormântat cu nisip, şi m'au prohodit cum ştiau ei, şi de-abia mi-am venit în simţire, peste vreun ceas; ş'apoi am început a mă scălda în tihnă, până la asfinţitul soarelui, potrivind-o să vin acasă, odată cu vacile şi spuind mamei, că scăpându-le vă-carul din ocol pe ale noastre, la amiază, eu singur le-am dus la păscut, şi deaceea m'am întârziat până acum. Şi mama, creştină bună, crezându-le toate lăptoase, după răbuş, cum i le spusesem eu, cu măgulele, m'a lăudat de vrednicia ce făcusem, şi mi a dat şi de mâncare. Iar eu, mâncând lupeşte, mă făceam smerit şi numai râdeam în mine, mi-rându-mă tot atunci de ghibăcia minciunilor ce potrivisem, de-mi venea mai-mai să le cred şi eu singur, pe jumătate.

— Iaca aşa se poate înşela omul, de multe ori, când nici n'a gândit, dacă nu ştie a judeca bine. Insă iar mă întorc şi zic: „Tot păţitu-i priceput".

Intr'o zi pe-aproape de sânt-Ilie, se îngrămădise, ca mai întotdeauna, o mulţime de trebi pe capul mamei: nişte sumani să-i scoată din stative; alţii să-i nividească şi să înceapă, a-i ţese din nou; un teanc de sumane croite, nalt până'n grindă, aştepta cusutul; pieptănuşii în laiţă, n'avea cine-i ţinea de coadă; roata şedea în mijlocul casei şi canură toarsă, nu era pentru bătătură! ş'apoi vorba ceea: „Nu şedea, că-ţi şede norocul"; ţevi de făcut la sucală; copil de ţâţă în albie, pe lângă alţii vreo cinci şase, care aşteptau să le faci de mânccre: treabă era acolo, nu în-curcală; şi încă se cerea de grabă, căci venea cu fuga, iarmarocul de Fălticeni, care acela este, ce este. Şi mă scoală mama atunci mai de dimineaţă decât alte dăţi, şi-mi zice, cu toată inima:

— Nică, dragul mamii! vezi că tată-tu e dus la coasă, căci se scutură ovăzul cela pe jos; şi asemene, nu-mi văd

www.digibuc.ro

capul de trebi; tu mai lasă drumurile şi stăi lângă mămuca, de-i fă ţevi şi leagănă copilul; c'apoi şi eu ţi-oi lua dela Fălticeni, o pălăriuţă cu tăsmă ş'o curăluşă, de cele cu chimeriu, ştii cole ca pentru tine.

— Bine mamă; dar în gândul meu, numai eu ştiam. Toate ca toatele; dar la cusut şi sărăduit sumane şi mai ales la roată, mă întreceam cu fetele cele mari din tors; şi din astă pricină, răutăcioasa de Măriuca Săvucului — care drept să vă spun, nu-mi era urîtă — făcea adeseori în ciuda mea, şi-mi bătea din pumni, poreclindu-mă „Ion Torcălău", cum îi zicea unui ţigan din Vânători. Insă pentru asta, tot îmi era dragă şi torceam împreună cu dânsa, la umbra nucului lor, câte o movilă de drugi de canură, de mă săruta mama, când i le arătam sara acasă.

Aşa ne duceam băeţii şi fetele unii la alţii, cu lucrul, ca să ne luăm de urît, ceea ce la ţară se chiamă şezătoare, şi se face mai mult noaptea, lucrând fiecare al său; cum torceam eu de-a mai mare dragul, pe întrecute cu Măriuca, şi cum sfârâia fusul roţii, aşa-mi sfârâia inima'n mine, de dragostea Măriucăi! Martur îmi este Dumnezeu! Şi-mi aduc aminte, că odată, noaptea, la o clacă de dezghiocat păpuşoi, i-am scos Măriucăi un şoarece din sân, care era s'o bage în boale pe biata copilă, de n'aş fi fost eu acolo. D'apoi vara, în zilele de sărbătoare, cu fetele pe câmpie, pe colnice şi mai ales prin luncile şi dumbrăvile cele pline de mândreţe, după cules răchiţică de făcut gălbenele, sovârv de umplut flori, dumbravnic şi sulcină de pus printre straie, cine umblă?

Povestea cântecului:

Fă-mă, Doamne, val de tei
Şi m'aruncă'ntre femei.

Şi scurtă vorbă, unde erau trei, eu eram al patrulea.

Dar când auzeam de legănat copilul, nu ştiu cum îmi venea! căci tocmai pe mine căzuse păcatul, să fiu mai mare între fraţi. Insă, ce era să faci, când te roagă mama? Dar în ziua aceea, în care mă rugase ea, era un senin pe ceriu, şi aşa de frumos şi de cald afară, că-ţi venea să te scalzi pe uscat, ca găinile. Văzând eu o vreme ca asta, am şparlit-o la baltă, cu gând rău asupra mamei, cât îmi era de mamă şi de necăjită! Adevăr spun, căci Dumnezeu e deasupra! Dela o vreme mama, crezând că's prin livadă, undeva, iese afară şi începe a striga, de da duhul dintr-ânsa; „Ioane!

www.digibuc.ro

Ioane! Ioane!“ şi Ion pace! Văzând ea că nu dau răspuns de nicăiri, lasă toate în pământ, şi se ia după mine la baltă, unde ştia că mă duc; şi când colo, mă vede tologit cu pielea goală pe nisip, cât mi-ţi-i gliganul; apoi în picioare, ţiind la urechi câte-o lespegioară fierbinte de la soare, cu argint printr'ânsele şi aci săream într'un picior, aci în celălalt; aci plecam capul în dreapta şi la stânga, spuind cuvintele:

Auraş, păcuraş,
Scoate apa din urechi,
Că ţi-oiu da parale vechi;
Şi ţi-oiu spăla cofele
Şi ţi-oiu bate tobele!

După aceea, zvârleam pietrele, pe rând, în ştîoalna, unde mă scăldam, una pentru Dumnezeu şi una pentru dracu, făcând parte dreaptă la amândoi; apoi mai svârleam câteva de încuiam pe dracul în fundul ştioalnei, cu bulbuci la gură; ş'apoi, huştiuliuc! şi eu în ştioalnă, de-a cufundul, să prind pe dracul de un picior, căci aşa ni era obiceiul să facem la scăldat, de pe când (trăia) Adam-Babadam. Dup‹ asta, mă mai cufundam de trei ori în rând, pentru Tatăl, Fiul şi Duhul sfânt, şi încă odată pentru amin. Apoi mă trăgeam încetişor pe-o coastă, la marginea bălţii, cât mi-ţi-i moronul şi mă uitam, pe furiş, cum se joacă apa cu picioruşele cele mândre ale unor fete, ce ghileau pânză, din susul meu. Mai frumos lucru, nici că se poate, cred!

Toate acestea le privea biata mamă, uitată cu mâinile subsuoară, cum e omul năcăjit, de după un dâmb de prund, aproape de mine. Dar eu n'o vedeam pe dânsa, căci eram în treabă. In totului-tot, a fi trecut la mijloc, vreo jumătate de ceas, cât a zăbovit mama acolo, mai vr'o trei patru, de când fugisem deacasă. ş-ar fi trebuit să înceapă a mi se pună soarele drept inimă, după cum se zice, căci era trecut de amiază. Insă eu, în starea în care mă aflam, fiind cuprins de fericire, uitasem că mai traesc pe lume! In sfârşit, mama, cât era ea de tare de cap, dela o vreme pierde răbdarea şi vine, tiptil, în vârful degetelor, pe la spatele mele, când mă uitam la fete, cum vă spun, îmi ie toate hainele frumuşel de pe mal şi mă lasă cu pielea goală, în baltă, zicându-mi cu năduh:

— Ii veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, ş'apoi atunci vom avea altă vorbă. Şi se tot duce.

Ei, ei! ce-i de făcut, Ioane? Fetele dela ghilit, care văzuse

www.digibuc.ro

asta, numa-şi dau ghiont, una alteia şi chicoteau pe socoteala mea, de răsuna prundul. Iar eu intram în pământ de ruşine şi cât pe ce să mă înnec de ciudă ce-mi era; şi din dragostea cea mare de mai adinioarea, îmi venea acum să le strâng de gât, nu altceva. Dar vorba ceea: „Poţi opri vântul, apa şi gurile oamenilor?“. Deaceea le-am lăsat şi eu pe fete să râdă, până li s'a duce gura la urechi, şi pândind vreme, pe când şed ele plecate şi dau pânza în apă la ghilit, fac ţuşti! din baltă, ş'o ieu la sănătoasa; şi aşa fugeam de tare pe prund, de săreau pietrile, pe care le stârneam cu picioarele, cât mine de sus. Şi fuga, şi fuga, fără să mă mai uit în urmă, până ce dau între hudiţi, pe drumul care ducea la noi acasă. Dar nu merg pe drum, de ruşine să nu întâlnesc vreun om; ci sar în grădină la Costache, şi merg tupiluş prin păpuşoi; apoi într'o hudiţă; şi din hudiţă în grădină la Trăsnea, şi iar prin păpuşoi; şi când aproape să ies din grădină, mă simţesc câinii lui Trăsnea, şi la mine să mă rupă. Ce-i de făcut? Auzisem eu din oameni, că dacă vrei să nu te muşte câinii şi să te lese în pace, cum îi vezi că sar la tine, să te tupilezi jos la pământ şi să-i laşi să te latre, cât le place, fără să te urneşti din loc; căci ei bat cât bat, şi de la o vreme, te părăsesc şi se duc. Şi adevărat este, căci aşa am scăpat şi eu de câinii lui Trăsnea, atunci când am dat peste păcat cu ei şi ei cu mine. Noroc din ceriu până'n pământ, că nu m'a prins melianul şi haramninul de Trăsnea, care avea mare ciudă pe mine, de când mă zăpsise în grădina lui, la furat mere domneşti şi pere sântiliești, căci m'ar fi znopit în bătaie. Ş'apoi numai asta mi-ar mai fi trebuit acum, cât eram de pricopsit! In sfârşit, după ce m'au lăsat câinii lui Trăsnea în pace, cum v'am spus, am sărit în răspintenele unui drum, de acolo în grădină la noi, şi atunci mi s'a părut, că mă aflu în sânul lui Dumnezeu, Şi merg eu acum, fără păsare prin păpuşoi, până în dreptul ogrăzii şi mă uit printre gard, şi văd pe mama cum se dă în vânt după trebi, când în casă când afară; şi-mi era mai mare mila de dânsa, dar şi de pântecele meu, cel stocit de apă, încât îmi era milă. Vorba ceea: „Milă mi-e de tine, dar de mine mi se rupe inima, de milă ce'mi este“. Şi ne mai putând suferi foamea, încep a mornăi ugilit printre gard: „Mămucă, iacătă-mă's“! Ş'odată sar în ogradă, mă înfăţoşez dinaintea mamei aşa chipos, cum eram, îi apuc mâna cu sila, o sărut şi zic, scâncind: „Mamă bate-mă, ucide-mă, spânzură-mă, fă ce ştii cu mine; numai dă-mi ceva de mâncare, că mor

www.digibuc.ro

de foame! „Vorba ceea: Golătatea înconjură, iar foamea dă deadreptul". Ea atunci, cum e mama cu bunătate, se uită galiş la mine, şi zice oftând:

— Bine-ţi şade, coşcogeme coblizan, să umbli lelea pe drumuri, în halul acesta, şi să mă laşi tocmai la vremea asta, fără leac de ajutor! Hai de mănâncă, dar să ştii, că mi te-ai lehămitit dela inimă; doar să te porţi de-acum tare bine, să mai fiu ceeace am fost pentru tine, dar nu ştiu zău!

Şi scurtă vorbă, văzând că m'am pus rău cu mama; îi giuruiesc că, ce-am făcut n'oi mai face; apoi umblu tot cu binişoru pe lângă dânsa, şi nu ies din cuvântul ei afară, nici cu fapta, nici cu vorba; căci „vorba dulce, mult aduce"; la trebi's hărnicuţ, cât se poate; dereticam şi măturam prin casă, ca o fată mare, de n'avea mama grijă, când se ducea undeva. Şi într'o zi, văd că mă sărută şi-mi zice cu blândeţe:

— Dumnezeu să te înzilească, Ionică, dragul mamei, şi să-ţi dea toate darurile sale cele bogate, dacă te-i purta, cum văd că te porţi de-o bucată de vreme încoace.

Atunci eu, pe loc am început a plânge şi bucuria mea, n'a fost proastă. Şi mai multă mustrare am simţit în sufletul meu, de cât oricând. Şi de m'ar fi bătut mama cu toate gardurile şi m'ar fi isgonit dela casă, ca pe un străin, tot n'aş fi rămas aşa de umilit în faţa ei, ca atunci când m'a luat cu binişorul. Şi să nu credeţi că nu mi-am ţinut cuvântul, de Joi până mai de apoi, pentru că aşa am fost eu, răbdător şi statornic la vorbă, în felul meu; şi nu că mă laud, căci lauda-i faţă: prin somn, nu ceream de mâncare; dacă mă sculam, nu mai aşteptam să-mi deie alţii; şi când era de făcut ceva treabă, o cam răream de pe-acasă. Şi apoi mai aveam şi alte bunuri: când mă lua cineva cu răul, puţină treabă făcea cu mine; când mă lua cu binişorul, nici atâta; iar când mă lăsa de capul meu, făceam câte-o drăguţă de trebuşoară, ca aceea, de nici sfânta Nastasia, isbăvitoarea de otravă, nu era în stare a o desface, cu tot meşteşugul ei. Povestea ceea: „Un nebun arunc'o piatră 'n baltă, şi zece cuminţi, n'o pot scoate".

In sfârşit, ce mai atâta vorbă, pentru nimica toată? Ia, am fost şi eu în lumea asta, un boţ cu ochi, o bucată de humă însufleţită, din Humuleşti, care nici frumos până la douăzeci de ani, nici cuminte până la treizeci şi nici bogat până la patruzeci, nu m'am făcut. Dar şi sărac aşa ca în anul acesta, ca în anul trecut şi ca de când sunt, niciodată n'am fost!

www.digibuc.ro

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

III

Humuleştii şi împrejurimile. — Popa Duhu şi popa Oşlobanu. — Şcoala dela Folticeni. — Pavăl Ciubotarul şi moş Bodrângă.—Trăsnea.—Desfiinţarea catiheţilor.

— Nu mi-ar fi ciudă încaltea, când ai fi şi tu ceva şi de te miri unde, îmi zice cugetul meu; dar aşă, un boţ cu ochi ce te găseşti, o bucată de humă însufleţită, din sat dela noi şi nu te lasăi nima să taci: asurzeşti lumea cu ţărăniile tale!

— Nu mă lasă, vezi-bine, cugete, căci şi eu sânt om din doi oameni; şi satul Humuleştii în care m'am trezit, nu-i un sat lăturalnic, mocnit şi lipsit de priveliştea lumii, ca alte sate; şi locurile cari încunjură satul nostru, încă-s vrednice de amintire. Din sus de Humuleşti vin Vânătorii Neamţului, cu sămânţă de oameni de aceia, cari s'au hărţuit odinioară cu Sobietzki, craiul Polonilor. Şi mai din sus, mănăstirile Secul şi Neamţul, altădată fala bisericii române, şi a doua vistierie a Moldovei. Din jos, vin satele Boiştea şi Ghindăoanii, care înjugă numai boi ungureşti la carăle lor; unde plugurile rămân singurele pe brazdă în ţarină, cu săptâmânile; prisăcile, fără prisăcar; holdele, fără jitar; şi nime nu se atinge de ele; iar oamenii din aceste sate, nu ştiu ce-i judecata. Aproape de Boişte vine satul Blebea, care mai mult de jumătate, după ce-şi scapă căciula pe baltă, zice: să fie de sufletul tatei!

Inspre apus-miazăzi, vin mănăstirile: Agapia, cea tăinuită de lume; Varaticul unde şi-a petrecut viaţa Brâncoveanca cea bogată şi milostivă, şi satele Filioara, hăţaşul căprioarelor cu sprincene, scăpate din mănăstire; Bălţăteştii cei plini de salamură; şi Ceahlăieştii, Topoliţa şi Ocea, care alungă cioara cu perja'n gură, tocmai dincolo peste hotar; iar spre Crivăţ, peste Ozană, vine Târgul Neamţului, cu mahalalele Pometea, de sub dealul Cociorva, unde la toată

www.digibuc.ro

casa este livadă mare; Ţuţuenii, veniţi din Ardeal, cari mânâncă slănina râncedă, se ţin de coada oilor, lucrează lână şi sânt vestiţi pentru teascurile de făcut oloiu; şi Condrenii cu morile depe Nemţişor şi piuăle de făcut sumani. Iar deasupra Condrenilor, pe vârful unui deal nalt şi plin de tihărăi, se află vestita Cetatea Neamţului, îngrădită cu pustiu, acoperită cu fulgere, locuită vara de vitele fugărite de strechie şi străjuită de ceucele şi vindereii, cari au găsit-o bună de făcut cuiburi într'însa... Dar asta nu mă priveşte pe mine, băiet din Humuleşti. Eu am altă treabă de făcut: vreu să-mi dau samă despre satul nostru, despre copilăria petrecută în el şi atâta-i tot.

Câţi Domnitori şi Mitropoliţi s'au rânduit la scaunul Moldovei, de când e ţara asta, au trebuit să treacă măcar odată prin Humuleşti spre mânăstiri. Apoi, unde pui cealaltă lume care s'a purtat prin satul nostru, şi tot lume mai mult bogată şi aleasă; mă rog, la mănăstirea Neamţului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, bram de lspas şi iarmaroc în târg, tot atunci; apoi tot pe aici, treacăt spre iarmaroace: la Piatră, de Duminica Mare şi la Folticeni, de Sânt-llie; la Secu, hram de Tăierea capului Sf. loan Botezătorul; la Agapia 'n deal, hram de Schimbarea la Faţă; la Agapia 'n vale, hram de Sfinţii Voievozi; şi la Văraticu, hram de Sântă-Măria-Mare; lume şi iar lume! Şi câte târnosiri şi sfinţiri de biserici din nou; şi câte soboare şi revizii de feţe bisericeşti şi politiceşti; şi câţi străini din toată lumea, şi câte inimi purtate de dor; şi câte suflete zdrobite şi rătacite n'au trecut prin satul nostru spre mănăstiri? Lume, lume şi iar lume! Şi câte oştiri stăine şi o droaie de cătane călări, tot Nemţi de cei mari, îmbrăcaţi numai în fir, au trecut în vremea copilăriei mele, cu săbiile scoase prin Humuleşti, spre mănăstirile de maice, după Nataliţa cea frumoasă; şi au făcut Nemţii mare tărăboiu prin mănăstiri, şi au răscolit de-a-fir-a-păr toate chiliile maicilor, dar n'au găsit-o, căci beciul privighitorului Pârvu din Târgul Neamţului, puteă să tăinuiască, la nevoie, o Domniţă. Şi noroc de Vărăticence, cari au ştiut a-i dămoli, luându-i cu binişorul şi a-i face să-şi bage săbiile în teacă, spuindu-le că cei ce scot sabia, de sabie vor pieri!

Dar ce-mi bat eu capul cu craii şi cu împăraţii, şi nu-mi caut de copilăriea, petrecută în Humuleşti şi de nevoile mele? Aşa erà cu cale, să fac dela început; dar am ţinut să arăt că Humuleştenii nu-s trăiţi ca în bârlogul ursului, ci au fericirea de a vedeà lume de toată mâna.

www.digibuc.ro

La 1852, în ziua când s'a sfinţit paraclisul spitalului din Târgu-Neamţului şi s'a deschis şcoala domnească de acolo, eu, împreună cu alţi băeţi, isonari ai bisericii, stam aproape de Ghica-Vodă, care erà faţă la acea serbare, încunjurat de o mulţime de lume, şi nu ne mai săturam privindu-l. Şi el, frumos la chip şi blând cum erà, văzându-ne pe mai toţi dearândul, îmbrăcaţi cu cămeşuice cusute cu bibiluri, şi albe cum e hèlgea, cu bondiţe mândre, cu iţari de ţigae şi încălţaţi cu opincuţe, spălaţi curat şi pieptănaţi, cu ruşinea zugrăvită în faţă şi cu frica lui Dumnezeu în inimă, aruncă o privire părintească spre noi, şi zise:

— Iată, copii, şcoala şi sfânta biserică, isvoarăle mângâierii şi ale fericirii sufleteşti; folosiţi-vă de ele şi vă luminaţi, şi pre Domnul lăudaţi!

Aceste vorbe, rostite din gura domnească, au brăzdat adânc inima norodului adunat acolo, şi fără întârziere, şcoala s'a umplut de băieţi doriţi de învăţătură, între care eram şi eu, cel mai bun de hârjoană şi slăvit de leneş; leneş fără păreche mă făcusem, căci mama, după câtă mintea avea, nu se îndurà să mă mai trimită acum nici la o cofă de apă, numai să învăţ carte şi să mă fac popă, ca părintele Isaia Duhu, profesorul nostru. Bun mai erà şi părintele Duhu, când se aflà în toane bune, Dumnezeu să-l ierte! Pus-a el băeţii în rânduială, cum nu mai văzusem până atunci; cumpăra-ni el vara, din banii săi, cofe de zmeură şi feldefel de puricale, de ni da să mâncăm, şi, mai în toată Sâmbăta, ne încărcà în o droagă de-a Mănăstirii-Neamţului şi ne duceà la stăreţie, să dăm esamen dinaintea stariţului Neonil, un bătrân olog, care ne sfătuià cu duhul blândeţei, să ne ţinem de ceaslov şi psaltire. — Căci toate celălalte învăţături, ziceà el, sunt numai nişte eretecii, cari mai mult amărăsc inima şi tulbură sufletul omului. Dar fost-a scris părintelui Duhu, să nu asculte în totul sfaturile cuviosului stariţ, ci să ne înveţe şi câte oleacă de aritmetică, de gramatică, de geografie şi din toate câte ceva, după priceperea noastră.

Odată, venind părintele Duhu supărat foc dela mănăstire, ne dete la regula de trei, tema următoare:

— Dacă o parà luată pe nedreptul, îţi mănâncă o sută drepte, apoi şase mii de lei (leafa mea pe an), care mi-a oprit-o stariţul Neonil, pe nedreptul, câte parale drepte vor mâncà dela Mânăstirea Neamţului?

Douăzeci şi patru milioane de parale, cinstite părinte, sau şease sute de mii de lei, răspunse unul dintre noi, cu crida la tabelă.

www.digibuc.ro

— Ia să-mi facă Nică Oşlobanu încredinţarea, zise părintele Duhu.

Nică Oşlobanu, ca de obiceiu, se scoală în picioare, cât mi-ţi-i melianul şi se roagă de iertare, spuind că-l doare capul. Şi atunci, nu ştiu cum îi cade un urs mare din sân, şi de-a dura prin clasă; nu de cei pe cari-i joacă ursarii, ci de mămăligă, umplut cu brânză, rotund, prăjit pe jăratic şi (de) pus drept inimă, când ţi-i foame. Băieţii dau să-l prindă, Oşlobanu se aruncă în mijlocul lor, să şi-l iee; şi se face o chirfosală ş'un râs în şcoală, din pricina ursului celuia, de-i poznă. Atunci, par'că-l văd cum s'a plesnit părintele Duhu, cu palma peste frunte, zicând, c'un oftat adânc:

— Pe semne, păcatele mele cele mari şi grele m'au aruncat şi aici, să învăţ nişte ţopârlani sălbatici. Mai fericit erai de-o mie de ori, să paşti porcii la Cogeasca-Veche, Isaie, decât să mai fi ajuns şi zilele aceste! Iar tu, moglanule de Oşlobene, care te robeşti pântecelui şi nu-ţi dai câtuşi de puţină osteneală minţii, te-i face popă, ca tată-tău, când s'or pusnici toţi bivolii din mânăstirea Neamţului!...

Oşlobanu, prost-prost, dar să nu-l atingă cineva cu cât e negru sub unghie, că-şi asvârle ţărnă după cap ca buhaiul. Cum se duce sara acasă, şi spune tătâne-său ce a zis părintele Isaia. Ş'apoi, las' pe popa Neculai Oşlobanu, căci el nu prea ştie multe; slujeşte câte trei liturghii pe zi şi pomeneşte la hurtă: pe monachi şi ieromonachi, pe stariţi, pe mitropoliţi şi pe soţiile şi copiii lor, de le merge colbul...

Intr'o dimineaţă, n'are ce lucrà părintele Duhu? Iè pe Teofan, alt călugăr dela spital, şi se duc împreună la biserica Sfântului Lazăr, de sub dealul cetăţii. Şi cum intră în biserică încep a căutà pricină părintelui Oşlobanu, care slujeà, că nu se ţine de tipic.

— Tipic, boaite făţarnice? Ia să vă dau eu tipic, zise părintele Oşlobanu, lăsând sfintele încolo; ne-aţi luat cu şmichirie pe Marele Mucenic Dimitrie, Isvorîtorul de Mir, şi ne-aţi dat în locul acestui sfânt vestit, pe Lazăr, un Jidan trenţuros, care tot moare şi iar învie; şi învie şi iar moare, de nu mai ştie nime de numele lui. Acesta-i hram? Şi dupăce ne-aţi calicit, luându-ne moşiea şi închizându-ne biserica cu zid, închideţi acum în ciudă şi poarta spitalului; ba până şi clopotele ni le-au oprit de tras cânerii de doftori, tot din pricina voastră, de ni s'au împrăştiet poporănii; nici chioară de babă nu mai dă pela biserică! Şi încă una: de şeaizeci şi mai bine de ani, decând slujesc preuţia, voi aveţi

www.digibuc.ro

să mă învăţaţi tipicul, pui de năpârcă ce sânteţi? Ia staţi o leacă, să vă scot eu gărgăunii din cap!... Şi svârr! cu pravila cea mare, după călugări. Apoi, umflând un sfeşnic zdravăn de alamă, după dânşii! să-i afurisească... Şi, na! părintele Duhu şi Teofan şi-au prăpădit papucii, fugind mai mult pe brânci decât în picioare; chiar după tipic...

A doua zi, Nică Oşlobanu, ca mai ba să dee pela şcoală; dar nici părintele Duhu pela biserica Sfântului Lazăr, că l-ar fi pironit părintele Oşlobanu pe cruce şi l-ar fi pus în podul bisericii spre păstrare, cu parte din icoanele rămase aici dela Cetatea Neamţului. Şi mi se pare că aveà mare dreptate bietul bătrân; căci în locul bisericii Sfântului Lazăr, fusese altă biserică de lemn, al cărei hram erà sfântul Dimitrie, făcută şi înzestrată cu moşie de Vasile Lupu Voivod, ca şi cea dela noi, din Humuleşti. Insă mânăstirea Neamţului, bună mehenghe, când a făcut spitalul din Târgu-Neamţului, face şi biserica Sfântului Dumitru de piatră, îi schimbă hramul, numind-o Sfântul Lazăr, o închide cu zid în cuprinsul Spitalului, şi hramul Sfântului Dumitru l-a pus la paraclisul dela spital. Iar moşia preuţilor a păpat-o ca şi pe moşia Humuleştii. Şi de aici supărarea părintelui Oşlobanu ajunsese la culme; să nu vadă sămânţă de călugăr pela biserica lui, că-i potopeşte! Ca prin urechile acului de n'a făcut mucenic pe părintele Duhu, în locul Sfântului Dumitru, Izvorîtorul de Mir.

Peste câteva zile după asta, auzim că Nică Oşlobanu s'a dus să înveţe la şcoala catihetică din Fălticeni, vorbă să fie. Văru-meu Ion Mogorogea, Gâtlan, Trăsnea şi alţi cunoscuţi ai mei, se dusese tot acolo mai de mult; bine înţeles, pe socoteala pungii părinţilor lor. Şi eu, rămâind fără tovarăşi de ispravă, şi mai dându-mi şi părintele Isaia un puiu de bate, aşà din senin, cihăiam pe mama, să se puie pe lângă tata, ca doar m'a da şi pe mine la catihet; macar că eram un ghibirdic şi jumătate.

Galbeni, stupi, oi, cai, boi şi alte bagateluri dealde aceste, prefăcute în parale, trebuià să ducă dascălii poclon catihetului dela fabrica de popi din Folticeni; ş'apoi lasă-te în *Conta* sfinţiei-sale, că te scoate poponeţ ca din cutie.... Pentru mine însă, numai două merţe de orz şi două de ovăs a dat cui se cuvine, de am fost primit în Folticeni, căci şcoala erà numai de mântuială; boii să iasă. Ajungând acolo toamna târziu, m'am aşezat în gazdă la Pavăl ciubotarul din uliţa Rădăşenii, unde erau şi ceilalţi tovarăşi ai mei. Catihetul, care făceà ziua noapte şi noaptea zi, jucând

www.digibuc.ro

stos, rar venià pela şcoală. Noi, dacă vedeam aşà, ne duceam şi mai rar; dar nebunii ştiu că făceam de-ajuns. Pavăl erà holteiu şi casa lui destul de încăpătoare: lăiţi şi paturi de jurîmprejur; lângă sobă, altul; şi toate erau prinse. Iară gazda, robotind zi şi noapte, se proslăvià pe cuptior, între şanuri, calupuri, astrăgaciu, bedreag, dichiciu şi alte custùri tăioase, muşcheà, piedecă, hască şi clin, ace, sule, cleşte, pilă, ciocan, ghinţ, piele, aţă, hârbul cu călacan, cleiu şi tot ce trebue unui ciubotar. Cu noi şedeà şi Bodrângă, un moşneag fără căpătâiu, însă de tot hazul. Pentru puţină mâncare şi câte-oleacă de paşcă de cea de trei ocă la para, slujià toată casa; tăià lemne, aţâţà focul, aduceà apă, măturà, ne spuneà la poveşti, nopţi întregi, şezând cu nasul în tăciuni, şi ne cântà din fluer: Doina, care te umple de fiori, Corăbieasca, Măriuţa, Horodinca, Alivencile, Ţiitura. Ca la uşa cortului, Hori şi alte cântece sculăţele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele şi ne sărià talpele dela ciubote cu călcâie cu tot. Că doar acum o dădusem şi eu pe ciubote. Şi din pricina lui Pepelea de moş Bodrângă, Pavăl mai nu le puteà dovedì din cârpit; ba şi el, uneori, sărindu-şi din minţi, îşi rupeà ciubotele ferfeniţă, jucând împreună cu noi.

Odată venise lui Oşlobanu rândul să cumpere lemne; şi aşà, cu toată cărpănoşia lui, iese câne-câneşte în medean, aproape de gazda noastră, şi găseşte un ţăran dela Sasca, pare-mi-se, ori dela Baia, cu un car încărcat cu lodbe de fag.

— Cât cei pe car, bade? zice Oşlobanu, căruia nu-i erà a cumpărà lemne, cum nu mi-i mie acum a mă face popă.

— Trei husăşi, dascăle.

— Ce spui, bădişorule; pentru un braţ de lemne? Dacă le duc în spate pe toate odată pân' acasă...

— Dacă le-i duce, dascăle, ţi le dau degeaba.

— Zău, nu şugueşti, bade?

— Nici o şagă, dascăle; să vedem cum le-i duce şi halal să-ţi fie!

Oşlobanu iè atunci lemnele din carul omului câte unulunul şi le razămă în picioare lângă braţu-i; după aceea descinge brâul depe lângă sine şi le împrejură, legându-le frumuşel, să nu se hrenţuiască; apoi, săltându-le şi aburcându-le cam anevoie, le umflă 'n spate, şi la gazdă cu dânsele. Un băetan nebunatic dealăturea, văzând asta, zise cu glas mare:

Dascăle,
Trascăle,
Be-he-he!
Dracul să te iè!...

www.digibuc.ro

Iar ţăranul, făcându-şi cruce, a rămas cu gura căscată, fără să bleştiască un cuvânt. Acum nu vă mai spun cât era de încărcat carul cu lemne, care la aşà loc, ţineà pe vremea aceea şapte lei şi jumătate, şi cât erà de mare şi de tare Nică Oşlobanu şi alţi vr'o şaizeci ca dânsul, între cari mulţi lăsându-şi nevestele, câte cu doi-trei copii acasă în creierii munţilor, venise la Folticeni, să se pricopsească de învăţătură... Ş'apoi, carte se învăţà acolo, nu glumă: unii cântau la psaltichie, colea, cu ifos:

Ison, oligon, petasti,
Două chendime, homili.

până ce răguşiau ca măgarii; alţii dintr'o răsuflare spuneau cu ochii închişi cele şapte taine din catihisul cel mare. Gâtlan se certà şi prin somn cu uriaşul Goliat. Mustăciosul Davidică dela Fărcaşa, până tipărià o mămăligă, mistuià de spus pe de rost, răpede şi fără greş, toată istoria Vechiului Testament de Filaret Scriban, împărţită în perioade; şi pronumele conjunctive de dativ şi acuzativ din gramatica lui Măcărescu:

— Mi-ţi-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ţi-i, ni-vi-li.

Ce-a fi aceea, ducă-se pe pustii! Uniia dondăniau ca nebunii, până-i apucà ameţeală; alţii o duceau numai într'un muget, cetind până le pierià vederea; la uniia le umblau buzele par'că erau cuprinşi de pedepsie; cei mai mulţi umblau bezmetici şi stăteau pe gânduri, văzând cum îşi pierd vremea, şi numai oftau din greu, ştiind câte nevoi îi aşteaptă acasă. Şi turburare de cap şi frântură de limbă ca la aceşti nefericiţi dascăli, nu mi s'a mai dat a vedeà, cumplit meşteşug de tâmpenie, Doamne fereşte!

De-a mai mare dragul să fi privit pe Davidică, flăcău de munte: cu barba în furculiţă şi favorite frumoase; cu pletele creţe şi negre ca pana corbului; cu fruntea lată şi senină; cu sprincenele stufoase; cu ochii mari, negri ca murele şi scânteitori ca fulgerul; cu obrajii rumeni ca doi bujori; nalt la stat, lat în spete, subţire la mijloc, mlădios ca un mesteacăn, uşor ca o căprioară şi ruşinos ca o fată mare. Dumnezeu să-l ierte! că n'avù parte, să se preuţească; a murit, sărmanul, înaite de vreme, înecat cu pronumele conjuctive, peritu-le-ar fi numele să le piară, că au mâncat juvaer de flăcău! Mai bună minte aveà Mirăuţă din Grumăzeşti, care umblà trela-lela în puterea iernii pe la tărăbile jidoveşti, întrebând: ba teacă de cosor, ba căpestre de purici,

www.digibuc.ro

ba cue de la corabia lui Noe, ba fragi şi căpşune pentru cineva care pornise într'adaos, ba cântă în pilda jidovilor:

Nu mi-i ciudă pe gândac,
C'a mâncat frunză de fag;
Dar mi-i ciudă pe omidă,
C'a mâncat frunza de crudă:
N'a lăsat să odrăslească,
Voinicii să se umbrească.

Şi alte drăcării, ce-i trăsniau în cap. Nebun erà el, să-şi piardă viaţa din pricina lui „mi-ţi-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, neve-i-le", ca Davidică?

Eu, ca şi Mirăuţă, nu mă prea osteniam până 'ntr'atâta, să mor învăţând; că doar nu-mi plângeau copiii acasă, nici dădusem catihetului, cel poclon mare până pe-acolo. Pentru două merţe de orz şi două de ovăs, nu erà să las copila popei dela Folticenii-Vechi, nemângâiată. Afară de aceasta, când mă uitam în oglindă, barbă şi musteţe ca în palmă; şi doar le şi pârleam eu într'o privire şi le ungeam în toată sara, cu său amestecat cu muc de lumânare şi alună arsă; dar degeaba muncă! Ş'apoi, intrat în asemenea şcoală, mai numai barba şi punga, bat-o pustia, te făceà să calci a popă!

D'apoi lui Trăsnea, săracul, ce-i păţià sufletul cu gramatica! Odată îmi zise el, plin de mâhnire:

— Ştefănescu, (căci aşa mă numiam la Folticeni), astăzi nu mai mergem la şcoală, că nu ştiu tabla şi vreau să învăţ pe mâine la gramatică. Mă rog ţie, hai cu mine la câmp spre Folticenii-Vechi; vom învăţa împreună, sau câte unul; eu la gramatică şi tu, la ce-i vrea; apoi mi-i ascultă, să vedem nu s'a prinde şi de capul meu ceva? Las că nici la la celelalte nu prea pot învăţă, cu slova asta nouă care-a ieşit; însă afurisita de gramatică îmi scoate peri albi, trăsnit-o-ar fi s'o trăsnească! Par'că ai ce face cu dânsa la biserică? Dar dacă se cere!... Am s'o ieu şi eu din capăt, şi poate cu tine, care ai trecut pela părintele Duhu, să mă pot desluşi...

Fiindcă la Folticenii-Vechi erà ceva mângâiere pentru mine, mă potrivesc lui Trăsnea şi ne ducem împreună. Şi erà un ger uscat prin luna lui Noemvrie, şi băteà un vântişor subţire în ziua aceea, de-ţi frigeà obrazul! Cum ajungem la câmp, Trăsnea se tologeşte pe-un hat, şi începe la gramatică din capăt, întrebarea şi răspunsul întâiu:

Intrebare. Ce este Gramatica română?
Răspuns. Gramatica română este artea ce ne învaţă a vorbi şi a scrie o limbă corect.

Iar în altă ediţie:

Gramatica este o învăţătură ce ne arată modul de a vorbi şi de a scrie bine într'o limbă.

www.digibuc.ro

Asta-i asta; din ceaslov şi psaltire, şi acele bălmujite rău ca vai de ele, să treci la gramatică. Şi încă ce gramatică! Nu ca aceste de acum, posderie de gramatici, unele „raţionate", altele „desvoltate" şi ticsite de „complimente" care, trebue spus fără compliment, îţi explică... până ce nu se mai înţelege nimică; adică făcute anume pentru copii, de se joacă cu dânsele, de uşoare ce sânt!... Insă, ce folos! Peste Trăsnea n'a dat asemenea noroc... să umble într'ales... El, păcătosul, uitaţi-vă ce fel de gramatică trebuiă să înveţe: „artea, corect, într'o limbă; silabă numim un sunet deplin, simplu sau compus cu una din consune, sau şi cu mai multe consune, care însă să se pronunţe cu o scoatere de voace". Iar în altă ediţie: „Prin silabă înţelegem rostitura unei părţi de cuvânt ş. c. l."

Ei, ei! deacum drege-ţi „voacea" şi descurcă-te, măi Trăsne, dacă poţi. Iar la a treia pagină, îndată altă năsbâtie:

Intrebare. Câte părţi are gramatica română?

Răspuns. Gramatica română are patru părţi, care sunt:

1. Etimologia, 2. Sintaxa, 3. Ortografia şi 4. Prozodia.

Intrebare. Ce ne învaţă fiecare din părţile aceste?

Răspuns.

1. Etimologia ne învaţă a cunoaşte părţile vorbei, adică analizul gramatical.
2. Sintaxa ne învaţă a legă părţile vorbei, după firea limbii noastre, adică sintezul gramatical.
3. Ortografia ne învaţă a scrie bine, adică după regulile gramaticii.
4. Prozodia ne învaţă a accentă silabele şi a le rosti după firea cuvintelor şi scopul ce-l avem în vorbire.

Apoi: mi-ţi-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le, şi alte znoave hăzoase ca aceste. Mai bune la socoteală, că şi Trăsnea erà înaintat în vârstă, bucher de frunte şi tâmp în felul său; că profesorul, care şi el se mirà cum a ajuns profesor, ziceà: „Luaţi de ici până ici", cum mi se pare că se mai face pe unelocuri şi astăzi, şi poate că nu veţi aduce bănat: nici gramaticului, nici profesorului, nici lui Trăsnea; ci întâmplării, care a făcut pe oameni aşà cum sânt: ori cuţite de oţel, ori de tinichea... Ş'apoi gândiţi că Trăsnea citià întrebarea şi răspunsul, fiecare pe rând, rar şi lămurit, ca să se poată înţelege ceva?

— Nu aşà, necredincioşilor, ci iată cum: „Ce este gramatica, română, este... ce este, este... este arata..., nu artea... artea, ce... ce... ce ne învaţă, învaţă... învaţă... ce ne învaţă...

www.digibuc.ro

a vorbi... bi... bi..., ce ne învaţă..., ce este, este..., este *arata*, uite dracu! nu arata, artea ce ne învaţă... ce este, este..." Şi tot aşa dondănind foarte răpede, bâlbăit şi fără pic de cugetare; pânăla „a scrie într'o limbă corect" rar ajungeà, sărmanul! Şi dupăce turbà de cap, hăt bine, mă strigà să-l ascult, că ştie. Luam eu cartea din mâna lui şi-l întrebam: „Ce este gramatica, măi Trăsne?" Iar el, închizând ochii, răspundeà iute, iute şi mornăit, cum cer calicii la pod:

— Ce este gramatica română, este... ce este, este... şi celelalte după obiceiu, schimonosind cuvintele şi îndrugându-le fără nici o noimă, de-ţi veneà să-i plângi de milă!

— Nu aşà, măi Trăsne!

— Dar cum?

— Nu mai zice română, şi spune numai răspunsul; ce ai cu întrebarea? Şi se şi opintià el, într'o privire, să răspundă bine, dar degeaba; se încurcà şi mai rău, începeà a oftà şi-i venià să-şi spargă capul.

— Mai lasă-mă oleacă, ziceà el năcăjit; şi când te-oiu strigà, să vii iar, să mă asculţaţi; şi de n'oiu şti nici atunci, apoi dracu să mă iee! „Dă, gramatica să zicem că n'o înţeleg şi s'o lăsăm la o parte; artea, asemine; corect, tiji. D'apoi „română, este... ce... ne învaţă a vorbi şi a scrie bine într'o limbă?" parcă-s cuvinte româneşti; ce naiba! Numai şi aici trebue să fie ceva!.. „a vorbi şi a scrie bine într'o limbă", îndrăcit lucru! Cum „să scrii într'o limbă?..." Poate cu limba, mai ştii păcatul? Pe semne că noi, cum s'ar prinde, las că de scris, talpa gâşteì; dar apoi si de vorbit, păcatele noastre, se vede că vorbim pògan şi rău de tot; nu româneşte, ci ţărăneşte... Doamne, Doamne! Invăţat mai trebue să fie şi acel care face gramatici! Insă şi'n gramatică stau eu şi văd, că masa tot masă, casa tot casă şi boul tot bou se zice, cum le ştiu eu, dela mama. Poate celelalte bâzdâgănii: rostitură, artea, corect, pronunţe, analizul, sintezul, prozodia, ortografia, sintaxa, etimologia, concrete, abstracte, conjunctive: mi, ţi, i, ni, vi, li; me, te, îl, o, ne, ve, i, le şi altele de sama acestora, să fie mai româneşti; şi noi, prostimea, habar n'avem de dânsele! Noroc mare, că nu ne pune să le şi cântăm, c'ar fi şi mai rău de capul nostru cel hodorogit! Decât ţăran, mai bine să mori! Hai, du-te, Ştefănescule, că m'apuc de învăţat...

Şi lăsându-l, m'am dus şi eu în ciudă la fata popii, am găsit-o singură-singurică şi m'am jucat cu dânsa în ticnă până 'ndesară; căci mamă n'aveà şi tată-său, ca popa,

www.digibuc.ro

umblà după căpătat... Apoi m'am întors la câmp, cu zgărdiţa dela gâtul copilei, c'o năframă cusută frumos cu flori de mătasă şi cu sânul plin de mere domneşti; şi când colo, zărghitul de Trăsnea dormià pe hat, cu gramatica sub nas şi habar n'aveà de frig. Sărace, sărace! Nu eşti nici de zama ouălor; decât aşà, mai bine te făceà mă-ta mânz şi te mâncau lupii, zic eu, în mine.

— He! Trăsnea, mă! scoală! Ştii tabla? Sare el de jos, îl ascult, — cleiu. — Haidem acasă, măi Trăsne, că m'a răzbit foamea şi frigul, şi mor de urît aicea pe câmp!

— Da, că şi eu. Ducă-se dracului (de) gramatică! Mi s'a înăcrit sufletul de dânsa! Şi osebit de asta, nici nu mi-e bine.

— Un fel de lene, amestecată cu slăbiciune, măi Trăsne, nu-i aşà?

— Ba chiar ai nimerit: un fel de leşin la inimă, amestecat cu întinsori, sau cam aşà ceva.

— Poate fiorile gramaticii, zic eu.

— Mai ştii păcatul? poate că ş'aceea să fie, zise Trăsnea; căci dracul s'o iee! cum pui mâna pe dânsa, îndată-ţi vine somn... Flecuşteţe de-aceste nu se potrivesc cu rânduiala bisericii; s'a mântuit vorba... „Osmoglasnicul" este ce este. Vorba tatei: „Condacul umple sacul şi troparul, hambarul, măi băiete!" Ce umblăm noi, chinuindu-ne cu gramatica, Ştefănescule? Haidem!

Şi ne întoarcem noi la gazdă, pela asfinţitul soarelui, mâncăm ce mâncăm, ş'apoi rugăm pe moş Bodrângă, să ne cânte; şi unde nu se adună o mulţime de dăscălime la noi, căci aici erà staniştea lor; şi ne întărtăm la joc, ştii cole, ca la vârsta aceea, de nici nu simţirăm când a trecut noaptea. Şi aşà am scăpat, şi eu de urît, şi Trăsnea de bolborosit prin somn: ce este gramatica română, este... ce este..., ca alte dăţi. Insă veselia nu s'a încheiat numai cu atâta: alta şi mai şi, s'a început din capăt. N'apucase moş Bodrângă a luà bine fluerul dela gură, şi iaca ne trezim cu popa Buligă ce-i ziceau şi Ciucălău, din uliţa Buciumenii, tămâet şi aghezmuit gata des-dimineaţă, Dumnezeu să-l iepure! Şi cum ne binecuvintează, după obiceiul său, cu amândouă mâinile, ca Vlădicii, ne şi trage câte-un ibrişin pela nas despre fata popii dela Folticenii-Vechi: ba că-i fată cuminte, ba că-i bună de preutească, ba c'ar fi potrivită cu mine, ba că are să mi-o lege tată-său de gât şi câte ponosuri şi tâlcuri de-a lui popa Buligă cel buclucaş, pân'a început Gâtlan a-l lua cu măgulele, zicând:

www.digibuc.ro

— Ia lasă, lasă, cinstite părinte; nu mai umblă şi sfinţiea-ta cu scornituri de-aceste, chiar în ziua de lăsatul secului. Mai cântă încaltea, moş Bodrângă, un răstâmp, să ne veselim deajuns, că părintele a fi bun şi ne-a iertă!

Moş Bodrângă, de cuvânt; iar începe a cântă, şi, la joc, băeţi! Popa Buligă, deşi era bătrân, dacă vede că ni-i treaba de-aşà, unde nu-şi pune poalele antereului în brâu, zicând:

— Din partea mea, tot chef şi voiebună să vă dea Domnul, fiilor, cât a fi şi-ţi trăi!

Apoi svârle potcapul deoparte; şi la joc deavalma cu noi, de-i palălăiau pletele. Şi tragem un ropot, şi două, şi trei, de erà cât pe ce să scoatem sufletul din popă. Şi aşà l-am vlăguit, de-i erà acum lehamete de noi. Dar, vorba ceea: „dacă te-ai băgat în joc, trebue să joci!“ Dela o vreme, văzând bietul popă că s'a pus în cârd cu nebunii, începe s'o întoarcă la şurub:

— Mă aşteaptă nişte fii de duhovnicie, dragii mei, şi trebue să mă duc mort-copt, căci acesta ni-i plugul.

Pavăl, gazda noastră, şi pune atunci un talger de uscături ş'o garafă cu vin dinaintea părintelui Buligă, zicând:

— Ia poftim, cinstite părinte, de-ţi luà din masa noastră oleacă de gustare ş'un păhar-două de vin; ş'apoi vă-ţi duce, dacă spuneţi c'aveţi aşà de mare grabă.

Sfinţia-sa, nemaipuindu-se de pricină, încrucişează mânile după obiceiu, îşi drege glasul şi spune cu smerenie:

— Binecuvintează, Doamne, mâncarea şi băuturica robilor tăi, amin! După aceea rădică un pahar, zicând: „Mă închin, băieţi, la faţa voastră cu sănătate, ca la un codru verde! Când ne-a fi mai rău, tot aşà să ne fie!“ Şi dă paharul de duşcă; apoi încă vr'o două-trei şi peste-acele alte câteva! După aceea ne binecuvintenză iar cu amândouă mâinile, zicând: „Ei, băieţi, de-acum liniştiţi-vă!“ Ş'apoi ne lasă în pace şi-şi caută de drum. Insă noi, vorba ceea:

Nici toate-ale doftorului, De ce petreci,
Nici toate-a duhovnicului. De ce-ai mai petrece!

Cam pe 'nserate, ne luăm târîş, cu moş Bodrângă cu tot, şi ne băgăm într'o cinstită crâşmă, la fata vornicului dela Rădăşeni, unde mai multă lume se adună, de dragostea crâşmăriţei, decât de dorul vinului; căci erà şi frumoasă, bat'o hazul s'o bată! Ş'apoi, măritată de curând după un văduoiu bătrân ş'un „lă-mă, mamă“, cum e mai bine de tras la om în gazdă. Crâşmăriţa, cum ne-a văzut, pe loc ne-a sărit înainte şi ne-a dus deoparte, într'o odaie mare cu obloane

www.digibuc.ro

la fereşti şi podită pe jos, unde eram numai noi-în-de-noi şi crâşmăriţa, când poftià... ca la casa ei.

Intr'un colţ al odăii, câteva merţe de fasole; în altul, sămânţă de cânepă; în al treilea, o movilă pe mere domneşti şi pere de Rădăşeni, care trăiesc până pe după Paşti; în al patrulea, mazăre şi bob, despărţite prin o scândură lată; iar alături nişte bostani turceşti; într'o putină, pere uscate şi dulci ca smochinele; mai încolo, un teanc de chite de cânepă şi de in; pe-o grindă, călepe de tort şi lânuri boite, feldefel pentru scoarţe şi lăicere; apoi cârlţi, buci şi alte lucruri, zăhăite prin cele poliţi şi colţare, ca la casa unui gospodar fruntaş de pe vremea aceea. Şi cum ne aflam noi în această binecuvântată casă, crâşmăriţa iute a lăsat obloanele în jos, a aprins lumânarea şi, cât ai bate din palme, ni s'a şi înfăţoşat cu o cană mare de lut, plină cu vin de Odobeşti; şi turnând prin pahare, săriau stropii de vin de-o şchioapă în sus, de tare ce erà. Gâtlan, bun mehenghiu, iè un pahar şi-l întinde gazdei, zicând:

— Ia poftim, puiculiţă, de cinsteşte dumneata întâiu! Să vedem, poate c'ai pus ceva într'însul.

Crâşmăriţa cea frumoasă, luând păharul, se închină la toţi cu sănătate, râzându-i ochii, şi, după ce gustă puţin, se roagă să n'o zăbovim, că mai are şi alţi muşterei, şi bărbatu-său nu poate dovedì singur. Dar ţi-ai găsit; noi aţiindu-i calea, o poftiam cu stăruinţă, să cinstească dela fiecare. Şi ea, tot ar fi stat mai mult cu noi, dacă n'am fi alungat-o prosteşte, mulţămindu-i, câte c'o sărutare plină de foc!

— Aşà e tineritul ista, bată-l să-l bată, zise moş Bodrângă, şezând cucuiet pe nişte buci şi molfăind la pere uscate; aveţi dreptate, băieţi; acum vi-i vremea.

— Şi cum zici, moşule, răspunse crâşmăriţa, întrând atunci pe uşă c'o strachină de plăcinte fierbinţi, c'o găină friptă şi puindu-le pe masă dinaintea noastră; şi zău mare pomană şi-a făcut, căci eram flămânzi ca nişte lupi.

După ce mântuim de băut cana ceea, ni se aduce alta pentru care mulţămim crâşmăriţei tot cu sărutări, pânăce se făceà că se mânie şi iar fugià dintre noi. Mai pe urmă iar venià şi iar fugià, căci cam aşà se vinde vinul, pe unde se vinde... Ori mai ştii păcatul? Poate că nici crâşmăriţii nu-i erà tocmai urît a sta între noi, de ne cercà aşà des. La urma urmelor, unde nu-i dă şi Trăsnea, cel uricios, un pupoiu, fără veste. Căci la de-aceste, mai tot prostul se pricepe. Şi atunci, crâşmăriţa cea frumoasă, curat că s'a mâniet.

www.digibuc.ro

Dar ce să-i facem? Vorba ceea: „In care cămeşă s'a mâniet, într'aceea s'a desmâniè". Că altfel, n'ai cum s'o ghibăceşti. Dela o vreme, prinzând moş Bodrângă la inimă, să nu înceapă a cântà din fluer o Corăbiască de cele frământate în loc? Noi, atunci să nu ne întărim la joc? Şi aşà o fierbeam de tare, de nu ne-ajungeà casa; şi dam chiorîş prin fasole, prin mazăre şi bob, şi sămânţa de cânepă se făceà oloiu, pârâind sub talpele noastre. Cam pe după miezul nopţii, văzând că moş Bodrângă ne-a părăsit, începem şi noi a ne strecurà câte unul, unul, spre gazdă; eu, cu sânul încărcat de pere uscate şi c'un bostan mare ce mi l-a dat crâşmăriţa; căci pecât erà de frumoasă, pe atâta erà şi de darnică, mititica... Şi când ajung la gazdă, ce să vezi? Mai fiecare tovarăş al meu furluase câte ceva: unul mere domneşti; altul pere de Rădăşeni, moş Bodrângă paşlise o grămadă de buci pentru aţâţat focul, şi Trăsnea, sămânţă de cânepă. Iar Oşlobanu, cu ciubotele dintr'o vacă şi cu talpele din alta, viind mai în urma tuturor, numai ce-l vedem că se pune cu creştetul pe pat şi cu talpele în grindă, aşà încălţat şi îmbrăcat cum erà; şi ce să-ţi mai vadă ochii? Să nu spun minciuni, dar peste o dimerlie de fasole i au curs atunci din turetce, pe care de obiceiu le purtà suflecate; iar atunci le desuflecase anume pentru trebuşoara asta... Numai văru-meu, Ion Mogorogea, fecior de gospodar cinstit, nu luase nici un capăt de aţă. Iar Zaharia lui Gâtlan, se mulţămise c'un sărutat din partea frumoasei crâşmăriţe. Mare mângâiere pentru un băiat străin, în ziua de lăsatul secului!... Şi ia acum înţeleg eu, că Gătlan, căruia-i ziceà în şcoală „Zaharia Simionescu", a fost mai cuminte decât noi toţi; căci el, din cele aduse de noi, s'a folosit; iară noi din fericirea lui — pace!

Ei, ei, toate bune şi frumoase la vremea lor; dar deacum trebue să ne mai punem şi câte pe-oleacă de carte, căci mâne — poimâne vine vacanţia de Crăciun şi noi stricăm pânea părinţilor degeaba; nimic fără cheltuială şi banii nu se ieu din drum. Unul cu altul la un loc aveam acum, la începutul postului, vro patru-cinci ulcioare de oloiu, trei-patru saci de făină de păpuşoi, câteva ocă de peşte sărat, perje uscate, fasole, mazăre, bob, sare şi lemne pentru câteva săptămâni; căci stam la masă toţi împreună, făcând mâncare cu rândul, fiecare dintr'al său pentru o zi. Insă Oşlobanu, care mâncà cât şeptesprezece, ne cam pusese pe gânduri. Tată-său, popa Neculai, nu-i vorbă, aveà de undc să-i trimeată; dar „ce-i în mână, nu-i minciună".

www.digibuc.ro

Multe sânt de făcut, şi puţine de vorbit, dacă ai cu cine te înţelege. Mă sfătuiesc eu într'o zi cu Gâtlan, c'aici ar trebui ceva de făcut, să putem scăpà de câţiva mâncăi, căci tovărăşia nu ni se păreà dreaptă. Şi găsim un mijloc, nu se poate mai nimerit. Noaptea, când vor adormi toţi, să punem poştă la talpe, cui vom socoti noi; mai ales că vro câţiva adormiau duşi, cum începeà moş Bodrângă a spune la poveşti. Şi dupăce-am pus la cale, unele ca aceste, pândim când erau ceilalţi duşi de-acasă, şi ne apucăm de făcut poşte, ca s'avem pe mai multă vreme. Câteva pături de hârtie, lipite una de alta cu său de lumânare topit pelângă foc, puse încet la talpe când doarme omul greu, şi aprinse cu un chibrit, mai sfânt lucru, nici că se poate!... Şi, fiindcă pe Oşlobanu toţi aveau ciudă mai mare, lui i-am făcut pocinog întâi. Şi când l-a ajuns arsura la os, a sărit din somn, răcnind ca un taur, şi nu-şi găsià loc prin casă, de usturime. Dar neaflând care e vinovatul, şi nebizuindu-se în putere a se bate cu toţi, se puse la făcut metanii şi ne blăstămà, de-i curgeà foc din gură. Noi însă, cu toate blăstămele lui, mai puindu-i în alte nopţi câteva poşte, şi făcându-i-se talpele numai o rană, a fost nevoit să-şi iee tălpăşiţa spre Humuleşti, lehămetindu-se de popie şi lăsând toate merindele sale în stăpânirea noastră. Indată după asta, Gâtlan scrise lui Oşlobanu:

Iubite Oşlobene,

Mă închin cu sănătate dela golătate, despoieţii din urmă. De n'aveţi ce mâncà acolo, poftim la noi. să postim cu toţii

Al tău voitor de bine

ZAHARIA

MARE CĂPITAN DE POŞTE.

Peste vro câteva zile am mai tăiet gustul de popie unuia care venise în gazdă la noi din proaspăt: Nic'a lui Constantin a Cosmei, din Humuleşti, se dusese şi el cu talpele beşicate pe urma lui Oşlobanu. Şi cu atât mai bine; căci tot îşi pierdeau vremea în zadar. Iar Trăsnea, fiind mai chilos şi mai tare de cap, rabdă el cât rabdă, şi dacă vede că-l răzbim cu poştele, se mută la altă gazdă, luându-şi partea de merinde. Şi cu astă rânduială am rămas noi, acum, numai trei, la Pavăl ciubotarul: eu, Gâtlan, văru-meu Ioan, poreclit Mogorogea şi moş Bodrângă, pe deasupra. Văru-meu, care văzuse de patima celorlalţi, luase obiceiu în toată sara,

www.digibuc.ro

la culcare, a-şi coase mânicile contăşului şi vârându-şi picioarele într'însele dormià fără grijă. Vorba ceea: Paza bună, trece primejdiea rea.

Aproape de Crăciun, Pavăl făcù o păreche de ciubote de iuft vărului meu Ioan, cu care erà prieten, unghie şi carne. Doi 'icusari plătise Mogorogea lui ' Pavăl pentru ciubote. Dar, ce-i drept, făceau paralele acele; căci pusese piele bună, talpă de fund şi erau cusute de tocmală. Numai scârţi uitase Pavăl, să puie... şi pentru asta, rău i s'a stricat inima lui Mogorogea. Noroc mare că erà o iarnă geroasă şi .ţmătul ajutà la scârţâit.

In vacanţie, ne ducem acasă, ş'apoi vorba Ţiganului cu „Crăciunul sătulul...“ Costiţe de porc afumate, chişte şi buft umplut, trandafiri usturoieţi şi slănină de cea subţire, făcute de casă, tăiete la un loc, fripte bine în tigaie, şi cu mămăliguţă caldă... se duc unse pe gât. Mai face el ţăranul şi alte feluri de mâncări gustoase, când are din ce le face. Şi mulţămită Domnului, părinţii noştri aveau de unde; căci sărăciea nu se oploşise încă la uşa lor, pecând ştiu eu. Şi să nu-mi uit cuvântul: petrecem noi sărbătorile frumos la părinţi, în Humuleşti, şi după Bobotează, ne întoarcem iar la Folticeni, la Pavăl, gazda noastră. Pe la şcoală, mai dam noi aşà, câteodată, de formă. Dar, la drept vorbind, nici n'aveam ce căutà; căci bucheaua poate s'o înveţe şi acasă, cine vrea. Iar cine nu, ferice de dânsul! Şi eu unul eram dintr'acei fericiţi: când e vorba de credinţă, ce-ţi mai trebue învăţătură? Dela moş Bodrângă, zic şi eu că aveai ce învăţà; fluierul său te făceà să joci fără să vrei, şi poveştile lui, nu-ţi dau vreme de dormit. Afară de asta, mai aveam noi cu ce ne trece vremea, când voiam: ţencuşa, ba tăbăcăreasca sau concina, ba alteori, noaptea, ne puneam la taclale, până se făceà ziua albă. Iar în sărbători o luam hăbăuca prin cele sate, pe unde ştiam că se fac hori. In Rădăşeni, sat mare, frumos şi bogat, am jucat la trei jocuri într'o singură zi: unul din flăcăii tomnatici, la care venise fetele cele mai tinere; altul de flăcăi tineri, la care venise fetele cele stătute; iar al treilea, de copilandri, la care venià cine poftià. Flăcăii abia se legănau în joc, şi hora se învârtià foarte încet. Fetele nu aşteptau rugate, ca pe-aiurea, ci fiecare desprindea mânile a doi flăcăi, unde-i veneà la socoteală, spuneà bună ziua! şi urmà jocul înainte. Vără-meu, fudulindu-se cu ciubotele cele nouă, jucà numai lângă fata vornicului, soră cu crâşmăriţa cea frumoasă din Folticeni. Şi Gâtlan, care jucà lângă mine, îmi spuse la ureche:

www.digibuc.ro

— Las, că-i vedè tu ce-am să-i fac lui Mogorogea; de i-a ticni ziua de azi, păcat să-mi fie!

— Taci, măi, zic eu, ce mai vorbeşti în bobote; că s'a mâniè omul şi s'a duce şi el acasă.

— Ei, ş'apoi? ce mare pagubă! Vorba ceea: „Dacă s'a da baba jos din căruţă, de-abia i-a fi mai uşor iepei". Şi jucăm înainte.

Sara ne întoarcem la gazdă, şi Mogorogea, băiet grijuliv, îşi curăţă ciubotele frumos şi le pune la uscat pe vatră, de-o parte, cum făceà totdeauna. A treia zi, după asta, ciubotele vărue-meu, se rup hăbuc în toate părţile... Şi el, supărat la culme, se leagă de Pavăl, să-i facă altele în locul acelora, ori să-i deie banii îndărăpt numaidecât.

— Mi-ai pus pìele scoaptă, cârpaciule, zise Mogorogea înfuriat; aşà fel de prieten îmi eşti? Haiti! alegeţi una din două; căci altfel, dai cinstea pe ruşine, îţi trântesc ciubotele de cap! auzitu-m'ai?

Pavăl, neştiindu-se vinovat, zise cu dispreţ:

— Ia ascultă, dascăle Mogoroge, nu te prea întrece cu vorba, că nu-ţi şade bine. Pe cine faci cârpaciu? După ce-ai purtat ciubotele atâta amar de vreme, umblând toată ziua în podgheazuri şi le-ai scrombăit pe la jocuri şi prin toate corhanele şi coclaurile, acum ai vrea să-ţi dau şi banii înapoi, ori să-ţi fac în loc altele nouă? Dar ştii că eşti ajuns de cap! Nu ţi-i destul că m'ai ameţit, puindu-ţi sfârloagele pe calup, trăgându-le la şan şi ungându-le aici, pe cuptior, la nasul meu, în toate dimineţile? Ba decâte-ori mi-ai pus şi poşte la picioare; şi eu, ca omul cel bun, tot am tăcut şi ţi-am răbdat. Imi pare rău că eşti gros de obraz! Ei, las, că te-oiu sluji eu, de acum, dacă ţi-i vorba de-aşà!

— Ce spui, cârpaciule, zise vărue-meu; şi tu mă mogorogeşti? D'apoi numa'n ciubotele tale am stat eu, bicisnicule? Incă te obrăzniceşti? Acuş te-oi otânji cu ceva, de nu te-i putè hrăni în toată viaţa?

— Pânăce mi-i otânji, zise Pavăl, eu acuş te cinătuiesc frumuşel cu dichiciul; înţeles'ai?

Văzând noi, că erà cât pe ce, să se încaiere la bătaie, ne punem la mijloc, şi-i împăcăm cu mare greu. Ioan să mai dea un irmilic lui Pavăl, iar el să-i căputeze ciubotele, şi pace bună.

Mai glumiau ei după aceasta câne-câneşte, dar lui Mogorogea nu-i ieşià dela inimă afrontul ce i-l făcuse Pavăl.

In săptămâna Hârţii sau Cârneleaga, moş Vasile, viind la

www.digibuc.ro

Folticeni, între alte merinde, aduce feciorului său şi trei purcei grijiţi gata.

— Bine-ai venit sănătos, tată, zise Ioan sărutându-i mâna. Aşă-i că ne-ai nimerit ?

— Bine v'am găsit sănătoşi, măi băeţi, răspunse moş Vasile. D'apoi vorba ceea: Nimeresc orbii Suceava şi eu nu eram să vă nimeresc? — Apoi, din vorbă, în vorbă, ne întreabă: — Ei ce mai zice Mecetul despre popia voastră? Are gând să vă deie drumul degrabă? Căci eu, drept să vă spun, m'am săturat de-atâta zdruncen şi cheltuială.

— Nu se zice Mecet, ci Catihet, tată, răspunse Ioan, ruşinat.

— Na, na, na, Măria ta! par'că asta grijă am eu acum?... Vorba ceea: nu-i Tanda, ci-i Manda; nu-i tei-belei, ci-i belei-tei... de curmeiu. Şi ce mai atâta încunjur?... Mecet, Berechet, Pleşcan, cum s'a fi chemând, Ioane, ştiu că ne jupeşte bine, zise moş Vasile. Ş'apoi ci-că popa-i cu patru ochi!... Ia mai bine rugaţi-vă cu toată inima sfântului Hăraşc Nicolai dela Humuleşti, doar v'a ajutà să vă vedeţi popi odată! Ş'apoi atunci.., aţi scăpat şi voi de-asupra nevoii: bir n'aveţi a da, şi havalele nu faceţi; la mese şedeţi în capul cinstei şi mâncaţi tot plăcinte şi găini fripte. lar la urmă vă plăteşte şi dinţăritul... Vorba ceea: picioare de cal, gură de lup, obraz de scoarţă şi pântece de iapă, se cer unui popă, şi nu-i mai trebue altă-ceva. Bine-ar fi, Doamne iartă-mă, ca feţele bisericeşti să fie mai altfel!... Dar... veţi fi auzit voi, că popa are mână de luat, nu de dat; el mănâncă şi de pe viu, şi de pe mort. Vedeţi cât de bine trăieşte Mecetul, fără să muncească din greu ca noi... Numai... dă...: darul se cinsteşte!... Ioane, eu ţi-am ochit un potcapic, zise moş Vasile, la pornire. Cată de nu te lăsà pe tânjală, pune mâna pe afiştat mai răpede şi vin'acasă: căci Ioana lui Grigoraş Roşu, dela noi, aşteaptă cu nerăbdare, să-ţi fie preuteasă. Mai rămâneţi cu sănătate, dascăle Zaharie şi nepoate, că eu m'am dus!

— Mergeţi sănătos, moş Vasile, zicem noi, petrecându-pănă mai încolo; şi vă rugăm, spuneţi părinţilor,d in partea noastră, că ne aflăm bine şi-i dorim.

După ce se duce moş Vasile, eu zic lui Ion, cu binişorul:

— Vere, ia să frigem în astă sară un purcel de ceia, că tare mi-i dor! Mogorogea, nătâng şi zgârcit cum erà, începe a strigà la mine:

— Mă! ia ascultaţi; eu nu-s Nică Oşlobanu, să mă suciţi cum vreţi voi... Cu ce mă hrăniţi, cu aceea am să vă

www.digibuc.ro

hrănesc. Nu vă dau nici o bucăţică de purcel, măcar să crăpaţi!

— Iar de nu, cel ce zice — răspunde Gâtlan.

— Amin, bleştesc eu, cu jumătate de gură.

— Şi eu mă anin; spuse Pavăl de după sobă.

— Amin, ne-amin, ştergeţi-vă pe bot despre purcei, zise Mogorogea, cu ciudă; înţeles-aţi? Nu tot umblaţi după bunătăţi; mai mâncaţi şi răbdări prăjite, că nu v'a fi nimica!

— Ia lăsaţi-l încolo, măi; sta-i-ar în gât pe cea lume, — zise Zaharia.

Şi ne punem, dragă Doamne, la învăţat. Insă, fie vorba între noi, nu ne erà a învăţà, cum nu i-i cânelui a linge sare. In sobă arsese un foc straşnic; îl învălisem şi astupasem, căci erà ger afară. Moş Bodrângă se încurcase, nu ştiu pe unde în sara aceea, şi Pavăl, neavând lucru ca alte dăţi, se culcase de vreme. Iar Mogorogea nădăjduindu-se în potcapicul tătâne-sàu, adormise înaintea lui Pavăl, cu picioarele în mânicile contăşului, după obiceiu şi horăià zdravăn. Vorba ceea: „Lasă-mă, să-te las!" Mai târziu stângem şi noi lumânarea şi ne culcăm; însă nu puteam adormì, gândindu-ne la purcel.

— Măi Zaharie, nu mai ai tu vro poştă de cele undeva? zic eu încet.

— Nu, bre! răspunse Zaharia şi mai încet; şi, Doamne! ce bine-ar fi să trântim una lui Mogorogea. Dar până la poştă, până la nu ştiu ce, na cuţitaşul meu, taie încetişor cusutura dela mâneca lui Mogorogea în dreptul unei talpe, dă-i o pârleală bună cu nişte chibrituri de ieste, care ard mocnit, şi las' dacă i-or mai ticni purceii... Numai cată de nu te mocoşì atâta...

— Adă cuţitaşul încoace, zic eu, şi la toată întâmplarea, cred că nu mă vei da prin şperlă şi nu-l vei lăsà să mă batà!

— Nici vorbă nu mai rămâne, zise Zaharia; dă-i pârleală înainte, fără grijă.

Atunci... îmi ieu eu inima în dinţi şi fac tocmai aşa, cum fusesem povăţuit de Gâtlan: taiu cusutura încetişor, şi ţin câtu-ţi-i smocul de chibrituri aprinse la călcâiul vărumeu, unde erà pielea mai groasă, până ce-l răzbeşte focul. Şi când răcneşte odată cât ce poate, eu svârrr! chibriturile din mână, ţuştiu! la spatele lui Zaharia, şi'ncepem a horăì, de par'că dormiam cine ştie de când... Ion însă, împiedecat cu picioarele în mânicile contăşului, căzuse ali-

www.digibuc.ro

vanta la pământ, zvârcolindu-se ca şerpele şi blăstămându-ne, cum îi venià la gură:

— Vai! osândi-v'ar Dumnezeu, să vă osândească, soiuri ticăloase, ce sânteţi! Nime n'are cap să se odihnească în casa asta, de răul vostru! Cine oare mi-a făcut şotiea? Pe Zaharia şi Nică, îi aud horăind şi nu cred să fi îndrăznit... Numai că hoţomanul de Pavăl mi-a făcut-o... be-l-ar tăunii să-l bee, când i-a fi somnul mai dulce! Şi încá se preface că doarme, ticălosul! Ia să-l învăţ eu a-şi mai bate altădată joc de om.

Şi răpede iè cu cleştele un cărbune aprins din vatră, şi cu dânsul pe cuptior, la Pavăl. Şi cum dormià, sărmanul, cu faţa în sus, îi pune cărbunele pe pieptul gol, zicând:

— Na! satură-te de făcut şagă cu mine, cârpaciule!

Atunci se aude un răcnit spăimântător, şi odată cu răcnitul, Pavăl, izbind cu picioarele în sobă, o şi darmă la pământ. Şi, în buimăceala ceea, trezindu-se cu Ion faţă'n faţă, unde nu se încinge între dânşii o bătaie crâncenă; ş'apoi stă de-i priveşte, dacă te rabdă inima...

— Săi, Zaharie, că se face moarte de om în casa asta, şi noi avem să dăm samă, zic eu, tremurând ca varga, de frică.

— Ho, mă! ce vă este, zise Zaharia, sărind ca un vultur între dânşii. Casă de oameni de treabă se chiamă asta?...

Iară eu, amandea pe uşă afară, plângând, şi încep a răcni cât îmi luà gura, strigând megieşii... Oamenii săriră buimaci, care dincotro, crezând că-i foc, ori ne taie cătanele, Doamne fereşte!... Căci erà oştire nemţească în Folticeni pe vremea aceea. Dupăce se mântuie clăcuşoara asta, lumea ne lasă, în cât ne-a găsit şi se înprăştie huiduindu-ne. Să fi văzut ce blăstămăţie şi gălămoz erà în casă: fereştile sparte, sobă dărâmată, smocuri de păr smuls din cap, sânge pe jos, Pavăl cu pieptul ars şi Ion cu călcâiul fript şedeau la o parte gâfâind; eu cu Zaharia, de alta, mirându-ne de cele întâmplate...; iar nevinovaţii purcei fiind spânzuraţi în tindă, la răceală, nu se ştie ce s'au făcut!... Zaharia dela o vreme, voind a curmà tăcerea, zise:

— Cântă-le de-acum, Ioane: „Cei fără prihană, aliluia! şi nu mai tânji atâta după dânşii; se vede că aşa le-a fost scris, mititeii!,.

— Ia nu mai clămăpăni şi tu din gură, măi, răspunse Ion, plin de năduh; aţi tot strigat asupra lor şi iaca vi s'a făcut pe voie.

www.digibuc.ro

In vorbele acestea, viind şi moş Bodrângă chiurluit, începe a-şi face cruce dela uşă.

— Ei, moşule, zic eu; place-ţi, cum ne-ai găsit?

Pavăl, care până atunci şezuse ca mut, uitându-se prin casă amărît, zise:

— Ia ascultaţi, dascălilor: ca să se mântuie toată dihonia, cărăbăniţi-vă dela mine şi mă lăsaţi în pace!

Noi, bucuroşi c'am scăpat numai cu atâta, ne luăm ce mai avem şi ne mutăm la un ferar peste drum, dimpreună cu moş Bodrângă, mângâitorul nostru.

Prin postul cel mare să răspândeşte vuiet printre dascăli despre desfiinţarea Catiheţilor şi trecerea celor mai tineri dintre noi la Socola.

— Na-ţi-o bună, că ţi-am frânt-o, zise Trăsnea: când la dică, nu-i nimică. Vorba ceea: „Ne-am pricopsit cu cai cu tot..." Dracul mă puneà să-mi bat capul cu gramatica?... De ştiam asta, mai bine şedeam acasă; şi cu banii câţi s'au dat, pe ici-pe colea, îşi prindeà tata altă nevoie.

— D'apoi noi, ziseră dascălii cei însuraţi, oftând; ne-am calicit cu desăvârşire; zimţi, ba oiţe, ba stupi, ba cai şi boi, s'au dus ca pe gura lupului! Părintele Catihetul să trăiască!...

— la tăceţi, bre, răspunse Zaharia; banu-i ochiul dracului, s'a mântuit vorba!... Ce-l mai cisluiţi atâta pe bietul catihet? Par'că numai el e de-aceia?... Ş'apoi şi vouă, nu ştiu zău, cum v'a mai intrà cineva în voie. Vorba ceea: Hai în car! — Baiu! — Hai în căruţă! — Baiu! — Hai în teleagă — Baiu! — Hai pe jos! — Baiu! — Ziceţi mai bine că vă trageţi la teapa voastră, ca apa la matcă. Eu-s mai bucuros că s'a întâmplat asta. La Socola să mergem, dacă voim să ieşim dobă de carte!... Acolo-s profesorii cei mai învăţaţi din lume, după cum aud eu.

— La Socola! strigă dascălii cei mai tineri.

— Duceţi-vă pe pustii, dacă vă place; duce-v'aţi învârtindu-vă ca ciocârlia, strigă cei bătrâni!

Şi aşa, aproape de Paşti, ne-am răzleţit unii de alţii, şi la Socola a rămas să meargă cine-a vreà în toamna viitoare, anul 1855.

www.digibuc.ro

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

IV

Gânduri de călugărie. — Drumul spre Iaşi. — Moş Luca şi Zmeii lui. — LA SOCOLA.

Cum nu se dă scos ursul din bârlog, ţăranul dela munte strămutat la câmp, şi pruncul dezlipit dela sânul mamei sale, aşa nu mă dam eu dus din Humuleşti, în toamna anului 1855, când veni vremea să plec la Socola, după stăruinţa mamei. Şi oare de ce, nu m'aş fi dat dus din Humuleşti, nici în ruptul capului, când mereu îmi spuneà mama, că pentru folosul meu este aceasta? Iaca de ce nu: draguliţă Doamne! eram şi eu acum holteiu, din păcate! Şi Iaşii, pe cari nu-i văzusem niciodată, nu erau aproape de Neamţ, ca Folticenii, de unde, toamna târziu şi mai ales prin câşlegile de iarnă, fiind nopţile mari, mă puteam răpezi din când în când, paşlind-o, aşa cam pe după toacă şi tot înainte, sara pe lună, cu tovarăşii mei la clăci în Humuleşti, pe unde ştieam noi, ţinând tot o fugă ca telegarii; şi după ce jucam cât jucam, furam câte-un sărutat dela cele copile sprinţare, şi până'n ziuă, fiind ieşiţi din sat... cam pe la prânzul cel mare, ne-aflam iar în Folticeni; trecând desculţi, prin vad, în dreptul *Băii*, Moldova, îngheţată pe la margini, şi la dus şi la întors, de ne degerà măduva 'n oase de frig! Inima însă ne erà fierbinte, că ce gândiam şi izbândiam. Dela Neamţ la Folticeni şi dela Folticeni la Neamţ, erà pentru noi atunci o palmă de loc. Dar acum se schimbà vorba: o cale scurtă de două poşte, dela Folticeni la Neamţ, nu se potriveşte c'o întindere de şese poşte, lungi şi obositoare, dela Iaşi până la Neamţ. Căci nu vă pară şagă: dela Neamţ până la Iaşi, e câtu-i dela Iaşi până la Neamţ; nici mai mult, nici mai puţin. Şi mai bine să rămâi pe loc, Ioane, chitiam în mintea mea cea proastă, decât să plângi nemângâiet şi să te usuci, de dorul cui ştiu eu, văzând cu ochii!... Dar vorba ceeà: Ursul nu joacă de bună voie. Mort, copt, trebue să fac pe cheful mamei, să plec fără voinţă, şi să las ce-mi erà drag!

www.digibuc.ro

Dragu-mi erà satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindeşte cu mâhnire, Cetatea Neamţului, de-atâtea veacuri! Dragi-mi erau tata şi mama, fraţii şi surorile şi băieţii satului, tovarăşii mei din copilărie, cu cari în zilele geroase de iarnă, mă desfătam pe ghiaţă şi la săniuş; iar vara, în zilele frumoase de sărbători, cântând şi chiuind, cutrieram dumbrăvile şi luncile umbroase, prundul cu ştioalnele, ţarinile cu holdele, câmpul cu florile şi mândrele dealuri, de după care-mi zâmbiau zorile, în zburdalnica vârstă a tinereţei! — Asemenea dragi-mi erau şăzătorile, clăcile, horele şi toate petrecerile din sat, la care luam parte cu cea mai mare însufleţire! De piatră de-ai fi fost şi nu se puteà să nu-ţi şalte inima de bucurie, când auziai uneori, în puterea nopţii, pe Mihai scripcariul din Humuleşti, umblând tot satul câte c'o droae de flăcăi după dânsul şi cântând:

Frunză verde de cicoare,
Astă noapte pe răcoare
Cânta o priveghetoare
Cu viersul de fată mare;
Şi cântà, cu glas duios,
De picau frunzele jos;
Şi cântà, cu glas subţire
Pentru-a noastră despărţire;
Şi oftà şi ciripià,
Inima de ţi-o rupeà!

Şi câte şi mai câte nu cântà Mihai lăutarul, din gură şi din scripca sa răsunătoare; şi câte alte petreceri pline de veselie, nu se făceau pe la noi, de-ţi părea tot anul zi de sărbătoare! Vorba unei babe: „Să dea Dumnezeu tot anul să fie sărbători şi numai o zi de lucru: şi atunci să fie praznic şi nuntă". Apoi lasă-ţi, băiete, satul cu tot farmecul frumuseţilor lui, şi pasă de te du în loc străin şi aşa depărtat, dacă te lasă pârdalnica de inimă! Şi doar mă şi siliam eu, într'o părere, s'o fac a înţălege pe mama, că pot să mă bolnăvesc de dorul ei... şi să mor pintre străini! că văru-meu Ion Mogorogea, Gheorghe Trăsnea, Nică Oşlobanu şi alţii s'au lăsat de învăţat şi, despre asta, tot mănâncă pâne pe lângă părinţii lor. Dar zadarnică trudă! Mama aveà alte gânduri; ea îmi pregătià, cu îngrijire, cele trebuitoare, zicându-mi, dela o vreme, cu asprime:

— Ioane, cată să nu dăm cinstea pe ruşine şi pacea pe gâlceavă!... Ai să pleci unde zic eu. Şi Zaharia lui Gâtlan merge cu tine. Luca Moşneagu, megieşul nostru, vă duce cu căruţa cu doi cai, ca nişte zmei. Ia, mai bine, răpezi-te până la el, de vezi, gata-i de drum? Că mâne desdimineaţă, cu ajutorul Domnului, plecaţi.

— Nu mă duc, mamă; nu mă duc la Socola, măcar să

www.digibuc.ro

mă omori, ziceam eu, plângând cu zece rânduri de lacrămi! Mai trăiesc ei oamenii şi fără popie.

— Degeaba te mai sclifoseşti, Ioane, răspunse mama cu nepăsare! La mine nu se trec aestea... Pare-mi-se că ştii tu moarea mea... Să nu mă faci, ia acuş, să ieu culeşerul din ocniţă, şi să te desmierd, cât eşti de mare! Apoi chiamă pe tata şi-i zice hotărîtor: Spune-i şi d-ta băietului, omule, ce se cuvine, ca să-şi iee nădejdea şi să-şi caute de drum.

— Mai rămâne vorbă despre asta, zise tata, posomorît. Are să urmeze cum ştim noi, nu cum vrea el; că doar nu-i de capul său. Când m'ar bate numai atâta grijă, măi femeie, ce mi-ar fi? Dar eu mă lupt cu gândul, cum să-i port de cheltuială; căci banii nu se culeg dela trunchiu, ca surcelele. Şi la işti vro şese, afară de dânsul, dacă rămân acasă, nu li mai trebue nimica? Dar fiind el, cel mai mare, norocul său; trebue să căutăm a-l sburătăci, căci nu se ştiu zilele omului! Şi poate vreodată să fie şi el sprijin pentru iştiialalţi.

Văzând eu, că nu-i chip de stat împotriva părinţilor, începui a mă gândi la pornire, zicând, în sine-mi, cu amărăciune: Ce năcaz pe capul meu! Preuţii noştri din sat n'au mai trepădat pe la Socola, şi mila sfântului! nu-i încape cureaua, de pântecoşi ce sânt. D'apoi călugării: o adunătură de zamparagii duglişi, din toată lumea, cuibăriţi prin mânăstire, ce nu ajung?! Şi eu să înşir atâtea şcoli: în Humuleşti, la Broşteni în crierii munţilor, în Neamţ, la Folticeni, şi acum, la Socola, pentru a căpătă voie să mă fac, iă, acolo un popă prost, cu preuteasă şi copii; prea mult mi se cere!

Acuş îi spun mamei, că mă duc la călugărie, în Neamţ ori la Secu. Şi cu câtă carte ştiu, cu câtă nu ştiu, peste câţiva ani, pot s'ajung dichiu la vrun mitoc, şi să strâng un ştiubeiu plin de galbeni, ca părintele Chirilaş, dela jugărit, din Vânătorii Neamţului. Ş'apoi atunci... pune-ţi cuvioase Ilarie, plosca cu rachiu la şold, icrişoare moi, cât se poate de multe, şi altceva de gustare în buzunările dulamei, pistoalele'n brâu, pe sub rasă, comanacul pe-o ureche, şi, cu *sabia Duhului* în mână şi pletele în vânt, ia-o la papuc, peste „Piciorul Rău“ spre „Cărarea afurisită“, dintre Secu şi Agapia din deal, unde toată vara se aude cântând cu glas îngeresc:

Ici, în vale, la pârău,
Mieluşa lui Dumnezeu!

www.digibuc.ro

Iar câte-un glas gros, răspunde:

Hop şi eu dela Durău,
Berbecul lui Dumnezeu!...

Căci fără să vreu, aflasem şi eu, păcătosul, câte ceva din tainele călugăreşti, umblând vara cu băeţii după... bureţi, prin părţile acele, de unde prinsesem şi gust de călugărie... Ştii, ca omul, cuprins de evlavie.

Insfârşit, ca să nu-mi uit vorba, toată noaptea cea dinainte de plecare, până s'au revărsat zorile, m'am frământat cu gândul, fel şi chip, cum aş puteà înduplecà pe mama, să mă duc mai bine la mânăstire; şi tocmai când eram hotărît a spune mamei aceste, iaca şi soarele răsare, vestind o zi frumoasă, şi Luca Moşneagu, însurăţel de-al doilea, a cărui tânără nevastă avusese grijă să-l treziască la timp şi să-l pregătiască de pornire... se şi aude strigând afară: „Gata sânteţi? Haidem! că eu vă aştept cu caii înhămaţi". Mama, atunci mă şi ia răpede, răpede, la pornit, fără să am când îi spune de călugărie.

Şi, scurtă vorbă, ne adunăm, cu rudele lui Zaharia, cu ale mele, în ogradă la moş Luca, sărutăm noi mâna părinţilor, luându-ne rămas bun cu ochii înecaţi în lacrămi, şi după ce ne suim în căruţă, supăraţi şi plânşi ca vai de noi, Luca Moşneagu, harabagiul nostru, şi dă biciu cailor, zicând nevestei sale, care închideà poarta după noi: — Olimbiadă, ie sama bine de borta ceea! Căci nişti porci spărgând gardul într'un loc, se înădise în grădină, la păpuşoi...

Erà dimineaţa, în ziua de tăerea capului Sfântului Ioan Botezătorul, când ieşiam din Humuleşti; şi fetele şi flăcăii, gătiţi frumos, ca în zi de sărbătoare, foiau prin sat în toate părţile, cu bucuria zugrăvită pe feţe! Numai eu cu Zaharia, ghemuiţi în căruţa lui moş Luca, ne duceam surgun, dracului pomană! Că mai bine n'oiu puteà zice.

— Rogu-te, mână mai tare, moş Luca, zic eu, să nu se mai uite satul ca la urs, la noi!

Luca moşneagu, însă, mâna cum ştieà el; căci smârţoagele lui de cai erau vlăguiţi din cale-afară, şi slabi şi ogârjiţi ca nişte mâţi de cei leşinaţi, nu, zmei, cum ziceà mama, care nu ştieà cum să mă urnească mai degrabă din casă.

— Fire-ar afurisit să fie, cine a mai desfiinţat şi catiheţiile cele, tocmai acum în vremea noastră, zise Zaharia lui

www.digibuc.ro

Gâtlan, plin de năduh, după ce-am ieşit la drum, afară. Când să-ţi petreci şi tu tinereţea, apucă-te de cărturărie; par'că are omul zece vieţi! Tot umblând noi din şcoală în şcoală, mai mult ia aşa „de frunza frăsinelului", mâne-poimâne avem să ne trezim nişte babalâci gubavi şi oftigoşi, numai buni de făcut popi, — ieşiţi din Socola.

— Ce zici dumneata, moş Luca; despre unele ca acestea?

— Ce să zic, dascăle Zaharia; ştim noi cum vi-s formele? Eu trebuie să vă duc la locul hotărît, şi de-aci încolo, cum v'a slujì capul. Hi, căluţii tatei, să ne întoarcem, cât mai degrabă acasă.

Când auziam noi pe moş Luca, pomenind cu drag de casă, şi când mai vedeam cum rămân satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne, supărarea noastră creşteà la culme! Pentru fiecare fântână, părău, vălcică, dumbravă, şi alte locuri drăgălaşe ce lăsam în urmă-ne, şcoteam câte-un suspin adânc din piepturile noastre! Şi după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram daţi în sama lui moş Luca, de care ne ruşinam, ca şi de părinţii noştri.

După un scurt popas, făcut la podul dela Timişeşti, depe Moldova, pornim înainte spre Moţca şi suim, încet-încet, codrul Păşcanilor. Apoi, din vârful acestui codru, mai aruncăm nemernicii de noi, câte-o căutătură jalnică spre munţii Neamţului: urieşii munţi, cu vârfurile ascunse în nouri, de unde purced izvoarele şi se revarsă părăele, cu răpejune, şoptind tainic în mersul lor neîncetat, şi ducând poate cu sine multe, multe patimi şi ahturi omeneşti, să e înece în Dunărea măreaţă!

— Ei, ei! măi Zaharia, zic eu, coborîndu-ne la vale spre Păşcani: de-acum şi munţii i-am pierdut din vedere, şi înstrăinarea noastră este hotărîtă, cine ştie pentru câtă vreme!

— Cum ne-a fi scris dela Dumnezeu sfântul, zise Zaharia, cu glasul aproape stâns. Ş'apoi rămase dus pe gânduri tot drumul, până la Blăgeşti, peste Siretiu, unde ne-a fost şi masul în noaptea aceea. Dar vai de masul nostru! Aici, pe prispa unui rotariu, puţin de nu eră să rămânem chiori. De cu sară şi până la miezul nopţii, am stat numai într'o fumărae de baligi, ca la carantină, şi tot ne-au coşit ţânţarii.

— Aşa-i vieaţa câmpenească, zise moş Luca, cioşmolindu-se şi învârtindu-se ca pe jăratic, de răul ţânţărimii. Cum treci Siretiul, apa-i rea şi lemnele pe sponci; iar vara te înnăduşi de căldură şi ţânţarii te chinuiesc amarnic. N'aşi

www.digibuc.ro

trăi la câmp, Doamne ferește! Halal pela noi! Apele-s dulci limpezi ca cristalul și reci ca ghiața; lemne, deajuns; vara umbră și răcoare în toate părțile; oamenii, mai sănțoși, mai puternici, mai voinici și mai voioși, iar nu ca iști depe la câmp: sarbezi la față și zbârciți, de par'că se hrănesc numai cu ciuperci fripte, în toată viața lor.

— Știi una, Moș Luca, zise Zaharia dela o vreme; găinușa-i spre asfințit, rariștile de-asemine și luceafărul de ziuă, de acum trebuie să răsară; haidem să pornim la drum!

— Că bine zici, dascăle Zaharie; par'că ți-a ieșit un sfânt din gură. Decât ne-om tot învârti și cioșmoli pe iastă prispă, mai bine să scurtăm din cale. Căci mare-i Dumnezeu, ne-a feri el de întâmplări! — Și așà, luându-ne rămas bun dela gazdă, care erà tot afară culcat, pe altă prispă, plecăm. Și cum ieșim în șleah, părerea noastră de bine: întâlnim câțiva oameni cu niște cară cu draniță, mergând spre Iași; ne întovărășim cu dânșii, de frica lăieșilor din Ruginoasa, și hai, hai! hai, hai! până'n ziuă, iacătă-ne în Târgul-Frumos, unde am și înjunghieat câțiva harbuji într'ales, de ne-am potolit deocamdată și foamea, și setea. Apoi, după ce s'au hodinit caii, am pornit înainte, spre Podu-Iloaei; și de aici, tot înainte, spre Iași, mai mult pe jos, decât în căruță, căci zmeii lui Moș Luca, se muiese de tot; și țăranii noștri glumeți, cum sânt ei, ne tot șfichiuiau, în treacăt, care din cotro, de ni erà mai mare rușinea, de rușinea lui Moș Luca. Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când întram în Iași, pe rohatca Păcurari, un flăcăoan, al dracului ne-a luat în râs cum se cade, zicând:

— Moșule, ia sama de ține bine telegarii ceia, să nu iee vânt; că Iașul ista-i mare, și Doamne ferește, să nu faci vro primejdie!...

Atâta i-a trebuit lui Moș Luca, ș'apoi lasă pe dânsul; câte parastase și panaghii, toate i le-a ridicat... — I-auzi, măi! Dac'ar ști el, chiolhănosul și ticăitul, de unde-am pornit astă noapte, ș'ar strânge lioarba acasă: n'ar mai dârdâi degeaba asupra căișorilor mei! Ș'apoi doar, nu vin ei acum întâiașidată la Iași, să-mi dee povăț unul ca dânsul, ce rânduială trebue să păzesc Patruzecile mâne-sa de golan! Dacă n'a stat oleacă, să-l învăț eu a mai luà de altădată drumeții în râs!

Văzând noi, că ne ieu oamenii tot peste picior, și pe Moș Luca tulburat din cale-afară, cum eram în căruță, ne acoperim peste tot c'un țol, zicând eu cam cu sfială: —

www.digibuc.ro

Moş Luca, de te-a întrebà cinevà, de-acum înainte, de ce trag caii aşa de greu, să spui că aduci nişte drobi de sare dela Ocnă, şi las, dacă nu te-a crede fiecare!...

— Ei, apoi?! Ştiutu-v'am eu, că şi voi mi-aţi fost de-aceştia, zise Moş Luca, mergând pe lângă cai, plin de năduh; nu mă faceţi, că ia, acuş vă ard câteva jordii prin ţolul acela, de vă trece spurcatul!...

Auzind noi ce ni se pregăteşte, ghiontitu-ne-am unul pe altul, chicotind înăduşit, şi ca mai ba să zicem, nici cârc! Insfârşit, după multe şfichiuri ce-a primit moş Luca dela unii-alţii, cum e lumea a dracului, mergând noi în pasul cailor, din hop în hop, tot înainte prin rătăcaniile depe uliţile Iaşilor, am ajuns într'un târziu, noaptea, în cieriul Socolei şi am tras cu căruţa sub un plop mare, unde-am găsit o mulţime de dăscălime, adunată depe la catiheţii din toate judeţele Moldovei: uniia mai tineri, iar cei mai mulţi, cu nişte târsoage de barbe cât badanalele de mari, şezând pe iarbă, împreună cu părinţii lor, şi preuţi, şi mireni, şi mărturisindu-şi unul altuia păcatele!. . . . . .

www.digibuc.ro

POPA DUHU

Cine-a întâlnit vreodată în calea sa un popă, îmbrăcat cu strae sărăcuţe, scurt la stat, smolit la faţă, cu capul pleş, mergând cu pas rar, încet şi gânditor, răspunzând îndesat „sluga dumitale“ — cui nu-l treceà cu vederea, căscând cu zgomot, când nu-şi găsià omul cu care să ste ade vorbă, făcând lungi popasuri prin aleiele ascunse ale grădinilor publice din Iaşi, câte cu o carte în mână, tresărind la cântecul păsărelelor şi oprindu-se cu mirare, lângă moşinoaiele de furnici, pe care le numià el „republici înţălepte“, desmerdând iarba şi florile câmpului, icoane ale vieţii omeneşti, pe care le udà c'o lacrimă fierbinte din ochii săi, şi apoi cuprins de foame şi obosit de osteneală şi gândire, îşi luà cătinel drumul spre gazdă, unde-l aşteptà sărăciea cu masa întinsă!

Acesta erà părintele Isaiia Duhu, născut în satul Cogeasca-Veche, din judeţul Iaşi.

Patru păreţi streini, afumaţi şi îmbrăcaţi cu rogojini; teancuri de traftoloage greceşti, latineşti, bulgăreşti, franţuzeşti, ruseşti şi româneşti, pline de painjeni şi aruncate în neregulă, prin cele unghere, un lighean de lut cu ibric pentru spălat, în mijlocul odăii, apărie pe jos, gunoi şi gândaci, fojgăind în toate părţile; o pâne uscată pe masă şi un motan ghemuit după sobă, era toată averea sfinţiei-sale.

Mare de inimă; iar de gură şi mai mare, părintele Duhu nu se învrednicise de o viaţă mai bună; dar se vede că, nici poftià el una aşa de vreme, ce nu-şi astâmpăra gura către mai marii săi, măcar să-l fi picat cu lumânarea.

De copil, în seminarul Socola, unde a învăţat carte — mai mult singur decât dela profesori — îşi punea degetele pe o piatră şi le bătea cu alta, de ciudă că nu scriu frumos; se lovea cu pumnul peste cap, când vedea că nici dascălul nu putea să-i tălmăcească bine ceva şi vai de şcolarii care-l sminteau dela învăţătură!

www.digibuc.ro

Aşa fiind el, ci-că unul dintre călugării „Socolei“ a zis că e bun de călugăr, numindu-l „duh diavolesc“ şi (de unde până unde) l-a şi călugărit şi Duh i-a rămas numele. Iar el, *Isaia-Teodorescu se iscălea* [1]. Şi din şcolar, profesor a ajuns la Socola; şi duh din duhul său a dat şcolarilor săi

1. *Isaia Teodorescu* a fost profesor la seminarul central dela „Socola“, cu întreruperi. — Intre 1836—40 era suplent (suplinitor) al catedrei de l. latină şi pedagogie. Intre 1843—44 prof. de istorie biblică, omiletică şi mărturisirea ortodoxă. In 1851 îl găsim profesor de istorie; In Octombrie, 1858, profesor de isforia bisericească şi tâlcuirea Noului Aşezământ. Un timp a fost profesor la seminarul dela mânăstirea Neamţului. La 24 Aprilie, 1861, a fost numit iarăşi profesor la seminarul Veniamin, de teologia dogmatică, morală şi pastorală (cl. V-VI). La 20 Aprilie 1864. este numit şi *director* al seminarului, în locul lui Clement Nicolau, conducând seminarul până la 12 Januarie 1865, când vine iarăşi Clement Nicolau. In calitatea de director, la 19 Iulie 1864, Isaia se plânge mitropoliei că profesorii sunt profani, şi că prin urmare, împreună cu obiectele, predau si *spiritul profan*; iar ministerului raportează, că muzica bisericească se predă aşa de nesatisfăcător, încât copiii nu pot să cânte in biserică, cu ocazia sărbătorilor crăciunului, când se duc acasă.

Mitropolitul *Meletie* (1843—1848) nu vedea bine pe Isaia, de aceia îl trimite, (împreună cu *Melchisedec*) la mânăstirea Neamţului „ca să se odihnească acolo până-i va rechiema, dar această rechemare nu mai avu loc, până la moartea despotului mitropolit (1848). (Ziarul *Preutulă*, Iaşi, 1861, No. 21, p. 163). — In 1863, Isaia era egumen la mânăstirea Aron Vodă din Iaşi (*Preutulă*, 1863, Nr. 12, p. 289).

La 1864 scoate ziarul bisericesc: *Predicatorul moralului Evangelicu sau alu Umanităţei.* Redactori: *Arhimandritul Isaia Teodorescu* şi Iconomul *Constantin Ştiubei.* Girant responsabil Iconomul *Grigorie Folescu.* Dela No. 6 rămâne redactor numai arhim. Isaia Teodorescu; iar dela No. 7, ia şi pe Icon Constantin Buţiureanu. Dela No. 11 se lasă şi girantul responsabil Folescu şi rămân Isaia Teodorescu şi Const. Buţiureanu, redactori responsabili. Ziarul apărea de două ori pe săptămână: Mercurea şi Sâmbăta. — No. 1, anul I apare Sâmbătă 3 Octomvrie, 1864. Are aproape numai predici. No. 1 începe cu: *Cuvântu rostitu în Biserica Seminariei înaintea elevilor*, cu moto: „Bine vestiţi din zi în zi, mântuirea Dumnezeului nostru (Ps. 95, vers. 2). — Despre sine spune (No. 2) astfel: „Providenţial mi s'a dat numele de *Isaia*, după numele ieroarhimandritului *Isaia Giuşcă*, înmormântat împrejurul acestui sf. locaş şi fost egumen aice, în timpul meu de aur, în timpul tinereţelor mele, când m'am disvoltat în institutul acesta“. „Acest Giuşcă face un cuvânt de felicitare către

www.digibuc.ro

o bucată de vreme. Dar purici mulţi nu făcea într'un loc, Doamne fereşte; căci era duh (neastâmpărat şi) neîmpăcat, chiar cu sine însuşi. Nici lacom de avere, nici de cinuri; mulţumit cu cât avea, cu cât n'avea, când te mieri ce, nu-i venea la socoteală; ia-ţi popă dăsagii şi toiagul şi pe ici ţi-e drumul. Vorba ceea: „Geasta cu trepădatele că nu's departe satele".

Aci era la Socola, aci în Iaşi, aci la mânăstirea şi în Târgul-Neamţului profesor, de unde cutreera munţii, în sudoarea frunţii şi mai la tot pasul cânta:

Ruinata cetăţuie ce acopere-acel munte
Şi de unde ochiul vede, lucruri multe.

Apoi:

Pe o stâncă neagră, într'un vechiu castel
Unde curge 'n vale un râu mititel.

Iar la urma urmelor:

Pasăre galbenă 'n cioc
Rău mi-ai cântat de noroc!...

Şi tot aşa şi iar aşa, până i se făcea viaţa neagră şi aci, ş'apoi iar se întorcea în Iaşi, îndrăgindu-i, pentru o bucată de vreme.

Duh neastâmpărat şi cutezător, în predicile sale de pe amvoanele bisericilor, înţepa ca viespea, zicând:

— Elisei a curăţit de lepră pe Neeman Sirianul, trimeţându-l, să se scalde 'n apa Iordanului. Iară eu vă trimet la Căcaina, ca să vă curăţiţi de lepra ignoranţei şi a trândăviei.

— Odată era o floare numită ruşinea fetelor, foarte răspândită în ţară la noi; dar de când au luat „mârşavele de modă" locul gospodinelor romănce, această floare a început a dispăre din grădinile şi ţarinile noastre.

— Cine are urechi de auzit, să audă!

Iar pe cei slugarnici, mândri şi luxoşi, îi arata cu degetul, zicând:

— Făţarnice, a zis Hristos, curăţă mai întâi partea cea din lăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie şi cea din afară curată.

— Şi câte şi mai câte, publicate prin jurnalul „Predicato-

---

arherei". Predicatorul moral. Evangelicu... No. 23 din 23 Dec. 1864. — La Academia-română se află numai anul I. 1864, din acest ziar (P. IV, 2430).

www.digibuc.ro

rul Moralului Evanghelic", redactat de Idânsul, până i-a luat Chiriarhia puterea de predicator. Dar părintele Duhu nu i-a tors mă-sa pe limbă.

Odată, slujind un episcop oarecare, (ba chiar mitropolitul), de hramul bisericii Buna-Vestire din Iaşi, părintele Duhu intră în Biserică, se închină rar pe la icoane, şi cum era multă lume adunată şi episcopul sta în strana arhierească, îmbrăcat pompos şi cu mitra pe cap, părintele Duhu se opreşte în faţă-i şi zice în gura mare, clătinând din cap:

— „Dragul mamei Cânilic, bine-ţi şede Mitropolit.... Unde-i neneacă-ta să te vadă!" Apoi oftând adânc, mai adaogă: — „Când veţi vedea urîciunea pustiirii, stând la locul unde nu se cade să stee, să ştiţi că aproape este sfârşitul, — a zis Hristos".

După aceea se trage, cu dispreţ, din faţa episcopului, şi ieşind din biserică, îşi caută de drum. Iar ceilalţi popi, înlemniţi, cu mâinele la piept, cât pe ce să cadă ameţiţi din picoare, de frică şi de ruşinea arhiepăstorului.

Nu târziu după aceasta, Mitropolitul face pe părintele Duhu arhimandrit cu mitră, adică îi dă voie să poarte straie de mii de lei, fără să aibă cu ce să le cumpere.

Şi părintele Isaia, în loc să umble morţiş, ca alţi popi după cerşitorit, luând şi pe viu şi pe mort, ca să aibă cu ce se împopoţăna, el dimpotrivă, zicea că este de altă părere, şi anume. „Decât să dai de pomană la calici Sâmbăta, mai bine ceva de băut mahmurilor, Marţia".

Odată, chemând epitropul unei biserici mai sărăcuţe pe părintele Duhu, să slujească de hram, sfinţia-Sa şi-a atârnat la piept, o cruce mare de lemn, legată cu o sfoară groasă de cânepă, zicând:

Iartă-mă Doamne, că te-am spânzurat cu aţă, neavând lanţ de aur, nici de argint, cu care te spânzură mai marii mei... Arhiereii....

La mânăstirea Neamţului, stând adeseori de vorbă cu starițul Naftanail, părintele Duhu îi zicea, sfichiunindu-l, că Ruşii din această lavră românească s'au puiezit, ca şi holera, adusă în Moldova, pe cozile cailor ruseşti, la 1828. Starițul ne mai putându-i sta împotrivă, zicea dela o vreme: „Hai pacam părinte Isaiia", cinstindu-l cu rachiu îndulcit cu miere, pahar după pahar, până ce părintele Duhu spunea:

— Lasă-mă în pace, cuvioase, că se învârteşte lumea cu mine de-atâta aghiasmă rusească; mai bine să nu ne împăcăm. Şi începea a-i cânta pe glas al doilea (irmosul următor):

www.digibuc.ro

— Umblata-au Israil, prin valul cel învăluit,
C'un ulcior legat de gât şi c'un curcan fript,
Că s'a proslăvit:

Apoi antifoanele beţivilor, pe glas al patrulea:

— Din tinereţele mele, multe oale şi ulcele, se luptă cu mine;
Dar mai multe păhărele, câte stele sunt pe ceriu...

Ploscuţa mea, iubit vas,
Pasăre, cu dulce glas;
Eu la gură te ridic,
Tu îmi cânţi coglic! coglic!
Şi nu mă 'ndur să te las,
Căci mă plesneşti tot în nas...

Vai! sărace boloboace,
De te-ai face mai încoace
Să ne strângem vreo câţiva
Noi spre mîntuirea ta.
Ş-or mai veni vr'o doi-trei
Şi ţi-om pune căpătâi,

Ş'om aduce — un popă rus
Şi te-om da cu fundu'n sus.

Unui arhimandrit grec, ce blagoslovea pe diacon la slujbă: „Să îndrepteze Domnul paşii lui, spre tot lucrul bun", părintele Duhu îi zise:

— Mai bine să îndrepteze Domnul paşii voştrii peste Dunărea, cuvioşilor, că destul ne-aţi pângărit biserica şi neamul, cu smeritele voastre blagoslovenii.

Profesorului Columb dela Liceu, care zise odată părintelui Isaiia „Bună dimineaţa Duhule!" el îi răspunse:

— Mulţămesc cadavrule! Şi cred că ai la ştiinţă că cuvintele: popă şi profesor se încep cu „pocoi"' ca şi substantivul, porcule.

Popilor de mir, pe cari îi numea Haldei, le cânta antifoanele următoare:

Diaconii şi cu pochii,
De treji ce sunt, de-abia văd cu ochii,

Iar mamelor preutese
Beţia din cap, nu le mai iese.

Şi câte ponturi (şi ponosuri) nu da dintr'ânsul, de-i era şi lui lehamite câte-odată, să se mai întâlnească cu cineva şi să-l mai stârnească la vorbă.

Odată, ieşind supărat dela Miiropolie, îl întâlneşte părintele Arbore dela Barnovschi şi îl întreabă:

— De unde vii, Părinte Isaiie?

— Nu ştiu.

— In cotro ai luat-o părinte Isaiie?

— Nu ştiu.

— Cum aşa, de nu ştii, nici de unde vii, nici încotro te duci?

www.digibuc.ro

— Iată cum, răspunse părintele Duhu: când eram băiat stupeam în palma stângă, apoi trânteam cu muchea palmei ceilalte în stupit şi în care parte sărea el, întra'acolo apucam şi eu.

— Şi acum tot aşa faci? întrebă părintele Arbore.

— Tot, (batăr să crape dracul).

— Dar dacă din întâmplare ar sări stupitul în spre Golia, cum ţi s'ar părea?....

— Dar ştii că m'ai ars, Haldeule, zise părintele Duhu, luându-şi tălpăşiţa, — Dunăre de mânios.

La cea din urmă, strângând părintele Duhu pară câte pară, şi-a comisionat cărţi spiritiste şi cetindu-le, ci-că a zis, către oarecine:

— Aceste cărţi, încăpând pe mâna unor şarlatani ignoranţi, ai să auzi vorbindu-se că fac minuni ca sfinţii.

Şi sfânt să fie rostul părintelui Duhu, căci tocmai aşa s'a întâmplat.

Intr'una din zile, neavând el, cu ce să-şi cumpere pâne, le-a luat cu vravul şi le-a vândut directoraşului unei şcoale primare, cu te mieri ce. Şi, de-atunci începutul Spiritiştilor în Iaşi. De-atunci Grigore Nazianzul, Efrem Sirul, Solomon înţeleptul şi alţi răposaţi de veacuri, nu se mai pot linişti în morminte: întrebare peste întrebare, li se face. Şi-apoi ia să nu răspundă, că dracu-i a lor, pe şapte ani.

Auzind părintele Duhu că s'a facut svon prin Iaşi despre nişte năzdrăvănii ca aceste, ci-că s'a luat Sfinţia sa pe gânduri zicând:

— Vai de cel ce se sminteşte, dar mai vai de cel, prin care vine sminteala!

Şi poate că din această pricină bolnăvindu-se greu şi-a dat duhul, tocmai când ajunsese îngrijitor la Biserica Nicoriţa din Tataraşi; de unde aproape fiindu-i ţinţirimul Eternitatea, şi-a luat acolo casă de veci — fie-i ţărâna uşoară — şi de-atunci ca mai ba să-l vadă cineva, bădădăind, pe uliţile Iaşilor.

www.digibuc.ro

MOŞ ION ROATĂ ŞI UNIREA.

La 1857, pecând se fierbeà *Unirea* în Iaşi, boierii moldoveni liberali, ca de-al-de Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu şi alţii, au găsit cu cale să cheme la Adunare şi câţiva ţărani fruntaşi, câte unul din fiecare judeţ, spre a luà şi ei parte la facerea acestui măreţ şi nobil act naţional. Cum au ajuns ţăranii în Iaşi, boierii au pus mână dela mână, de i-au ferchezuit frumos şi i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe şi cuşme nouă, de se mirau ţăranii ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice, că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri, să le ţie cuvânt, ca să-i facă a înţelege scopul chemării lor la Iaşi.

— Oameni buni, ştiţi pentru ce sânteţi chemaţi aici între noi, zise boierul cu blândeţă.

— Vom şti, cucoane, dacă ni-ţi spune, răspunse cu sfială, un ţăran mai bătrân, scărpinându-se în cap.

— Apoi iaca ce, oameni buni: de sute de ani, două ţări surori, creştine şi megieşe, *Moldova* noastră şi *Valahia* sau Ţara Muntenească, de care poate-ţi fi auzit vorbindu-se, se sfâşie şi se mânâncă între dânsele, spre cumplita urgie şi peire a neamului românesc. Ţări surori şi creştine, am zis, oameni buni; căci precum ne închinăm noi Moldovenii, aşa se închină şi fraţii noştri din Valahia. Statura, vorba, hrana, îmbrăcămintea şi toate obiceiurile câte le avem noi, le au întocmai şi fraţii noştri Munteni. Ţări megieşe, am zis, oameni buni; căci numai pârâuaşul Milcov, ce trece pela Focşani, le desparte. „Să-l săcăm dar dintr'o sorbire“ şi să facem sfânta Unire, adică înfrăţirea dorită de strămoşii noştri, pe care ei n'au putut s'o facă, în împrejurările grele depe atunci. Iaca, oameni buni, ce treabă creştinească şi frumoasă avem de făcut. Numai Dumnezeu să ne-ajute! Înţeles-aţi, vă rog, oameni buni, pentruce v'am chiemat? Şi dacă aveţi ceva de zis, nu vă sfiiţi, spuneţi verde, moldoveneşte, ca la nişte fraţi ce vă

www.digibuc.ro

sântem. Că de aceea ne-am adunat aici, ca să ne luminăm unii pe alţii şi Dumnezeu să ne lumineze pe toţi, cum a şti el mai bine!

— Înţelegem, cucoane, aşa a fi, răspunseră câţiva ţărani mai ruşinoşi; că dă, dacă nu-ţi şti dumneavoastră, ce-i pe lume, noi ţărănimea dela coarnele plugului, avem să ştim, ce-i bine şi ce-i rău?

— Ba eu, drept să vă spun, cucoane, n'am înţeles! ci-că zise, cu îndrăsneală, unul dintre ţărani, anume *Ion Roată*. Ş'apoi chiar dacă ne-am pricepe şi noi la câte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: „Ţăranul, când merge, tropăeşte şi când vorbeşte, hodorogeşte" — să ierte cinstită faţa dumneavoastră. Eu socot că treaba asta se putea face şi fără de noi; că dă, noi ştim a învârti sapa, coasa şi secera, dar dumneavoastră învârtiţi condeiul; şi când vreţi, ştiţi a face din alb negru şi din negru alb. — Dumnezeu v'a dăruit cu minte, ca să ne povăţuiţi şi pe noi, prostimea...

— Ba nu, oameni buni, s'a trecut vremea aceea, pe când numai boierii făceau totul în ţara aceasta, ş'o storceau, după plac. Astăzi, toţi, dela Vlădică până la opincă, trebue să luăm parte la nevoile şi la fericirea ţării. Muncă şi câştig, datorii şi drepturi, pentru toţi deopotrivă.

Le spuse boerul apoi despre originea Românilor, cum şi de cine au fost ei aduşi pe aceste locuri; despre suferinţele lor şi cum au ajuns a fi dezbinaţi şi împrăştieţi prin alte ţări. Le dă el pilde câte şi mai multe: cu zmocul de nuele, cu taurii învrăjbiţi şi, însfârşit, se sileşte bietul creştin, din răsputeri, a-i face să înţeleagă, care sânt roadele binefăcătoare ale Unirii, aducându-le aminte că tot „pentru unirea tuturor" se roagă şi sfânta biserică, în toate zilele, mai bine de 1850 de ani.

— Ei, oameni buni, cred că acum aţi priceput!

— Priceput cucoane, cât se poate de bine, răspunseră mai toţi. Dumnezeu să vă ajute la cele bune!

— Ba eu tot nu, cucoane, răspunse moş Ion Roată.

— Dumnezeu să mă ierte, moş Ioane, dar dumneata, cum văd, eşti cam greu de cap; ia haidem în grădină, să vă fac a înţelege şi mai bine. — Moş Ioane, vezi colo în ogradă, la mine, bolovanul cel mare?

— Îl vedem, cucoane.

— Ia fă bine, şi adă-l ici lângă mine, zise boerul, care şedeà acum pe un jâlţ, în mijlocul ţăranilor.

www.digibuc.ro

— S'avem iertare, cucoane, n'om putè; că doar acolo-i greutate, nu şagă.

— la cearcă şi vezi.

Moş Roată se duce şi vrea să rădice bolovanul, dar nu poate.

— Ia du-te şi dumneata, moş Vasile; şi dumneata, bade Ilie; şi dumneata, bade Pandelachi.

In sfârşit, se duc ei vro 3—4 ţărani, urnesc bolovanul din loc, îl ridică pe umere şi-l aduc lângă boer.

— Ei, oameni buni, vedeţi? S'a dus moş Ion şi n'a putut face treaba singur; dar când v'aţi mai dus câţiva într'ajutor, treaba s'a făcut, cu mare uşurinţă; greutatea n'a mai fost aceeaşi.

Povestea cântecului:

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere;
Unde-s mulţi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte.

Aşa şi cu Unirea, oameni buni! Credeţi dumneavoastră, că de-a ajutà Dumnezeu a se uni Moldova cu Valahia, avem să fim numai atâţia? Fraţii noştri din Transilvania, Bucovina, Basarabia şi cei de peste Dunăre, din Macedonia şi de prin alte părţi ale lumii, numai să ne vadă că trăim bine, şi ei se vor bucurà şi ne vor iubì, de n'or mai îndrăznì duşmanii, în vecii vecilor a se legà de Români. D'apoi fraţii noştri de sânge: Franţujii, Italienii, Spaniolii şi Portugezii, ce aşteaptă? La orice întâmplare, Doamne fereşte, stau gata să-şi verse sângele pentru noi... Unirea face puterea, oameni buni. — Ei, acum cred c'aţi înţeles şi răs-înţeles?

— Ba eu, unul, să ertaţi dumneavoastră, cucoane, încă tot n'am înţeles, — răspunde moş Roată.

— Cum se face asta, moş Ioane? Mai bine ce v'am tălmăcit, şi un copil puteà să înţeleagă.

— Mai aşa, cucoane, răspunseră ceilalţi.

— Moş Ioane, zise acum boerul — cam tulburat de multă oboseală — ia spune dumneata, în legea dumitale, cum ai înţeles, cum n'ai înţeles, decând se face atâta vorbă; să auzim şi noi!

— Dă, cucoane, să nu vă fie cu supărare; dar dela vorbă şi pânăla faptă este mare deosebire... Dumneavoastră, *ca fiecare boer*, numai ne-aţi poruncit, să aducem bolovanul, dar n'aţi pus umărul împreună cu noi la adus, cum ne spuneaţi adinioarea, că deacum toţi au să iee parte la sarcini: dela Vlădică pânăla opincă. Bine-ar fi, dac'ar fi aşà,

www.digibuc.ro

cucoane; căci la războiu înapoi şi la pomană năvală, par'că nu prea vine la socoteală...

Iar dela bolovanul d-voastră... am înţeles aşà: că până acum, noi ţăranii am dus fiecare câte-o piatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum sântem chemaţi a purtà împreună, tot noi, *opinca*, o *stâncă*, pe umerele noastre... Să dea Domnul, cucoane, să fie altfel, că mie (unuia) nu mi-a părea rău...

La aceste vorbe, ţăranii ceilalţi au început a strânge din umere, a se uita lung unul la altul şi a zice:

— Ia, poate că şi Roată al nostru să aibă dreptate!...

Iar boerul, luându-i înainte cu glume, a înghiţit găluşca şi a tăcut molcum.

MOŞ ION ROATĂ ŞI VODĂ CUZA

Intre ţăranii fruntaşi, care au luat parte împreună cu boerii, cu episcopii şi cu mitropolitul ţării, la „Divanul Adhoc" din Moldova, în 1857, erà şi moş Ion Roată, om cinstit şi cuviincios, cum sânt mai toţi ţăranii români, de pretutindene. — Numai atâta, că moş Ion Roată, după câte văzuse şi după câte păţise el în vieaţa sa, nu prea puneà temei pe vorbele boiereşti şi aveà gâdilici la limbă; adică spuneà omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormoleà ceva la inimă. — Aşà e ţăranul: nu prea ştie multe. Şi moş Ion Roată, fiind ţăran, cum v'am spus, deşi se'nvrednicise a fi acum printre boieri, nu aveà ascunzători în sufletul său.

In „Divanul Adhoc" din Moldova erau boieri de toată mâna: şi mai mari, şi mai mici; şi mai bătrâni, şi mai tineri; şi mai învăţaţi, şi mai neînvăţaţi; cum îi apucase timpul. — Intre aceşti din urmă erau de-al-de bătrânul Alecu Forăscu, poreclit şi Tololoiu, Grigore Cuza, şi alţi câţiva de-al-de aceştia, care, ţiindu-se de obiceiurile strămoşeşti, în toate sărbătorile, ascultau cu evlavie slujba bisericească dela început pânăla sfârşit, cântând şi cetind la strană, deavalma cu dascălii şi preuţii bisericii; iar la zile mari, ca să le ticnească veselia, împărţeau bucăţica de pâne cu orfanii, cu văduvele şi cu alţi nevoieşi, cum apucase din părinţi. — Atâta-i ajungeà capul, atâta făceau şi ei pe vremea lor. Dumnezeu să-i ierte şi să-i odihnească, unde-or fi, acolo, că bune inimi aveau.

Dar să ne întoarcem iar la „Divanul Adhoc". Aici, ca în toate adunările, de felul acestora, se făceà vorbă multă;

www.digibuc.ro

şi erà lucru firesc să se facă, fiind în luptă *timpul de faţă cu cel trecut*, pentru cea mai dreaptă cauză a neamului românesc: Unirea, sfânta Unire!

Boierii cei mai tineri, crescuţi de mici în străinătate, numai cu franţuzească şi nemţească, erau cârtitori asupra *trecutului* şi cei mai guralii, totodată. Vorba, portul şi apucăturile bătrâneşti, nu le mai veneà la socoteală. Şi din această pricină, uniia, în aprinderea lor, numeau pe cei bătrâni: „rugini învechite, işlicari, strigoi“ şi câte le mai venea în minte, după cum le erà şi creşterea; dă, învăţaţi nu-s?...

Nu-i vorbă, că şi nătângia unor bătrâni erà mare. — Uneori, când se mânieau, dădeau şi ei tinerilor câte-un ibrişin pela nas, numindu-i: „bonjurişti, duelgii, pantalonari, oameni smintiţi la minte şi ciocoi înfumuraţi, lepădaţi de lege, stricători de limbă şi de obiceiuri“. — In aşà împoncişare de idei, se aflau boierii bătrâni cu tineretul din „Divanul Adhoc“ al Moldovei; cu toate că şi unii şi alţii erau pentru Unire. Numai atâta că bătrânii voiau Unire *cu tocmală*; iar tinerii, Unire *fără socoteală*, — cum s'a şi făcut.

Toate ca toatele, dar mare luptă aveau uniia dintre boierii tineri cu cuconul Alecu Forăscu, care, una-două, îi tolocăneà, mustrându-i: Ba, că nu vorbesc drept românește, cum vorbeau părinţii lor, ci au corchezit graiul stămoşesc, de nu-i mai înţelege nimene; ba că umblaţi cu şurubele, să ne trageţi butucul; ba că face omul cu cineva o tovărăşie cât de mică, şi tot urmează învoeală între părţi, iar nu aşa cu ochii închişi — căci dacă n'ai carte, n'ai parte, scurtă socoteală; ba că de când cu străinătatea, v'aţi înstrăinat şi legea, şi limba, şi inima, şi chiar dragostea sătenilor; şi după nepăsarea şi răsipa ce o facem, svârlind banul pe lucruri de nimica, puţin mai avem de înstrăinat, şi nu-i departe vremea aceea, pe cât văd eu. Intrebaţi pe bieţii nimernici de săteni, să spuie ei, dacă mai cunosc cine le e stăpân. Au rămas ca nişte câni ai nimănui, sărmanii oameni! Cine se scoală mai de dimineaţă, acela e mai mare în sat la ei, de-i horopseşte şi-i ţuhaeşte mai rău decât pe vite! Ciocoismul şi străinii să trăiască, şi las pe dânşii, că ne scot ei la covrigi; ba că „vai de ţara care ajunge s'o puie copiii la cale“; ba că, vorba multă, sărăcia omului; şi, dacă li-i treaba de-aşà, facă ei, ce-or şti, că el mai bine se duce acasă, că-i plouă caii în spate şi-i stau vitele cu dinţii la stele, din pricina slugilor cărora

www.digibuc.ro

puţin le pasă de munca stăpânului. — Şi câte şi mai câte năzdrăvănii de-al-de-aceste. Las pe bătrâni să te descânte şi să te judece ei, în legea lor, că nu-ţi mai trebuie alt popă... Şi iaca aşa, cu de-al-de cuconul Alecu Forăscu.

Acum vine alta la rând:

Intr'una din zile, cum vorbea frumos un boier dintre cei tineri, iaca şi moş Ion Roată sare cu gura:

— Aveţi bunătate de vorbiţi mai moldoveneşte, cucoane, să ne dumirim şi noi; căci eu unul, drept să vă spun, că nu pricep nimica, păcatele mele!

— Un oarecare boier, întâmpină atunci pe moş Ion Roată, zicându-i, cu glas poruncitor şi răutăcios:

— Dar ce nevoe mare este să înţelegi tu, mojicule! Taci-ţi leoarba, dac'ai venit aici: c'apoi întoarce-ne vom noi acasă, şi helbet! nu ţi-a luà nime din spate, ce ştiu eu.. Auzi, obrăznicie! Tu... *cu optzeci de mii de fălci de moşie*, şi el un ghiorlan, c'un petec de pământ, şi uite ce gură face, alături cu mine!...

Moş Ion Roată, simţindu-se lovit până în suflet, răspunde atunci, cu glas plângător:

— Dar bine, cucoane, dacă nu va fost cu plăcere să pricepem şi noi câte ceva din cele ce spuneţi dumneavoastră, de ce ne-aţi mai adus aici, să vă bateţi joc de noi? Ei, cucoane, cucoane! Puternic eşti, megieş îmi eşti, ca răzăş ce mă găsesc, şi ştiu bine că n'are să-mi fie moale; când m'oiu întoarce acasă, unde mă aşteaptă nevoile. Dar să nu vă fie cu supărare. ia, palmele aceste ţărăneşti ale noastre, străpunse de pălămidă şi pline de bătături, cum le vedeţi, vă ţin pe dumneavoastră, de atâta amar de vreme, şi vă fac de huzuriţi de bine; şi mai mult decât atâta: orice venetic, în ţara asta este oploşit de dumneavoastră, şi-l priviţi cu nepăsare, cum ne suge sângele, şi tăceţi, şi-l îmbrăţoşaţi! Numai noi, vite de muncă, vă sântem dragi, ca sarea în ochi... Din *mojiţi*, din *ghiorlani*, şi din *dobitoci*, nu ne mai scoateţi! Dumnezeu să ne ierte, şi să ne iertaţi şi dumneavoastră, cucoane, dar cu adevărat, aşa este: v'aţi deprins a luà focul totdeauna cu mânile noastre cele *mojiceşti*... şi tot noi cei horopsiţi!

— Sfânt să-ţi fie rostul, moş Ioane, că ai vorbit din durere, răspunse atunci, cuconul Alecu Forăscu; şi sânt fericit, că stai alăturea cu mine. Decât un bonjurist c'o mână de învăţătură, mai bine un ţăran cu un car de minte!

La aceste vorbe, mulţi dintre boieri s'au simţit atinşi;

www.digibuc.ro

cel cu pricina... a rămas ca opărit. Iar Colonelul *Alexandru Cuza* a dat mâna prietenește cu moș Ion Roată.

Insfârșit, după multe desbateri furtunoase, urmate în „Divanul Adhoc", s'a încuviințat Unirea; și apoi deputații s'au întors fiecare pe la vetrele lor.

Peste câțiva ani după aceasta, trecând *Cuza-Vodă* spre București, a poposit la Agiud, unde l-a întâmpinat o mulțime de lume, ca pe un Domnitor.

Printre lumea ce se înghesuea, cu treabă, fără treabă, iacă se zărește o hârtie fâlfâind pe deasupra capetelor mulțimii, în vârful unei prăjini. Cuza-Vodă, înțelegând că trebuie să fie vr'un suflet necăjit, face semn, să i se deschidă calea. Și când colo, un țăran bătrân cade în genunchi dinaintea Domnitorului, sărutându-i mâna, cu lacrămile în ochi și dându-i hârtia, scrisă pe toate fețele.

— He, he! moș Ion Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechiu din „Divanul Adhoc", lucru negândit! Rădică-te, moș Ioane, și spune mi, fără sfială, ce durere ai? Ți-a făcut cineva vr'un neajuns?

Moș Ion Roată, văzând că după atâția ani de zile, nu l-a uitat Colonelul Alexandru Cuza, și că l-a primit, cu atâta bunătate, a început a plânge, cu hohot și a-l rugà să-i cetească hârtia.

Vodă, fiind gata de plecare, și văzând că hârtia lui moș Roată cuprinde multă pologloghie, zise cu blândețe: ce ai de spus, că mai bine am să înțeleg!

Atunci, moș Roată, viindu-și în sine, începe a se jălui, cum urmează:

— Luminarea Voastră!

De când cu păcatul cela de „Adhoc", n'am mai avut zi bună, cu megieșul meu cel puternic, stăpânul unei moșii foarte mari, pe care-l cunoști Măria-Ta. N'am gândit, nenorocitul de mine, că un boier așa de mare, putred de bogat și cu învățătură, să-și puie mintea cu unul ca mine, de la niște vorbe nesocotite ce le-am zis și eu atunci, într'un năcaz. Numai Dumnezeu, să-i deie sănătate și bine, dar amarnic m'a lovit, în avere și în cinste! Crede, Măria-Ta, că nici eu n'am fost așa de sec, între cei de-o samă cu mine. Dar de cum am ajus acasă, goană și prigoană pe capul meu, din partea boierului, în tot feliul:

Intâiu și'ntâiu, a pus înadins pe feciorii boierești, să-mi caute pricină și să mă aducă la sapă de lemn. Și aceștia, ca oameni fără judecată și pismași, făceau toate chipurile sataniceși, sau ei deadreptul, sau prin alții, cum să deie

www.digibuc.ro

vitişoarele mele, măcar un pas, pe moşia boerească; ş'apoi, sub cuvânt că a făcut stricăciune, să mi le poată ucide fără nici o cruţare! Şi, astăzi împuşcă-i porcii; mâne vacile şi boii; poimâne, căişorii; în altă zi ie-i oile dinapoi, cu grămada şi du-le la curte; îţi poţi închipui, Măria-Ta, ce urgie grozavă erà pe capul meu!

Văzând eu dela o vreme, că nu mai încetează cu jafurile, mi-am luat inima'n dinţi, şi m'am dus la boieriu să mă jăluesc. Şi boierul, în loc de un cuvânt bun, m'a scuipat drept în obraz, de faţă cu slugile sale şi cu alţi oameni ce se aflau atunci la curte, încât am crezut că a căzut ceriul pe mine, de ruşine! Ba încă, m'a şi ameninţat, că altădată, de mi-a mai călcà piciorul în ograda boierească, are să poruncească să mă întindă la scară şi să mă bată cu biciul! Şi cu rânduiala asta, Măria-Ta, în câţiva ani de zile m'au calicit cu desăvârşire, şi mi-a rădicat şi cinstea, care, pentru mine, a fost cel mai scump lucru!

Cuza-Vodă, a stat neclintit, şi s'a uitat ţintă la moş Ion Roată, cât a vorbit el. Şi când a isprăvit vorba, Vodă i-a pus două fâşicuri de napolioni în mână, zicându-i, cu bunătate:

— Ţine, moş Ioane, acest mic dar dela mine, şi întâmpină-ţi nevoea, de azi pe mâne, cum te-a luminà Cel de Sus. Iar pe boier, lasă-l în judecata lui Dumnezeu, căci „El nu bate cu ciomagul".

Lui moş Ion Roată i se umplù din nou ochii de lacrămi, şi sărutând mâna lui Vodă, ca semn de mulţămire, zise oftând:

— Dar cu ruşinea ce mi-a făcut, cum rămâne, Măria-Ta?

— Cu ruşinea, iaca aşa rămâne, moş Ioane, zise Cuza-Vodă, sărutându-l pe-un obraz şi pe altul, în faţa mulţimii adunate acolo. — Dute şi spune sătenilor dumitale, moş Ioane, că pe unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat Domnitorul ţării şi ţi-a şters ruşinea. . . . . .

CALICUL DELA TALPALARI

Incă nu sunt 40 de ani, de când mahalaua ce vine în partea stângă de dindosul Academiei, se numea Calicimea Domnească; iar uliţa, care astăzi poartă numele de Petru Rareş, mai înainte era ticsită de calici privilegiaţi, cari mişuiau, ca furnicile, în toate părţile. In partea aceea a locului, trăia un calic bătrân şi orb din naştere, cu numele

www.digibuc.ro

Haralambie. Ca unul ce era mai vechi decât toţi calicii din acea mahala, avea un loc anume de cerşetorit, la uşa Bisericii Talpalari, căreia i se mai zicea şi „Biserica din Calicime". Moşu Haralambie, cerşetorea la acea biserică şi în acea parte de loc, de mai bine de 50 ani; aşa că toţi Calicii de mai încoace, fie mai tineri, fie mai bătrâni, îi păzeau, cu multă sfinţenie, colţuşorul lui, chiar şi în vremea când el n'ar fi venit, în ziua aceeà, la biserică.

Odată, de hramul bisericii, nu ştiu de unde se pripăşeşte pe acolo, un calic cu totul nou şi necunoscut de nimeni, în partea aceea, şi cum intrà şi ieşeà lume multă, calicul cel necunoscut, se aşează pe locul bătrânului Haralambie, care tocmai atuncea venea şi el. Când simţi orbul că i s'au încălcat toate drepturile vechi, care până atunci nu îndrăznise nimeni, să-i facă una ca asta, se înfurie grozav; ş'apoi, vorba ceea: Ferească Dumnezeu de bătaia orbului; când începu a învârti cârjà, în dreapta şi în stânga, credeai că se risipeşte pământul.

Chiar în clipa aceea, iată că soseşte şi mitropolitul *Sofronie*, ca să slujească de hram, şi cum bătrânul orb era înfuriat şi batjocorea, cu vorbe aspre, ridică deodată cârja, ca să dea în capul vinovatului, şi când colo, trage una în spinarea mitropolitului, aşa de tare, că i-a plesnit anteriul [1]. Bietul mitropolit, galben la faţă, de spaimă şi de durere, începu să dojenească pe bătrânul orb, cu cuvinte mai mult părinteşti.

Da ce, Prea-Sfinte, răspunse Calicul, cum ai crede Sfinţia ta, să las pe un venetic, pripăşit din toată lumea, să vie şi să-mi calce toate drepturile mele, de calic vechiu — de baş calic? Dar, cine nu ştie că neam din neamul meu, aici am calicit cu toţii, şi pot zice că, chiar întreg neamul meu a ţinut şi ţine încă pe umerii lor, zidurile acestei biserici? Şi astăzi, să vie un vânturà-ţarà, cine ştie de unde, şi să se atingă de drepturile mele? Las'căi vin eu de hac: Am să-i scot mai întâi ochii, să rămâie chior ca

1. Mitropolitul *Sofronie*, se trăgea din familia boerească a *Micleştilor*, cu moşie frumoasă şi conac boeresc la *Şerbeşti*, jud. *Vaslui*. Cu metania dela Secu. A fost episcop al Huşilor 25 ani. La 1851 s'a suit pe scaunul mitropoliei Moldovei şi Sucevei şi a păstorit până la 1860, când a fost exilat la mânăstirea *Slatina*, unde şi muri. In vremea arhipăstoriei lui, a înflorit învăţătura teologică, îucurajată de dânsul şi a crescut evlavia şi viaţa sfântă în popor.

www.digibuc.ro

şi mine, şi când voi muri, pot să-i dau de moştenire locul, dar până atunci, să ferească Dumnezeu, pe toată lumea, că nu mă las, odată cu capul...

MOŞ NICHIFOR COŢCARIUL

Moş Nichifor, nu-i o închipuire din poveşti, ci e un om, ca toţi oamenii; el a fost odată, când a fost, trăitor în mahalaua Ţuţuenii din Târgul Neamţului, dinspre satul Vânătorii Neamţului. — Cam pe vremea aceea trăià Moş Nichifor în Ţuţueni, pe când bunicul bunicului meu fusese cimpoiaş la cumătria lui Moş Dediu din Vânători, fiind cumătru mare Ciubăr-Vodă, căruia Moş Dediu i-a dăruit patruzeci şi nouă de mioare oacheşe numai de câte un ochiu; iară popă, — unchiul unchiului mamei mele, Ciubuc Clopotarul dela mânăstirea Neamţului, care făcuse un clopot mare la acea mânăstire, cu cheltueala lui, şi aveà dragoste să-l tragă singur la sărbători mari: pentru aceea îi şi ziceau Clopotarul. Tocmai pe acea vreme trăià şi Moş Nichifor din Ţuţueni.

Moş Nichifor erà harabagiu. Căruţa lui, deşi erà ferecată cu teie, cu curmeie; însă erà o căruţă bună, încăpătoare şi îndemânatecă. Un poclit de rogojini opreà şi soarele şi ploaea de a răzbate în căruţa lui Moş Nichifor. De inima căruţii atârnau, păcorniţa cu feleştiocul şi posteuca, care se izbiau una de alta, când mergea căruţa şi făceau: tronca, tranca! tronca, tranca! Iară în belciugul dela carâmbul de desubt din stânga, erà aninată o bărdiţă, pentru felurite întâmplări. Două iepe, albe ca zăpada, iuţi ca focul, se sprijiniau mai totdeauna de oiştea căruţei. — Mai totdeauna, dar nu totdeauna; căci Moş Nichifor erà şi giambaş de cai şi când îi veneà la socoteală, făceà schimb, ori vindeà câte-o iapă, chiar în mijlocul drumului, şi atunci, rămâneà oiştea goală pe de-o parte. Îi plăceà moşneagului să aibă tot iepe tinere şi curăţele; asta erà slăbiciunea lui. — Mă veţi întrebà poate: de ce iepe şi totdeauna albe? — Vă voiu spune şi aceasta: iepe, pentrucă Moş Nichifor ţineà să aibă prăsilă; şi albe, pentrucă albeaţa iepelor — ziceà el — îi slujià de fânar, noaptea la drum.

Moş Nichifor, nu erà dintre aceia, cari să nu ştie „că nu-i bine să te pui vezeteu la cai albi şi slugă la femei"; el ştieà şi asta, dar iepele erau ale lui şi când le grijià, grijite erau, iară când nu, n'aveà cine să-i bănuiască.

Moş Nichifor, fugià de cărăuşie, de-şi scoteà ochii; el se ferià de rădicături, pentrucă se temeà de surpătură.

www.digibuc.ro

Harabagiea — ziceà el — e mai bună: că ai a face tot cu marfă vie, care, la deal se dă pe jos; la vale, pe jos; iar la popas, în căruţă. Moş Nichifor aveà o biciuşcă de cele de cânepă, împletită de mâna lui şi cu şfichiul de mătasă, cu care pocnià, de-ţi luà auzul. Şi cu încărcat şi cu descărcat, la deal, Moş Nichifor se da jos, ca să nu se spetească iepele. Chirieşii, vrând-nevrând, trebuiau să se deie şi ei; căci li erà lehamite de morocăneala lui Moş Nichifor, care îndată troncănea câte una, cam de-aceste:

— la mai daţi-vă şi pe jos; căci calul nu-i ca dobitocul acela care să poată vorbi.

Dacă ştiai să potriveşti din gât pe Moş Nichifor, apoi erà cât se poate de şăgalnic. De întâlnià vrun om călare, pe drum, întrebà: Departe ai lăsat pe Vodă, voinice? Şi apoi îndată da biciu iepelor, zicând:

Alba'nainte, alba la roate,
Oiştea goală pe de-o parte.
Hii! opt-un cal, că nu-s departe Galaţii, hiii!!!

De întâlnià pe drum neveste şi fete mari, cântà cântece şăgalnice, de-al-de-aceste:

Când cu baba m'am luat,
Opt ibovnice-au oftat:
Trei neveste cu bărbat
Şi cinci fete dintr'un sat. ş. a.

Ei, ei! Apoi, zi că nu-ţi venia să porneşti la drum, maales în luna lui Mai, cu asemenea om vrednic şi deapuruî rea vesel. Câteodată numai, când prin dreptul crâşmei te făceai niznai şi nu ştieai să potriveşti din gât pe Moş Nichifor, nu-l prea vedeai în cheji buni, dar şi atunci tot răpede mâna, dela o crâşmă pânăla alta...

Mai ales, într'un rând, îi picase lui Moş Nichifor două iepuşoare, care mergeau de minune la drum. Dar la crâşmă, mort-copt, trebuiau să steie; căci le cumpărase dela un popă, nefiind pe vremea aceea pojărnicii, de unde să cumpere altele, care să ţie fuga tot întru una!...

Spuneà tata, că i-au spus şi lui bătrânii, care auziseră din gura lui Moş Nichifor, că pe vremea aceea erà bine să fii harabagiu în Târgul Neamţului; că te-apucau pea-mânile. Cum ieşiai din Varatic, întrai în Agapia, şi cum ieşiai din Agapia, întrai în Varatic; apoi în Războeni, apoi pe la

www.digibuc.ro

mitoace, şi aveai muşterei, de nu erai bucuros; ba să-i duci la Peatră, ba la Folticeni, ba pela iarmaroace, ba la mânăstirea Neamţului, ba la Secu, ba la Râşca, ba în toate părţile, pela hramuri.

Tot tata mai spuneà, că ar fi auzit dela bunicul bunicului meu, că protopopul dela Neamţ, de pe vremea aceea, ar fi zis unor călugăriţe, care pribegiau în săptămâna mare prin târg:

— Maicelor!

— Blagosloveşte, cinstite părinte!

— De ce nu vă astâmpăraţi în mânăstire şi să vă căutaţi de suflet, măcar în săptămâna patimilor?...

— Apoi dă, cinstite părinte, ci-că ar fi răspuns ele, (cu smerenie): lâna asta ne mănâncă; păcatele noastre, dar n'am mai venì noi! Căci, cum ştii sfinţia ta, mai mult cu şeiacul ne hrănim; şi apoi, de nu curge, măcar picură şi cine mişcă tot pişcă...

Protopopul atunci (sărmanul), ci-că ar fi oftat (din greu înghiţând noduri...) şi ar fi dat vina tot pe Moş-Nichifor, zicând:

— De-ar crăpà odată să crape şi harabagiul, care v'a adus, c'atunci ştiu că n'ar aveà cine, să vă mai cărăbănească aşà de des pela târg.

Şi ci-că auzind Moş Nichifor de aceasta, cumplit s'ar fi mâhnit în sufletul său şi s'ar fi jurat, cu jurământ, ca să nu mai aibă afaceri cu parte duhovnicească, cât a trăì el; căci, din păcate, erà şi evlavios Moş Nichifor şi tare se mai temeà, să nu cadă sub blăstămul preoţesc! De-aceea, grabnic a şi alergat la schitul Vovideniea, la pusnicul Chiriac, din sfânta Agură, care-şi cănià părul şi barba cu cireşe negre, şi în Vinerea Seacă (prea cuviosul) coceà oul la lumânare, ca să mai uşureze din cele păcate... Şi apoi (harabagiul nostru) s'a hotărît ca de-acum înainte, să aibă afaceri, mai mult cu parte negustorească.

— Numai negustorul, ziceà Moş Nichifor, trăieşte din săul său şi pe sama lui. Când întrebai: pentru ce? Moş Nichifor, răspundeà tot glumeţ: Pentrucă n'are Dumnezeu stăpân.

De glumeţ, glumeţ erà Moş Nichifor, nu-i vorbă, dar de multe ce dăduse peste dânsul, se făcuse cam hursuz.

Bătătiea lui, dela o vreme încoace, nu ştiu ce aveà, că începuse a scârţîì: ba c'o doare ceea, ba c'o doare ceea, ba i-e făcut de năjit, ba că i-e făcut pe ursită, ba că i-e făcut de plânsori şi tot umblà, din babă în babă, cu descântece şi cu oblojele, încât lui Moş Nichifor acestea nu-i

www.digibuc.ro

prea veniau la socoteală şi de aceea nu-i erau acum mai niciodată boii acasă; ba chiar se făcuse buclucaş, hărţăgos şi de tot hapsin, când sta câte două-trei zile, pe lângă casă, încât biata băbuşca lui erà bucuroasă (uneori şi răsbucuroasă în sufletul ei), să-l vadă cum l-a vedeà, urnit de-acasă.

Se vede (lucru), că şi Moş Nichifor erà făcut pe drumuri, căci cum ieşià afară, la drum, par'că erà altul; nu mai sta din pocnit cu biciul, de şuguit cu toţi drumeţii, pe câţi îi întâlnià şi de povestit despre toate locurile însemnate, pe unde treceà.

Intr'o dimineaţă, Mercuri înainte de Dumineca-Mare, Moş Nichifor deciocălase căruţa şi-o ungeà; când numai iaca se trezeşte la spatele lui cu jupân Strul din Târgul Neamţului, negustor de băcan, iruri, ghileală, sulimineală, boia de păr, chiclazuri, piatră vânătă, piatra sulimanului sau piatră bună pentru făcut alifie de obraz, salcie, fumuri şi alte otrăvuri.

Pe vremea aceea nu erà spiţerie în Târgul Neamţului, şi jupânul Strul aduceà, pentru hatârul Călugărilor şi a călugăriţelor, tot ce le trebuià. — Mai făceà el, nu-i vorbă, şi alte negustorii... Insfârşit, nu ştiu cum să vă spun, erà mai mult decât duhovnicul, că fără de dânsul nu puteau mănăstirile.

— **Muni** dimineaţă, Moş Nichifor!

— Bună să ţi fie inima... jupâne Strul. Da, cu ce treabă ai venit pe la noi?

— Ia, noră-mea vrea să meargă la Peatră. Cât să-ţi dau ca să mi-o duci?

— D'apoi a fi având chilotă multă, cum e treaba d-voastră, jupâne, zise Moş Nichifor, scărpinându-se în cap; numai nu i vorbă, că poate să aibă, căci şi căruţa mea e largă, poate să încapă într'însa cât de mult. Apoi, fără să ne zbatem, jupâne Strul, mi-i da şeisprezece lei, un irmilic de aur, şi ţi-oiu duce-o, ştii, coleà, ca pe palmă; că, după cum vezi, căruţa, acum am adus-o dela încălţat şi i-am mai tras şi-o unsoare de cele a dracului, de are să meargă cum îi sucala.

— Ai să laşi cu nouă lei, Moş Nichifor, şi te-a mai cinsti şi fecioru-meu la Piatră.

— Apoi dar, dă! cu bine să dea Dumnezeu, jupâne Strul. Mă bucur şi eu că-i tocmai în dricul iarmarocului şi poate mi-a picà ceva şi când oiu veni înapoi. Numai aş vrea să ştiu, când avem să pornim?

— Şi acuma, Moş Nichifor, dacă eşti gata.

— Gata, jupâne Strul; numai s'adăp iepuşoarele iestea. Du-te şi d-ta de-ţi pune nora la cale, că acuş te-ajung şi eu dinurmă

www.digibuc.ro

Şi cum erà moş Nichifor strădalnic şl iute la trebile lui, răpede svârle nişte coşolină în căruţă, aşterne de-asupra o păreche de poclăzi, înhamă iepuşoarele, îşi ia cojocul între umere şi biciul în mână şi tiva, băete! N'apucase jupânul Strul a ajunge bine acasă, şi Moş Nichifor, şi trăsese căruţa dinaintea uşii.

Malca — aşa erà numele nurorii lui jupân Strul — a ieşit afară, să-şi vadă harabagiul. Ş'apoi, povestea cântecului: las'că erà dela Piatră de locul ei, dar erà şi îmbujorată Malca... din pricina plânsului că se despărţeşte de socri; pentrucă întâiaşi dată venise ea la Neamţ, de cale primară la socri, — cum se zice la noi. Căci, nu erau mai mult de două săptămâni, de când se măritase ea după Iţic, feciorul lui jupân Strul, sau mai bine ar fi să zic, în voea cea bună, că se măritase Iţic după Malca; căci el lăsase casa părintească, după cum li-i obiceiul, şi la două săptămâni, Iţic a adus pe Malca la Neamţ, a încredinţat-o în mâna părinţilor lui şi s'a întors răpede la Peatră, să se **ghindească pi nighistorie.**

— Da'te-ai ţinut de cuvânt, Moş Nichifor!

— Apoi dă, jupâne Strul, vorba-i vorbă; eu nu mă cioşmolesc atâta; că, la drum e bine să porneşti cât de dimineaţă; iar sara să poposeşti de vreme!

— Oare-i ajunge până desară la Peatră, Moş Nichifor!

— Ă...ra! da ce stai de vorbeşti, jupâne Strul? Eu gândesc, de mi-a ajutà Dumnezeu, pe după amiază, să-ţi pun (deabinele) nora în Peatră.

— D-ta, Moş Nichifor, eşti om purtat, ştii mai bine decât mine; dar totuşi, te rog, să mâi cu băgare de samă, ca să nu-mi prăvăli nora!

— Da'că doar, nu-s harabagiu de ieri de-alaltăeri, jupâne Strul. Am mai umblat eu, c'o mulţime de cucoane, cu maice, boeiroaice şi cu alte feţe cinstite, şi, slava Domnului! nu s'au plâns de mine... Ia, numai cu maica Evlampia desăgăriţa din Văratic, am avut şi eu odată o leacă de clenciu: că oriunde mergea, aveà obiceiu să-şi lege vaca dinapoia căruţei, pentru schivirnisală, ca să aibă lăptişor la drum; şi cu asta-mi aduceà mare supărare: pentrucă vaca ca vaca, îmi irosià ogrinjii din căruţă, ba câteodată rupea leuca, ba la deal, se smucia, de erà într'un rând cât pe ce să-mi gâtuiască iepuşoarele. Şi eu, cum îi omul la năcaz, îndrăzniam să zic: Măicuţă, de ce eşti scumpă la tărâţe şi ieftină la făină? Ea atunci, se uità galiş la mine şi-mi ziceà, cu glas duios: Ia taci, şi d-ta Moş

www.digibuc.ro

Nichifor; taci, nu mai strigă atâta pe biata văcuşoară; pentrucă ea, mititica, nu-i vinovată cu nimic. Părinţii pusnici din sfânta Agură, mi-au dat canon să mănânc lapte numai dela o vacă, ca să nu îmbătrânesc de grabă; şi dă, ce să fac? trebuie să-i ascultăm, că sfinţiile lor ştiu mai multe decât noi, păcătoasele! — Dac'am auzit aşa, am zis şi eu, în gândul meu, că are întru câtva dreptate maica desăgăriţa, şi am lăsat-o în plata lui Dumnezeu; pentrucă am văzut-o că este pidosnică şi voieşte, cu orice chip, să se adăpe numai dela un izvor. — D-ta, jupâne Strul, cred că nu mi-i face năcaz la drum şi cu vaci. Şi apoi, jupâneşica Malca, unde-a fi vale mare ori deal mare, s'a mai dă şi pe jos, câte-oleacă; mai ales că acum e o frumuseţe afară, la câmp, de turbă haita! Da, ia să nu ne trecem vremea cu vorbele. — Hai sui, jupâneşică Malcă, să te duc la bărbăţel acasă; (că) ştiu eu, cum îi treaba nevestelor celor tinere, când nu-s bărbaţii cu dânsele: fac zâmbre şi trag acasă, — cum trage calul la traista cu orz.

— Iaca mă sui, moş Nichifor! — Şi-odată încep cu toţii a cărăbăni la saltele cu puf, perni moi, o legătură cu demâncare şi alte mărunţişuri. Apoi Malca îşi ia ziua bună dela socri şi se sue de-asupra saltelelor, în fundul căruţei. Iară moş Nichifor se asvârle pe capră, dă bici epelor şi lasă pe jupânul Strul şi cu ai săi, cu lacrămile pe obraz.

Prin târg, aşa mână de tare moş Nichifor, de ţi se păreà că zboară iepele, nu altă ceva.

Prundul, satul şi dealul Humuleştilor le-a trecut într'o clipă. — Dela Ocea până aproape de Grumăzeşti, a ţinut numai o fugă.

Dar, de pela Grumăzeşti încolo, moş Nichifor a tras o duşcă de rachiu, din plosca lui cea de Braşov, şi-a aprins luleaua şi a început a lăsà iepele mai la voie.

— Doamne, jupâneşică, Doamne! Vezi satul ista, mare şi frumos? Se chiamă Grumăzeştii. De-aş avè eu atâţia gonitori în ocol şi d-ta (atâţia) băeţi, câţi cazaci, căpcâni şi alte lifte spurcate au căzut morţi aici, din vreme în vreme, bine-ar mai fi de noi!

— Să te-audă Dumnezeu, să am băeţi moş Nichifor!

— Asemene şi eu gonitori, jupâneşică... că de băieţi nu mai trag nădejde, pentrucă baba mea e o sterpătură: n'a fost harnică să-mi facă nici unul; nu i-ar murì mulţi înainte, să-i moară! De-oiu pune eu mânile pe piept, are să rămâie căruţa asta de haimana şi iepuşoarele de izbelişte!

www.digibuc.ro

— Nu te supără, moş Nichifor, zise Malca, că poate aşà a fost să fie dela Dumnezeu; pentrucă aşa scrie şi la noi, în cărţi, despre unii, că tocmai la bătrâneţe au făcut copii!

— Ia lasă-mă, jupânească, cu cărţile cele a d-voastră, în pace, că eu ştiu, ce ştiu eu; degeaba mai baţi apa'n chiuă să s'aleagă unt, că nu s'alege niciodată. Am auzit şi eu, spunând în biserică, la noi, că „pomul care nu face roadă, se taie şi în foc se aruncă". Apoi ce-ţi trebue mai bună vorbă decât asta? Ba zău, încă mă mier c'am avut răbdare să ţin casă cu baba pân'acum. In privinţa asta, îi mai bună legea d-voastră de-o mie de ori. Nu-ţi face una copii, iei alta. Nu face nici aceea, alta. Şi dela o vreme, trebue să nimereşti una blagoslovită de Dumnezeu; da nu ca la noi, să fii nevoit să trăeşti cu una beteagă până la sfârşitul vieţii; şi copii, tufă! Că doar Dumnezeu cel mare şi puternic, nu s'a răstignit numai pentr'un om, pe lumea asta. Nu-i aşà jupâneşică? Mai zi, dacă ai ce!

— Poate să fie ş'aşà, moş Nichifor.

— Ba chiar aşà-i, jupâneşică dragă, cum îţi spun eu. — Ptru! ciii!... Da bună bucată am mers. Doamne, cum se ia omul ista la drum cu vorba şi când se trezeşte, cine ştie unde a ajuns; bun lucru a mai lăsat Dumnezeu sfântul şi tovărăşia asta! — Iii!! zmăoaicele tatei, îndemnaţi înainte! — Iaca şi codrul Grumăzeştilor, grija negustorilor şi spaima ciocoilor. Hei! jupâneşică, de-ar aveà codrul ista gură să spuie, câte a văzut, cumplită pătăranie ne-ar mai auzì urechile; ştiu că am aveà ce ascultà!

— Da ce-a fost pe-aici, moş Nichifor?

— Of! jupâneşică, of! Ce-a fost, să nu dea Dumnezeu să mai fie! Dar avea cinevà cap, să treacă pe-aici fără să fie jăfuit, bătut ori omorît? Nu-i vorbă, că acestea se întâmplă mai mult noaptea decât ziua. Insă pe mine unul, de n'aş grăì într'un ceas rău, până acum, dă! m'a ferit Dumnezeu. Lupi şi alte dihănii mi-au ieşit înainte, câteodată, dar nu le-am făcut nimica; le-am dat bună pace, m'am făcut că nici nu-i văd şi ei s'au dus în treaba lor.

— A... ra! moş Nichifor, nu mai spune de lup, că tare mă tem!

V'am spus că erà şăgalnic moş Nichifor şi când spuneà câte una, ori te ţineai cu mâna de inimă, râzând, ori te făceà să-ţi sară inima din loc, de frică.

www.digibuc.ro

— Iaca un lup vine spre noi, jupâneşică!

— Vai de mine, moş Nichifor, unde să m'ascund eu?

— Despre mine, ascunde-te unde ştii, că eu unul ţi-am spus că, nu mă tem nici de-o potae întreagă.

Atunci, biata Malcă, de frică, s'a încleştat de gâtul lui moş Nichifor, şi s'a lipit de dânsul, ca lipitoarea. A şezut ea aşà, cât a aşezut şi apoi a zis tremurând:

— Unde-i lupul, moş Nichifor?

— Unde să fie? Ia a trecut drumul pe dinaintea noastră, şi a întrat în pădure. Dar cât pe ce erai să mă gâtui, jupâneşică, şi apoi dacă scăpam iepele, ştiu că erà frumos.

N'apucă a sfârşi bine moş Nichifor şi Malca zise cătinel:

— Să nu mai zici, vine lupul, moş Nichifor, că mă vâri în toate boalele!

— Nu că zic eu, da chiar vine, iacătă-l-ăi!

— Valeu! Ce spui?!

Şi iar se ascunde lângă moş Nichifor.

— Ce-i tânăr, tot tânăr; îţi vine a te jucà jupâneşică, aşă-i? Şi după cum văd, ai noroc că eu îmi ţin firea, nu mă prea tem de lup; dar să fie altul în locul meu...

— Nu mai vine lupul, moş Nichifor?

— Apoi, na; eşti de tot poznaşă şi d-ta; prea des vrei să vie, că doar nu-i de tot copacul câte un lup; la pe la sfântul Andrei, umblă şi ei mai câte mulţi la un loc. Ş'apoi, vânătorii ce păzesc? La goană mare, crezi d-ta că puţini lupi dau cinstea pe ruşine, lăsându-şi pieile zălog? — Să mai răsuflăm iepele oleacă. Iaca şi „Dealul Balaurului" jupâneşică! Ia, aici a căzut odată un balaur grozav de mare, care vărsa jăratic pe gură şi când şuerà, clocotea codrul, gemeau văile, fiarele tremurau şi se băteau cap în cap, de spaimă; şi ţipenie de om, nu cutezà să mai treacă pe aici.

— Valeu! şi unde-i balaurul, moş Nichifor?

— D'apoi mai ştiu eu, jupâneşică? Pădurea-i mare, el ştie unde s'a fi înfundat. Unii spun că, după ce a mâncat foarte mulţi oameni şi a ros toată coaja copacilor din codru, ar fi crăpat, chiar aici, în locul acesta. Dela unii am auzit spuind că i-ar fi dat lapte de vacă neagră şi cu aceasta l-ar fi făcut să se ridice iar la cer, de unde a căzut. Mai ştiu şi eu pe cine să mai cred?... că oamenii vorbesc, vrute şi nevrute. Noroc numai, că eu unul ştiu solomonii şi nu mă prea tem, nici de balauri. Pot să prind şerpele din culcuş, cum ai prinde d-ta un puiu de găină din pătul.

— Da ce-s acele, solomonii, moş Nichifor?

— Ei, jupâneşică dragă; asta nu se poate spune. Eu,

www.digibuc.ro

babei mele — că merge pe douăzeci şi patru de ani, de când m'am luat cu dânsa — şi ce n'a făcut ea? Şi cât nu m'a cihăit de cap, să-i spun; şi tot nu i-am spus. Şi ea, din pricina asta are să moară, când a murì: de nu i-ar murì mulţi înainte, că atunci, mi-aş luà şi eu una tinerică şi măcar trei zile să trăesc, în ticnă cu dânsa, cum ştiu eu, şi apoi să mor! M'am săturat până 'n gât, de mucegaiul de babă, că hojma mă morocăneşte şi-mi scoate ochii cu cele tinere.— Când gândesc, amărîtul de mine, că am să mă întorc iar la dânsa acasă, îmi vine să turbez, să ieu câmpii, nu altă-ceva.

— Ia lasă, lasă, moş Nichifor, că aşa sânteţi d-voastră, bărbaţii.

— Ei, ei! jupâneşică, iată-ne şi aproape de vârful codrului. Ia mai dă-te şi d-ta o leacă pe jos, până'om sui dealul, că nu mi-i de alta, dar mă tem că-i înţepenì în căruţă.

— Uit'te florile cele frumoase, de prin marginea pădurii, cum umplu văzduhul de mirozná. Şi d-ta să şezi ghemuită acolo, nu-i păcat de Dumnezeu?!

— Mă tem de lup, moş Nichifor, zise Malca, tremurând.

— Ia mai sfârşeşte odată cu lupul cela; altă ceva n'ai de vorbit?

— Stăi dară, să mă dau jos!

— Ptru! cii!... sai binişor pe ici, pe crucea căruţei. Ho... pa! Ia acum, te văd şi eu că eşti voinică; aşa mi-i drag să fie omul: fătat, nu ouat.

Şi pe când Malca culegeà nişte dumbravic, să ducă lui Iţic, moş Nichifor stătuse în loc şi nu ştiu ce bichiriá şi cisluiá, prin prejurul căruţei. Apoi răpede strigă:

— Gata eşti jupâneşică? Hai, sui şi să pornim, cu ajutorul lui Dumnezeu, că de-acum e tot vale mai mult.

Malca, după ce se suie, întreabă:

— Oare nu-i târziu, moş Nichifor?

— D'apoi, de-acum sântem scăpaţi de-asupra nevoii; acuş te pun în Piatră. — Ş'odată dă biciu iepelor zicând:

Alba 'nainte, alba la roate,
Oiştea goală de-o parte.
Hli! opt-un cal, că nu-s departe Galaţii, hii!!!

N'apuc'a merge nici douzeci de prăjini şi prrr! se rupse un capăt!

— Na: asta încă-i una!

— Vai de mine, moş Nichifor, avem să înoptăm în pădure!

— Ia nu mai menì a rău, jupâneşică hăi, că doar n'am păţit eu asta, numai odată în vieaţa mea. Până-i îmbucă

www.digibuc.ro

d-ta ceva şi iepele iestea şi-or şterge gura c'oleacă de coşolină, eu am şi pus capătul.

— Când se uită moş Nichifor la belciug, bărdiţa nicăiri!

— Apoi toate-au fost, cum au fost, zise moş Nichifor, încreţind din sprâncene şi oţerându-se, dar asta pică de coaptă. Bat'o Dumnezeu de babă, s'o bată! Uit'te cum îngrijeşte ea de mine; aşă-i că nu-i securea?

Malca, sărmana, când mai aude şi asta, începe a suspină şi a zice:

— Moş Nichifor, ce ne facem noi?

— Ia las', jupâneşică, nu te împuţină cu inima, că tot mai am o leacă de nădejde. Ş'odată scoate bulicherul din teacă, îl dă pe amânariu şi începe a ciocârti un gârneţ de stejar, din anul trecut... L-a taiat el, cum l-a tăiat, apoi a început a cotrobăi prin chilna căruţei, să găsească nişte frânghie; dar de unde să iei, dacă n'ai pus?

Dacă vede şi vede, taie baierile dela traistă, mai căpeţeala din capul unei iepe şi face cum poate, de leagă el gârneţul, unde trebuià; pune roata la loc, vâră leuca, suceşte lamba şi o strânge la scară; apoi îşi aprinde cioanca şi zice:

— Iaca, jupâneşică dragă, cum învaţă nevoia pe om, ce se facă... cu moş Nichifor ţuţuianul, nu piere nimene la drum. De-acum, numai să te ţii bine de carâmbi şi de speteze, că am să mân iepele iestea, de au să scapere, fugind. Da, să ştii d-ta, că babei mele n'are să-i fie moale, când m'oiu întoarce acasă. Am s'o ieu de cânepa dracului şi am s'o învăţ eu, cum trebue să caute altădată de bărbat; că femeea nebătută, e ca moara neferecată. Ţine-te, jupâneşică! Hi! he!!

Ş'odată încep iepele a fugi, de pârâiau roatele şi sărià colbul în naltul ceriului. La vr'o câteva obraţuri, gârneţul s'a înfierbântat, s'a muiat şi... foflenchiu! iar sare roata!

— Bre! c'anapoda lucru; se vede că azi dimineaţă mi-a ieşit înainte vrun popă sau dracul ştie ce!

— Moş Nichifor, ce facem noi?

— Om face noi ce-om face, jupâneşică. Dar acum, de-o dată, linişteşte-te acolo şi taci molcom. Bine că nu s'a întâmplat asta în mijlocul câmpului, undeva. Lemne, slava Domnului, sânt de-ajuns şi de 'ntrecut în pădure. Poate să ne-ajungă cineva din urmă, ori să ne întâmpine cinevà dinainte, şi să-mi împrumute vro săcure. Şi cum vorbià, numai ce iată că vede viind un om dinainte, cu traista în băţ.

— Bun întâlnişul, om bun! Aşă-i că s'a stricat drumul, în mijlocul căruţii?

www.digibuc.ro

— Ia las' şaga la o parte, măi omule; şi mai bine vin' de-mi ajută să pun capătul ista, că vezi că-mi crapă inima 'n mine, de năcaz.

— D'apoi eu mă grăbesc s'ajung la Oşlobeni. D-ta poţi să mâi astă noapte şi în pădure; nu cred că-i murî de urît!...

— Mă mier că nu ţi-i oarecum, să-ţi fie, — zise Nichifor posomorît —: eşti un chiag zbârcit, mai ca şi mine, şi iaca ce-ţi urlă prin cap.

— Da nu-ţi fie cu bănat, om bun, că am şuguit şi eu. Bun rămas! Te-a învăţă Dumnezeu, ce să faci... şi s'a tot dus înainte.

— Vezi, jupâneşică dragă, câtu-i de-a dracului lumea asta? Numai după pleşcuit umblă. Ia să fie un antal cu vin ori rachiu şi să vezi atunci, ar şedeà carul stricat atâta timp în mijlocul drumului? Cum văd eu, tot moş Nichifor are să facă ce-a face. Ia să mai fac o încercare.

Şi iar începe a tăià alt gârneţ... Mocoşeşte el, cât mocoşeşte, până-l pune şi pe-acela. Apoi dă biciu iepelor şi iar mai trage un ropot; când, numai iată că ajunge roata de-o teşitură şi iar se rupe capătul...

— Acuma, jupâneşică, că-mi vine să zic şi eu ca omul cela, — că are să ne fie masul în pădure.

— Vai de mine şi de mine, moş Nichifor, ce spui?

— Ia spun şi eu, ce văd cu ochii. Uite-te! nu vezi şi d-ta, că dă soarele după deal şi noi tot pe loc stăm? Da, nu-i nimica, jupâneşică; să n'ai nici o grijă, că ştiu eu o poiană în pădure, chiar aici pe-aproape; să tragem acolo şi sântem, ca şi în casă la noi. Locul e ferit şi iepele au ce paşte. D-ta te-i culcà în căruţă şi eu te-oiu străjui toată noaptea. Helbet, o noapte nu-i legată de gard; a trece ea, cum a trece; dar a pomeni ea, baba mea, câte zilişoare-a aveà, de năcazul acesta; că numai din pricina ei, mi se trage...

— Apoi dar, fă cum ştii, moş Nichifor, numai să fie bine.

— Las', jupâneşică, nu-ţi face voie rea, că are să fie cât se poate de bine.

— Ş'odată, moş Nichifor apucă epele de dârlog, şi cârneşte căruţa, ş'o târăşte cum poate, până în poiană.

— Iaca, jupâneşică, ce raiu a lui Dumnezeu e aici; să tot trăeşti, să nu mai mori! Numai d-voastră nu sânteţi deprinşi cu ce-i frumos pe lume. Ia mai dă-te oleacă pe jos, până se mai vede, ca să strângem nişte târşiuri şi să facem toată noaptea foc, să fugă ţânţarii şi toate gângăniile de pe lume!

www.digibuc.ro

Biata Malcă! vede şi ea, că tot de una îi e acum. Se dă jos şi începe a strânge la târşuri.

— Doamne! bine-ţi mai şede, jupâneşică; par'că eşti una de-a noastre. Nu cumva a ţinut vreodată tatăl d-tale orândă în sat, undevà?...

— Ba a ţinut multă vreme, ratoşul dela Bodeşti.

— Apoi, mă miram eu, de ce vorbeşti aşà de bine moldoveneşte şi aduci la mers cu de-a noastre. De-acum, n'am să te mai cred, că te temi de lup. Ei! ei! cum ţi se pare aici, în poiană? Aşă-i că erà să mori, şi să nu ştii ce-i frumos pe lume? Ia auzi privighetorile ce haz fac? Ia auzi turturelele cum se îngână!

— Moş Nichifor, oare n'om păţi ceva în noaptea asta? Ce-a zice Iţic?...

— Iţic? — Lui Iţic i s'a părea, c'a prins pe Dumnezeu de-un picior, când te-a vedeà acasă.

— Da, ce crezi d-ta, că Iţic ştie ce-i pe lume? Cum sunt întâmplările la drum?

— Aşà, numai să se mute de pe vatră pe cuptior, ştie şi hleabul de baba mea, de-acasă. Jupâneşică, ia să te vedem, ştii cum să faci focul?

Malca aşează gătejele. Moş Nichifor scapără, şi îndată aţâţă amândoi focul. Apoi Moş Nichifor, zice:

— Vezi, jupâneşică, cum pârâe de frumos gătejele?

— Văd, moş Nichifor, dar îmi tremură inima în mine de frică!

— Ă...ra? Da ce, Doamne iartă-mă, par'că eşti din *neamul lui Iţic*. Da, fii mai cu inimă o leacă! Ori dacă eşti aşà de fricoasă, apoi sui în căruţă şi te-aşterne pe somn, că noptea-i numa un ceas; acuş se face ziuă!

Malca, îmbărbătată de moş Nichifor, se suie în căruţă şi se culcă. Iară moş Nichifor, îşi aprinde luleaua, aşterne cojocul şi se pune într'o râlă jos, lângă foc; şi pâc, pâc! pâc, pâc! din lulea, cât pe ce erà să-l prindă somnul; când numai ce iată că-i sare o scântee pe nas!

— Ptiu, drace! Asta trebue să fie scântee din gătejele culese de Malca, că tare m'a firpt... Dormi, jupâneşică Malcă?

— Par'că erà să mă prindă somnul o leacă, moş Nichifor, dar mi-au venit o mulţime de năluciri prin cap şi m'am trezit.

— Şi eu mai tot aşà am păţit! Mi-a sărit o scântee pe nas şi mi s'a spăriet somnul, de par'că am dormit o noapte întreagă. Las'că, poate să mai doarmă cineva de răul nebunelor istor de privighetori? Par'că-şi fac de cap, nu

www.digibuc.ro

altăceva. Da acum li-e şi lor vremea să se drăgostească... Dormi, jupâneşică ?

— Parcă iar erà să mă prindă somnul, moş Nichifor.

— Ştii una, jupâneşică? Mie-mi vine să stâng focul, că tocmai acum, în durătul ista, mi-am adus aminte că dihania de lup adulmecă şi vine după fum.

— Stânge-l, moş Nichifor, dacă-i aşa.

Atunci moş Nichifor, odată începe a turnà la ţărână peste foc şi-l înăduşă.

— De-acum, jupâneşică, dormi fără grijă, că îndată se face ziuă. — Na: c'am stâns focul, şi am uitat să-mi aprind luleaua. Dar, las că am scăpărători. — 'Tă-vă pustia privighetori, să vă bată, că ştiu, că vă drăgostiţi bine!

Mai şede moş Nichifor aşà pe gânduri, până-şi găteşte de băut luleaua; apoi se scoală binişor şi se duce în vârful degetelor, lângă căruţă. Malca începuse a horăi puţin. Moş Nichifor o clatină încetişor şi zice:

— Jupâneşică, jupâneşică!

— Aud, moş Nichifor, răspunse Malca, tresărind, spăimântată.

— Ştii ce-am gândit eu, când am stat lângă foc?

— Ce, moş Nichifor?!

— Ia după ce-i adormì d-ta, să încalec pe-o iapă şi să mă răpăd acasă la mine, să-mi aduc un capăt şi securea şi când s'a zări de ziuă, sânt aici.

— Vai de mine, moş Nichifor, ce vorbeşti?! Vrei să mă găseşti moartă, de frică oare, când îi veni?

— Ba să te ferească Dumnezeu, de una ca asta jupâneşică. Ea las', nu te spăimântà, că am zis şi eu, ia aşa o vorbă în vânt.

— Ba nu, moş Nichifor! De-acum, nici nu vreau să mai dorm; mă dau jos şi am să şed toată noaptea lângă d-ta.

— Ba păzeşte-ţi treaba, jupâneşică; şezi binişor unde şezi, că bine şezi!

— Ba iaca vin.

Ş'odată se dă jos şi vine pe iarbă, lângă moş Nichifor. Şi, ba unul una, ba altul alta, dela o vreme i-a furat somnul pe-amândoi, şi-au adormit duşi. — Şi când s'au trezit ei, erà ziulica albă!...

— Iaca, jupâneşică şi sfânta ziuă! Scoală-te şi hai să vedem, ce-i de făcut? Vezi, că nu te-a mâncat nimica? Numai frica ţi-a fost mai mare.

Malca, în vorbele iestea, iar a adormit.. Iar moş Nichifor, ca omul cu grija, s'a suit în căruţă şi-a început a scormoli

www.digibuc.ro

în toate părţile, pe supt coşolină şi numai iată că dă de secure, de-o funie şi de-un sfredeleac, pe pomoştina căruţei.

— Iaca, păcatele mele! Cine-i cu pagubă, şi cu păcat; mă miram eu, să nu se îngrijească biata babă de mine, până într'atâta. — Pentru c'am năpăstuit-o, chiar pe sfânta dreptate, am să-i duc un fes roş şi un tulpan undelemniu, ca să-şi mai aducă aminte de tinereţe. Eu, se vede, că m'am luat eri cu luleaua. Dar biata, baba mea, bună-rea cum este, tot a ştiut ce-mi trebue la drum; numai nu le-a pus la locul lor... Dar, ţi-ai găsit să ştie femeea trebile bărbatului!

— Jupâneşică, jupâneşică!

— Ce-i, moş Nichifor?

— Da nu ştii una?! Scoală-te, că am găsit, şi secure şi frânghie şi sfredel şi tot ce-mi trebue.

— Unde, moş Nichifor?

— Ia pe supt buclucurile d-tale. Numai n'au avut gură să răspundă. Am păţit şi noi, ca un cerşetor, care şedeà pe comoară şi cerea milostenie. Da bine că s'au găsit şi acum; tot biata babă se vede că le-a pus.

— Vezi cât eşti de avan, moş Nichifor, cum ţi-ai încărcat sufletul de păcate?!...

— Apoi dă, jupâneşică, văd şi eu, că am greşit, de-am ponegrit-o aşà de tare, cătră d-ta. Da, de-acum, am să-i cânt şi eu un cântec de împăcare:

Sărmana băbuşca mea!
Fie bună, fie rea,
Am să ţin casă cu ea.

Ş'odată suflecă, moş Nichifor mânecile, taie un sulhariu de fag şi face un capăt minunat. Apoi îl aşază, cum trebue, pune roata la loc, înhamă iepele, iese încet-încet la drum şi zice:

— Sui, jupâneşică, şi haidem să mergem de-acum.

Iepele fiind hrănite şi odihnite bine, pe la prânzul cel mare i-au pus în Piatră.

— Iaca, te-ai văzut şi-acasă, jupâneşică.

— Slavă lui Dumnezeu, moş Nichifor, că şi'n pădure nu mi-a fost rău...

— Aşà este jupâneşică, nu-i vorbă, dar, —ca la casa omului, nu-i nicăiurea.

Şi din vorbă în vorbă, au şi ajuns la poarta lui jupân Iţic! — Iţic tocmai venià dela şcoală, şi când a văzut pe Malca, nu mai ştieà, ce să mai facă de bucurie. Dar când a

www.digibuc.ro

mai auzit şi despre întâmplarea ce au avut, şi cum i-a scăpat Dumnezeu, din primejdie, nu ştieà cum să mulţumească lui moş Nichifor. Cu ce nu l-au dăruit ei? Că se mirà şi el singur, ce dăduse peste dânsul. A doua zi, moş Nichifor a pornit înapoi cu alţi muşterii. Şi când a ajun acasă, erà foarte vesel, încât nu ştieà baba lui ce l-a găsit, de-i aşà de cu chef, cum nu mai fusese multă vreme.... După aceasta, tot la două trei săptămâni, jupâneşica Malca venià în Neamţ la socri şi se întorceà acasă, numai cu moş Nichifor, fără să se mai teamă de lup...

După un an, sau după mai mulţi, moş Nichifor s'a răsuflat, la un păhar cu vin, cătră un prieten al său, despre întâmplarea din codrul „Bălaurului" şi frica trasă de jupâneasa Malca... Prietenul lui moş Nichifor, s'a răsuflat şi el cătră alţi prieteni ai săi; şi de-atunci oamenii, cum îs oamenii, (ca să-i puie sânge rău la inimă...) au început a porecli pe moş Nichifor şi a-i zice: Nichifor Coţcariul, Nichifor Coţcariul; şi poate acum a fi oale şi ulcioare şi tot Nichifor *Coţcariul* i-a rămas bietului om numele şi până în ziulica de astăzi.

POVEŞTI

FATA BABEI ŞI FATA MOŞNEAGULUI

Erà odată un moşneag ş'o baba; şi moşneagul aveà o fată şi baba iar o fată. Fata babei erà slută, leneşă, ţâfnoasă şi rea la inimă; dar, pentrucă erà „fata mamei", se alintà cum s'alintă cioara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneagului însă erà frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea vitregă. Noroc de la Dumnezeu că erà o fată robace şi răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai ş'amar de pielea ei.

Fata moşneagului la deal, fata moşneagului la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfârşit, în toate părţile după treabă. Cât erà ziulica de mare, nu-şi mai strângeà picioarele; dintr'o parte venià şi'n alta se duceà. Ş'apoi baba şi cu odorul de fiică-sa, tot cârtitoare şi nemulţămitoare erau. Pentru babă, fata moşneagului erà piatră de moară în casă; iar fata ei, busuioc de pus la icoane.

www.digibuc.ro

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare, sara, fata moşneagului nu se încurcă, ci torceă câte-un ciur plin de fuse; iar fata babei îndrugă şi ea, cu mare-ce, câte-un fus; ş'apoi când veniau amândouă fetele acasă, noaptea târziu, fata babei sărià iute peste pârlaz, şi ziceà fetei moşneagului, să-i dee ciurul cu fusele, ca să-l ţie, până va sărì şi ea. Atunci fata babei, vicleană cum erà, luà ciurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag, spuind, că ea a tors acele fuse. In zadar fata moşneagului spuneà în urmă, că acela este lucrul mânilor sale, căci îndată o apucau de obraz baba şi cu fiică-sa şi trebuià numai decât să rămâie pe-a lor. Când venià Duminica şi sărbătorile, fata babei erà împopoţată şi netezită pe cap, de parc'o linsese viţeii. Nu erà joc, nu erà clacă, în sat, la care să nu se ducă fata babei; iar fata moşneagului erà oprită, cu asprime, dela toate aceste. Ş'apoi, când venià moşneagul, de pe unde erà dus, gura babei umblà, cum umblă meliţa: că fata lui, nu ascultă, că-i uşernică, că-i leneşă, că-i soiu rău,.. că-i laie, că-i bălaie, şi că, s'o alunge dela casă, s'o trimeătă la slujbă, unde ştie, că nu-i de chip s'o mai ţie, pentrucă poate să înărăvească şi pe fata ei.

Moşneagul, fiind un gură-cască, sau cum îţi vreà să-i ziceţi, se uità în coarnele ei, şi ce-i spuneà ea, sfânt erà. Din inimă bietul moşneag, poate c'ar fi mai zis câte-ceva; dar acum apucase a cântà găina la casa lui şi cucoşul nu mai aveà nici o trecere; ş'apoi, ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu dedeochiul, căci baba şi cu fiică-sa, îl umpleau de bogdaprosti. Intr'una din zile, moşneagul find foarte amărît, de câte-i spuneà baba, chemă fata şi-i zise:

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine: că n'o asculţi, că eşti rea de gură şi înărăvită, şi că nu este de chip, să mai stai la casa mea; de aceea, du-te şi tu încotro te-a îndreptà Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuiesc — ca un tată ce-ţi sânt — că orişi unde te-i duce, să fii supusă, blajină şi harnică; căci la casa mea, tot ai dus-o cum ai dus-o, c'a mai fost mila părintească la mijloc! Dar prin străini, Dumnezeu ştie peste ce soiu de sămânţă de oameni îi da; şi nu ţi-or puteà răbdà, câte ţi-am răbdat noi.

Atunci, biata fată, văzând că baba şi cu fiică-sa voesc cu orice chip s'o alunge, sărută mâna tată-său şi cu lacrămi în ochi, porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părintească, fără nici o nădejde de întoarcere! Şi merse ea cât merse pe-un drum, până ce, din întâmplare, îi

www.digibuc.ro

ieşi înainte, o căţeluşă bolnavă, ca vai de capul ei, şi slabă de-i numărai coastele; şi cum văzù pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă şi harnică, fie-ţi milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată. Atunci fetei i se făcù milă; şi luând căţeluşa o spălă şi-o grijì foarte bine. Apoi o lăsă acolo, şi-şi căută de drum, mulţămită fiind în suflet, că a putut săvârşi o faptă bună. Nu merse ea tocmai mult şi numai iaca ce vede, un păr frumos şi înflorit, dar plin de omizi, în toate părţile. Părul cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă de omizi, că ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată.

Fata, harnică cum erà, curăţì părul de uscături şi de omizi, cu mare îngrijire şi apoi se tot duce înainte să-şi caute stăpân. Şi mergând ea mai departe, numai iaca ce vede o fântână mâlită şi părăsită. Fântâna atunci, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, îngrijeşte-mă că ţi-oiu prinde şi eu bine vreodată.

Fata, râneşte fântâna şi-o grijeşte foarte bine; apoi o lasă şi-şi caută de drum. Şi tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptior nelipit şi mai-mai să se râsipească. Cuptiorul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, lipeşte-mă şi grijeşte-mă, că poate ţi-oiu prinde şi eu bine vrodată.

Fata care ştieà, că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, îşi suflecă mânicile, călcă lut şi lipì cuptiorul, îl humuì şi-l grijì, de-ţi erà mai mare dragul să-l priveşti. Apoi îşi spălă frumuşel mânile de lut şi pornì iarăşi la drum. Şi mergând ea acum, zi şi noapte, nu ştiu ce făcù, că se rătăcì; cu toate aceste, nu-şi pierdù nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte, pânăce, într'una din zile desdimineaţă, trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, şi în poiană vede o căsuţă umbrită de nişte lozii pletoase; şi când s'apropie de acea casă, numai iaca o babă, îmtâmpină pe fată, cu blândeţă, şi-i zice:

— Da ce cauţi, prin aceste locuri, copilă, şi cine eşti?

— Cine să fiu, mătuşă! Ia o fată săracă, fără mamă şi tată, pot zice; şi numai Cel-de-sus, ştie câte-am tras, decând mama, care m'a făcut, a pus mânile pe piept! — Stăpân caut; şi necunoscând pe nime, şi umblând, din loc în loc, m'am rătăcit. Dumnezeu însă, m'a povăţuit de-am nimerit la casa d-tale şi te rog să-mi dai sălăşluire!

— Sărmană fată! zise bătrâna, cu adevărat numai Dumnezeu, te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdii.

www.digibuc.ro

Eu sânt, sfânta Duminică. Slujeşte la mine astăzi şi fii încredinţată, că mâne, n'ai să ieşi cu mânile goale, dela casa mea.

— Bine, măicuţă, dar nu ştiu ce trebi am să fac.

— Ia să-mi lai copilaşii, care dorm acum şi să-i hrăneşti; apoi să-mi faci bucate; şi când m'oiu întoarce eu dela biserică, să le găsesc, nici reci, nici fierbinţi, ci cum îs mai bune de mâncat. Şi cum zice, bătrâna şi porneşte la biserică, iară fata, suflecă mânicile şi s'apucă de treabă. Intâi şi 'ntâi face lăutoare; apoi iese afară şi începe a striga:

— Copii, copii, copii! veniţi la mama, să vă lee!

Şi când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse şi pădurea fojgăia de-o mulţime de balauri şi de tot soiul de jivine mici şi mari; însă tare în credinţă şi cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sperie, ci le ia pe câte una şi le lăe şi le îngrijeşte, cât se poate mai bine. Apoi s'apucă de făcut bucate, şi când a venit sfânta Duminică dela biserică şi a văzut copiii lăuţi frumos şi toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; şi dupăce-a şezut la masă, a zis fetei, să se suie în pod, şi să-şi aleagă de-acolo o ladă careavreà ea şi să şi-o iee ca simbrie; dar, să n'o deschidă pân' acasă la tată-său. Fata se suie în pod şi vede acolo o mulţime de lăzi: unele mai vechi şi mai urâte, altele mai noui şi mai frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, îşi alege pe cea mai veche şi mai urâtă dintre toate. Şi când să de cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încreţeşte din sprâncene, dar n'are încotro, ci binecuvintează pe fată, care îşi ia lada în spate şi se întoarce spre casa părintească, cu bucurie, tot pe drumul, pe unde venise. Când pe drum, iaca cuptiorul grijit de dânsa, erà plin de plăcinte, crescute şi rumenite... Şi mâncă fata la plăcinte, şi mâncă, hàt bine; apoi îşi mai ia câteva la drum, şi porneşte. Când mai încolo, numai iaca fântâna îngrijită de dânsa erà plină până'n gură, cu apă limpede, cum îi lacrima, dulce şi rece, cum îi ghiaţa. Şi pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă, până s'a răcorit. Apoi a luat păharele cu sine şi a pornit înainte. Şi mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa erà încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, şi dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, şi-a plecat crengile 'n jos şi ea a mâncat la pere şi ş'a luat la drum, câte i-a trebuit. De-acolo mergând mai departe, iaca se întâlneşte şi cu căţeluşa, care acuma erà voinică şi frumoasă, iară la gât purtà o salbă de galbeni, pe care a dat-o fetei ca mulţumită, pen-

www.digibuc.ro

trucă a căutat-o la boală. Şi de aici fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moşneagul când a văzut-o, i s'au umplut ochii de lacrimi şi inima de bucurie. Fata atunci scoase salba şi paharele cele de argint şi le dă tătâne-său; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite şi turme de oi, ies din ea, încât moşneagul, pe loc a întinerit, văzând atâtea bogăţii lară baba a rămas opărită şi nu ştieă ce să facă, de ciudă. Fata babei atunci şi-a luat inima 'n dinţi şi a zis:

— Las'mamă, că nu-i prădată lumea de bogăţii; mă duc să-ţi aduc eu, mai multe. Şi cum zice, porneşte cu ciudă, trăsnind şi plesnind. Merge şi ea cât merge, tot pe acel drum, pe unde fusese fata moşneagului; se întâlneşte şi ea cu căţeluşa cea slabă şi bolnavă; dă şi ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna mâlită şi seacă şi părăsită, de cuptiorul cel nelipit şi aproape să se râsipească; dar când o roagă şi căţeluşa, şi părul, şi fântâna şi cuptiorul, ca să îngrijească de dânsele, ea le răspundeă, cu ciudă şi în bătae de joc:

— Da cum nu! că nu mi-oiu feşteli eu mânuţele tătucuţii şi a mămucuţii! Multe slugi aţi avut ca mine?

Atunci, cu toatele ştiind, că mai uşor ar puteă căpătă cinevă lapte dela o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată şi leneşă, au lăsat-o să-şi urmeze drumul în pace şi n'au mai cerut dela dânsa, nici un ajutor. Şi mergând ea tot înainte a ajuns apoi şi ea la sfânta Duminică; dar şi aici s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie şi prosteşte. In loc să facă bucatele bune şi potrivite şi să lee copiii sfintei Duminici, cum i-a lăut fata moşneagului de bine, ea i-a opărit pe toţi, de ţipau şi fugiau nebuni, de usturime şi de durere. Apoi bucatele le a făcut afumate, arse şi sleite, de nu mai erà chip să le poată luà cineva îm gură... Şi când a venit sfânta Duminică dela biserică, şi-a pus mânile 'n cap, de ceeace a găsit acasă. Dar sfânta Duminică, blândă şi îngăduitoare, n'a vrut să-şi puie mintea c'o sturluibatecă şi c'o leneşă de fată ca aceasta; ci i-a spus, să se suie în pod, să-şi aleagă de-acolo o ladă, care i-a plăceà şi să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci, s'a suit şi ş'a ales lada cea mai nouă şi mai frumoasă, căci îi plăceà să iee, cât de mult, şi ce-i mai bun şi mai frumos, dar să facă slujbă bună, nu-i plăceà. Apoi cum se dă jos din pod, cu lada, nu se mai duce să-şi iee ziua bună şi bine cuvântarea dela sfânta Duminică, ci porneşte, ca dela o casă pustie şi se tot duce înainte; şi

www.digibuc.ro

mergeà, de-i pârâiau călcâele, de frică să nu se răsgândească sfânta Duminică, să pornească după dânsa, s'o ajungă şi să-i iee lada. Şi când ajunge la cuptior, frumoase plăcinte erau într'însul! Dar când s'apropie să iee dintr'însele şi să-şi prindă pofta, focul o ardea şi nu poate luà. La fântână aşijderea, păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna plină, cu apă până în gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar şi să iee apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână, într'o clipă a secat şi fata de sete s'a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă erà bătut cu lopata de pere multe ce aveà, dar credeţi c'a avut fata parte să guste vro una? Nu, căci părul s'a făcut de-o mie de ori mai nalt de cum erà, de-i ajunsese crengile în nouri. Ş'atunci... scobeşte-te, fata babei în dinţi.— Mergând mai înainte, cu căţeluşa încă s'a întâlnit: saibă de galbeni avea şi acum la gât; dar când a vrut fata să i-o iee, căţeluşa a muşcat-o, de i-a rupt degetile şi n'a lăsat-o să puie mâna pe dâsa. Işi muşca fata acum degeţelele mămucuţii şi ale tătucuţii, de ciudă şi de ruşine, dar n'aveà ce face. — Insfârşit, cu mare-ce a ajuns şi ea acasă la mă-sa, dar şi aici nu le-au ticnit bogăţia, căci deschizând lada, o mulţime de balauri au eşit dintr'însa şi pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de parcă n'au mai fost pe lumea asta, şi apoi s'au făcut balaurii nevăzuţi cu ladă cu tot.

Iar moşneagul, a rămas liniştit din partea babei, şi aveà nenumărate bogăţii; el a măritat pe fiică-sa după un om bun şi harnic. Cucoşii cântau acum pe stâlpii porţilor, în prag şi toate părţile; iar găinile nu mai cântau cucoşeşte la casa moşneagului, să mai facă a rău; c'apoi atunci nici zile multe, nu mai aveau. Numai atâta că, moşneagul a rămas pleşuv şi spetit, de mult ce-l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt malaiul.

SOACRA CU TREI NURORI

Erà odată o babă, care aveà trei feciori, nalţi ca nişte brazi şi tari de vârtute, dar slabi de minte.

O răzăşie destul de mare, casa bătrânească, cu toată pojijiea ei, o vie cu livadă frumoasă, vite şi multe păseri alcătuiau gospodăriea babei. Pe lângă acestea, mai aveà strânse şi părăluţe albe, pentru zile negre; căci legà paraua cu zece noduri şi tremurà după ban.

Pentru a nu răzleţi feciorii de pe lângă sine, mai dură

www.digibuc.ro

încă două case alături, una la dreapta şi alta de-a stânga celei bătrâneşti. Dar tot atunci, luă hotărîre nestrămutată a ţineà feciorii şi viitoarele nurori, pe lângă sine — în casa bătrânească — şi a nu orândui nimic pentru împărţeală, până aproape de moartea sa. Aşà făcù; şi-i râdeà inima babei, de bucurie, când gândià numai, cât de fericită are să fie, ajutată de feciori şi mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori ziceà, în sine: Voiu privegheà nurorile, le-oiu pune la lucru, le-oiu strunì şi nu le-oiu lăsà nici pas a ieşì din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea — fie-i ţărna uşoară! — aşà a făcut cu mine. Şi bărbatu-meu — Dumnezeu să mi-l ierte! — nu s'a putut plânge, că l-am înşelat, sau i-am răsipit casa... deşì, câteodată erau bănuiele... şi mă probozià... dar acum, — s'au trecut toate!

Tustrei feciorii babei, umblau în cărăuşie şi câştigau mulţi bani. Celui mai mare îi venì vremea de însurat, şi baba simţind asta, umblà val-vârtej, să-i găsească mireasă; şi în cinci-şese sate, abie, abie putù nimerì una, după placul ei: nu prea tânără, naltă şi uşcăţivă, însă robace şi supusă. Feciorul nu ieşì din hotărîrea maică-sa, nunta se făcù şi baba îşi luă cămeşa de soacră; ba încă, netăiată la gură: care însemnează, că soacra nu trebue să fie cu gura mare şi să tot cârtească, de toate cele.

După ce s'a stârşit nunta, feciorii s'au dus la treaba lor, iar nora, rămase cu soacra. Chiar în acea zi, cătră sară, baba începù să pue la cale vieaţa nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cuiu. — De ce mi-am făcut cleşte? Ca să nu mă ard, ziceà ea. Apoi se suie iute în pod şi scoboară de acolo, un ştiubeiu cu pene, — rămase tocmai de la răposata soacră-sa, nişte chite de cânepă şi vreo două dimerlii de păsat.

— Iată ce-am gândit eu, noro, că poţi lucrà nopţile. Piua-i în căsoaea de alături, fusele în oboroc sub pat; iar furca, după horn. Când te-i sătură de strujit pene, vei pisa malai; şi când va veni bărbatu-tău dela drum, vom face plachie cu costiţe de porc, de cele afumate, din pod, şi, Doamne, bine vom mâncà! Acum deodată, până te-i mai odihnì, iè furca în brâu şi până mâni-dimineaţă să găteşti fuioarele aceste de tors, penele de strujit şi malaiul de pisat. Eu mă las puţin, că mi-a trecut ciolan prin ciolan, cu nunta voastră. Dar tu să ştii, că eu dorm iepureşte; şi pe lângă işti doi ochi, mai am unul la ceafă, care şede pururea deschis şi cu care văd şi noaptea şi ziua, tot ce se face prin casă. Ai înţeles, ce ţi-am spus?

www.digibuc.ro

— Da, mămucă. Numai, ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoiu ş'o bucată de mămăligă rece din poliţă, sânt destul pentru o nevastă tânără ca tine.. Lapte, brânză, unt şi ouă de-am puteà sclipui să ducem în târg, ca că facem cevà parale; căci casa s'a mai îngreuiat cu un mâncău şi eu nu vreau să-mi pierd comândul.

Apoi când înseră, baba se culcă pe pat, cu faţa la părete, ca să n'o supere lumina dela opaiţ, mai dând a înţelege nurori-sa că are s'o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată, şi habar n'aveà de ce face noră-sa. Pe când soacra horăià, dormind dusă, blajina noră migăià prin casă, — acuş la strujit pene, acuş îmbălà tortul, acuş pisà mălaiul şi-l vânturà de buc. Şi dacă *Enachi* se puneà pe gene-i, ea îndată luà apă rece şi-şi spălà faţa, ca nu cumva s'o vadă neadormita soacra, şi să-i bănuiască. Aşà se munci biata noră, până după miezul nopţii; dar despre ziuă, somnul o doborî, şi adormi şi ea între pene, caiere, fusele cu tort şi bucul de malaiu. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă, cu noaptea 'n cap şi începù a trântì ş'a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abià aţipise, de voie, de nevoie, trebuì să se scoale, să sărute mâna soacrei şi să-i arăte ce-a lucrat. Incet, încet, nora s'a dat la brazdă şi baba erà mulţămită cu alegerea ce-a făcut. Peste câteva zile, cărăuşii sosesc, şi tânăra nevastă, văzându-şi bărbăţelul, mai uità din cele năcazuri!

Nu trece mult şi baba pune la cale şi pe feciorul cel mijlociu; şi-şi ià un suflet de noră, întocmai după chipul şi asemănarea celei de'ntâi: cu deosebire numai, că aceasta erà mai în vârstă şi cevà încrucişată, dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăşi în cărăuşie şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obiceiu ea, le dă de lucru cu măsură şi cum înserează, se culcă, spuind nurorilor, să fie harnice şi dându-le de grijă, ca nu cumvà să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

Nora cea mai mare, tălmăci apoi celeialalte despre ochiul soacră-sa cel a-toate-văzător, şi aşà, una pe alta, se îndemnau la treabă şi lucrul ieşià gârlă din mâinile lor. Iară soacra huzurià de bine.

Dar binele — câteodată — aşteaptă şi rău. Nu trece tocmai mult şi vine vremea de însurat şi feciorului celui mic. Baba însă, voià cu orice chip, să aibă o troiţă nedespărţită de nurori... De-aceia şi chitise una de mai înainte. Dar nu-i totdeauna, cum se chiteşte, ci-i şi cum se

www.digibuc.ro

nimereşte. Intr'o bună dimineaţă, feciorul mamei îi şi aduce o noră pe cuptioriu. Baba se scarmănă de cap, dă la deal, dă la vale, dar n'are ce face şi, de voie, de nevoie, nunta s'a făcut, şi pace bună!

După nuntă, bărbaţii din nou se duc la treaba lor şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăşi, le dă de lucru, cu măsură, şi cum vine sara, se culcă după obiceiu. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic: Ean nu te codi, că mămuca ne vede.

— Cum? Eu văd că doarme. Ce fel de vorbă e aceasta? Noi să lucrăm şi ea să doarmă?

— Nu căută că horăeşte, zise cea mijlocie, mămuca are la ceafă, un ochiu neadormit, cu care vede tot ce facem, ş'apoi, tu nu ştii cine-i mămuca, n'ai mâncat niciodată moarea ei.

— La ceafă?... Vede toate?... N'am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte... Dar ce mâncăm noi, fetelor, hăi?

— Ia răbdări prăjite, dragă cumnăţică... Iar dacă eşti flămândă, ia şi tu o bucată de mămăligă din colţar şi cu nişte ceapă şi mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă? D'apoi neam de neamul meu n'a mâncat aşà bucate. Da slănină nu-i în pod? Unt nu-i? ouă nu-s?

— Ba sânt de toate, ziseră cele două, dar sânt a mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ş'al nostru, şi ce-i al nostru e ş'al ei. — Fetelor, hăi! s'a trecut de şagă. Voi lucraţi, că eu mă duc să pregătesc cevà de-a mâncării, ştii colè, cevà mai omeneşte; ş'acuş vă chem şi pe voi.

— Doamne ce vorbă ţi-a eşit din gură! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? Să ne zvârlă baba pe drum?

— Las' dacă va dureà capul. Când v'a întrebà pe voi, să daţi vina pe mine şi să lăsaţi să vorbesc eu, pentru toate.

— Apoi dar... dă!... fă cum ştii; numai să nu ne bagi şi pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceţi, gura vă meargă; că nu-i bună pacea şi mi-e dragă gâlceava. Şi iese cântând:

Vai săracu omu prost
Bun odor la cas' a fost.

Nu trece nici un ceas la mijloc, ş'un cuptior de plăcinte,

www.digibuc.ro

câţivà pui pârliţi la frigare şi prăjiţi în unt, o străchinoaie de brânză cu smântână şi mămăliguţa era gata. Apoi iute, chiamă şi pe celelalte două în bordeiu şi se pun la masă cu toatele.

— Hai fetelor, mâncaţi bine şi pe Domnul lăudaţi, că eu mă răpăd în cramă s'aduc ş'un cofăel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce-au mâncat ş'au băut bine, le-a venit a cântà, ca ţurului, din gura gârliciului:

Soacră-soacră, poamă acră!
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-i mai face...
De te-ai coace toată toamna.
Eşti mai acră decât coarna;
De te-ai coace-un an şi-o vară,
Tot eşti acră şi amară.
Ieşi afară
Ca o pară;
Intră 'n casă
Ca o coasă;
Şezi în unghiu
Ca un junghiu.

Ş'au mâncat, ş'au băut, ş'au cântat, până au adormit cu toatele, pe loc.

Când se scoală baba, în zori de ziuă, ia nurori, dacă ai de unde. Iese afară, spărietă, dă încolo, dă pe dincolo, şi când întră în bordeiu, ce să vadă? Bietele nurori jăliau pe soacră-sa... Pene împrăştiete pe jos, fărămături de blide, aruncate în toate părţile, cofăelul de vin răsturnat — ticăloşie mare!...

— Da ce-i acolo? strigă baba înspăimântată!

Nurorile atunci sar arse în picioare; şi cele mai mari încep a tremură ca varga, de frică, şi lasă capul în jos, de ruşine. Iar cea cu pricina, răspunde:

— Da bine, mămucă, nu ştii c'au venit tătuca şi cu mămuca si le-am făcut de mâncare, şi le-am scos un cofăel de vin; şi de-aceea ne-am chefăluit şi noi oleacă — laca, chiar mai dineaoara s'au dus.

Şi m'au văzut cuscrii cum dormiam?

D'apoi, cum să nu te vadă, mămucă?

Ş'apoi, de ce nu m'aţi sculat? mâncà-v'ar ciuma să vă mânânce!

— D'apoi dă, mămucă, fetele estea au spus, că d-ta vezi tot şi de-aceea am gândit că eşti mânioasă pe tătuca şi pe mămuca, de nu te scoli. Şi ei, erau aşà de mâhniţi, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

www.digibuc.ro

— Ei lasă, ticăloaselor, că v'oiu dobzălà eu, de-acu 'nainte.

Şi de-atunci, nurorile n'au mai avut zi bună în casă cu baba. Când îşi aduceà ea aminte de puicile cele nadolence şi boghete, de vinişorul din cramă, de risipa ce s'a făcut cu munca ei, şi c'au văzut-o cuscrii, dormind aşà lăfăiată, cum erà, crăpá de ciudă şi rodeà în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămitiseră, până şi cele două, de gura cea rea a babei; şi cea mai tânără, găsi acum prilej, să-i facă pe obraz şi să orânduiască tot-odată şi moştenirea babei, prin o dieată ne mai pomenită până atunci, şi iată cum:

— Cumnatelor, zise ea, într'o zi, când se aflau singure în vie. Nu putem trăi în casa aceasta, de n'om face toate chipurile, să scăpăm de hârca de babă.

— Ei cum?

— Să faceţi, cum v'oiu învăţà eu, şi habar să n'aveţi.

— Ce să facem? întrebă cea mai mare.

— Ia să dăm busta în casă la babă, şi tu s'o iei de cânepa dracului şi s'o trăsneşti cu capul de păretele cel despre răsărit, cât îi puteà; tot aşa să faci şi tu cu capul babei, de păretele cel despre apus; ş'apoi, ce i-oiu mai face şi eu, veţi vedeâ voi.

— D'apoi, când or venì ai noştri?

— Atunci, voi să vă faceţi moarte 'n păpuşoi, să nu spuneţi, nici lae nici bălae. Oi vorbì eu şi cu dânşii, şi las', dacă va fi cevà.

Se înduplecară şi cele două, întrară cu toatele în casă, luară pe babă de păr, ş'o izbiră cu capul de păreţi, până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai şugubaţă decât cele două, trânteşte baba în mijlocul casei ş'o frământă cu picioarele, ş'o ghigoseşte, ca pe dânsa; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul şi i-o presură cu sare şi cu piperiu, aşà că limba, îndată se umflă şi soacra nu mai putù zice nici cârc! Şi slabă şi stâlcită, cum erà, căzù la pat bolnavă, de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, aşezară baba într'un aşternut curat, ca să-şi mai aducă aminte de când erà mireasă; şi după aceia, începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-şi dà ghiont una alteia şi a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, păraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi şi câte alte năzdrăvănii înfiorătoare; încât numai acestea erau de ajuns, ba şi de întrecut, s'o vâre în groapa, pe biata babă.

www.digibuc.ro

Iaca fericirea visată de mai înainte, cum s'a împlinit!

Pe când se petreceau aceste, iaca s'aud scârţâind nişte cară; bărbaţii veneau. Nevestele lor, le ies întru întâmpinare şi după sfătuirea celei mai tinere, dela poartă s'aruncă în gâtul bărbaţilor şi încep a-i luà cu vorba şi a-i desmirdà, care de care mai măgulitor.

— Dar ce face mămuca? întrebă cu toţii de-odată, când dejugau boii.

— Mămuca, le luă cea mai tânără vorba din gură, mămuca nu face bine, ce face; are de gând să ne lese sănătate, sărmana.

— Cum? ziseră bărbaţii înspăimântaţi, scăpând răsteele din mână.

— Cum? Ia sânt vreo cinci-şese zile, de când a fost să ducă viţeii la suhat şi un vânt rău, pe semne a dat peste dânsa, sărmana!... Ielele i-au luat gura şi picioarele.

Fiii se răpăd, atunci cu toţii în casă, la patul mâne-sa; dar biata babă eră umflată cât o bute şi nici nu puteà blesti măcar din gură; simţirea însă, nu şi-o pierduse de tot. Şi văzându-i, îşi mişcă puţin mâna şi arătă la nora cea mare şi la păretele despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie şi păretele despre apus, pe urmă pe cea mai tânără şi jos în mijlocul casei; după aceea de-abià putù aduce puţin mâna spre gură şi îndată căzù, într'un leşin grozav.

Toţi plângeau şi nu se puteau dumerì, despre semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, (prefecându-se că plânge şi ea):

— Dar nu înţelegi ce vrea mămuca?

— Nu, ziseră ei.

— Biata mămucă, lasă cu limbă de moarte: că fratele cel mare să iee locul şi casa cea despre răsărit; cel mijlociu cea despre apus; iar noi, ca mezini ce sântem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatu-său. Atuni ceilalţi, ne mai având încotro şovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în aceiaş zi şi nurorile despletite, o bociau de vuià satul. Apoi. peste două zile, o îngropară cu cinste mare şi toate femeile din sat şi de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori şi ziceau; ferice de dânsa, c'a murit, că ştiu că are cine-o boci!

www.digibuc.ro

CAPRA CU TREI IEZI

Erà odată o capră, care aveà trei iezi. Iedul cel mare şi cu cel mijlociu, dau prin băţ de obraznici ce erau; iară cel mai mic, era harnic şi cuminte. Vorba ceea: Sânt cinci degete la o mănă şi nu samănă toate, unul cu altul.

Intr'o zi, capra chiamă iezii de pe-afară şi le zice;

— Dragii mamei copilaşi! eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de-ale mâncări. Dar voi, încuieţi uşa după mine, ascultaţi unul de altul şi să nu cumva să deschideţi, până ce nu-ţi auzi glasul meu. Când voi veni eu, am să vă dau de ştire, ca să mă cunoaşteţi, ş'am să vă spun aşa:

Trei iezi, cucueţi,
Uşa mamei descueţi,
Că mama v'aduce vouă:
Frunze 'n buze,
Lapte 'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare.
Mălăieş
In călcăeş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

— Auzit-aţi ce-am spus eu?

— Da, mămucă, ziseră iezii.

— Pot să am nădejde în voi?

— Să n'ai nici o grije, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi sântem odată băeţi şi ce-am vorbit odată, vorbit rămâne.

— Dacă-i aşà, apoi veniţi să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere, de cele răle şi mai rămâneţi cu bine!.

— Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, şi Dumnezeu să-ţi ajute, ca să te întoarne cu bine, şi să ne-aduci de mâncare.

Apoi capra iese şi se duce în treaba ei. Iar iezii, închid uşa după dânsa şi trag zăvorul. Dar vorba veche: Păreţii au urechi şi fereştile ochi. Un duşman de lup, — ş'apoi ştiţi care? — chiar cumătrul caprei, — care demult pândià vreme cu prilej, ca să pape iezii, trăgeà cu urechea la părete-le din dosul casei, când vorbià capra cu dânşii.

— Bun! zise el, în gândul său. Ia acù mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă uşa, halal să-mi fie! Ştiu că i-aş carnosi şi l-aş jumuli!

www.digibuc.ro

Cum zice, şi vine la uşă; şi cum vine, şi începe:

Trei iezi cucueţi.
Mamei uşa descueţi,
Că mama v'aduce vouă:
Frunze 'n buze.
Lapte 'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare.
Mălăieş
In călcăeş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

— Hai! deschideţi, cu fuga, dragii mamei! cu fuga!

— Ia! băieţi, zise cel mai mare, săriţi şi deschideţi uşa, că vine mama cu demâncare.

— Sărăcuţul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceţi pozna să deschideţi, că-i vai de noi! Asta, nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i aşà de gros şi răguşit, ci-i mai subţire şi mai frumos!

Auzind acestea, lupul se duse la un fierar şi puse să-i ascuţe limba şi dinţii, pentru a-şi subţià glasul; ş'apoi înîntorcându-se, începù iar:

Trei iezi cucueţi.
Mamei uşa descueţi!

— Ei, vedeţi? zise iarăş cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? — Nu-i mămuca, nu-i mămuca. — D'apoi cine-i dacă nu-i ea? Că doar şi eu am urechi. Mă duc, să-i deschid.

— Bădică! bădică! zise iarăş cel mic, ascultaţi-mă şi pe mine! Poate mai de-apoi a venì cineva şi-a zice:

Deschideţi uşa
Că vine mătuşa!

ş'atunci voi trebue numaidecât să deschideţi? D'apoi nu ştiţi că mătuşa-i moartă, de când lupii albi şi s'a făcut oale şi ulcioare, sărmana?

— Apoi dă! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivì tu acestora, îi ţineà mult şi bine pe mămuca afară. Eu unul mă duc să deschid...

Atunci mezinul se vârî iute în horn, şi sprijinit cu picioarele de prichiciu şi cu nasul de funingine, tace ca peştele şi tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana! Asemene cel mijlociu, ţuşti! iute sub un ghersin; se 'nghemueşte acolo, cum poate, tace ca pământul, şi-i tremură carnea pe dânsul de frică: fuga-i ruşinoasă, da-i sănătoasă!... Insă cel mare, se dă după uşă, şi — să tragă, să nu tragă?

www.digibuc.ro

Însfârşit, trage zăvorul.., Când ia !... ce să vadă ? Ş'apoi mai are când vedeà ?... căci lupului îi scăpărau ochii, şi-i sfârâià gâtlejul, de flămând ce erà. Şi nici una nici două haţ ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc, şi-l mănâncă, aşa de iute şi cu aşà poftă, de-ţi părea că nici pe-o măsea n'are ce pune. Apoi se linge frumuşel pe bot, şi începe a se învârti prin casă, cu neastâmpăr, zicând:

— Nu ştiu, părerea m'a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri ? Dar, ce Dumnezeu? Parc'au întrat în pământ... Unde să fie, unde să fie ? — Se iţeşte el pe acolo, se iţeşte pe dincolo, dar pace bună ! iezii nu-s nicăieri ! Mă !... că mare minune-i şi asta... dar nici acasă, n'am de coasă..., ia să mai odihnesc o leacă aste bătrâneţe.

Apoi se îndoaie de şele cam cu greu şi se pune pe chersin. Şi când s'a pus pe chersin, nu ştiu cum s'a făcut, că ori chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă ? — îl păştea păcatul şi-l mâncà spinarea, sărăcuţul !

— Să-ţi fie de bine, nănaşule !

A !... ghidi ! ghidi ! ghiduş ce eşti ! Aici mi-ai fost ! Ia vină'ncoace la nănăşelul, să te pupe el !

Apoi rădică chersinul binişor, înşfacă iedul de urechi şi-l flocăeşte şi-l jumuleşte şi pe acela, de-i merg peticile !... Vorba ceea: toată pasărea pe limba ei piere.

Pe urmă se mai învârte, cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsì ceva, dar nu mai găseşte nimic, căci iedul cel cuminte, tăceà molcum în horn, cum tace peştele în borş la foc. Dacă vede lupul şi vede, că nu mai găseşte nimic, îşi puue în gând una: aşază cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti, de ţi se părea că rîd; pe urmă unge toţi părenţii cu sânge, ca să facă şi mai mult în ciuda caprei, ş'apoi iese şi-şi caută de drum.

Cum a ieşit duşmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn şi încuie uşa bine. Apoi începe a se scărmănà de cap şi a plânge, cu amar, după frăţiorii săi.

— Drăguţii mei frăţiori ! De nu s'ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat ! Şi biata mamă nu ştie de astă mare urgie, ce i-a venit pe cap. Şi boceşte el şi boceşte, până îl apueă leşin ! Dar ce erà să le facă ? Vina nu erà a lui şi ce-au căutat, pe nas le-a dat.

Când jălià el aşà, iaca şi capra venià cât puteà, încărcată cu de-ale mâncării şi gâfuind. Şi cum venià, cât de colo, vede cele două capete, cu dinţii rânjiţi în fereşti.

www.digibuc.ro

— Dragii mămucuţei, dragi, cum aşteaptă ei, cu bucurie şi-mi râd înainte, când mă văd!

Băieţii mamei, băieţi,
Frumuşei şi cucueţi...

Bucuria caprei nu erà proastă. Dar când s'apropie bine, ce să vadă? Un fior rece, ca ghiaţa, îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul şi ochii i se painjinesc. Şi ce erà, nu erà bine!... Ea însă, tot merge pân' la uşă, cum poate, crezând că părerea o înşală... şi cum ajunge, şi începe:

Trei iezi cucueţi,
Mamei uşa, descueţi,
Că mama v'aduce vouă:
Frunze 'n buze,
Lapte 'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare.
Mălăieş
In călcăeş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

Atunci iedul mezin — care acum erà şi cel de'ntâi şi cel de pe urmă — sare iute, şi-i deschide uşa. Apoi s'aruncă în braţele mâne-sa, şi cu lacrămi de sânge, începe a-i spune:

— Mămucă, mămucă, uit'te ce-am păţit noi! Mare foc şi potop a căzut pe capul nostru!

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima şi rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă îmbărbătându-se, şi-a mai venit puţin în fire, ş'a întrebat:

— Da, ce-a fost aici, copile?

— Ce să fie, mămucă? Ia, cum te-ai dus d-ta de-acasă, n'a trecut tocmai mult şi iaca s'aude cineva, bătând la uşă şi spunând:

Trei iezi cucueţi,
Mamei uşa, descueţi..

— Şi?...

— Şi frate-meu cel mare, nătâng şi neastâmpărat — cum îl ştii — fuga la uşă, să deschidă.

— Ş'atunci!

— Atunci eu m'am vârît iute în horn şi frate-meu cel mijlociu sub chersin; iară cel mare, după cum îţi spun, se dă, cu nepăsare după uşă şi trage zăvorul.

— Ş'atunci?

— Atunci, grozăvie mare! Nănaşul nostru şi prietenul d-tale, cumătrul lup, se şi arată în prag.

www.digibuc.ro

— Cine? Cumătru-meu? El, care s'a jurat pe părul său, că nu mi-a spărieà copilaşii niciodată?

— Apoi dă, mamă! Cum vezi, i-a umplut de spărieţi!

Ia las' că l-oiu învăţà eu! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană şi c'o casă de copii, apoi trebue să-şi bată joc de casa mea? şi pe voi să vă puie la pastramă? Nici o faptă fără plată... Ticălosul şi mangositul! Incă se rânjià la mine câteodată şi-mi făceà cu măseaua... Apoi, doar eu nu-s de-acelea, de care crede el: n'am sărit peste garduri, niciodată, de când sânt. Ei, taci cumătre, că te-oiu dobzălà eu! Cu mine ţi-ai pus boii în plug? Apoi, ţine minte, că ai să-i scoţi, fără coarne!

— Of! mămucă, of! Mai bine taci şi lasă-l în plata lui Dumnezeu! Că ştii că este o vorbă: Nici pe dracul să-l vezi, da nici cruce să-ţi faci!

— Ba nu, dragul mamei! Că până la Dumnezeu, sfinţii îţi ieu sufletul. Ş'apoi ţine tu minte, copile, ce-ţi spun eu: că de i-a mai da lui nasul, să mai miroase pe-aici, apoi las'!... Numai tu, să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Şi de-atunci, căutà şi ea, vreme cu prilej, ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri şi stă în cumpene, cum să dreagă şi ce să-i facă.

— Aha! ia acu i-am găsit leacul, zise ea, în gândul său. Taci! Că i-oiu face eu cumătrului una, de şi-a muşcà labele...

Aproape de casa ei, erà o groapă adâncă: tocmai acolo-i nădejdea caprei.

— La cada cu dubalà, cumătre lup, că nu-i de chip!.. Ia de-acù, se'ncepe fapta. Hai la treabă, cumătriţă, că lupul ţi-a dat de lucru!

Şi aşà zicând, pune poalele 'n brâu, îşi suflecă mânecile, aţâţă focul şi s'apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână şi cu ouă, şi fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jaratic şi cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta aşază o leasă de nuiele numai înţinată, şi nişte frunzari peste dânsa; peste frunzari toarnă ţărnă şi peste ţărnă aşterne o rogojină. Apoi face un scăueş de ceară, anume pentru lup. Pe urmă, lasă bucatele la foc să fiarbă, şi se duce prin pădure să caute pe cumătru-său şi să-l poftiască la praznic. Merge ea cât merge, prin codru, până ce dă de-o prăpastie grozavă şi întunecoasă, şi pe-o tihărae, dă cu crucea peste lup.

— Bună vremea, cumătră. Da ce vânt te-a abătut pe-aici?

— Bună să-ţi fie inima, cumătre, cum ţi-i căutătura... apoi

www.digibuc.ro

dă, nu ştii d-ta, că nevoea te duce pe unde nu ţi-i voea? Ia, nu ştiu cine-a fost pe la mine pe-acasă, în lipsa mea, că ştiu că mi-a făcut-o bună!

— Ce fel, cumătriţă dragă?

— Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis şi i-a crâmpoţit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă, să nu mai fie cineva!

— Da, nu mai spune, cumătră!

— Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că tot una mi-i. Ei, mititeii, s'au dus către Domnul, şi datoria ne face, să le căutăm de suflet. De aceea, am făcut şi eu un praznic, după puterea mea, şi am găsit de cuviinţă să te poftesc şi pe d-ta, cumătre, ca să mă mai mângâi...

— Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m'ai fi chemat la nuntă.

— Te cred, cumătre, d'apoi dă!... Nu-i cum vrem noi, ci-i cum vreà Cel-de-sus.

Apoi capra porneşte înainte, plângând şi lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

— Doamne, cumătre, Doamne, zise capra suspinând. De ce ţi-e mai drag în lume, tocmai de aceea n'ai parte.

— Apoi dă, cumătră, când ar şti omul ce-ar păţi, dinainte s'ar păzi. Nu-ţi face şi d-ta atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toţii acolo.

Aşa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii găgălici, de cruzi, s'au mai dus!

— Apoi, dă, cumătră, se vede că şi lui Dumnezeu îi plac tot puişori, de cei mai tineri.

— Apoi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce mi-ar fi? D'apoi aşa?

— Doamne, cumătră, Doamne! Oiu face şi eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la d-ta pe-acasă? Că mi-aduc aminte, că l-am întâlnit odată prin zmeuriş, şi mi-a spus că dac'ai vreà d-ta să-i dai un băiet, să-l înveţe cojocăria.

— Şi din vorbă 'n vorbă, din una 'n alta, ajung pân'acasă la cumătra.

— Ia poftim, cumătre, zise ea, luând scăueşul şi punându-l deasupra groapei cu pricina, şezi colè şi să ospătezi o leacă, din ceeace ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină şi i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mâncà hâlpov; şi gogâlţ, gogâlţ, gogâlţ, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

— Dumnezeu să ierte pe cei răposaţi, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut!

www.digibuc.ro

Şi cum ospătă el, buf! cade fără sine, în groapa cu jaratic, căci scăueşul de ceară s'a topit, şi leasa de pe groapă nu erà bine sprijinită: nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat! Cu capra ţi-ai pus în cârd? Capra ţi-a venit de hac.

— Valeu, cumătră, talpele mele! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima 'n mine!

— Ba nu, cumătre; c'aşà mi-a ars şi mie inima după iezişorii mei! Lui Dumnezeu îi plac pui, de cei mai tineri; mie însă-mi plac şi de îşti mai bătrâni, numai să fie bine fripţi; ştii colè, să treacă focul printr'înşii.

— Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsà.

— Arzi, cumătre, mori, căci nici viu nu eşti bun! De-abie i-a mai trece băietului istuia de spăriet, că mult păr îmi trebuià de la tine, — ca să-l afum! Ţi-aduci aminte, dihanie răutăcioasă şi spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău? Şi bine, mi-ai mâncat iezişorii!

— Mă ustură inimă 'n mine, cumătră! Mă rog scoate-mă, şi nu-ţi mai face atâta osândă cu mine!

— Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine-o mai plesnişi dinioare, cu cuvinte din scriptură.

După aceasta, capra şi cu iedul au luat o căpiţă de fân şi-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potoliască focul... Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui şi-i mai trântiră în cap cu bolovani şi cu ce-au apucat, până-l omorîră de tot. Şi aşà s'a păgubit sărmana capră şi de cei doi iezi, da şi de cumătru-său, lupul; păgubaşă a rămas, şi păgubaşă să fie!

Şi auzind caprele din vecinătate, de una ca asta, tare le-a mai părut bine. Şi s'au adunat cu toatele, la priveghiu, şi unde nu s'au aşternut, pe mâncate şi pe băute, veselindu-se împreună...

Şi eram şi eu acolo de faţă, şi'ndată după aceea, am încălecat iute pe-o şea şi-am venit de v'am spus povestea aşa; şi-am mai încălecat pe-o roată şi v'am spus jitiea tòată; şi unde n'am mai încălecat şi pe-o căpşună, şi v'am spus oameni buni, o mare şi gogonată minciună.

www.digibuc.ro

DĂNILĂ PREPELEAC

Erau odată într'un sat, doi fraţi şi amândoi erau însuraţi. Cel mai mare erà harnic, grijuliv şi chiabur, pentrucă unde puneà el mâna, puneà şi Dumnezeu mila, dar n'avea copii. Iar cel mai mic erà sărac. De multe ori fugià el de noroc şi norocul de dânsul, căci erà leneş, nechitit la minte şi nechibzuit la trebi! ş'apoi mai aveà şi o mulţime de copii! Nevasta acestui sărac erà muncitoare şi bună la inimă; iar a celui bogat erà pestriţă la maţe şi foarte zgârcită. Vorbă veche: „tot un bou, ş'o belea". Fratele cel sărac — sărac să fie de păcate — tot aveà şi el o păreche de boi dar coleà: porumbi la păr, tinerî, nalţi de trup, ţăpoşi la coarne, amândoi cudalbi, ţintaţi în îrunte, ciolănoşi şi graşi cum sânt mai buni de înjugat la car, de ieşit cu dânşii în lume şi de făcut treabă. Dar plug, grapă, teleagă, sanie, car, cârcee, coasă, hreapcă, ţăpoiu, greblă şi câte alte lucruri ce trebuesc omului gospodar, nici că se aflau la casa acestui om nesocotit. Şi când aveà trebuinţă de asemenea lucruri, totdeauna supărà pe alţii; iarà mai ales pe frate-său, care aveà de toate. Nevasta celui bogat, de multe ori făceà zile fripte bărbatului, ca să-l poată descotorosi de frate-său. Ea zicea adeseori:

— Frate, frate, dar pita-i cu bani, bărbate.

— Apoi dă, măi nevastă, sângele apă nu se face. Dacă nu l-oiu ajutà eu, cine să-l ajute?

Nevasta, ne mai având încotro, tăceà şi înghiţià noduri. — Toate ca toatele, dar carul său, erà de haimana. Nu treceau două-trei zile la mijloc, şi se trezià la uşa ei cu Dănilă, cumnatu-său, cerând să i împrumute carul: ba să-şi aducă lemne din pădure, ba făină dela moară, ba căpiţi din ţarină, ba multe de toate.

— Măi frate, zise într'o zi, cel mai mare, istuialalt: mi-e lehamite, de frăţiea noastră!... Tu ai boi, de ce nu-ţi închipueşti ş'un car? Al meu l-ai hârbuit de tot. Hodorog! în colo, hodorog! pe dincolo: carul se strică. Ş'apoi, ştii vorba ceea: Dă-ţi popă pintenii şi bate iapa cu călcâiele.

Apoi dă, frate, zise istalalt, scărpinându-se în cap, ce să fac?

— Ce să faci? Să te 'nvăţ eu: boii tăi sânt mari şi frumoşi; ie-i şi-i du la iarmaroc, vinde-i şi cumpără alţii mai mici şi mai ieftini; iar cu banii rămaşi, cumpără-ţi şi un car, şi iaca te-ai făcut gospodar.

Zicând aceste, se duce la dânsul acasă, îşi iè boii de funie şi porneşte cu ei, spre târg. Dar, cum am spus, omul

www.digibuc.ro

nostru erà un om de aceia, căruia-i mâncau cânii din traistă, şi toate trebile, câte le făceà, (le făceà) pe dos. Târgul erà cam departe şi iarmarocul pe sfârşite. Dar cine poate stà împotriva lui Dănilă Prepeleac? Că aşa îi erà porecla, pentrucă atâta odor aveà şi el pe lângă casă, făcut de mâna lui. El tufleşte cuşma pe cap, o îndeasă pe urechi şi habar n'are:

Nici nu-i pasă — De Nichita
De Năstasă; — Nici atâta!

Mergând el, cu Duman şi Tălăşman ai săi, tot înainte spre iarmaroc, tocmai pecând suià un deal lung şi trăgănat, alt om venià dinspre târg cu un car nou, ce şi-l cumpărase chiar atunci şi pe care-l trăgeà cu mânile (singur), la vale cu propele şi la deal cu opintele.

— Stăi prietene, zise ist cu boii, care se tot zmuceau din funie, văzând troscotul cel fraged şi mândru de pe lângă drum. Stăi puţin cu carul, c'am să-ţi spun ceva.

— Eu aş stà, dar nu prea vrea el să stee. Dar, ce ai să-mi spui?

— Carul dumitale parcă merge singur.

— D'apoi... mai singur, nu-l vezi?

— Prietene, ştii una?

— Ştiu, dacă mi-i spune.

— Hai să facem treampa: dă-mi carul, şi na-ţi boii. Nu vreau să le mai port grija'n spate: ba fân, ba ocol, ba să nu-i mănânce lupii, ba de multe de toate... Oiu fi eu vrednic să trag un car, mai ales dacă merge singur.

— Şugueşti, măi omule, ori ţi-i într'adins?

— Ba, nu şuguesc, zise Dănilă.

— Apoi dar, te văd că eşti bun mehengiu... zise cel cu carul; mai găsit într'un chef bun; hai, noroc să deà Dumnezeu! Să-ţi aibi parte de car, şi eu de boi!

Apoi dă carul, îşi ia boii, pleacă pe costişă într'o parte spre pădure şi se cam-mai duce. Istalalt, (adică Dănilă), zise în gândul său:

— Taci, că-i cu buche; l-am potcovit bine... De nu cumva s'ar răsgândi; dar parcă, nu erà ţigan, să întoarcă.

Apoi îşi ia şi el carul şi porneşte tot la vale, înapoi spre casă.

— Aho! car nebun, aho! Când te-oiu încărcà zdravăn cu saci dela moară, ori cu fân din ţarină, atunci să mergi aşà!

Şi cât pe ce, cât pe ce, să nu-l iee carul înainte.

Dar, dela o vreme, valea s'a sfârşit, şi s'a început un deal; când să-l sue la deal, suie-l dacă poţi!... Hârţi! încoace; scârţi! încolo, (pârţi încolo), carul se da înapoi.

— Na! car, mi-a trebuit, car am găsit!

www.digibuc.ro

Apoi, cu mare greu, hartoeşte carul într'o parte, îl opreşte în loc, se pune pe proţap şi se aşterne pe gânduri.

— Mă!... asta încă-i una! De-oiu fi eu Dănilă Prepeleac, am prăpădit boii; iar de n'oiu fi eu acela, apoi am găsit o căruţă... Ba e Prepeleac, ba nu-i el...

Când iaca un om, treceà iute spre târg, c'o capră de vânzare.

— Prietene, zise Dănilă, nu mi-i da căpra ceea, să-ţi dau carul ista?

— Apoi... dă... capra mea, nu-i de cele săritoare, şi-i bună de lapte.

— Ce mai la deal, la vale; bună, nebună, na-ţi carul şi dă-mi-o!

Cela, nu se pune de pricină: dă capra şi ia carul. Apoi aşteaptă până vin alte care, de-l leagă dinapoia lor, şi se duce în treaba lui, spre casă, lăsând pe Dănilă gură-cască tot pe loc.

— Bun, zise Prepeleac. Ia, pe ist cu capra ştiu încaltea, că bine l-am boit...

Ia apoi şi el capra, şi porneşte iar spre târg. Dar capra tot capră; se smucià, în toate părţile, încât îi era acum lehamite de dânsa.

— De-aş ajunge mai degrabă în târg, zise Prepeleac, să scap de râea asta.

Şi mergând el mai departe, iaca se întâlneşte c'un om ce venià dela târg, c'o gâscă în braţe.

— Bun întâlnişul, om bun, zise Dănilă.

— Cu bine, să deà Dumnezeu!

— Nu vrei să facem schimb, să-ţi dau capra asta şi să-mi dai gâsca?

— N'ai nimerit-o; că nu-i gâscă, ci-i gânsac. L-am cumpărat de sămânţă.

— Da, dă-mi-l, dă-mi-l! că-ţi dau şi eu o sămânţă bună...

— De mi-i da ceva adaos, poate să ţi-l dau; iară de nu, norocul gâştelor de-acasă; că are să facă un otrocol prin ele, de s'a duce vestea!

Insfârşit, dur la deal, dur la vale, unul mai dă, altul mai lasă, şi Prepeleac mărită capra! Apoi înşfacă gânsacul şi pleacă tot înainte, spre târg; când ajunge în târg, gânsacul dorit de gâşte, ţipà cât îi luà gura: ga, ga, ga, ga!

— Na! c'am scăpat de dracul, şi-am dat peste tată-său: aista mă asurzeşte. Las că te însor eu şi pe tine acuş, măi buclucaşule.

Şi trecând pe lângă un negustor, cu puugi de vânzare,

www.digibuc.ro

dă gânsacul pe-o pungă de cele pe talger şi cu baerile lungi, de pus în gât. — Ia el punga, o suceşte, o învârteşte, şapoi zice:

— Na-ţi-o frântă, că ţi-am dres-o! Dintr'o păreche de boi, de-a mai mare dragul să te uiţi la ei, am rămas c'o pungă goală. Măi, măi, măi! Dar ştiu că nu mi-i acum întâiaş dată, să merg la drum; dar parcă, dracul mi-a luat minţile.

Mai şede el cât şede, de cască gura prin târg şi apoi îşi ia tălpăşiţa spre casă. Şi ajungând în sat, se duce drept la frate-său... ca să-i ducă bucurie.

— Bine v'am găsit, bădiţă!

— Bine-ai venit, frate Dănilă! Da mult ai zăbovit la târg!

Apoi dă, bădiţă: m'am pornit cu graba, şi m'am întâlnit cu zăbava.

Ei, ce veste ne mai aduci de pe la târg!

— Ia, nu prea bună! bieţii boişorii mei, s'au dus ca pe gura lupului.

— Vro dihanie a dat peste dânşii, ori ţi i-a furat cineva?

— Ba, i-am dat eu singur, cu mâna mea, bădiţă.

Apoi spuse din capăt toată întâmplarea, pe unde-a fost şi ce-a păţit; iar la urma urmelor zise:

— Ş' apoi, ce mai atâta vorbă lungă, dintr'o păreche de boi, m'am ales c'o pungă, şapoi şi asta pute a pustiu, bădiţă dragă!

— Mă, da drept să-ţi spun, că mare nătărău mai eşti!

— Apoi dă!... bădiţă! pân'aici, toate-au fost, cum au fost, da de-acum am prins eu la minte.., Numai ce folos?

Când e minte — Când e brânză,
Nu-i ce vinde; — Nu-i bărbânţă.

Iaca îţi dau şi dumitale punga asta, că eu n'am ce face cu dânsa. Şi te mai rog, de toţi Dumnezeii, să-mi împrumuţi, măcar odată carul cu boii, s'aduc nişte lemne din pădure, la nevastă şi la copii, că n'au scântee de foc în vatră, sărmanii! Ş'apoi, ce-a da Dumnezeu, cred că nu te-oiu mai supăra.

— Ptiu! mă! zise frate-său, după ce l-a lăsat să sfârşiască. Se vede că Dumnezeu a umplut lumea asta, cu ce-a putut. Iaca-ţi mai dau odată carul, dar asta ţi-a fi cea de pe urmă.

Lui Dănilă, atâta i-a trebuit. Ia acum carul cu boii frăţine-său şi... porneşte. Cum ajunge în pădure, chiteşte un copac, care erà mai mare, şi trage carul lângă el; şi fără să dejuge boii, începe a tăia copacul, să cadă în car de-

www.digibuc.ro

odată. Trebi de-a lui Dănilă Prepeleac!... Bocăneşte el, cât bocăneşte, când brr! cade copacul peste car, de-l sfarmă, şi peste boi, de-i ucide!

— Na! că făcui pacostea şi frăţine-meu. — Ei, ei, acum ce-i de făcut?... Eu cred că, ce-i bine, nu-i rău: Dănilă face, Dănilă trebue să desfacă. Mă duc să văd, n'oiu puteà smomi pe frate-meu, să-mi împrumute şi iapa, să fug apoi cu ea în lume; iar copiii şi nevasta, să-i las în ştirea Celui-de-sus.

Aşa zicând, porneşte, şi mergând prin pădure, s'a rătăcit; după multă trudă şi buimăceală, în loc să iasă la drum, dă de un heleşteu şi văzând nişte lişiţe pe apă, zvârr! cu toporul într'însele, cu chip să ucidă vr'o una şi s'o ducă peşchiş frăţine-său. Dar lişiţele nefind chioare, nici moarte, au zburat, toporul s'a cufundat şi Prepeleac a rămas, bătând din buze.

— Mă!... că rău mi-a mai mers astăzi! Ce zi pocită! Se vede că mi-a luat 'cineva din urmă.

Apoi dă din umere şi porneşte! Mai merge el cât merge, până ce cu mare greu, găseşte drumul. Apoi o ia la papuc şi hai! hai! hai! hai! ajunge în sat la frate-său, şi pe loc, cârpeşte o minciună, care se potrivià, ca nuca în părete.

— Frate, mai fă-mi bine şi cu iapa, să mân boii de călare! In pădure a plouat grozav şi s'a făcut o mâzgă şi-un gheţuş, de nu te mai poţi de fel ţineà pe picioare.

— Mă! zise frate-său, se vede că tu ai fost bun de călugărit, iar nu de trăit în lume; să necăjeşti oamenii şi să chinueşti nevasta şi copiii! Haiti! lipseşti dinaintea mea şi du-te unde-a dus surdul roata şi mutul iapa; ca să nu mai aud de numele tău!

Iapa! Las pe Dănilă! că ştie el unde-a duce-o: să-şi iee iertăciune dela boi, şi ziua-bună dela car. Apoi iese pe uşă, pune mâna pe iapă şi pe-o secure şi tunde-o! Când se trezeşte frate-său: ie iapă, dacă ai de unde! Prepeleac erà tocmai la heleşteul din pădure, să caute toporul. Aici, îi trăsnì în cap lui Dănilă, că el ar fi bun de călugăr, după vorbele frăţine-său.

— Am să durez o mănăstire, pe pajiştea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el. Şi deodată se şi apucă. Face mai întâiu o cruce, ş'o înfige în pământ, de însamnă locul. Apoi se duce prin pădure şi începe a chiti copacii trebuitori: ista-i bun de amânare, cela de tălpi, ista de grinzi, ista de tumurugi, cela de costoroabe, ista de toacă; şi tot aşa dondănind el din gură, iaca se trezeşte dinaintea lui c'un drac, ce ieşise din iaz.

www.digibuc.ro

— Ce vrei să faci aici, măi omule ?

— Da, nu vezi ?

— Stăi, mă, nu te-apucà de năzbâtii. Iazul, locul şi pădurea de pe-aici sânt ale noastre.

— Poate-i zice că şi raţele de pe apă sânt ale voastre şi toporul meu din fundul iazului. V'oiu învăţà eu să puneţi stăpânire pe lucrurile din lume, cornoraţilor !

Dracul, neavând ce-i face, huştiuluc ! în iaz, şi dă de ştire lui Scaraoschi, despre omul lui Dumnezeu, cu năravul dracului. Ce să facă dracii ? Se sfătuesc între dânşii, şi Scaraoschi, căpitenia dracilor, găseşte cu cale, să trimeată pe unul din ei, c'un burduf de bivol, plin cu bani, să-l dee pusnicului Dănilă, ca să-l poată măturà de-acolo.

— Na-ţi, mă, bani ! zise dracul trimes ; şi să te cărăbăneşti de-aici, că de nu, e rău de tine !

Prepeleac, se uità la cruce, se uità la drac şi la bani... dă din umere, ş'apoi zice :

— Aveţi noroc spurcaţilor, că-mi sânt mai dragi banii decât pusniciea, că v'aş arătà eu vouà !

— Nu te pune în poară, măi omule, cu împăratul iadului ; ci mai bine, ia-ţi bănişorii şi caută-ţi de nevoi.

Apoi, lasă banii şi se întoarnă în heleşteu, unde găseşte pe Scaraoschi, tare mâhnit pentru pierderea unei comori aşa de mari, cu care ar fi putut dobândi o mulţime de suflete. Prepeleac, în acest timp, se chitià, cum ar face să vadă banii acasă la dânsul.

— Bun, zise Dănilă. Nici asta, nu se ia din drum. Tot mănăstiri să croeşti, dacă vrei să te bage dracii în samă, să-ţi vie cu bani de-a gata la picioare şi să te facă putred de bogat.

Pe când se îngrijà el, cum să ducă banii acasă, iaca un alt drac din iaz, i se înfăţişează înainte, zicându-i :

— Măi omule ! Stăpânu-meu s'a răzgândit : el vreà mai întâiu să ne cercăm puterile, ş'apoi să iei banii.

— Ia acu-i acu, zise Prepeleac, în gândul său, oftând. Dar este-o vorbă : Tot bogatul minteos şi tânărul frumos. Dănilă mai prinsese acum la minte

— Puterile ? Ei, cum şi în ce fel ?

— Iată cum : dintru'ntâi şi dintru'ntâi, care dintre noi amândoi va luà iapa ta în spate şi va înconjurà iazul de trei ori, fără s'o pue jos şi să se răsufle, ai aceluia să fie banii !

Şi cum zice, şi umflă dracul iapa în cârcă şi într'o clipă înconjură iazul de trei ori. Prepeleac văzând atâta putere

www.digibuc.ro

din partea dracului, nu-i prea veni la socoteală, dar tot își ținu firea și zise:

— Măi Michiduță, doar eu te credeam mai tare decât ești. Așă-i că tu ai luat iapa în spate? Insă eu ți-oi luau-o numai între picioare.

Și îndată se și asvârle pe iapă și încunjură iazul de trei ori, fără să se răsufle. Dracul atunci, se mira mult de asta, și neavând ce mai zice, iscodi alta.

— Acum să ne întrecem, din fugă, zise el.

— Măi, Michiduță! da cu mine ți-ai găsit, că poți tu să te întreci din fugă?

— D'apoi cu cine?

— Vină încoace, să-ți arăt eu cu cine!

Apoi merge împreună cu dracul, în niște porumbei, unde vede un iepure dormind și i-l arată.

— Vezi tu colo pe cineva, ghemuit jos și mititel?

— Văd.

— Acela-i copilul meu, cel mai mic. Aține-te! Și când l'oiu trezi din somn, să te iei după el. Ș'odată și strigă: u! ta! na! na! na!..

Atunci iepurele sare, și dracul după el. Fug ei cât fug și dela o vreme, dracul pierde urma iepurelui. Până acum toți râdeau de Prepeleac, dar acum a ajuns să râdă el și de dracul. Pe când Dănilă se ținea cu mâna de inimă, râzând de prostiea dracului, iaca și acesta se înturnă gâfuind.

— Mă! da sprinten și sprințăroiu copil mai ai, drept să-ți spun! Când aproape să pun mâna pe dânsul, i-am perdut urma, și să te duci, duluță!

— Samănă tătâne-său, sireicanul, zise Dănilă. Ei? Mai ai poftă să te'ntreci și cu mine?

— Ba mai pune-ți pofta 'n cui! Mai bine să ne întrecem, din trântă.

— Din trântă? Doar de-ți e greu de viață. Mă! Tot am auzit din bătrâni, că dracii nu-s proști, d'apoi cum văd eu, tu numai nu dai în gropi, de prost ce ești. Ascultă. Eu am un unchiu bătrân, de 999 de ani și 52 de săptămâni; și de-l vei puteà trânti pe dânsul, atunci să te încerci și cu mine, dar cred că ți-a da pe nas!

Zicând acestea, pornește înainte și face semn dracului cu mâna, să vie după el. In fundul pădurii, sub niște stânci, se află o vizunie de urși, peste care dăduse Prepeleac, umblând câteodata, ca pusnic ce se găseà, după vlăstări sălbatici și după zmeură. Ajungând ei aproape, Dănilă zise:

— Iaca lăcașul unchiului meu. Intră înlăuntru; ai să-l

www.digibuc.ro

găseşti dormind în cenuşă, cu nasul în tăciuni. De vorbit, nu poate vorbi, că măselele şi dinţii i-au căzut mai bine de-o mie de ani ..

Dracul, când n'are ce face, ştiţi ce face... Intră înlăuntru şi începe a-şi purta codiţa cea bârligată, pela nasul unchiaşului. Atâta i-a trebuit lui moş Ursilă ş'apoi las' pe dânsul! Deodată, sare mânios din bârlog, haţ' dracul subsuoară şi-l strânge, cu atâta putere, de eră, bietul drac, să-şi dee sufletul, şi ochii i-au eşit afară din cap, cât cepele de mari.

— Na! nu cauţi, ş'o găseşti, zise Dănilă, care privià de departe, vălmăşagul acesta şi se stricà de râs. Dar nu ştiu ce face dracul, că face el ce face şi, cu mare greu, scapă din labele lui moş Ursilă. Dănilă, cum vede pe drac scăpat, bun teafăr, se face că-l scoate.

— Ia las, măi omule, las! nu-ţi mai face obraz. Dacă ai ştiut, că ai un bunic aşà de grobian, pentru ce m'ai îndemnat să mă lupt cu el?

— Da ce? Nu ţi-a plăcut? Hai şi cu mine!

— Cu tine, şi numai cu tine, m'oiu întrece din chiuit; şi care-a chiuì mai tare, acela să iee banii.

— Bun!... zise Dănilă, în gând; las că te-oiu chiuì eu! Măi Michiduţă! Ia, chiuie tu întâi, să aud cum chiui.

Atunci dracul să crăceşte, c'un picior la asfinţit şi cu unul la răsărit; s'apucă zdravăn, cu mânile de torţile ceriului, cască o gură cât o şură şi când chiuie odată, se cutremură pământul, văile răsună, mările clocotesc şi peştii din ele se sparie; dracii ies afară din iaz, câtă frunză şi iarbă! Şi o leacă numai, de nu s'a răsipit bolta ceriului. Dănilă însă şedeà călare pe burduful cu banii şi ţinându-şi firea, zise:

— Ma! da numai aşà de tare poţi chiuì? Eu mai nu te-am auzit. Mai chiuie odată!

Dracul chiuie şi mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Incă odată!

Dracul chiuie şi a treia oară, aşà de tare, de credeai că s'a rupt cevà într'însul.

— Acum, nu te-am auzit nici atâta... Aşă-i c'a venit şi rândul meu?

— Mai aşà!

— Măi Michiduţă! când oiu chiuì eu, ai să asurzeşti, ş'au să-ţi sară creerii din cap. Inţeles-ai tu? Insă eu îţi priesc bine, dacă-i vreà să mă asculţi.

— In ce fel?

www.digibuc.ro

— Ia să-ţi leg ochii şi urechile c'un ştrergar, dacă vrei să mai trăieşti.

— Leagă-mi, ce ştii şi cu ce ştii, numai să nu mor!

Atunci Dănilă, leagă stâns c'un ştergariu gros, de câlţi, ochii şi urechile dracului, ca la „baba oarbă"; apoi ia o drughineaţă groasă de stejar, în mână, căci cât eră de pusnic Dănilă, tot mai mult se bizuiă în drughineaţă decât în sfânta cruce, şi pâc! la tâmpla dracului cea dreaptă, una!

— A...leu! destul! nu mai chiui.

— Ba, nu! Stăi Sarsailă! tu cum ai chiuit de trei ori? Trosc! şi la stânga, una.

— Va-leu! destul!

— Ba nu-i destul. — Şi-i mai trage şi 'n numele tatălui, una!

— Auleo! strigă dracul îngrozitor! Şi cu ochii legaţi, cum eră, văicărându-se grozav şi zvârcolindu-se ca şerpele, se aruncă în iaz, spunând lui Scaraoschi cele întâmplate, şi că nu-i de şuguit cu vrăjitorul acesta.

Dănilă însă oftă din greu lângă burduful cu bani şi se tot frământă cu gândul, ce-i de făcut? Când iaca al treilea drac i se înfăţişează înainte, c'un buzdugan ştraşnic de mare în mână, pe care îl trânteşte la pământ şi zice:

— Măi omule! ia acum să te văd. Cine-a azvârlì buzduganul ista mai tare în sus, ai aceluia să fie banii.

— Na! Dănilă — zise el în gândul său — aşă-i c'ai sfeclit-o? — Dar vorba ceea: Nevoea învaţă pe cărăuş. — Ian zvârle-l tu întâi, măi dracule!

Atunci dracul ia buzduganul de coadă şi când îl zvârle se suie aşà de tare, de nu se mai vede; şi abià după trei zile şi trei nopţi, căzând jos, cu mare străşnicie, s'a cufundat în fundul pământului de s'au zguduit temeliile lumii.

— Ia zvârle-l şi tu acum, zise dracul îngâmfat.

— L-oiu zvârlì eu, nu te îngrijì: dar scoate-l mai întâi la faţa pământului, cum a fost şi la tine.

Dracul ascultă şi-l scoate.

— Haiti! mai răpede, mai răpede, că n'am timp de aşteptat.

— Mai îngăduesţe puţin, tartarule, că nu te trag copiii de poale.

Dracul ingăduie, căci n'are încotro. Nu trecù mult şi ziua se călătorì. Ceriul eră limpede şi luceferii sclipitori, râdeau la stele; iară luna, scoţând capul de după dealuri, se legănà în văzduh, luminând pământul.

— Da, nu-l mai zvârli, omule?

www.digibuc.ro

— Ba am să-l zvârl de-acum: dar îţi spun înaite, să te ştergi pe bot despre dânsul.

— De ce?

— Iaca, de ce: vezi tu colo în lună nişte pete?

— Le văd.

— Acolo-s fraţii mei din ceea lume. Şi, Doamne, mare nevoie mai au de fier, pentru potcovit caii. Uite-te bine şi vezi, cum îmi fac semn cu mâna, să le dau buzduganul ista. Ş'odată şi pune mâna pe dânsul.

— Stăi, nepriceputule, că buzduganul ista îl avem lăsat moştenire dela strămoşul nostru şi nu-l putem da nici pentru toată lumea. Ş'odată-i şi zmunceşte buzduganul din mână şi fuga cu el în iaz, spunând lui Scaraoschi, ce erà să păţească cu buzduganul. Atunci Scaraoschi, îngrijit şi mânios grozav, cheamă înaintea sa toată drăcimea şi bătu din picior, strigând:

— Acum în clipă, să se aleagă unul dintre voi, care să meargă şi să afurisească pe acest proclet şi vrăjmaş cnmplit.

Pe loc şi vine unul inaintea sa, tremurând.

— Să trăiţi, Mârşăvia voastră! Eu mă duc să îndeplinesc nelegiuita voastră poruncă.

— Mergeţi! şi dacă-i fi meşter şi-i izbuti, să ştii c'am să te fac mai mare.

Atunci dracul porneşte, c'o falcă'n ceriu şi cu una în pământ, şi într'o clipă ajunge la pusnicul Dănilă.

— Măi omule, zise dracul. Tu cu şmichiriile tale, ai tulburat toată drăcimea; da acuş am să te vâr şi eu, în toate grozile morţii. Hai să ne blăstămăm, şi care dintre noi amândoi, a fi mai meşter, acela să iee banii! Ş'odată şi începe dracul a boscorodi din gură şi a descântà, şi nu ştiu ce face, de-i pocneşte lui Dănilă un ochiu din cap. Săracul Prepeleac! Se vede că i-a fost scris, tot el să răsplătească şi păcatele iepei frăţine-său, ale caprei, ale gânsacului logodit şi ale boilor ucişi în pădure. Pe semne blăstămul gâştelor văduvite l-au ajuns, sărmanul!

Doamne! multe mai are de pătimit un pusnic adevărat, când se depărtează de poftele lumeşti şi se gândeşte la fapte bune!... Prepeleac pusnicul, se stricase acum de tot cu dracul... Ş'apoi, ce este mai gingaş decât ochiul? — Dănilă crăpà de durere, dar oricât îl dureà de tare, el tot îşi ţinù inima cu dinţii, şi zise:

— Nu mă sparii tu cu de-al-de-aceste, demon spurcat ce eşti. Am să te fac să-ţi muşti mânile şi să mă pomeneşti, în toată vieaţa ta!

www.digibuc.ro

— Dă, dă, nu mai dondăni atâta din gură, şi blastămă şi tu acum, să te văd cât eşti de meşter.

— Ai să iei burduvul cu bani în spate şi-ai să mergi la casa mea, căci blăstămurile părinteşti, nu-s la mine. Înţeles-ai ?

Şi cum zice, încalecă şi Dănilă pe burduv; iară dracu-i umflă în spate şi zboară, iute ca gândul, taman la casa lui Dănilă Prepeleac. Copiii şi nevasta lui, când au văzut un bivol zburând pe sus, au rupt-o de fugă înspământaţi. Dănilă însă, a început a-i strigà pe nume, şi ei cunoscând glasul lui, s'au oprit.

— Dragii tatei băieţi ! Ian veniţi încoace şi aduceţi cu voi şi blăstămurile părinteşti: ragila şi pieptenii de pieptănat cânţi !

Băieţii încep a curge toţi, care din cotro, cu blăstămurile părinteşti, în mână. Ii venise acum şi lui Dănilă apa la moară.

— Puneţi mâna, copii, pe jupânul ista, şi începeţi a-l blăstămà, cum îţi ştl şi voi mai bine, ca să-i placă şi dumisale.

Atunci, lasă pe copii, că şi dracul fuge de dânşii. Au tăbărât cu toţii pe dânsul şi l-au schingiuit, după placul lui Dănilă Şi-a inceput dracul a ţipà, cât îi luà gura; şi scăpând cu mare greutate din mânile lor, hârşcâit şi stâlcit, cum erà, a lăsat şi bani şi tot, şi s'a dus pe urlaţi, după ceilalţi.

Iară Dănilă Prepeleac, ne mai fiind supărat de nimenea şi scăpând acum de-asupra nevoii, a mâncat şi-a băut şi s'a desfătat până la adânci bătrâneţe, văzându-şi pe fiii fiilor săi, împrejurul mesei sale.

PUNGUŢA CU DOI BANI

Erà odat'o babă şi un moşneag. Baba aveà o găină şi moşneagul un cucoş; găina babei se ouà de câte două ori pe fiecare zi, şi baba mâncà o mulţime de ouă, iar moşneagului nu-i dà nici unul. Moşneagul într'o zi, pierdù răbdarea şi zise:

— Măi babă, mânânci, ca în târgul lui Cremene. Ia dămi şi mie nişte ouă, ca să-mi prind pofta măcar.

— Da, cum nu, zise baba, care erà foarte zgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate şi tu cucoşul tău să facă, şi-i mâncà; eu aşa am bătut găina, şi iacătă-o cum se ouă.

www.digibuc.ro

Moşneagul, pofticios şi hapsin, se ià după gura babei, şi de ciudă, prinde, iute şi de grabă cocoşul, şi-i dă o bătae bună, zicând:

— Na! ori te ouă, ori du-te dela casa mea, ca să nu mai stric mâncarea degeaba.

Cocoşul, cum scapă din mânile moşneagului, fugì de-acasă şi umblà pe drumuri, dezmetic. Şi cum mergeà el pe un drum, numai iaca găseşte o punguţă cu doi bani. Şi cum o găseşte, o şi ia în clonţ, şi se întoarnă cu dânsa înapoi, spre casa moşneagului. Pe drum, întâlneşte o trăsură, c'un boier şi cu nişte cucoane. Boierul, se uità cu băgare de seamă la cucoş, vede în clonţu-i o punguţă şi zice vezeteului:

— Măi! ia dă-te jos şi vezi ce are cocoşul cela în plisc?

Vezeteul, se dă iute jos din capra trăsurii, şi c'un feliu de meşteşug, prinde cucoşul, şi luându-i punguţa din clonţ, o dă boierului. Boierului o ia (fără pasăre), o pune în buzunar şi porneşte cu trăsura înainte. Cucoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind, neîncetat:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zise vezeteului:

— Mă! ia cucoşul ist obraznic şi-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul, iarăş se dă jos din capra trăsurii, prinde iarăş cucoşul şi-l asvârlă în fântână. Cucoşul, văzând această mare primejdie, ce să facă? Incepe a înghiţi la apă; şi 'nghite şi 'nghite, până ce înghite el toată apa din fântână... Apoi zboară de-acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurii, zicând;

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul văzând aceasta, s'a mirat cumplit şi a zis:

Mă! da al dracului cucoş i-aista! Ei las! că ţi-oiu dà eu ţie de cheltuială, măi crestatule şi pintenatule! Şi cum ajunge acasă, zice unei babe din bucătărie, să ia cucoşul, să-l asvârle într'un cuptior plin cu jăratic şi să pue o lespede la gura cuptioriului. Baba, cânoasă la inimă, de cuvânt: face cum i-a zis stăpânu său. Cucoşul, cum vede şi astă mare nedreptate, începe a vărsà la apă; şi toarnă el toată apa cea din fântână pe jăratec, până ce stinge focul de tot şi se răcoreşte cuptioriul; ba încă face şi o apărie

www.digibuc.ro

prin casă, de s'a îndrăcit de ciudă, hârca dela bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii dela gura cuptioriului, iese teafăr şi de-acolo, şi fuga la fereasta boierului şi începe a trânti cu ciocul în geamuri şi a zice:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihaniea asta de cucoş! zise boierul, cuprins de mirare. Vezeteu! ia-l de pe capul meu, şi-l svârle în cireada boilor ş'a vacilor; poate vr'un buhai, înfurieat, i-a venì de hac: l-a luà în coarne ş'om scăpà de supărare. Vezeteul iarăş, ia cucoşul şi-l zvârle în cireadă! Atunci, bucuria cucoşului! Să-l fi văzut cum înghiţià la buhai, la boi, la vaci şi la viţei; pân'a înghiţit el toată cireada, ş'a făcut un pântece mare, mare cât un munte. Apoi iar vine la fereastă, întinde aripile în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului şi iarăş începe:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul când mai vede şi astă dăndănae, crăpà de ciudă şi nu ştieà ce să mai facă, doar va scăpà de cucoş.

Mai stă boierul cât mai stă pe gânduri, până-i vine iarăş în cap úna:

— Am să-l dau în haznaua cu banii; poate va înghiţi la galbeni, i-a stà vreunul în gât, s'a înecà ş'om scăpà de dânsul. Şi cum zice, umflă cucoşul de-o aripă, şi-l zvârle în haznaua cu banii; căci boierul acela, de mult bănărit ce aveà, nu-i mai ştieà numărul!.... Atunci cucoşul, înghite cu lăcomie, toţi banii şi lasă toate lăzile pustii. Apoi iese şi deacolo, — el ştie cum şi pe unde, — se duce la fereasta boierului şi iar începe:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Acum, după toate cele întâmplate, boierul, văzând că n'are ce-i mai face, i-azvârle punguţa. Cucoşul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui şi lasă pe boier în pace. Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voiniciea cucoşului, s'au luat după dânsul, de ţi se părea că-i o nuntă şi nu altăceva; iară boierul întristat, se uità galiş cum se duceau şi păsările sale, şi zise oftând:

www.digibuc.ro

— Ducă-se şi cobe şi tot, numai bine că — am scăpat de belea; căci nici lucru curat n'a fost aici!

Cucoşul însă, mergeà ţanţoş, iar păsările după dânsul, şi merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moşneag, şi de pe poartă începe a cântà: cucurigu!! cucurigu!!!

Moşneagul, cum aude glasul cucoşului, iese din casă, cu bucurie; şi când îşi aruncă ochii spre poartă, ce să vadă?! Cucoşul său erà cevà de spăriet: Elefantul ţi se păreà purice pe lângă acest cucoş! Ş'apoi în urma lui veniau cârduri nenumărate de păsări, care de care mai frumoase, mai cucuete şi mai boghete. Moşneagul, văzând pe cucoşul său aşà de mare şi de greoiu, şi încurajat de-atâta amar de galiţe, i-a deschis poarta. Atunci cucoşul i-a zis:

— Stăpâne, aşterne un ţol aici, în mijlocul ogrăzii.

Moşneagul, iute, ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cucoşul atunci se aşează pe ţol, scutură puternic din aripi, şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă păsări, şi de cirezi de vite; iară pe ţol toarnă o movilă de galbeni, care străluciau la soare, de-ţi luau ochii! Moşneagul, văzând aceste mari bogăţii, nu ştieà ce să facă de bucurie, sărutând mereu cucoşul şi desmerdându-l.

Atunci, iaca şi baba venià, nu ştiu de unde; şi când a văzut unele ca acestea, numa-i sclipeau răutăcioasei, ochii în cap şi plesnià de ciudă.

— Moşnege, zice ea, ruşinată. Dă-mi şi mie nişte galbeni

— Ba, pune-ţi pofta'n cuiu, măi babă. Când ţi-am cerut ouă, ştii ce mi-ai răspuns? — Bate acum şi tu găina, să-ţi aducă galbeni; c'aşà am bătut eu cucoşiul, — ştii tu din a cui pricină ... şi iată ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poiată, găbueşte găina, o apucă de coadă şi o ia la bătaie, de-ţi venià să-i plângi de milă! Biata găină, cum scapă din mânile babei, fuge pe drumuri. Şi cum mergeà pe drum, găseşte şi ea o mărgică, ş'o înghite; apoi repede se întoarce acasă la baba, şi începe de pe la poartă: cot, cot, cotcodac!! — Baba iese cu bucurie înaintea găinii. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă, şi se pune pe cuibariu; şi după un ceas de şedere sare de pe cuibariu, cotcodăcind. Baba atunci se duce cu fuga, să afle ce i-a făcut găina!... Şi când se uită în cuibar, ce să vadă? — Găina se ouase o mărgică!... Baba, când vede că şi-a bătut joc de dânsa, o prinde ş'o bate, ş'o bate, pân'o omoară în bătaie! Şi aşa baba cea zgârcită şi nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului De-acù a mai mâncà şi răbdări prăjite, în loc de ouă; că bine

www.digibuc.ro

şi-a făcut râs de găină, şi-a ucis-o, fără să-i fie vinovată cu nimica, sărmana!

Moşneagul însă erà foarte bogat; el şi-a făcut case mari şi grădini frumoase, şi trăia foarte bine. Pe babă, de milă, a pus-o găinăriţă; iar pe cucoş, îl purtà în toate părţile după dânsul, cu salbă de aur la gât şi încălţat cu ciubo-ţele galbene şi cu pinteni la călcâie, de ţi se părea că-ţ un irod de cei frumoşi, iar nu *cucoş, de făcut cu borş.*

IVAN TURBINCĂ

Amù, ci-că erà odată un rus, pe care îl chemà Ivan. Şi rusul acela, din copilărie, se trezise în oaste. Şi slujind el câteva soroace de-a rândul, acum erà bătrân. Şi mai-marii lui văzându-l, că şi-a făcut datoria de ostaş, l-au slobozit din oaste, cu arme cu tot, să se ducă unde-a vreà, dându-i şi două carboave de cheltuială.

Ivan atunci mulţămì mai marilor săi, şi apoi luându-şi rămas bun dela tovarăşii lui de oaste, cu cari mai trase câte-o duşcă două de rachiu, porneşte la drum, cântând.

Şi cum merge Ivan, şovăind, când la o margine de drum, când la alta, fără să ştie unde se duce, puţin mai înaintea lui mergeau, din întâmplare, pe-o cărare lăturalnică, Dumnezeu şi cu sfântul Petre, vorbind, ei ştiu ce. Sfântul Petre auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi şi când colo vede un ostaş, mătăhăind pe drum, în toate părţile.

— Doamne, zise atunci sfântul Petre, spăriet, ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într'o parte; nu cumva ostaşul cela să aibă hărţag şi să ne găsim beleaua cu dânsul. Ştii c'am mai mâncat eu odată dela unul ca acesta o chelfăneală.

— N'ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumeţul care cântă, să nu te temi; ostaşul acesta e un om bun la inimă şi milostiv. Vezi-l-ai? Are numai două carboave la sufletul său; şi drept cercare, hai, fă-te tu cerşetor, la capătul ista de pod, şi eu la celalalt, şi să vezi cum are să ne dee amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ţi aminte, Petre, de câteori ţi-am spus, că unii ca aceştiia au să moş-teniască împărăţiea cerurilor.

Atunci sfântul Petre se pune jos, la un capăt de pod; iar Dumnezeu la celălalt, şi încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave de unde le aveà strânse şi dă una lui sfântul Petre şi una lui Dumnezeu, zicând:

www.digibuc.ro

— Dar, din dar, se fase raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau şi Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde. Şi apoi Ivan începe iar a cântà şi se tot duce înainte.

Atunci sfântul Petre, zice, cu mirare:

— Doamne, cu adevărat, bun suflet de om e acesta, şi n'ar trebui să meargă nerăsplătit dela faţa Ta.

— Dar, Petre, las' că am eu purtare de grijă pentru dânsul. Apoi Dumnezeu porneşte cu sfântul Petre, şi cât ici, cât colè, ajung pe Ivan, care-o duceà tot într'un cântec, de parcă erà toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cânţi, cânţi, nu te'ncurci.

— Mulţămesc d-voastră, zise Ivan, tresărind. Dar de unde ştii, aşà de bine, că mă cheamă Ivan?

— D'apoi dacă n'oiu ştì eu, cine altul are să ştie? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine eşti tu — zise Ivan cam sborşit, — de te lauzi că ştii toate?

— Eu sânt cerşetorul, pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Şi cine dă săracilor, împrumută pe Dumnezeu, zice Scriptura. Na-ţi împrumutul înapoi, căci noi nu avem trebuinţă de bani. Ia, numai am vrut să dovedesc lui Petre, cât eşti tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sânt Dumnezeu, şi pot să-ţi dau ori ce-i cere dela mine; pentrucă şi tu eşti om, cu dreptate şi darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s'a desmeţit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu, şi a zis:

— Doamne, dacă eşti tu, cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te, blagosloveşte-mi turbinca asta, ca ori pe cineoiu vreà eu, să-l vâr într'însa; şi apoi, să nu poată ieşì deaici, fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci zâmbind, blagoslovì turbinca, după dorinţa lui Ivan, şi apoi zise:

— Ivane, când te-i sătură tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujeşti şi la poarta mea, căci nu ţi-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecât, zise Ivan. Dar acum deodată, mă duc să văd, nu mi-a picà cevà la turbincă? Şi zicând aceste, apucă peste câmpi de-adreptul, spre nişte curţi mari, care deabià se zăriau înaintea lui, pe culmea unui deal. Şi merge Ivan şi merge şi merge, până când pe însărate ajunge la curţile cele. Şi cum ajunge, întră în ogradă, se înfăţoşează înaintea boierului şi cere găzduire. Boierul acela, ci-că erà cam zgârcit, dar văzând că Ivan este om împărătesc, n'are ce să facă. Şi

www.digibuc.ro

vrând-nevrând, poronceşte unei slugi să-i dee lui Ivan ceva de mâncare, şi apoi să-l culce în nişte case nelocuite, unde culcà pe toţi musafirii, cari veniau, aşà ni-tam, ni-sam. Sluga, ascultând porunca stăpânului, ia pe Ivan, îi dă cevà de mâncare şi apoi îl duce la locul hotărît, să se culce.

— Las' dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gândul său, dupăce orânduì cele de cuviinţă. Ştiu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem, care pe care? Ori el pe draci, ori dracii pe dânsul.

Căci trebuie să vă spun, că boierul acela aveà o păreche de case, mai deoparte, în care se zice, că locuià *necuratul.* Şi tocmai acolo porunci să culce şi pe Ivan!

Ivan însă, habar n'aveà de asta. El, cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, şi-a pus armele în rânduială, s'a închinat după obiceiu şi apoi s'a tologit aşà îmbrăcat, cum erà, pe un divan moale ca bumbacul, punându-şi turbinca, cu cele două carboave sub căpătâi, şi aşternându-se pe somn, căci de-abià îl ţineau picioarele, de trudit ce erà.

Dar poate bietul, să se odihnească? Căci, cum a stâns lumânarea, odată se trezeşte că-i smunceşte cinevà perna de sub cap şi i-o aruncă cât colo! Ivan atunci, puind mâna pe sabie, se scoală răpede, aprinde lumânarea şi începe a căutà prin casă, în toate părţile, dar nu găseşte pe nimene.

— Măi! dar acest păcat? Ori casa asta nu-i curată, ori s'a cutremnrat pământul, de mi-a sărit perna de sub cap; şi eu umblu bădădăind, ca un nebun. Ce-or mai fi şi cutremurile ieste, zise Ivan, mai făcând câteva cruci până la pământ şi apoi iar se culcă. Dar când să aţipească, deodată se aud prin casă o mulţime de glasuri, care de care mai uricioase: unele miorlăiau ca mâţa, altele coviţau ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mornăiau ca ursul; mă rog, fel de fel de glasuri schimonosite se auziau, de nu se mai ştieà ce mama dracului să fie acolo. Ivan atunci se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apoi stăi dar! că are Chira socoteală, cum văd eu. Şi odată începe a strigà puternic:

— *Paşol na turbinca, ciorti!*

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni, unul peste altul în turbincă, de parcă-i aduceà vântul. Şi dupăce întrà ei cu toţii înlăuntru, Ivan începe a-i ghigosì muscăleşte. După aceea leagă turbinca strâns la gură, o pune sub cap, mai trântindu-le prin turbincă nişte ghionturi ruseşti, colea cum ştià el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dânşii, şi ne mai fiind supărat de nimene, trage Ivan un

www.digibuc.ro

somn de cele popeşti... Dar când pe aproape de cântători, Scaraoschi, căpetenia dracilor, văzând că parte din slugile lui se zăbăvesc, porneşte cu grăbire la locul ştiut, să le caute. Şi ajungând într'o clipă, se vâră, el ştie cum şi pe unde, în odaie la Ivan, şi-i şterge o palmă prin somn, cât ce poate. Ivan atunci sare ars, şi odată strigă:

— Paşol na turbinca!

Scaraoschi atunci, intră şi el fără vorbă, şi se înghesuieşte peste ceilalţi demoni, căci n'are încotro.

— Ei, las că vă judec eu acuş, necuraţilor; voiu scoate incul din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v'aţi găsit de încat? Am să vă muştruluesc, de au să râdă şi câinii de voi Şi odată se îmbracă şi se înarmează Ivan, cu toate ale lui, şi ieşind afară, începe a face un tărăboiu, de s'a sculat toată ograda în gura lui.

— Dar ce-ai păţit, mă pohonţule, de te-ai sculat cu noaptea 'n cap, şi faci aşà larmă? ziseră oamenii boierului, cari dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să păţesc, zise Ivan dârz, ia! am căptuşit nişte iepuroi, şi am de gând să-i jumulesc.

Boierul în zgomotul ista, se scoală şi el şi întreabă: ce vuiet e acolo prin ogradă?

— Ia, mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina rusului celuia. Dracul ştie ce are, ci-că a prins nişte iepuroi, şi vrea să-i jumuliască, să iertaţi dumneavoastră!

In vorbele aceste, numai iată că se înfăţoşează şi Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci, cari se zbăteau ca peştii în vârşă.

— Iaca, gospodin, cu cine m'am vânzolit toată noaptea... dar încaltea, ţi-am curăţit şi eu casa de draci, şi vi-i aduc poclon desdimineaţă. Poronceşte să-mi aducă nişte palace, că am să-i bat la stroiu, să pomenească ei cât or trăi, că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzând aceasta, pe deoparte l-a cuprins spaimă, iar pe de alta, nu mai ştiea ce să facă de bucurie; căci multe sărindare mai dăduse el până atunci pela popi, în toate părţile, ca să-i poată izgoni dracii dela casă, şi nici că fusese chip. Dar se vede că pân' acuma le-a fost şi lor veleatul. Cu Ivan şi-au găsit popa!

— Bine, Ivane, zise boierul, cu mulţumire. Să-ţi aducă palce câte vrei, şi fă-ţi datoria cum ştii: c'apoi om, oiu fi şi eu, helbet!

In sfârşit, nu trece mult la mijloc, iacă se pomeneşte Ivan cu un car plin de palce, cum îi plăcea lui. Le ia el şi le

www.digibuc.ro

leagă la un loc, tot câte două-trei, după cum îşi ştieá meşteşugul.

Dar până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare erá aceasta, nu şagă! Atunci Ivan, deslegă turbinca în faţa tuturor, numai cât poate să încapă mâna, şi luând câte un drăcuşor de corniţe, mi ţi-l ardeá cu palcele, de-i crăpà pielea. Şi după ce-l răfuiá bine, îi da drumul, cu tocmeală, să nu mai vie pe acolo altădată.

—, N'oiu mai veni, Ivane, câte zilişoare-oiu aveá eu, ziceá ucigă-l-crucea, cuprins de usturime şi se tot duceá împuşcat. Iar oamenii ce priviau, şi mai ales băieţii, leşinau de râs.

Dar mai la urma urmelor, Ivan scoate de barbă şi pe Scaraoschi şi-i trage un frecuş, de cele moschiceşti, de-i frigea sufletul

— Poftim! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi. Să te înveţi tu de altădată a mai bântui oamenii, Sarsailă, spurcat ce eşti! Şi apoi, dându-i drumul, „na"! fuge şi Scaraoschi după ceilalţi, ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boerul, cuprinzând pe Ivan în braţe şi sărutându-l. De-acum, rămâi la mine, Ivane; şi pentrucă mi-ai curăţit casa de draci am să te ţin, ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor. Şi zicând aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la şold, îşi ià raniţa în spate şi puşca de-a umăr, şi pornind, se tot duce înainte la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulele în mână, îi urau drum bun, ori încotro s'a întoarce.

— Călătorie sprâncenată, zise boierul; de rămâneai, îmi erai ca un frate; iar de nu, îmi eşti ca doi.

— Mi se pare mie, că şi boierul, cât erà de boier, luase frica turbincăi, de nu-i părù aşà de rău după Ivan, care-i făcuse atâta bine.

Ivan însă, nici nu se gândià la asta; el îşi căutà acum de drum, întrebând din om în om, unde şede Dumnezeu. Dar toţi pe câţi îi întrebà, dădeau din umere, neştiind ce să răspundă, la aşà întrebare ciudată.

— Numai sfântul Neculai trebuie să ştie asta, zise Ivan, scoţând o iconiţă din sân şi sărutând-o, pe dos şi pe faţă. Şi atunci, ca prin minune, se şi trezeşte Ivan la poarta raiului! Şi nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât ce puteà. Atunci sfântul Petre, întreabă dinlăuntru:

www.digibuc.ro

— Cine-i acolo ?
— Eu.
— Cine eu ?
— Eu, Ivan.
— Şi ce vrei?
— Tabacioc este ?
— Nu-i
— Votchi este ?
— Nu-i
— Femei sânt ?
— Ba.
— Lăutari sânt ?
— Nu-s, Ivane, ce mă tot cihăeşti de cap ?
— Dar unde se găsesc de aceste ?
— La iad, Ivane, nu aici.
— Măi ! dar ce sărăcie lucie pe-aici pela raiu, zise Ivan, şi ne mai lungind vorba, îndată şi porneşte la iad. Şi, el ştie pe unde cotigeşte, că nu umblă tocmai mult şi numai iată că dă şi de poarta iadului. Şi atunci, odată începe a bate în poartă, strigând :
— Ei ! Tabacioc este ?
— Este, răspunde cineva dinlăutru.
Votchi este ?
— Este.
— Femei sânt ?
— Dar cum să nu fie ? !
— Lăutari sânt ?
— Ho, ho ! Câţi pofteşti !
— A ! *haraşo, haraşo !* Aici e de mine ! Deschideţi iute, zise Ivan, tropăind şi frecându-şi mâinile.

Dracul dela poartă, gândind că e vrun muştereu vechiu de-a lor, deschide ; şi atunci numai iată că se trezesc, pe neaşteptate cu Ivan Turbincă !

— Vai de noi şi de noi ! ziseră atunci dracii, scărmănându-se de cap, în toate părţile; aşa-i c'am păţit-o ? Ivan însă poronceşte să-i aducă mai de grabă votchi, tabacioc, lăutari şi femei frumoase, că are gust să facă un guleaiu.

Se uită dracii unii la alţii, şi văzând că nu-i de chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce care din cotro rachiu, tiutiun, lăutari şi tot ce-i poftia lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părţile, iute ca prâsnelul, şi-i întrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă, ca de nu ştiu ce, poate mai rău decât sfânta cruce.

Dela o vreme, se chefăluieşte Ivan, cum se cade, şi unde

www.digibuc.ro

nu începe a chiui prin iad şi a jucà *horodinca* şi *cazancinca*, luând şi pe draci şi pe drăicoaice la joc, cu nepus în masă; şi în vârtejul cela, răsturna tărăbi şi toate cele, în toate părţile, de-ţi venià să te strici de râs, de isnoavele lui Ivan. Amù, ce să facă dracii, ca să-l urnească de-acolo ? Gândesc ei, se sucesc ei, se frământă ei cu mintea, fel şi chip, dar nici unuia nu-i vine 'n cap, ce să facă. Talpa iadului însă, mai ajunsă de cap decât toţi dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru, de n'aş fi eu aici, aţi păţi voi şi mai rău decât aşà. Aduceţi-mi degrabă o putină, o piele de câne şi două beţe, să fac o jucărică, cum ştiu eu, şi acuş vi-l mătur de-aici. Şi atunci, îndată i se aduc cele cerute, şi tălpoiul, face iute o darabană; şi apoi furişîndu-se de Ivan, iese cu dânsa afară şi începe a o bate, ca de războiu: br... br..,

Ivan atunci îşi vine în simţire şi într'un buc, iese afară, cu puşca la umăr, să vadă ce este?

Talpa iadului atunci face ţuşti! înlăuntru, şi dracii tronc! închid poarta după Ivan, şi puind zăvoarele bine, bucuriea lor că au scăpat de turbincă. Bate el Ivan în poartă cât ce poate, se răcădueşte el cu puşca, dar au prins ei acum dracii la minte.

— Ei las', cornoraţilor! de mi-ţi mai picà vrodată în mână, turbinca are să vă ştie de ştire. Dracii însă, nu răspundeau nimica din lăuntru.

Văzând Ivan că porţile iadului sânt ferecate în toate părţile, şi că dracii n'au gând să-i deschidă, se lehămeteşte el acum şi de lăutari şi de tabacioc, şi de votchi şi de tot, şi porneşte iar la raiu, să slujiască pe Dumnezeu.

Şi cum ajunge la poarta raiului, dinafară, se şi pune acolo de strajă, şi stă neadormit zi şi noapte, tot într'una, fără să se clintească din loc.

Şi nu mult după aceasta, numai iată că vine şi Moartea şi vreà numaidecât să între la Dumnezeu, ca să primească porunci.

Ivan atunci îi pune şpaga în piept şi zice:

— *Ştoti, Vidma,* (pe româneşte: „Ce-i, strigoaică?“) unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai poronci.

— Nu-i voie, zise Ivan; las'că că mă duc eu, să-ţi aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebue să mă duc eu.

Ivan atunci, văzând că moartea dă chioară peste dânsul, se stropşeşte la ea, zicând:

www.digibuc.ro

— *Paşol, Vidma, na turbinca!*

Moartea atunci, neavând încotro, se bagă în turbincă, şi acuş icneşte, acuş suspină, de-ţi venià să-i plângi de milă. Iar Ivan, leagă turbinca la gură cu nepăsare, ş'o anină într'un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfântul Petre atunci deschide, şi când colo, se trezeşte cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume, după crancalâcuri.

— M'am săturat şi m'am prea săturat, sfinte Petre.

— Ei, şi ce vrei acum?

— Ia, vreu să mă duc la Dumnezeu, să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te; nu ţi-i oprită calea. De-a putere-a fi, acum eşti de casa noastră.

Ivan atunci, se duce deadreptul înaintea lui Dumnezeu, şi zice:

— Doamne, nu ştiu dacă ai la ştiinţă ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului, de multă vreme. Şi acum vine Moartea şi întreabă ce mai poronciţi!

— Spune-i Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile dearândul, numai oameni bătrâni, aşa ca tine... zise Dumnezeu, zâmbind cu bunătate.

— Bine, Doamne, zise Ivan, uitându-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun, cum ai poroncit.

Şi ducându-se el, scoate Moartea dela închisoare, şi-i zice:

— Dumnezeu a poroncit ca să mănânci trei ani de zile de-arândul, numai pădure bătrână; de cea tânără să nu te atingi! Inţeles-ai? Hai, porneşte, şi-ţi fă datoria!

Moartea atunci porneşte prin codri, supărată ca vai de ea, şi începe a roade la copaci bătrâni, de-i pocniau fălcile.

Şi după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar porneşte la Dumnezeu, să primiască porunci. Dar când ştieà că are să dee peste Ivan, i se tăiau picioarele, ş'o strângeà în spate de frică.

— Turbinca! Afurisita de turbincă, mă vâră în toate boalele, ziceà Moartea, suspinând. Decât, n'am încotro; trebue să mă duc, zise oftând.

Insfârşit, merge ea, nu merge, şi dela o vreme ajunge la poarta raiului. Dar când colo, dă iar cu ochii de Ivan!

— Tot aici eşti, Ivane, tot?

— Ba bine că nu, zise Ivan, făcând stânga'mprejur şi puindu-se drept în calea morţii. Dar unde gândiai să fiu, când asta mi-i slujba?

— Gândiam că te-i fi mai dus prin lume, după berbantlâcuri de-a tale.

www.digibuc.ro

— Da că doar de lume am fugit; o ştiu eu, cât e de dulce şi amară, bat-o pustiea ş'o bată. Lui Ivan i-s roase urechile de dânsa. Dar ce-ai slăbit aşà, Vidmă?

— De bunătăţile tale, Ivane; acum cred, că nu ţi-i mai face blăstăm cu mine, mi-i da drumul să întru la Dumneze, că tare mare treabă mai am.

— Da, cum nu; ia mai pune-ţi pofta la o parte, că doar nu piere lumea,.. nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu?

— Dar ştii că te prea întreci cu şaga, Ivane.

— Aşà ţi-i treaba? Incă mă iei la trei parale? *Paşol na turbinca, Vidma!*

Moartea atunci se vâră în turbincă, şi Ivan o pune la pastramă, zicând:

— Şopârcai cu cine şopârcai, dar cu Ivan nu sopârcai.

Dumnezeu însă ştieà de toate acestea, dar voià să mai facă şi pe cheful lui Ivan, nu tot pe-a Morţii; căci multe bunătăţi mai tăcuse şi ea în vieaţa ei!

— Ia deschide, sfinte Petre, zise Ivan, bătând apoi la poartă.

Sfântul Petre deschide, şi Ivan se duce iar de se înfăţoşează înaintea lui Dumnezeu şi zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai poronciţi? Şi să nu vă supăraţi, dar tare-i neastâmpărată şi avană, drept să vă spun; şede ca pe spini, şi vreà numaidecât să-i daţi răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară de-acum înainte, trei ani de zile, dearândul, numai oameni tineri; şi alţi trei ani de zile, să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan, inchinându-se până la pământ. Mă duc să-i spun, cum ai poroncit.,. şi cum ajunge Ivan dinafară de poartă, scoate Moartea din turbincă, şi-i zice:

— Dumnezeu a poroncit, ca de-acum înainte, să mănânci trei ani de zile dearândul, numai pădure tânără; şi alţi trei ani de zile, numai vlăstări fragede, răchiţică, amicele, nuiele şi altele de sama acestora; de pădurea cea bătrână să nu te-atingi, că-i poznă! Auzit-ai, Vidmă? Hai porneşte până te văd, şi-ţi fă datoriea, cu sfinţenie.

Moartea atunci înghiţând noduri, porneşte prin dumbrăvi, lunci şi huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Şi de voie, de nevoie, începe, când a roade copaci tineri, când a forfăcà smicele şi nuiele, de-i pârâiau măselele şi o dureau şelele şi grumazii, întinzându-se pe sus, la plopii cei înalţi, şi ple-

www.digibuc.ro

cându-se atâta, pe la rădăcinile celor tufari, după mlădiţe, fragede. Se zămorià şi ea, sărmana, cum puteà. Insfârşit, s'a chinuit Moartea aşà, trei ani de zile dearândul, şi încă alţi trei ani, şi după ce i se împlinesc cei şese ani de osândă, iar porneşte la Dumnezeu, să vadă ce poronci i-a mai dà? Nu-i vorbă, că ştieà Vidma ce-o aşteaptă, dar, ce erà să facă?

— Turbinca, mâncà-o-ar focul s'o mănânce, zicea Moartea, ducându-se la raiu, ca şi când ar fi mers la spânzurătoare. Nu ştiu ce să mai zic şi despre Dumnezeu, ca să nu greşesc. Pe semne, c'a ajuns şi el în mintea copiilor, — Doamme iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun, atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd şi pe Dumnezeu înt'o zi, cât e de mare şi puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, măcar pe sfântul Petrea; numai atunci mi-ar crede ei mie.

Şi mergând ea bodrogănind, vrute şt nevrute, ajunge la poarta raiului; şi când dă iar de Ivan, i se întunecă lumina dinaintea ochilor şi zice oftând:

— Dar bine, Ivane, iar ai de gând să mă chinuieşti cu turbinca ceea a ta?

— Ba dac'aş aveà mai multă putere, ţi-o spun drept, că ţi-aş scoate ochii, ca la dracul şi te-aş frige pe frigare, zise Ivan, cu ciudă, — că din pricina ta s'a prăpădit atâta amar de lume, dela Adam şi până astăzi. *Paşol na turbinca, Vidma!* Şi deacum, nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină bătrână, ce eşti! Tu şi cu Talpa Iadului, sânteţi potrivită pereche. Imi vine, să vă rup cu dinţii de bunişoare ce sânteţi. Am să te ţin la pastramă, hăt şi bine. De acum în turbincă au să-ţi putreziască ciolanele. Hă, hă!

Suspină ea moartea, dar pace bună. Ivan parcă nici n'o vede, nici n'o aude. Insfârşit, trece ea aşà o bucată de vreme, cât a fi trecut, şi într'una din zile, vine Dumnezeu la poartă, să vadă ce năzbâtii mai face Ivan, cu turbinca ceea.

— Ei, Ivane, ce mai dirigueşti? Moartea n'a mai venit pe-aici?

Ivan atunci, lăsă capul în jos, şi tăcând, începe a face feţe feţe. Iară moartea, răspunde înăbuşit, din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală: M-ai lăsat, de râsul unui şuiu ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu atunci deslegă turbinca, dă drumul morţii şi zice lui Ivan:

— Ei Ivane, destul deacum; ţi-ai trăit traiul şi ţi-ai

www.digibuc.ro

mâncat mălaiul. De milostiv, milostiv eşti; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă; dar dela o vreme încoace, cam de pe când ţi-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu şţiu cum. Cu dracii dela boierul cela, ai făcut hara-para. La iad, ai tras un guleaiu, de ţi s'a dus vestea ca de popă tuns. Cu moartea te-am lăsat până acum, de ţi-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n'ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De acum ţi-a venit şi ţie rândul să mori; n'am ce-ţi face. Trebue să dăm fiecăruia ce este al său, căci şi moartea are socoteala ei: nu-i lăsată numai aşà degeaba, cum crezi tu.

Ivan atunci, văzând că s'a trecut de şagă, se pune în genunchi dinaintea lui Dumnezeu şi-l roagă, cu lacrimi, zicând:

— Doamne! Rogu-te, să fiu îngăduit măcar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla, cu mâna mea asta slăbănoagă, şi să mă aşez singurel întrâ'nsa; şi după aceste, facă moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine, că mi s'a strâns funia la par. Incep a slăbi, văzând cu ochii.

Dumnezeu îi învoieşte cererea aceasta şi apoi luându-i turbinca din stăpânire, îl dă pe seama Vidmei, ca după trei zile, să-i iee sufletul!

Ivan acum, rămâind singur, supărat ca vai de el, pe de-o parte, că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta, că are să moară, — s'a pus pe gânduri.

— Mă rog, ia să stau şi să-mi fac socoteală, cu ce m'am ales eu, cât am trăit ~~pe~~ lumea asta, zise Ivan în gândul său. In oaste, am fost numai de sbucium: hăis haram, cea haram! De-atunci încoace am umblat ià aşà, teleleu Tanasă. M'am dus la raiu, dela raiu la iad, şi dela iad iar la raiu. Şi tocmai acum la dică, n'am nici o mângâiere. Raiu mi-a trebuit mie, la vremea asta? Ia aşà păţeşti, dacă te strici cu dracul; aici la sărăcăciosul ista de raiu, vorba ceea: „Fală goală, traistă uşoară“: şezi cu banii în pungă şi duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decât asta, nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-s, guleaiu nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, şi te-ai dus, Ivane, de pe faţa pământului! Oare nu-i de făcut vre-o şmichirie, până mai este încă vreme?

In sfârşit, mai stă el Ivan oleacă, aşà cu fruntea răzămată pe mână, şi-i trăsneşte în gând una:

— Taci, că i-am dat de meşteşug! Incaltea ce-a fi, a fi;

www.digibuc.ro

dar degeaba n'are să fie. Văd eu bine, că tot de una mi-e acum.

Şi odată se duce Ivan răpede, cu cele două cărboave, el ştie unde, şi cumpără unelte de teslărie, două lătunoi groase, patru balamale, câteva piroane, două belciuge şi un lăcătoi zdravăn şi se apucă, de-şi face el singur o drăguţă de raclă, să poată şedeà şi împăratul într'însa:

— Iacă, Ivane, şi casa de veci, zise el. Trei coţi de pământ, atâta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n'apucă Ivan a sfârşí bine vorba din urmă, şi numai iacă se şi trezeşte cu Moartea în spate.

— Ei, Ivane, gata eşti?

— Gata, răspunse el, zâmbind.

— Dacă eşti gata, hai! Aşează-te mai repede în raclă, că n'am vreme de pierdut. Poate mă mai aşteaptă şi alţii, să le dau răvaş de drum.

Ivan atunci se pune în raclă, cu faţa în jos.

— Nu aşà, Ivane, zise moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebue să şadă mortul.

Ivan se pune într'o rână, şi lasă picioarele spânzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba: mult ai să mă ţii? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan atunci se întoarce iar cu faţa 'n jos, cu capul bălălău într'o parte şi iar cu picioarele afară.

— Ă...ra...ca de mine şi de mine! Dar nici atâta lucru nu ştii? Se vede că numai de blăstămăţii ai fost bun, în lumea asta. Ia fugi de-acolo, să-ţi arăt eu, nebunule ce eşti!

Ivan atunci iese din raclă, şi stă în picioare umilit. Iară Moartea, având bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune 'n raclă, cu faţa 'n sus, cu picioarele întinse, cu mânile pe piept şi cu ochii închişi, zicând:

— Iaca aşa, Ivane, să te-aşezi.

— Ivan atunci, nu pierde vremea şi face tranc!... capacul deasupra; încue lăcata, şi cu toată rugămintea Morţii, umflă racla în spate şi se duce, de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicând:

— Na! că ţi-am făcut coneţul. De-acum, du-te, pe apa Sâmbetei. Şi să ieşi din raclă, când te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca, din pricina ta, dar încaltea, ţi.am făcut-o bună şi eu.

— Ei, ei, Doamne, zise apostolul Petru, vezi de ce s'a

www.digibuc.ro

mai apucat Ivan al sfinţiei-Tale? Bine-a mai zis, cine-a zis: „Dacă dai nas lui Ivan, el se suie pe divan".

Dumnezeu atunci, văzând până unde merge îndrăsneala lui Ivan, a început a se cam luà pe gânduri, de năzdrăvăniile lui! Şi aşà, a zis Dumnezeu, să se desfacă săcriul acolo unde erà, şi să iasă Moartea la liman, ca să-şi răzbune şi ea acum pe Ivan. Şi îndată s'a făcut aşà; şi când nici nu visà Ivan, că are să mai dee vreodată ochii cu Moartea, numai iacă ce se trezeşte cu dânsa, faţă 'n faţă, zicându-i:

— Dar bine, Ivane, aşà ne-a fost vorba?

Ivan atunci a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvânt măcar.

— Incă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea şi bunătatea lui Dumnnzeu, cea fără de margini poate să precovârşească fărădelegile şi îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrăşit din lumea asta şi ajuns de batjocura draçilor, dacă nu-ţi intrà Dumnezeu în voie, mai mult decât însuşi Fiului său. Să ştii, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori; şi ai să te târâi în brânci, după mine, rugându-mă să-ţi ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat, şi am să te las să trăeşti, cât zidul Goliei şi Cetatea Neamţului, ca să vezi tu, cât e de nesuferită vieaţa, la aşa de adânci bătrâneţe!

Şi l-a l sat moartea, de izbelişte, să trăiască;

Cât e lumea şi pământul
Pe cuptor nu bate vântul.

Şi aşa, văzând Ivan că nu mai moare, zise în sine:

— Oare nu cumva de-acum mi-oi da cu paru'n cap, de răul Vidmei? Ba zău, nici nu gândesc. Dee-şi ea, dacă vrea.

Şi ci-că atunci, unde nu s'a apucat şi el, în ciuda Morţii, de tras la mahorcă şi de chilit la ţuică şi holercă, de parc'o mistuia focul.

— Guleai peste guleai, Ivane, căci altfel înebuneşti de urât, zicea el.

Dă, ce era să facă bietul om, când Moartea-i chioară şi nu-l vede?...

Şi aşa, a trăit Ivan, cel fără de moarte, veacuri nenumărate. Şi poate că şi acum a mai fi trăind, dacă n'a fi murit.

www.digibuc.ro

POVESTEA UNUI OM LENEŞ

Cică erà odată într'un sat, un om, grozav de leneş; de leneş ce erà, nici îmbucătura din gură nu şi-o mestecà. Şi satul, văzând că acest om, nu se dă la muncă, nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai dà pildă de lenevie şi altora. Şi aşà, se aleg vreo doi oameni din sat şi se duc la casa leneşului, îl umflă pe sus, îl pun într'un car cu boi, ca pe un butuc nesimţitor, şi hai cu dânsul, la locul de spânzurătoare.

Aşa erà pe vremea aceea.

Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură, în care erà o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om, care sămănà a fi bolnav, întrebă cu milă, pe cei doi ţărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, şi-l duceţi la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre ţărani; să ierte cinstită faţa dumneavoastră, dar aista e un leneş, care nu credem, să fi mai având păreche în lume; şi-l ducem la spânzurătoare, ca să curăţim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceţi-l la moşie la mine; iacătă curtea, pe costişa ceea. Eu am acolo un hambar, plin cu posmagi; ia aşà pentru împrejurări grele, Doamne fereşte! — A mâncà la posmagi, şi a trăi şi el, pe lângă casa mea; că doar ştiu că nu m'a mai pierde Dumnezeu, pentr'o bucăţică de pâne. Dă, sântem datori a ne ajutà unii pe alţii.

— Ia-auzi, măi leneşule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteţ, într'un hambar cu posmagi, — zise unul dintre sâteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai de grabă din car şi mulţămeşte cucoanei că te-a scăpat dela moarte, şi-ai dat peste belşug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândiam să-ţi dăm sopon şi frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îţi dă adăpost şi posmagi; să tot trăieşti, să nu mai mori! Să-şi pue cinevà obrazul pentru unul ca tine şi să te hrăniască ca pe un trântor, mare minune-i şi asta! Dar tot de noroc să se plângă cinevà. Bine-a mai zis, cine-a zis că: „Boii arà şi caii mănâncă". Hai, dă răspuns cucoanei, ori aşà, ori aşà, că n'are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar mueţi-s posmagii, zise atunci leneşul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

www.digibuc.ro

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul, ia, întreabă că, mueţi-s posmagii?

— Vai de mine şi de mine, zise cucoana cu mirare; încă asta n'am auzit! Da el, nu poate să şi-i moaie?

— Auzi, măi leneşule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

— Ba, răspunse leneşul. Trageţi mai bine, tot înainte! ce mai atâta grijă, pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni, zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiţi a strică orzul pe gâşte. Vedeţi bine, că nu-l ducem noi la spânzurătoare, numai aşà de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiţi? Un sat întreg, n'ar fi pus oare mână dela mână, ca să poată face dintr'însul ceva? Dar ai pe cine ajută? Doar lene-ai împărătească mare, ce-ţi baţi capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoinţa ce aveà, se lehămeteşte şi de binefacere şi de tot, zicând:

— Oameni buni, faceţi dar, cum v'a lumină Dumnezeu!

Iar sătenii, duc pe leneş la locul cuvenit, şi-i fac felul. Şi iacă aşà a scăpat şi leneşul acela de săteni şi sătenii aceia de dânsul.

Mai poftiască deacum şi alţi leneşi în satul acela, dacă le dă mâna şi-i ţine cureaua.

Ş'am încălicat pe-o şea, şi v'am spus povestea aşà.

FĂT-FRUMOS FIUL EPEI

Amù, cică era odată un om, care avea o eapă.

Intr'o zi, vroia omul să bage eapa în ocol şi ea nu vrea nici în ruptul capului; şi înciudându-se omul pe dânsa, începù a o bate; atunci eapa a sărit peste gardul de răzlogi şi a fugit într'o pădure depărtată. Eapa era a fătà, şi peste noapte a fătat un băiet, în loc de mânz, care băiet s'a chemat Făt-Frumos, fiul epei. Şi băiet ca acela, nici că mai era altul prin meleagurile acelea şi era frumos şi creştea ca din apă; cât creştea el într'o zi, altul creştea într'un an. Şi când a împlinit anul, socotind băietul, în gândul său, că-i destul de voinic, s'a dus prin codru şi a chitit un stejar, care era mai gros, pe care a vrut să l smulgă din pământ, dar n'a putut.

Văzând el, că s'a încurcat în slăbăciune, s'a întors plin de

www.digibuc.ro

mâhnire la mă-sa şi a rugat-o, ca să-i mai deie încă un an de zile ţâţă. Mă-sa, l-a mai lăsat un an de zile să sugă, şi la anul, ducându-se băietul iar în codru, la stejarul cu pricina, şi umflându-l în braţe, l-a smuls din pământ, ca pe o buruiană, şi l-a svârlit într'o tihărae, ca pe o surcică. Apoi îndată s'a dus la mă-sa şi i-a zis: „Mamă, de-acum înainte, ma duc să-mi caut nişte tovarăşi, după gândul meu, ca să fac şi eu v'o ispravă în lume". Şi cum a zis, a şi pornit, şi mergând el prin codri, de năduh ce era şi de osteneală, a însetat şi nu găsea nicăiri apă să beie; dar tot horhăind el încoace şi încolo, dela o vreme, a dat peste un pârău, a cărui apă venea grozav de tulbure.

— Dar ăst păcat! Oare ce să fie, de vine apa cu mâl în două, pe aşa secetă mare, zise Făt-Frumos. Şi mergând el, pe scursura pârâului, tot în susul apei, ca să afle care-i pricina, numai iaca ce întâlneşte un om, care năruia munţii în mână, de-i făcea ţărnă şi apoi îi arunca în pârău. Făt-Frumos, văzând că omul acesta tulbură apa, s'apropie de dânsul, şi-l întreabă răstit:

— Mă, da cu asta ţ'ai găsit de jucat? Pentru ce năruieşti munţii şi tulburi apele?

— Iaca vorbă! da' ce ai tu? Aista i meşteşugul meu; nu ştii că mă chiamă Sfarmă-Piatră? Să nu cumva să mai bleştesti ceva din gură, c'acuş te sfărm şi pe ttne!

— Pe mine? Pe semne tu n'ai auzit încă de Făt-Frumos, Fiul Epei?

— N'am auzit, nici de tretinul epei, necum (da-de-cum) de Fiul Epei, zise Sfarmă-Piatră, zâmbind pe sub musteţe.

— Incă te faci a râde? Las' că te fac eu acuş, să râzi mânzeşte. Hai la luptă, fărtate, să-ţi arăt eu, cine-i Fiul Epei.

— Bucuros; da' din ce vrei? Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Fiul Epei.

Atunci Sfarmă-Piatră, umflând pe Fiul Epei în braţe, l-a izbit în pământ, de a intrat, până 'n genunchi. Fiul Epei se scoală de jos, înşfacă şi el pe Sfarmă-Piatră şi când îl trânteşte odată, îl cufundă până 'n brâu. Sfarmă-Piatră se scoală de jos mânios şi când mai apucă odată pe Fiul Epei în braţe, îl trânteşte, de se cufundă până 'n subsuori. Atunci Fiul Epei se scoală şi el de jos înfuriat şi când mai trânteşte şi el odată pe Sfarmă-Piatră, îl cufundă până 'n gât, iute îi ia paloşul şi vrea să-i reteze capul. Sfarmă-Piatră, văzându-se atunci în primejdie, se roagă de iertare şi zice că

www.digibuc.ro

se prinde frate de cruce cu Fiul Epei şi-i va da ascultare la tot ce i-a poroncl. Făt-Frumos îl iartă şi scoţându-l din pământ, îi dă paloşul să-l sărute şi apoi pornesc împreună. Şi mergând ei câteva zile tot prin codru, Fiul Epei a băgat de samă, pe unde mai mersese el, că copacii care erau atunci drepţi, acum sânt strâmbi şi cei strâmbi drepţi. Văzând el asta, zise către Sfarmă-Piatră:

— Mă, da oare ce dracul să fie, de copacii iştia din drepţi, se fac strâmbi şi din strâmbi, drepţi?

— Ştiu eu, ce bâzdâgânie să mai fie şi asta, zise Sfarmă-Piatră!

Şi mergând înainte, tot mirându-se de asta, numai iaca ce văd un om, care tocmai atunci apucase un copac mare de vârf şi-l strâmba, ca să facă din el cujbă, de pus ceaunul. Fiul Epei, îl întrebă:

— Mă, de ce te-ai apucat tu de sluţit copacii?

— Da ce ai tu de asta? Acesta-i meşteşugul meu. Nu ştii că mă cheamă Strâmbă-Lemne, şi de-i mai crâcni ceva, acuş îţi sucesc gâtul şi ţie.

— Ce-ai zis, să mă strâmbi?! D'apoi se vede că tu n'ai auzit încă de Făt-Frumos, Fiul Epei.

— Nici n'am auzit şi nici nu vreau s'aud, zise Strâmbă-Lemne, îndârjindu-se.

— Apoi dacă n'ai auzit, hai la luptă, să te fac eu ca s'auzi!

— Bucuros! asta aşteptam şi eu! Hai, din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Atunci Strâmbă-Lemne apucă pe Fiul Epei în braţe şi-l trânteşte, de se cufundă până 'n glesne. Fiul Epei, ridicându-se de jos, apucă şi el pe Strâmbă-Lemne şi când îl trânteşte, se cufundă până'n genuchi. Strâmbă-Lemne se rădică mânios şi apucă pe Făt-Frumos, îl izbeşte, de se cufundă până 'n brâu. Atunci Fiul Epei se ridică şi el furios şi când apucă pe Strâmbă-Lemne, îl trânteşte de se cufundă până 'n gât; scoate iute paloşul şi vrea să-i reteze capul. Dar Strâmbă-Lemne, văzându-se în primejdie, se roagă de iertare, zicând că se prinde şi el frate de cruce cu Făt-Frumos, şi-i va da ascultare, la tot ce-i va porunci. Lui Făt-Frumos, făcându-i-se milă, l-a iertat şi pe acesta, l-a scos din pământ, i-a dat paloşul să-l sărute şi apoi a pornit şi s'a dus împreună cu dânşii la mă-sa şi cum a ajuns i-a zis:

— Mamă, de acum înainte rămâi sănătoasă, că eu mi-am găsit tovarăşi şi mă duc cu dânşii, în lumea lui Dumnezeu.

www.digibuc.ro

Iaca-ţi dau năframa asta şi când îi vedea trei picături de sânge pe dânsa, să ştiţi că atunci am murit şi să vii, să mă cauţi. Şi cum a zis aceste, a şi pornit cu tovarăşii săi.

Şi tot mergând ei, zi şi noapte, prin păduri, codri pustii, într'o târzie vreme, au dat de nişte curţi foarte mari şi frumoase; şi ducându-se ei acolo şi intrând înlăuntru, n'au văzut pe nimeni, ci numai o masă întinsă, plină cu fel de fel de bucate, şi fiind ei grozav de flămânzi, s'au pus să mânânce. Bucatele erau foarte bune şi gustoase; dar nu se pricepeau ei, cine să le fi făcut, căci, după cum vă spui, nu văzuse acolo pe nimeni. Dupăce s'au săturat ei bine, au pornit la vânat, şi apoi, în toate zilele, pe vremea aceea, veneau de mâncau domneşte şi iar se duceau la vânat.

Dar, dela o vreme încoace au băgat ei dă samă, că bucatele nu mai sânt aşa de bune, ca mai înainte şi se mirau ce să fie oare? Şi stând ei pe gânduri, Făt-Frumos zise:

— Fraţilor, mie mi se pare că bucatele acestea-s pripite, şi trebuie să fie ceva la mijloc. Ia să rămâi tu, măi Strâmbă-Lemne, şi să vezi, care-i pricina? Că noi ne ducem la vânat şi mâne, când ne-om întoarce, să ne dai răspuns.

Şi cum pornesc ei, Strâmbă-Lemne se face o surcică şi se pune sub laiţă. Nu trece multă vreme la mijloc şi numai iaca ce vede el o pocitură, intrând pe uşă: la stat de o palmă şi cu barba de — un cot; cu capul cât nuca, cu ochii cât talgerile, cu mânele cât fusele, cu picioarele cât drugii şi cu şezutul cât o faţă de arie. Acesta era „Statu-palmă-barbă-cot", uriaşul zmeilor. Şi cum întră pe uşă, odată ia un topor şi se duce drept la surcică ş'o buchisează bine, cu muchia toporului. Pe urmă se aşează la masă şi într'o clipă, linge tot ce era pus pe dânsa; apoi iese şi se duce, el ştie unde.

Cum s'a dus smeul, numai iaca se scoboară din pod, printr'un loc tainic, trei zâne foarte frumoase şi răpede fac alte bucate, le pun pe masă şi apoi zânele se fac nevăzute.

Strâmbă-Lemne, stâlcit cum era, vedea de sub laiţă, tot ce se petrecea; dar îl luase frica şi nu mai avea nici o putere. Nu mult după aceasta, iaca vin şi Făt-Frumos şi Sfarmă-Piatră dela vânat. Şi intrând în casă, încep a striga:

— Unde eşti, măi Strâmbă-Lemne?

— Ia aici sânt şi eu şi — stâlcit ca vai de el, — eşind de sub laiţă, începu să le povestească ce i s'a întâmplat.

Văzând Făt-Frumos, că Strâmbă-Lemne n'a făcut nici o ispravă, a hotărît ca să rămâie de pândă Sfarmă-Piatră; iar el şi cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat. Şi cum s'au dus ei, Sfarmă-Piatră, se făcu o pietricică şi se puse sub

www.digibuc.ro

laiță; și nu trece mult și numai iaca vede intrând pe ușă pocitura de „Statu-palmă-barbă-cot", care ia toporul, se duce deadreptul la pietricică și dupăce o buchisează și pe dânsa bine, apoi se pune la masă și mănâncă. Dupăce s'a săturat, a eșit și s'a dus la treaba lui. Iaca zânele, care se scoboară, fac iute alte bucate, le așează pe masă și apoi iarăși se fac nevăzute.

Când se întorc Făt-Frumos și Strâmbă-Lemne dela vânat, găsesc — pe Sfarmă-Piatră, stâlcit ca vai de el! Il întreabă, ce a văzut? Dar n'a spus nici el mai mult, decât tot ceeace spusese și Strâmbă-Lemne.

— Măi! da' ticăiți mai sânteți, zise fiul Epei. Degeaba vă mai lăudați voi, cu strâmbatul lemnelor și cu sfărâmatul pietrelor, dacă n'ați putut prinde o onanie ca aceea și niște femei. Ia să rămân eu acum și duceți-vă voi la vânat, să vedem ce are să fie?

Atunci, tovarășii lui pornesc; iar Făt-Frumos se face un paloș și se pune în cuiu, după ușă. Nu trece mult la mijloc și iaca, Statu-palmă-barbă-cot vine, cu o falcă în ceriu și cu una în pământ, și cum intră pe ușă, Făt-Frumoș sare iute din cui, apucă pe Statu-Palmă de barbă și scoțându-l afară, îl duce la un copac gros, pe care crăpându-l dealungul cu palosul, bagă pe Statu-Palmă cu barba în crăpătură și apoi scoțând palosul, copacul se strânse la loc și pocitura rămase prins cu barba în copac. Apoi, Făt-Frumos întorcându-se în casă se sui prin locul tainic, că să prindă zânele; ele cum l'au văzut, au vrut să fugă, dar n'au avut când, căci Făt-Frumos, ca fulgerul a fost lângă ele și le-a și prins. Tocmai atunci, iaca intră și tovarășii lui.

— Ei, ei, măi fraților, iaca cine ne făcea nouă bucate ș'apoi încă să vedeți, cine mâncă pe cele bune. Să stăm mai întâiu la masă, și apoi vă voiu arătă eu, ce face frumușelul de oaspete.

Se pun cu toții la masă și după ce ospătează în ticnă, apoi se scoală și se duc la copac. Dar când colo, văd că copacul erà zmuls din pământ! Se uită ei, în toate părțile și numai iaca Fiul Epei zăreste pe Scaraoschi, suindu-se în văzduh, cu copacul atârnat de barbă...

— Ei lăs, că oiu pune eu vrodată mâna pe tine, strigă Făt-Frumos înfuriat. Iară Statu-palmă-barba-cot, răspunse:

— Să ne întâlnim la gura iadului de acum într'un an, și cum a zis, nu s'a mai văzut.

După asta, Făt- Frumos a luat de soție pe zâna cea mică, care erà cea mai frumoasă din toate Pe cea mijlocie o dădù

www.digibuc.ro

lui Sfarmă-Piatră; iar pe cea mare, lui Strâmbă-Lemne.

La săptămâna, după ce s'au însurat ei, Făt-Frumos şi cu tovarăşii săi, fiind duşi la vânat, au venit la dânşii acasă trei fii ai lui Statu-palmă-barbă-cot, au furat zânele, s'au făcut nevăzuţi cu dânsele şi le-au luat lor de neveste. Şi când s'au întors Făt-Frumos şi cu ai săi dela vânat, ia neveste dacă ai de unde. Nu se pricepeau ei, unde să fie! Şi văzând că nu mai vin de nicăiri, au început să le caute peste tot locul, dar negăsindu-le, se puse pe gânduri şi îndată îi veni în minte lui Făt-Frumos, că Uriaşul zmeilor trebue să-i fi făcut soţia. Şi aşa, s'a hotărît Fiul Epei, să plece numaidecât la gura iadului, ca să întâlnească pe Statu-palmă-barbă-cot. Şi luându-şi tovarăşii, au pornit. Şi mergând ei, cale lungă să le-ajungă, au trecut peste nouă mări şi peste nouă ţări, călcând codri şi pustietăţi îngrozitoare. Şi însfârşit, după multă trudă şi primejdie, pe care numai nişte voinici ca dânşii au putut să le înfrunte, au ajuns la gura iadului, tocmai în ziua, când se împlinise anul, de când Statu-palmă-barbă-cot scăpase din mânile lui Făt-Frumos, cu copacul atârnat de barbă. Statu-palmă-barbă-cot îl aştepta afară, cu toată ostea lui, care erà câtă frunză şi iarbă, de nu mai încăpeà pe locurile acele.

Făt-Frumos, văzând atâta amar de oaste, întrebă pe Strâmbă-Lemne, cât poate să taie? Strâmbă-Lemne răspunse, că poate să taie, până ce va ajunge sângele la brâu şi atunci moare şi el.

— Dar tu, Sfarmă-Piatră, ce putere ai?

— Eu pot să taiu până ce va ajunge sângele în subsuori şi atunci mor şi eu.

— Dar tu, măi Făt-Frumos, cât poţi tăià? întrebară ceilalţi.

— Apoi, eu pot să taiu până deasupra capului, cât oiu puteà ajunge cu vârful paloşului şi până ce a trece sângele de un cot deasupra paloşului, ş'apoi mor şi eu.

— Dacă-i aşà, încep eu, zise Strâmbă-Lemne; şi odată şi începù a tăià la zmei, de-i potopeà, şi când sângele ajunsese până în brâu, Strâmbă-Lemne căzù jos şi murì.

Atunci Sfarmă-Piatră începù a tăià înainte, până ce ajunse sângele la subsuori şi apoi căzù şi el mort. Venind acum şi rândul lui Făt-Frumos, începù şi el a tăià înainte până ce s'a rădicat sângele de un cot, mai sus de vârful paloşului şi atunci numai decât căzù şi el mort.

In acest timp numai iaca se şi arată pe năframă cele trei picături de sânge, despre care spusese Făt-Frumos mâne-sa,

www.digibuc.ro

când a pornit de acasă. Şi cunoscând eapa, că acesta este semnul pierderii fiului său, a şi pornit în grabă să-l caute. Si fiind ea năzdrăvană, după multă trudă şi căutare, l-a şi aflat; şi împrăştiind sângele cu picioarele, suflă asupra fiului său şi atunci el a şi înviat. Şi deschizând ochii şi văzând pe mă-sa, lângă dânsul, zise:

— Doamne, mamă, Doamne! din greu mai adormisem!

— Dormiai tu, fătul meu, mult şi bine, dacă nu eram eu să te înviez, dragul mamei.

— Mamă, înviază încai şi pe Sfarmă-Piatră, care s'a luptat voiniceşte, alături cu mine şi n'a jignit până acum întru nimic frăţeasca noastră tovărăşie, căci nu mai pot trăi fără de dânsul. Ea se înduplecă de rugămintele fiului său, suflă asupra lui Sfarmă-Piatră şi-l învie şi pe dânsul.

— Dar pe Strâmbă Lemne, mamă, ai să-l laşi pentru veşnicie, să zacă fără suflare, în noroiul acest de sânge închegat? ! Inviază-l şi pe dânsul, căci şi el sărmanul ş'a pus viaţa în primejdie, pentru sfânta noastră tovărăşie. Atunci mă-sa oftă şi zise: — Dragul mamei, drag! eu am avut numai trei suflete şi dacă l-oiu mai da şi pe acesta, cu ce mai rămân? Atunci trebue să mor!

— Mamă! zise Făt-Frumos, d-ta tot eşti de acum bătrână; dă şi sufletul acesta lui Strâmbă-Lemne şi ţi-oiu face o îngropare frumoasă; iară mormântul ţi l-oiu acoperi cu flori.

Atunci eapa, înduioşată de cuvintele fiului său, suflă şi asupra lui Strâmbă-Lemne, care pe loc învia; iară ea, şi căzu jos moartă! Făt-Frumos o îngroapă, după făgăduinţă, şi-i presură flori de-asupra mormântului.

După aceasta, făcură ei un hârzob, cu care să-şi dee drumul în iad, pentru a-şi căută nevestele, căci numai în iad nu le căutase şi tocmai acolo trebuiau să fie.

Şi cum mântuiră ei de făcut hârzobul, Făt-Frumos zise lui Strâmbă-Lemne, să-şi deă el mai întâi drumul şi dacă nu va puteă suferi să ajungă până jos, să scuture tare de hârzob, şi atunci ei îl vor trage afară. Stâmbă-Lemne se şi pune în hârzob, şi tovarăşii lui, încep să-l sloboadă cu încetul, dar nu ajunge până pe la jumătate şi scutură de hârzob. Atunci tovarăşii traseră hârzobul afară şi întrebând pe Strâmbă-Lemne, de ce a scuturat, el spuse că se cutremură iadul de şuerături şi urlete îngrozitoare, de care m'am spăriet.

Atunci Făt-Frumos hotărî, ca să se scoboare Sfarmă-Piatră, care se şi puse în hârzob, zicând ca să-l scoată şi

www.digibuc.ro

pe dânsul, când va scutură. Şi dându-i drumul, când a ajuns pe la jumătate, a început şi el a scutură. Atunci tovarăşii lui îl scoaseră afară şi întrebându-l, de ce a scuturat, a spus şi el tot aceea ce spusese şi Strâmbă-Lemne.

Văzând Făt-Frumos, că tovarăşii lui sânt aşà de fricoşi, se hotărî să se scoboare el singur, şi le spuse că lui, de ce va scutură mai tare de hârzob, de ce să-i deà drumul mai afund, şi când nu va mai scutură de fel, să ştie ei că el a ajuns jos, şi că să-l aştepte acolo, până ce se va întoarce cu zânele. Şi cum a zis, s'a şi pus în hârzob; iară tovarăşi lui au început să-i deà drumul. Şi de ce scutură el mai tare, dè ce-i dădeau şi ei drumul mai afund, până ce, însfârşit, a ajuns în fundul iadului. Ajungând aici, se mai odihni puţin şi apoi porni să caute nevestele. Şi tot mergând el înainte, iaca vede nişte curţi mari, şi apropiindu-se de dânsele, numai iaca ce dă de zâna cea mai mare, care spălà nişte cămeşi la fântână. Cum se văzură, se îmbrăţişară, şi intrând în casă, Făt-Frumos întrebă pe zână, că ce putere are zmeul ei şi unde se află el acum? Ea spuse că-i dus la vânat şi când se întoarce zvârle buzduganul de trei mile de loc şi izbeşte în poartă, din poartă în uşă, şi din uşă se pune în cuiu; şi atunci bucatele trebue să fie, nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Şi cum vorbeau, se şi aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în uşă, şi din uşă se pune în cuiu. Atunci zâna spăimântată, zise lui Făt-Frumos: fă-te ce te-i face, că te prăpădeşte zmeul!

— Da că doar n'am înviet eu din morţi, ca să mai mor şi de mâna unui câne de zmeu. Ş 'odată ia buzduganul din cuiu şi-l zvârle înapoi de şase mile de loc şi apoi ese în calea zmeului, punându-se de pândă, sub podul de aramă, care se află la poarta curţii.

Zmeul, văzând că buzduganul trece înapoi, cu atâta putere, oftă şi zise: Măi! da grei oaspeţi trebue să mai fie la mine acasă. Apoi întorcându-se după buzdugan, îl ia, în spinare şi porneşte spre casă, şi când la podul de aramă, calul zmeului începe a sforăi şi a da înapoi. Atunci zmeul dă pinteni calului şi zice: De! cal zelud (nebun)! mâncà-ţi-ar corbii carnea, şi lupii oasele; că doar ştiu că, nu-i fiul epei Făt-Frumos pe aici.

— Ba dacă îl cauţi, îl găseşti şi pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieşind de sub pod. Aşa-i, că mi-ai încăput în ghiare, câne de zmeu ce eşti! gândeai că nu te-oiu găsì? Hai la luptă, să te învăţ eu, cum să mai furi nevestele altora!

www.digibuc.ro

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise zmeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Şi descălecând zmeul, s'apucară de luptă şi se luptară ei o zi de vară până'n sară, şi pe la asfinţitul soarelui, Făt-Frumos birui pe zmeu şi-l lăsă mort la pământ, după care îl hăcui în bucăţi, cu cal cu tot, făcând dintr'înşii două grămezi. Apoi întră în casă şi spuse zânei, că a scăpat-o de zmeu şi ca să fie gata de drum, când se va întoarce, căci el se duce să scape şi pe celelalte surori ale sale dela cânii de smei.

Zâna îl îndreptă încotro să apuce, ca să găsească mai de grabă pe soră-sa cea mijlocie; şi Făt-Frumos, fără multă zăbavă, îşi luă ziua bună şi porni. Şi mergând el încotro îi arătase, pe la amiază, iaca vede nişte curţi şi mai frumoase de cât cele dintâiu; şi apropiindu-se de dânsele, dă şi de zâna cea mijlocie, care şi ea tocmai atunci spăla nişte cămeşi la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrăţişară. Şi întrând în casă, Făt-Frumos întrebă pe zână, că ce putere are zmeul ei şi unde se află el acum? Ea răspunse, că-i la vânat şi când se întoarce, zvârle buzduganul de şase mile de loc şi izbeşte în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cui. Şi atunci bucatele trebuie să fie, nici reci nici calde, cum îs mai bune de mâncat. Pe când încă vorbeau ei, se şi aude buzdugannl izbind în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cuiu. Atunci zâna, zise înspăimântată: Ascunde-te, Făt-Frumos, că de te-a găsi zmeul aici, te face mii şi fărâme.

— Ba l-oiu fărâmă eu, cum am fărmat şi pe cânele de frate-său, zise Făt-Frumos, care şi ia buzduganul din cuiu şi eşind afară, îl azvârle înapoi de 12 mile de loc. Şi apoi iese întru întâmpinarea zmeului, punându-se de pândă, sub podul de argint dela poartă. Zmeul, văzând că buzduganul său, trece înapoi cu atâta putere, suspină şi zise: Da grei oaspeţi trebue să mai fie la mine acasă, de vreme ce mi-au trimes buzduganul înapoi. Apoi, întorcându-se şi el după buzdugan, îl ia şi porneşte cu dânsul spre casă. Când la podul de argint, calul începe a sări în două picioare, a sforăi şi a da înapoi. Atunci zmeul înfuriat, îi dă pinteni şi zice: De! cal nebun, mâncă-ţi-ar carnea corbii şi oasele lupii. De ce te temi? Că doar ştiu că, nu-i Făt-Frumos, fiul Epei pe aici!

— Ba dacă-l cauţi îl găseşti şi pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieşind de sub pod. Aşă-i, că mi-ai căzut în labă, câne

www.digibuc.ro

de zmeu ce eşti! Hai la luptă, să te învăţ eu, cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise smeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos. Şi luându-se la luptă, se luptară ei, două zile de-a rândul şi a doua zi, tocmai pe la sfârşitul soarelui, Făt-Frumos îl birueşte, îl taie în bucăţi, cu cal cu tot, şi mai face alte două grămezi dintr'înşii.

După aceea se duce în casă şi spune zânei, că a scăpat-o şi pe dânsa de cânele de zmeu, şi că să fie gata de drum, pe când se va întoarce pe aici, căci el se duce să scape şi pe nevasta lui, de cânele de zmeu, cel mai mare. Zâna îl îndreaptă încotro să apuce, ca să găsească mai de grabă pe sora sa cea mică. Şi Făt-Frumos, fără multă zăbavă îşi ia ziua bună şi porneşte. Şi mergând el, încotro îi arătase, pe la prânzul cel mare, iaca vede nişte curţi mult mai frumoase, decât cele ce văzuse până acuma; şi oprindu-se la dânsele, numai iaca ce vede şi pe iubita lui soţie, care tocmai acuma ghileà şi ea nişte pânză la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrăţoşară, cu ochii înecaţi în lacrămi, şi intrând în casă, Făt-Frumos întrebă, că ce putere are zmeul ei şi unde se află el acuma?

Ea spuse că e dus la vânat şi când se întoarce zvârle buzduganul de 12 mile de loc, şi izbeşte în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cuiu. Ş'atunci bucatele trebue să fie, nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Şi când spunea ea acestea, se şi aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cuiu. Atunci zâna, cuprinsă de spaimă, îmbrăţoşe pe Făt-Frumos şi-i zice: Fă-te ce te-i face, că de te-a găsi zmeul aici, te prăpădeşte.

— Ba l-oiu prăpădì eu, cum am prăpădit şi pe cei doi câni de fraţi ai lui. Ş'odată şi ia buzduganul din cuiu şi-l zvârle înapoi de 24 de mile de loc şi apoi iese în calea zmeului, punându-se de pândă, sub podul de aur dela poartă.

Zmeul, văzând că buzduganul său trece înapoi cu atâta putere, zise îngrijit: Măi, da' grei oaspeţi trebue să mai fie la mine acasă, de s'a întors buzduganul înapoi, cu atâta putere. Apoi, întorcându-se după buzdugan, îl ia şi porneşte cu dânsul spre casă. Şi când la podul de aur, calul zmeului începe a sări, a sforăi şi a da înapoi. Atunci zmeul, dând pinteni calului, zice: De! cal nebun, mâncă-ţi-ar corbii carnea

www.digibuc.ro

şi lupii oasele; că doar ştiu că nu-i Făt-Frumos, Fiul Epei, pe aici.

— Ba dacă-l cauţi, îl găseşti şi pe aici, răspunse Făt-Frumos, eşind de sub pod. Aşă-i că mi-ai încăput în labă, câne de zmeu ce eşti? Hai la luptă, să te învăţ eu, cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem? zise zmeul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos. Şi luându-se la luptă, se luptară trei zile şi trei nopţi de-arândul; şi a treia zi pe la amiază, când ardeà soarele mai tare, încă luptându-se ei, de aprinşi ce erau, din gura lui Făt-Frumos eşeà o pară verde, iară din gura zmeului eşeà o pară roşie; şi tocmai pe atunci treceà pe deasupra lor un vultur. Zmeul, cum îl vede, zice:

— Vultur, vulturaş! Du-te şi adă două picături de lapte, una rece şi una caldă, pe cea rece toarnă-o pe mine, iar pe cea caldă toarnă-o pe cânele ista de Făt-Frumos, că ţi-oiu dà un hoit să mănânci.

Atunci Făt-Frumos, îi zice şi el:

— Vultur, vulturaş! Du-te de adă două picături de lapte, una rece şi una caldă: pe cea rece toarnă-o pe mine, iar pe cea caldă pe cânele ista de zmeu, că ţi-oiu dà, şese hoituri să mănânci.

Vulturul cum aude aceasta, aleargă iute şi într'o clipă aduce cele două picături de lapte: pe cea rece o toarnă pe Făt-Frumos, de se răcoreşte; iar pe cea caldă o toarnă pe zmeu, de se aprinde şi mai tare, şi atunci Făt-Frumos birui pe zmeu, scoase paloşul şi-l tăià în bucăţi, cu cal cu tot, de făcù dintr'înşii iar două grămezi. După aceasta, intră în casă şi spune nevestei lui, că a scăpat-o şi pe dânsa. Apoi luând-o cu dânsul, se duse pe la celelalte surori, le luă şi pe ele şi apoi cu toţii se duse(ră) la gura iadului. Hârzobul erà scoborît şi Făt-Frumos scutură tare de el, ca să deà de ştire tovarăşilor lui, că a sosit. Apoi punând zânele câte una în hârzob, tovarăşii o traseră afară. Venind acum rândul să scoată şi pe Făt-Frumos, el care era năzdrăvan, ştià că tovarăşii lui vreau să-l piardă şi de acea, în loc să se pună el, puse un bolovan mare în hârzob şi tovarăşii începură a-l trage afară, dar când pe la jumătate, fraţii lui de cruce îi dădură drumul cu hârzob cu tot, socotind că de acum înainte l-au prapădit. . . . . .

www.digibuc.ro

DIVERSE

ACUL ŞI BAROSUL

Acul. Moşule! de ce eşti zurbagiu? Te sfădeşti necontenit cu soră-ta *nicovala,* ţipaţi şi faceţi larmă de-mi ţiue urechile. Eu lucrez toată ziua şi nimeni nu-mi aude gura.

— Iaca mă!... da de unde-ai ieşit, păcală?

— De unde-am ieşit, de unde n'am ieşit, eu îţi spun că nu faci bine ceea ce faci.

— Na!... vorba ceea: a ajuns oul mai cuminte decât găina. Măi băiete, trebue să ştii, că din sfădăliea noastră ai ieşit; şapoi, tu ni cauţi pricină?

— Mă rog, iertaţi-mă! că dacă n'ar fi fost focul, foile, pleaftura şi omul, care să vă facă şi să vă dee nume, aţi fi rămas mult şi bine în fundul pământului ruginite, ca vai de voi.

— Măsură-ţi vorbele, băete! Auzi, soră nicovală, cum ne râde acuşorul?

— Aud, dar n'am gură să-i răspund; şi văd, dar trebue să răbd.

— Vorba ceea, soro: „Şede hârbu'n cale şi râde de oale". Măi puşchiule! ia să vedem, ce-ai făcut tu mai mult decât noi?

— Ce-am făcut şi ce fac, îndată ţ'oiu spune. Ca să nu lungesc vorba, hainele bărbăteşti şi femeieşti, din creştet până 'n tălpi, şi alte nenumărate lucruri frumoase şi scumpe, fără de mine nu se pot face. Mergi la croitoriu, intră în bordeiu, sue-te în palat, ai să mă găseşti. Fetele mă pun în cutiuţe aurite, mă înfig la pernuţe de mătasă şi îngrijesc de mine, ca de un mare lucru.

— Da în stogul de fân, nu vrei să te pue, mititelule?

— Nici în stogul de fân, dar nici trântit într'un ungher al fierăriei, ca tine. Ia spune-mi: te mai ia cineva în mână decât fierarul?

— Ia ascultă, te prea întreci cu şaga, piciule! Dacă şăzi la cinste şi toţi îngrijesc de tine, cum zici, de ce le împungi degetele?

— Da, împung pe cască-gură cel somnoros, pentrucă voesc să iasă din mâna lui, prin ajutorul meu, multe lucruri folositoare şi frumoase. Tu, pentruce baţi fierul cel culcat pe nicovală şi ruginit ca şi tine? Nu ca sa faci din el lucruri mai bune şi mai frumoase?

— Măi... da bun eşti de gură!

— Şi de gură, dar şi de lucru.

— Ei bine, tu mi-ai înşirat verzi şi uscate; ia stăi, să-ţi

www.digibuc.ro

spun şi eu pe ale mele: toporul, barda, ciocanul, cleştele, vătraiul şi nenumăratele unelte şi maşini de fer, unele de o mărime urieşă; iar altele mici şi bicisnice ca tine, pututu-s'au face, până n'au trecut printre nicovală şi baros?... Casa, bisericile, corabia, puştile, tunurile şi alte lucruri nenumărate, aşă-i că n'ar fi, de nu eram eu? Tu îmi spui de haine frumoase; eu ţ'oi spune de casă, de sapă, de săcere, de coasă şi de plug; tu îmi spui, mai mult de *frumos*, eu ţ'oiu spune de cele *neapărat trebuincioase*.

— Mă faci să te apuc iar la scărmănat, moşule baros. Haine i-au trebuit omului întâiu; căci nu erà să umble, cu pielea goală şi desculţ, ca gâştele.

— Te-ai încurcat în socoteli, măi băete; ba de mâncare şi casă i-a trebuit omului întâiu; ş'apoi haine frumoase cum zici tu; cu rufe de-ale tale, îţi ghiorăesc maţele de foame. Ai auzit vorba ceea că: „Golătatea înconjură, iară foamea dă de-a dreptul".

— Măi! da ruginit mai eşti!

— Ruginit, cum sânt, eu v'am făcut şi trebue să ascultaţi de sfaturile mele.

— Aşà este, dar te prea lauzi; las' mai bine să te laude alţii. Şi tu faci trebi bune, şi eu; numai atâta că tu faci lucruri mai din topor, eu mai delicate; tu şăzi totdeauna cu ferarul cel uns de cărbuni; iar eu şăd cu croitorul şi cu tot feliul de persoane.

— Iar ai început, ghibirdic fudul şi guraliu? Croitoriul tău trebue să împungă mai mult de zece ori, până ferariul meu mă râdică odată; croitoriul tău rupe altă dată, pe zi câte zece ace; ferariul însă, mă are pe vieaţă: ba mă poate lăsà şi de zestre, la copii de copii săi. Ş'apoi, încă una: cine dintre aceşti doi meşteri e mai *grebănos* şi mai *gubav?* Fierariul meu ori croitoriul tău?

— Moşule! eşti bătrân şi multe mai ştii; fie de-a dumitale.

— Bine, mititelule! Ia acum ai venit de-acasă. Zi mai bine că industria sau meşteşugurile, noi le-am adus în lume; că bogăţiile cele mari, nouă se datoresc. Mi-ai zis *ruginit*, şi ţi-ai zis *cioplit;* mie îmi pare bine, ca strănepoţii mei, să fie mai cioplţi decât mine; cu timpul se cioplesc toate... Numai, nu vă fudulîţi şi nu uitaţi obârşia voastră; ca nu cumva, să vă cioplţi prea tare, şi să rămâneţi, care fără urechi, care fără dinţi, care fără gură, care fără zimţi; adecă, nişte cioarse, de nici o treabă. C'apoi atunci iarăş mi-ţi ajunge, drăguş la căuş şi soră-mea nicovala vă va ţinea în spate; iar eu vă voiu bate, pe rudă pe sămânţă, ca să prindeţi la minte.

www.digibuc.ro

PROSTIA OMENEASCĂ

A fost odată, când a fost: că dacă n'ar fi fost, nu s'ar povesti, ci ca un purice ar plesni.

Noi nu suntem de pe când poveştile, ci sântem mai din-coace, cu vro două-trei zile: de pe când se potcovià puricele cu nouă-zeci şi nouă de ocă de fier la un picior şi tot i se părea că-i uşor „şi încă se mai potcoveà cu o coajă de nucă şi se ducea în înaltul cerului, la sfânta rugă, poveşti să ne-aducă".

Ci-că erà odată, un om însurat, şi omul acela trăià la un loc cu soacră-sa. Nevasta lui, care aveà copil de ţâţă, erà cam proastă; dar şi soacră-să nu erà tocmai hâtră. — Într'una din zile, omul nostru iese de-acasă după trebi, ca fiecare om. Nevasta lui, după ce-şi scăldă copilul, îl înfăşă şi-i dete ţâţă, îl puse în albie lângă sobă, căci erà iarnă! apoi îl legănă şi-l desmerdă, până ce-l adormì. După ce-l adormì, stătù eà puţin pe gânduri, ş'apoi începù a se bocì, cât îi luà gura: Aŭlio! copilaşul meu, copilaşul meu!

Mama ei, care torceà după horn, cuprinsă de spaimă, svârlì fusul din mână şi furca din brâu cât colo, şi sărind fără sine, o întrebă cu spaimă:

— Ce ai, draga mamei, ce-ţi este!

— Mamă, mamă! copilul meu are să moară.

— Când şi cum?

— Iată cum: vezi drobul cel de sare pe horn?

— Il văd. Şi?!...

— De s'a suì mâţa, are să-l trântească drept în capul copilului, să mi-l omoare!

— Vai de mine şi de mine, că bine zici fata mea; se vede că i s'au sfârşit mititelului zilele!

Şi cu ochii pironiţi la drobul de sare de pe horn şi cu mânile încleştate, de parcă le legase cineva, începură a-l bocì amândouă, ca nişte smintite, de clocotià casa. Pe când se sluţiau ele, cum vă spun, numai iacă şi tatăl copilului intră pe uşă, flămând şi necăjit, ca vai de el.

— Ce este? Ce v'a găsit, nebunelor?

Atunci ele, viindu-şi puţin în sine, începură a-şi şterge lacrămile şi a-i povesti, cu mare jale, despre întâmplarea neîntâmplată...

Omul, după ce le ascultă, zise cu mirare: Bre! mulţi proşti am văzut eu, în vieaţa mea, dar ca voi n'am mai văzut. Mă ă ă... duc în toată lumea! Şi de-oiu găsì mai proşti decât voi, m'oiu mai întoarce acasă; iară de nu, ba...

www.digibuc.ro

Aşà zicând, oftă din greu, ieşi din casă, fără să-şi iee ziua bună, şi plecă supărat şi amărît, ca vai de om!

Şi mergând el bezmetic, fără să ştie unde se duce, după o bucată de vreme, oprindu-se într'un loc, i se întâmplă iar să vadă ceva, ce nu mai văzuse: un om, ţineà puţin un oboroc deşert, cu gura spre soare, apoi repede-l înşfăcà şi intrà cu dânsul într'un bordeiu; pe urmă iar ieşià, îl puneà iar cu gura la soare, şi tot aşà făceà... Drumeţul nostru nedumerit (se opri) şi zise:

— Bună ziua, om bun!

— Mulţămesc dumitale, prietene!

— Da ce faci aici?

— Ia mă trudesc de vro două-trei zile, să car pocitul ista de soare în bordeiu, ca să am lumină şi nici că-l pot...

— Bre! ce trudă, zise drumeţul. N'ai vrun topor la îndămână?

— Ba am.

— Ie-l de coadă, sparge ici, şi soarele va intrà singur înlăuntru...

Indată făcù aşà, iar lumina soarelui intră în bordeiu.

— Mare minune, om bun, zise gazda; de nu te-aduceà Dumnezeu pe la noi... eram să îmbătrânesc, cărând soarele cu oborocul.

Incă un tont, zise drumeţul în sine, şi plecă.

Şi mergând el tot înainte, peste câtva timp, a ajuns într'un sat; şi, din întâmplare, se opri la casa unui om. Omul de gazdă fiind rotar, îşi lucrase un car şi-l înjghebase în casă, în toată întregimea lui; ş'acum, voind să-l scoată afară, trăgeà de proţap, cu toată puterea, dar carul nu eşià. Ştiţi pentru ce? — Aşa: uşile erau mai strâmte decât carul. Rotarul voia acuma să taie uşorii, spre a scoate carul. Noroc însă că drumeţul l-a învăţat, să-l desfacă în toate părţile lui, să le scoată pe rând afară, şi apoi iarăşi să-l înjghebe la loc.

— Foarte mulţumesc, om bun, zise gazda; bine m'ai învăţat. Ia uită-te dumneata! Era să dărâm bunătate de casă, din pricina carului.

De-aici, drumeţul nostru, mai numărând un nătărău, merse tot înainte, până ce ajunse iar la o casă. Acolo, ce să vadă? Un om, cu un ţăpoiu în mână, voià să arunce nişte nuci, din tindă în pod.

„Din ce în ce, dau peste dobitoci", — zise drumeţul în sine.

— Da, ce te frământi aşa, om bun?

— Ia vreau să svârl nişte nuci în pod şi ţăpoiul ista, bată-l scârba să-l bată, nu-i nici de-o treabă...

www.digibuc.ro

— Că, degeaba te trudeşti, nene! Poţi să-l blăstămi cât le-i blăstămă, habar n'are ţăpoiul de scârbă.

— Ai un oboroc?

— Da, cum să n'am.

— Pune nucile într'ânsul, ie-l pe umăr şi sue-le frumuşel în pod; ţăpoiul e pentru paie şi fân; iar nu pentru nuci.

Omul ascultă şi treaba se făcu îndată.

Drumeţul nu zăbovi nici aci mult, ci pleacă, mai numărând şi alt neghiob.

Apoi de aici, merse mai departe, până ce ajunse, ca să mai vadă aiurea şi altă năzbâtie (la care nu se putu opri de râs). Un om legase o vacă cu funia de gât şi suindu-se pe-o şură, unde avea aruncat o leacă de fân, trăgea din răsputeri de funie, să urce vaca pe şură. Vaca răgea cumplit, şi el, nu mai putea de ostenit.

— Măi omule! zise drumeţul, făcându-şi cruce; dar ce vrei să faci?

— Ce să fac, mă'ntrebi? Da nu vezi?

— Ba văd, numai nu pricep.

— Ia hăramul ista, e hămisit de foame şi nu vrè, nici în ruptul capului, să vie după mine, sus pe iastă şură, să mănânce fân....

— Stăi puţin, creştine, că spânzuri vaca! Ia fânul şi-l dă jos la vacă!

— Da, nu s'a irosi?....

— Nu fii scump la tărâţe şi eftin la făină.

— Atunci omul ascultă şi vaca scăpă cu viaţă.

— Bine m'ai învăţat, om bun! Pentru'un lucru de nimica, era cât pe ce, să-mi gâtui vaca!

— Aşa, drumeţul nostru, mirându-se şi de această mare prostie, zise în sine: „Mâţa tot s'ar fi putut întâmpla să deie drobul de sare jos de pe horn; dar să cari soarele în casă cu oborocul, să arunci nucile în pod cu ţăpoiul şi să tragi vaca pe şură la fân, n'am mai gândit!".

Apoi drumeţul se întoarse acasă şi petrecu pe lângă ai săi, pe care-i socoti mai cu duh, decât pe cei ce-i văzuse în călătoria sa.

Ş'am încălecat pe-o şea,
Ş'am spus povestea aşà,
Ş'am încălecat pe-o roată,
Ş'am spus-o vouă toată.
Ş'am încălecat pe-o căpşună,
Şi v'am spus, oameni buni, o mare minciună.

www.digibuc.ro

URSUL PĂCĂLIT DE VULPE

Erà odată o vulpe, vicleană, ca toate vulpile. Ea umblase o noapte întreagă după hrană şi nu găsise nicăiri. Făcându-se ziua albă, vulpea iese la marginea drumului şi se culcă sub o tufă, gândindu-se, ce să mai facă, să poată găsi cevà de mâncare.

Şezând vulpea, cu botul întins pe labele de dinainte, îi vine miros de peşte. Atunci ea ridică puţin capul şi uitându-se la vale, în lungul drumului, zăreşte venind un car tras de doi boi.

— Bun! gândì vulpea. Iaca hrana ce-o aşteptam eu. Şi îndată ese de sub tufă şi se lungeşte în mijlocul drumului, ca şi cum ar fi fost moartă.

Carul apropiindu-se de vulpe, ţăranul ce mânà boii o vede şi crezând că-i moartă, cu adevărat, strigă la boi: Aho! aho! Boii se opresc. Ţăranul vine spre vulpe, se uită la ea de aproape şi văzându-o că nici nu suflă, zice: Bre! da cum naiba a murit vulpea asta aici?! Tiii!... ce frumoasă căţaveică am să fac nevestii mele din blana istui vulpoi. Zicând asà, apucă vulpea de după cap şi târând-o până la car, se opinteşte ş'o aruncă deasupra peştelui. Apoi strigă la boi: hàis! Joian, cea! Bourean. — Boii pornesc.

Ţăranul mergeà pe lângă boi şi-i tot îndemnà să meargă mai iute, ca s'ajungă degrabă acasă şi să iee pielea vulpii.

Insă, cum a pornit boii, vulpea a şi început cu picioarele a împinge peştele din car jos. Ţăranul mânà, carul scârţâià, şi peştele din car, cădeà.

După ce hoaţa de vulpe a aruncat o mulţime de peşte pe drum, biniii...şor! sare şi ea din car, şi cu mare grabă, începe a strânge peştele depe drum. După ce l'a strâns grămadă, îl ia, îl duce la vizunia sa, şi începe a mâncà, că taaa...re-i mai erà foame.

Tocmai când începuse a mâncà, iaca vine la dânsa ursul.

—Buna masa, cumătră! Tiii! da ce mai de peşte ai! Dă-mi şi mie că taaa...re, mi-i poftă!

— Ia mai pune-ţi pofta'n cuiu, cumătre, că doar nu pentru gustul altuia m'am muncit eu. Dacă ţi-i aşà de poftă, du-te şi-ţi moaie coada'n baltă, ca mine, şi-i aveà peşte să mănânci.

— Invaţă-mă, te rog, cumătră, că eu nu ştiu, cum se prinde peştele.

Atunci vulpea, rânjì dinţii şi zise: Alei, cumătre! da nu ştii că nevoia te duce pe unde nu ţi-i voia şi te învaţă ce nici

www.digibuc.ro

gândeşti. Ascultă, cumătre: vrei să mănânci peşte? — Du-te de sară la băltoaga cea din marginea pădurii, vâră-ţi coada în apă şi stai pe loc, fără să te mişti, până despre ziuă; atunci, smunceşte vârtos spre mal şi ai să scoţi o mulţime de peşte, poate îndoit şi 'ntreit, de cât am scos eu.

Ursul, ne mai zicând nici o vorbă, alergă 'n fuga mare la băltoaga din marginea pădurii şi-şi vâră 'n apă toată coada!...

In acea noapte începuse a bate un vânt rece, de îngheţă limba 'n gură şi chiar cenuşea de sub foc. Ingheaţă zdravăn şi apa din băltoagă, şi prinde coada ursului ca într'un cleşte. Dela o vreme, ursul ne mai putând de durerea cozii şi de frig, smunceşte odată, din toată puterea. Şi, sărmanul urs! în loc să scoată peşte, rămâne făr' de coadă!

Incepe el acum a mornăi cumplit, ş'a sări în sus, de durere. Şi 'nciudat pe vulpe, că l-a amăgit, se duce s'o ucidă în bătae. Dar şireata de vulpe ştie cum să se ferească de mânia ursului. Ea eşise din vizunie şi se vârâse în scorbura unui copac din apropiere; şi când văzù pe urs că vine făr' de coadă, începù a strigà:

— Hei cumătre! Dar ţi-au mâncat peştii coada, ori ai fost prea lacom ş'ai vrut să nu mai rămâie peşti în baltă?

Ursul, auzind că încă-l mai ia şi 'n râs, se înciudează şi mai tare şi să răpede iute spre copac; dar gura scorburii fiind strâmtă, ursul nu puteà să încapă înlăuntru. Atunci el căută o creangă cu cârlig şi începe a cotrobăi prin scorbură, ca să scoată vulpea afară şi să-i deie de cheltuială... Dar când apucă ursul de piciorul vulpii, ea strigà: „Trage, nătărăule! mie nu-mi pasă, că tragi de copac..." Iar când aninà cârligul de copac, ea strigà: „Valeu, cumătre! nu trage, că-mi rupi piciorul!"

In zadar s'a năcăjit ursul, de-i curgeau sudorile, că tot n'a putut scoate vulpea din scorbura copacului.

Şi iaca aşa a rămâs ursul, păcălit de vulpe!

INUL ŞI CĂMEŞA

— Ştii tu, cămeşă dragă, ce erai odată?

— Ce să fiu? Eram ceea ce mă vezi: cămeşă albă, cu care se îmbracă oamenii.

— Nu-i aşà! ai fost o sămânţă, apoi o burueană clătinată de vânt, ca toate buruenele; aşa naltă, subţire, tocmai de potriva mea; erai *in* cu floricică albastră, fata mea. Când ai fost crescut şi copt, cum sânt eu acum, oamenii te-au

www.digibuc.ro

smuls din pământ, te-au legat în fuioare, te-au pus copăcel şi te-au lăsat la soare, ca să te usuci, După aceea, te-au culcat pe ţol şi te-au bătut cu beţe, ca să-ţi scoată sămânţa; apoi bătut şi stâlcit cum erai, te-au dus la baltă şi te-au pus în *topitoare* (topilă), unde ai stat vro zece zile, ca să te topeşti; adecă, să-ţi putrezească hlujul. După asta, te-au scos şi te-au pus iărăş la soare, ca să te usuci, răzămându-te de gardul, pe care eşti întinsă acum. Fiind uscat, te-au meliţat şi hlujul tău s'a prefăcut în *posderie*, iar cojiţa ta, în *fuior*; femeile apoi te-au răgilat, te-au periat şi te-au făcut fuior frumos şi moale ca mătasa; din fuior te-au făcut *caer*, te-au pus în *furcă* şi au început a toarce, prefăcându-te în *tort* sau aţă. Tortul l-au depănat (răşchiet) pe *răşchitoriu.* spre a-l face *căleap;* călepele s'au fiert cu leşie, să se înălbească; apoi le-au pus pe *vârtelniţă*, de care au început a le depăna pe *mosoare* cu *letca;* de pe mosoare te-au urzit pe *urzoiu;* te-au luat şi te-au învălit pe *sulul* de dinapoi, punând *vergele* printre păturі, ca să nu se hrentuească *urzala;* şi *fuscei* printre rost, ca să nu se încâlcească *natra.* După asta, te-au nevedit, trecându-te prin *iţe* şi prin *spată;* şi, cu ajutorul *slobozitorului,* al *zăvorului* şi al *lopăţelii*, te-au întins în *stative*, legându-te de *sulul* de dinainte, de unde se începe *gura pânzii.* Călepele lăsate pentru bătătură, le-au depănat pe *ţevi* cu *sucala;* apoi punând ţevile în *suveică*, au început a ţese: adecă a trece *bătătura* prin *urzală*, cu ajutorul *tălpigilor* (călcătorilor), al *scripţilor* şi al *iţelor.* Ca să se îndesească firele, bătătura se bate cu *vatale*, între care e aşezată *spata.* Şi iaca aşă, te-au prefăcut în pânză. Când erà cald afară şi frumos, femeile te-au dus la baltă şi te-au *ghilit;* apoi te-au fiert cu leşie şi iar te-au ghilit, până te-ai înălbit. Când erai albă cum trebue, te-au uscat, te-au făcut vălătuc, te-au croit şi au făcut din tine, ceeace eşti acum.

— Mică burueană, nu ştiu de unde-ai mai scos atâtea despre mine.

— Hei, dragă, dar poate că nu ştii, că oamenii mai fac pânză şi din sora noastră *cânepă* şi din fratele nostru *bumbac;* ba şi din înghimpătoarea *urzică*, mai fac un feliu de pânză. Dar în fabrici, se ţes feliu-de-feliu de pânzeturi, mult mai uşor şi în timp mai scurt.

— Bre! multe mai auzi!

— Mai aşteaptă că n'am sfârşit încă. Din cămeşă sau rufă, peste câtva timp ai să te faci tearfă, din care se face *scamă* pentru bolnavii din spitale şi pentru soldaţii răniţi

www.digibac.ro

în bătălie. Apoi te caută ca iarba de leac, să facă la fabrică din tine *hârtie.*

— Mare minune mi-ai spus, dragă burueană, zise cămeşa. De-ar fi aşà, apoi toate lucrurile nu sânt ceeace se văd ; ci altăceva au fost odată, altăceva sânt acum, şi... altăceva au să fie.

— Tocmai aşà, soro !

— Gardul pe care eşti tu întinsă acum, a fost altădată pădure. Ce are să fie de-acum înainte ?

Mătasa : frunză de dud, întrată în pântecele unor gândaci... Varul, ce-a fost mai înainte ?... Dar funiile şi odgoanele ?... ş. a.

FEMEILE LENEŞE DELA ŢARĂ AU CÂNTECUL ACESTA.

Puseiu pânza.
Când da frunza
Ş'o gătiiu
La Sân-Văsiiu,
Şi-mi părù că mă grăbiiu..
Ţesuiu un cot
Şi-l svârliiu în pod ;
Ţesui o natră,
Ş'o svârliiu în vatră.
Şi de lungă-i, ca o pungă
Şi de latà... toată-i spartă !
Pe sulul de dinapoi,
O sută de lătunoi,
Pe sulul de dinainte
Cioprea le mai ţine minte.
Pintre iţe şi 'ntre spată,
Paşte-o iapă deşălată ;
Pintre iţe şi fuscei,
Paşte-o scroafă cu purcei...

OLTENII IN IAŞI

Ce răsună ? Ce s'aude ?
Ce glas dulce românesc ?
Ce flăcăi ca bradul verde
Ochii noştri îi uimesc ?
Sânt olteni, scăparea noastră
Bucuraţi-vă ieşeni,
Voi cu inima creştină
Cumpăraţi dela Olteni.

Oltul falnic, prin copii-şi
Zice Prutului, scârbit :
— Dulce frate fii în pace
Steaua ta a răsărit !...
La cel glas de mângâiere
Geme sufletu 'n duşmani
Voi cu inima creştină
Nici un ac dela jidani !

Mică e lumina încă !
Dar credinţă 'n cel de sus
In părintele dreptăţii
Şi 'ntunerecu-i răpus !
Soarele frumos luci-va
Bucuraţi-vă Ieşeni !
Voi cu inima creştină
Cumpăraţi dela Olteni !

Iasmele otrăvitoare
Duhul rău şi necurat,
Vai ! destul ne-au supt puterea
Şi viaţa — ne-au secat.
De pe ochii voştrii rupeţi
Pânza 'ntinsă de duşmani !
Voi cu inima creştină
Nici un ac dela jidani !

Fraţii certe-se 'ntre dânşii
Fiii cu părinţii lor,
Dar blăstăm cu foc s'ajungă
Pe acel cutezător
Care fără de iubire
S'ar uita la cei Munteni !
Ascultaţi Români cuvântu-mi :
Cumpăraţi dela Olteni !

Şi atunci viaţa noastră
Precum râul cristalin
Se va scurge limpezită
De otravă şi venin.
Morţii noştri n'or mai plânge
Sub călcâie de duşmani
Sus dar inimile voastre :
Nici un ac dela jidani !

www.digibuc.ro

SATIRICE

(Versuri inedite)

Azi am bani, azi am parale,
Azi de lume joc îmi bat,
In Cazin şi 'n Tribunale
Sunt primit şi 'mbrăţoşat,
Sună, sună, pungă sună
Că toţi joacă pe-a ta strună.

Să am rang sau boerie
Astea lucruri sunt prea mici
Ştiu armeni şi greci, o mie
Boeriţi pe irmilici.
Sună, sună, pungă sună
Legea rea, tu o faci bună.

Onorabili şi cochete,
Şi voi bravi judecători,
Eu cunosc a voastră sete:
Credeţi toţi în bănişori.
Sună, sună, pungă sună
Legea rea, tu o faci bună.

Fără nicio 'nvăţătură
Eu trec astăzi de 'nvăţat
Toţi se uită 'n a mea gură
Când punguţa mi-a sunat,
Banul la toţi face nume
Banul te ridică 'n lume.
Sună, sună, pungă sună,
Lumea rea tu o faci bună.

Astăzi curtea mă pofteşte
Post sau slujbă, ca să-mi dea
Ştiţi de ce mă măgulește ?
Că mi-e punguliţa grea.
Sună, sună, pungă sună
Căci toţi joacă pe-a ta strună.

CÂND ERAM IN FLOAREA MEA

Când eram în floarea mea
Sburam ca o păsărea
Şi zburam din cracă 'n cracă
N'avea nime ce să-mi facă
Dar un hoţ de vânător
Imi întinse un lăţişor
Şi mă prinse de-un picior,
Şi mă bagă în colivie

Mai mult moartă... decât vie.

www.digibuc.ro

MISIUNEA PREOTULUI LA SATE

Toţi sătenii pronunţă cu drag cuvintele de moş-popă şi nănaş-părinte; prin urmare, toţi văd în păstorul lor sufletesc un tată bun şi iubit, precum se cade să şi fie.

Cum trebue însă ca acest părinte să conducă pe sătenii, care cu mândrie şi dragoste, se numesc ei singuri copii ai lui?

Mai întâi de toate, preotul sătean, trebue să-şi înceapă cariera, cu blândeţe şi devotament. Să fie un model de moralitate şi de muncă, fără de care, misiunea lui nu va putea produce roadă bună. Inima lui trebue să fie totdeauna deschisă, sfaturile lui să fie o comoară nesfârşită. Prin aceste mijloace încrederea poporenilor fiind cucerită în timp foarte scurt, preotul trebue apoi să ştie profita repede de asta, pentru a pune temelie solidă misiunii sale de conducător al poporului, care i s'a încredinţat de către Dumnezeu şi naţiune.

Pentru ca preotul la sate, şă-şi poată îndeplini misiunea, cu destulă demnitate, trebue să fie mai întâi de toate un econom bun, silitor şi muncitor, care să întrunească tot deodată cele trei calităţi indispensabile unui apostol: să fie *învăţător* blând şi conştiincios, *doftor* fără sete de argint, şi *judecător* imparţial. Cu aceste trei calităţi, succesul misiunii preoţeşti, este pe deplin asigurat.

Precum am zis; înfăţoşarea preotului pentru întâia oară între poporeni, trebue să fie astfeliu, ca să facă o bună impresie asupra lor, şi să le câştige simpatia şi încrederea. Acestea vor constitui o armă puternică, care-i va servi misiunea de minune. Pornit pe astă cale, preotul trebue să viziteze pe toţi fiii săi sufleteşti. Când un preot se iveşte pentru prima oară în comuna sa, el e vizitat — dacă nu de toţi — cel puţin de o mare parte a poporănilor săi. Datoria lui e să le întoarcă vizita, intrând în căsuţele poporenilor. Astă intrare să fie însă, însoţită de sfaturi şi de învăţături sincere. Cu această ocaziune, preotul mai întâi de toate, trebue să pună în vederea sătenilor şi să le laude frumuseţile locului, să le explice, în mod poporal, plăcerile si foloasele ce pot trage din natura ce-i înconjoară, şi de care lor mai mult decât la toţi, le este dat, a se bucura. Printre aceste conversări, să amestece anecdote morale, exemple de iubire reciprocă şi dreptate, şi să le nareze câte un pasagiu mai glorios din istoria strămoşilor, prin care să deştepte într'înşii, măcar cât de puţin, conştiinţa naţională, atât de amorţită. După acestea preotul să facă poftirea tuturor de-arândul,

www.digibuc.ro

cu bărbaţi şi femei, cu bătrâni şi tineri; ca să vină în dumineca cea mai deaproape cu toţi la Biserică, deoarece are să le spună ceva folositor. Atenţiunea lui apoi, să se concentreze mai ales asupra şcoalei, dacă exitstă. — Să intre în mijlocul copiilor, să le spună câte o rugăciune frumoasă şi să-i înveţe a păstra dragoste şi supunere pentru părinţi, către învăţători şi către toţi oamenii... Aceşti copii apoi, la reîntoarcerea lor acasă, vor spune părinţilor, ce frumos le-a vorbit popa, şi asta va câştiga pentru dânsul şi mai mult încă, simpatia şi încrederea poporenilor.

Astfeliu dară, in dumineca viitoare — sătenii îmbrăcaţi în costumele lor naţionale sărbătoreşti — se vor afla desigur la biserică cu toţii, dimpreună cu femeile şi copilaşii lor, şi se vor grupa în giurul preotului, pentru a asculta ceea ce le-a promis. Atunci preotul, învestit în haine sacerdotale, să facă o întrerupere pela mijlocul liturghiei, şi cu o căutătură blândă, dar serioasă tot-odată, să înceapă cu'n limbagiu poporal şi clar a vorbi, cam astfel:

„Fiii mei! Eu aici, înfăţoşez pe Domnul nostru Iisus Hristos, care vă zice prin gura mea: Iubiţi-vă unii pe alţii, precum Eu v'am iubit pe voi, căci de pe aceasta vă vor cunoaşte toţi că sunteţi buni creştini, dacă veţi avea dragoste între voi! Dragii mei! Toţi avem trebuinţă unii de alţii, cei săraci de cei bogaţi, şi cei bogaţi de cei săraci. Când cei bogaţi vă înlesnesc la trebuinţă, voi cei mai puţini avuţi nu cruţaţi braţele voastre pentru a le veni într'ajutor, când aceia vă cheamă. Nu pizmuiţi fericirea vecinului vostru, că şi el, ca şi voi, a câştigat-o, prin sudoare şi bună economie. Siliţi-vă ca, prin hărnicie şi cinste toţi să vă faceţi deopotrivă. Iubiţii mei! Iată fiii voştrii, îngrijiţi de Domnul învăţător, care este asemenea părintele lor şi fratele nostru, căci el le dă hrana minţii şi a inimii. In curând vor şti a ceti, a scrie, a socoti şi a se ruga lui Dumnezeu. Ei vor şti peste puţin, şi vă vor povesti lucruri frumoase, despre iubita noastră ţară şi despre Dumnezeu. Nu întârziaţi a-i dă la învăţătură şi nu cruţaţi nimic pentru învăţătura lor, căci prin învăţătură, ei se vor face şi mai buni la inimă şi mai luminaţi la minte. Ei vor şti să înţeleagă mai bine, care este dreptul vecinului, şi care este dreptul lor, pentru a şi-l putea apăra. Ei vor şti munci mai bine pământul, din care vor trage foloase mai mari. Ei vor şti să-şi îngrijească vitele, de care atârnă în parte, hrana lor de toate zilele. In scurt, ei vor şti a statornci gospodăriile pe temelia economiei şi a bunei rânduieli, trăgând singuri folosul din munca lor; pe când

www.digibuc.ro

omul fără învăţătură şi fără bună creştere din casa părintească, este înşelat de toţi şi uşor se asvârlă în braţele lenevirii, beţiei şi altor răutăţi, pierzând — pe lângă sănătate — încă şi numele cel bun şi roada muncii sale, câştigată cu sudoare.

Dragii mei! Siliţi-vă cu toţii, a plăti la vreme datoriile voastre către obşte şi către cârmuire, pentru că, tot spre folosul vostru şi al ţării, o faceţi aceasta. Veţi fi auzit că Hristos încă a plătit bir, măcar că a fost Fiul lui Dumnezeu! Fiii mei! Intr'un an sânt 52 de dumineci şi alte sfinte sărbători; în toate să ne întâlnim aicea, pentru a vă 'nvăţa cele ce sânt bune şi de folos, precum ne porunceşte Dumnezeu. După Sf. Liturghie, mergeţi pela casele voastre şi daţi trupului hrana sa, apoi întruniţi-vă la mine acasă, unde vă poftesc, cu toată dragostea, ca să petrecem această sfântă zi împreună. Binecuvântarea Domnului să fie peste voi!".

Peste două trei oare, sătenii se adună la casa parohială, unde preotul trebue să le prepare o petrecere nobilă şi atrăgătoare. Mai 'nainte de toate, să le vorbească despre trebile gospodăriei, să le dea unele sfaturi practice, despre agricultură şi despre cultivarea viilor. Apoi să introducă naraţiuni istorice, să-i pună a recita balade şi doine populare, despre faptele strămoşilor şi despre pornirile inimii lor. Apoi să se 'ntindă o horă drăgălaşă, de către giunii şi giunele romăncuţe, în care timp preotul să converseze cu bătrânii, despre educaţiune, căsătorie şi despre virtuţile familiei. Apoi să le arate stricăciunea ce provine din beţie, pentru care scop să le desfăşure, prin exemple, degradarea şi nenorocirea ce se naşte din acest viţiu odios, ce conrupe, din ce în ce mai tare, sângele cel curat al săteanului, slăbindu-i isteţimea şi vigoarea braţelor. In feliul acesta, sătenii se vor reântoarce ca renăscuţi la vetrele lor, vor vizita mai rar crâşmele şi vor preferi petrecerile cele duminicale, la casa preoţească, şi mai târziu, pe la unii din fruntaşii satului. Cine nu recunoaşte apoi, cât bine ar rezulta din acest sistem, din această reformă a vieţii sociale dela sate? Sătenii, ocupaţi în fiecare zi de sărbătoare cu învăţături morale, sfaturi folositoare şi petreceri nobile, ar şti să întrebuinţeze zilele de lucru, cu mai multă vigoare şi ar scăpa, în scurt timp, de mreaja primejdioasă şi sugrumătoare a veneticilor, ce au curajul a profita de simplicitatea lor, pentru a-i specula şi exploata. Dânşii ar deveni avuţi şi din ce în ce mai folositori societăţii. Proprietarul ar trage mai mult folos, din proprietatea sa, căci lucrul său ar fi făcut la timp. Preotul n'ar mai fi peritor de foame, căci „vrednic este lucrătorul de plată sa!".

www.digibuc.ro

Un lucru e neapărat, a nu se scăpa din vedere. Preotul, pe lângă alte bune calităţi, mai trebue să poseadă o doză bună de curagiu şi energie, pentru a brava obstacolii, ce are să întâmpine, chiar la cea întâi încercare a grelei sale misiuni. Cei mai puternici obstacoli, trebue să-i aştepte din partea crâşmarilor Evrei, care sânt cei mai neâmpăcaţi duşmani ai moralităţii şi deşteptării poporului. Veninoasa lor băutură nu poate avea trecere, decât până atunci, când poporul este ţinut în orbie sufletească. Tot asemeni obstacoli se pot aştepta şi din partea arendaşilor streini, al căror interes este exploatarea bietului popor. Misiunea preotului însă, poate găsi un sprijin puternic, în proprietarii români, cu simţământe loiale şi naţionale. Avem chiar unele exemple despre asemeni proprietari, cari în unire cu preotul, au ştiut să facă din comunele lor, un cuib de bună gospodărie şi de moralitate; durere însă, că azi aceste exemple binefăcătoare sânt cam rare!...

Asta este în scurt nobila misiune a preotului la ţară. Dea cerul ca ea să se poată îndeplini, cât mai urgent şi cu resultate, cât de strălucite, căci — *ardet Phlegon*!... Pentru aceasta însă, se cere o instrucţiune suficientă şi o poziţiune materială mai convenabilă, pentru preoţii noştri. Sustrageţi dela dânşii aceste mijloace, neapărat trebuincioase şi misiunea lor la sate va rămâne mai pe gios, decât a celui de pe urmă păzitor de vite... Şi prin asta, nu sufere oare prosperitatea ţării şi a naţiunii?

www.digibuc.ro

TĂLMĂCIREA UNOR CUVINTE PUŢIN OBIŞNUITE

Aburc = mă sui. Aburcă-mă 'n spate; aburcă-mă 'n căruţă.
Aciuà (a se) = a se linişti; a se adăposti într'un loc
Adulmec = A găsi (câinele) urma vânatului sau a stăpânului, după miros.
Ahotnic = lacom; pofticios peste măsură de ceva.
Aista, aiasta, aiştia, aiestea = Acesta, aceasta, aceştia, acestea.
Albie = Matca unui râu. Şi covată sau copaie, în care se scaldă copiii mici, sau se leagănă ca s'adoarmă.
Aleg = Se scot în relief diferite flori la ţesut. Se aleg covoare, ştergare etc.
Alint = Desmierd, răsfăţ pe cineva.
Alivanta = A căzut alivanta (cât e de lung); de-a tumba.
Alivenci = Un soiu de plăcinte moldoveneşti; făcute din făină de păpuşoi, cernută prin sita cea deasă. Se coc în cuptior, aşezate pe frunze de curechiu (varză). Deasupra lor, calde, se pune unt şi smântână. Foarte gustoase.
Amandea = lute, fuga. Eşi afară. Ia-ţi tălpăşiţa.
Amar = Mult de tot. S'a făcut atâta *amar* de grâu.
Amânare = Lemne groase, cioplite în patru muchi şi aşezate în picioare, cu un capăt în talpa casei şi cu celalt în costoroabe. Intre ele se pun, unul deasupra celuilalt, lemnele de înfundătură, cari alcătuesc păreţii casei.
A mână = Pe mâni. A apuca pe mâni. A lua repede.
Amù, amuş = Acum, acuşi.
Anapoda = Pe dos, ciudat.
Anin = A anina, a acăţa de ceva, a atârna.
Antal = Vas mare de stejar, poloboc (boloboc) de păstrat vin
Antifon = Cântare bisericească, ce se cântă în două strâni.
Apărae sau *apărie* = Apă multă, vărsată pe jos.
Arà, rostită şi ă ă ărá! sau araca 'n-de-mine, formă prescurtată din săraca 'n-de-mine, exprimă o mirare amestecată cu ciudă. Cum se poate oare, una ca asta?
Arzuliu = arzător, doritor peste măsură de ceva.
Aştern = aşez. Mă aştern pe treabă. Mă aştern pe mâncare sau pe băutură. Mă aştern pe somn. Cum ţi-i aşterne aşa vei dormi.
Astrăgaciu = Tabla de lemn, pe care se întinde talpa.
Aţipesc Mă prinde somnul. Dorm uşor. Mă fură somnul.
Avan = Straşnic, cumplit, crud.
Badana — bidinea de văruit.
Bâhlită = apă stătută, cu miros greu. Mlaştinile.
Baiu — negaţiunea, *ba*, adică: *nu vreau*.
Balcâză = o fată mare de trup şi cam proastă. Leneşă, a bea se urneşte dela pământ.
Balmuj = O mâncare aleasă ţărănească. La stână se face din *jintuit* (scursură grasă din caşul dulce frământat) şi făină de păpuşoiu, fierbându-se şi mestecându-se ca mămăliga. In sat, se pune smântână, în loc de jintiţă.
Bălmujite = „încurcate“, bolmojesc = încurc, amestec una cu alta.
Bănat = bănuială, vină. Să nu vă fie cu bănat.
Bănuesc = pripun. Alt înţeles: Luaţi, mă rog, şi ospătaţi şi *nu bănuiţi*.
Bărănesc = Stăruesc cu tot dinadinsul.
Bărbânţă = putină, în forma unui bolobocel lungăreţ, în care se ţine brânză sau lapte acru.

www.digibuc.ro

Bârligat = Cârligat; cum e coada porcilor, a caprelor.
Bârlog = Vizuina ursului dar şi locuinţa cuiva.
Baş = întâi; baş calic, cel întâiu între calici.
Bătătură = Firele întrebuinţate la ţesut sunt de două feluri: unele pentru *urzeală*, altele pentru *bătătură*, care se bat la ţesut, cu vatalele.
Batâr = barem, măcar.
Bâzdâganie = arătare, ciudăţenie, drăcovenie.
Bechiu = fără să ştii bechiu; măcar o boabă.
Bedreag = „butucul, pe care se croiesc cismele".
Benchiu = Semn negru în frunte, făcut cu stupit şi colb depe călcâiul încălţămintei, ca să nu se deoache copiii.,
Bernevici = Cioareci, îmbrăcăminte ţărănească, în locul pantalonilor.
Bibiluri = Horboţică mică triunghiulară, care se pune pela poalele cămeşilor ţărăneşti.
Bindisesc = Nu bindisesc, nu-mi pasă, nu duc grijă de asta.
Bleandă = Ghiont, fleaşcă, brânciu, scatoalcă.
Bleştesc = Abia vorbesc.
Blidisi = a-i păsa, a purta grijă.
Bobote = Vorbeşte în bobote, fără să ştie cum e lucrul: A vorbi în dodii.
Bocnă = Ţeapăn de îngheţ. Ciubotele se udaseră şi apoi îngheţaseră. Puteai bocăni în ele.
Bongoase = poveşti hăzoase palavre, glume.
Buc = Intr'un buc, într'o clipă.
Budihace = arătare, sperietoare, matahală.
Buhul (buh) = Svon; i se dusese buhul, mersese vestea, s'a dus pomina.
Buimac = zăpăcit, bezmetic, năuc, ameţit.
Bulicheriu = porecla unui cuţit rău, cioarsă.
Burduhos = burtos, bârdâhănos, umflat.
Burduv = sac de piele în care ciobanii bat brânza de oi.
Burzuluit = mânios. S'a buzuluit vremea. S'a boşumflat.
Busta = dau busta, busna, dau năvală, năvălesc ca la pomană.
Colamandros = amestecat, fără rânduială, de felurite lucruri, neregulă, harababură, gălăgie, treabă ţigănească.
Călătorie sprâncenată = călătorie bună! (ironic). Călătorie sprâncenată, câţi te-or întâlni, toţi să te bată.....
Călepe de tort = băţ lung, având două crăcane la fiecare din capetele lui, pe care se deapănă lâna toarsă; dacă însă se deapănă cânepa, atunci se chiamă răşchitor. Tortul l-au depănat (răşchiet) pe răşchitor, spre a-l face căleape de tort.
Calic (în Moldova) = sarac, cerşetor. Gol pistol.
Calup = calapodul ciubotarului: calup de sopon = bucată de săpun.
Canavaţă = o ţesătură mai de rând, pentru otrepe.
Cânepa dracului = porecla părului femeesc.
Câneriu (cânos) = rău la inimă, ca şi câinele.
Cântece sculăţele = cântece la auzul cărora fe scoli la joc. Cântece săltăreţe.
Canură, canuri = lâna sau cânepa rămasă în piepteni, după tragerea fuiorului.
Capăt = capătul osiei la căruţe.
Căpcân (căpcăun) = om cu capul de câine, din poveşti.
Căptuşesc — am căptuşit nişte iepuroi. I-am prins.
Cârceie = cârligul de lemn sau de fier, cu care se leagă tânjala de protap, când se înjugă 4 sau 6 boi.
Cârnileagă = săptămâna penultimă, înainte de postul mare.
Cătinel = încetişor, *cât pe ce*, cât p'aci.
Ceapcân = om rău la inimă.

www.digibuc.ro

Cheji — toane, năbădăi.
Chersin — o covată scurtă şi adâncă, pentru plămădit coca.
Chiclazuri = piatră verde otrăvitoare, doctorie.
Chicotesc = râd pe ascuns, râd cu haz, de cineva.
Chilug = tuns chilug, până la piele. Chilugul cu care se pisează sarea în piuă (chiuă).
Chimeriu = chimir, curea de încins, în care îşi păstrează, ciobanii mai ales, punga cu bani şi chiseaua cu tutun.
Ciotcă = grămadă, ca o cioată fără odrasle. Cioată.
Chiraleisa—Kyrie eleison (doamne miluieşte), strigătul copiilor când merg cu preotul la ajunul Bobotezei. — La ajunul Crăciunului strigă: miiihoho, imitând strigătul de bucurie al dobitoacelor, din noaptea când s'a născut Iisus Hristos.
Chirandă = Ţigancă bătrână, femeie ticăloasă.
Chişcă = caltaboş, cartaboş.
Chişleag = Laptele ce rămâne după luarea smântânii.
Chitcăit = chitit, socotit, care nu se pripeşte la treabă.
Chiuă = piuă de bătut sumanii, de pisat sare ş. a.
Cieriu = ceair, locul unde pasc caii, viţeii, mieii, etc.
Cihăesc = bat capul, stăruesc în tot felul, în ruptul capului.
Cimotie = rudenie, rubedenie,
Cinătuesc = a curăţi o pasere pe dinlăuntru, aruncându-i maţele afară şi tăindu-o bucăţi. De asemenea un peşte.
Cioancă = pipă, lulea ; se zice şi la vaca cu un corn rupt.
Cioşmoli = a se svârcoli, scărpinându-se.
Cisluesc = pun la cale ceva, stau la cislă.
Ciucur = plin ciucur de râie, plin de râie peste tot trupul, ciucure la perdele etc.
Clonţ = cioc, plisc de paseri. Mai moaie-ţi clonţul, mai moaie-ţi gura (leoarba).
Cobăit = zăbavnic, slab, bolnăvicios, încet la treabă.
Cobe = o boală a găinilor.
Coblizan = lungău, ieşit din rândul copiilor, flăcău.
Cocioabă = casă mică şi rea ; bujdă, *bojdeucă*.
Cociorbă = uneltă de lemn cu care se trage jăratecul din cuptor şi... bagi plăcintele.
Coclauri = râpi prăpăstioase, locuri sălbatece.
Colţar = un mic dulapaş, aşezat la colţul caselor ţărăneşti.
Comând = banii, vitele şi lucrurile trebuincioase la înmormântarea cuiva.
Conăcărie, conocărie = oraţie în versuri, ce se rosteşte la nunţile ţărăneşti.
Condac = Scurtă cântare bisericească.
Coneţ = capăt, sfârşit. I am făcut coneţul, sfârşitul.
Contăş = o haină blănită ţărănească, lungă şi groasă.
Corhană = coastă de deal înalt, cu suprafaţă neregulată, pe care pasc vitele.
Coropcar = negustor ambuiant ; *coropca* = o ladă cu mărfuri, care se poartă în spate. Tolbaş. Marghidan cu mărunţişuri de vânzare, care umblă prin sate.
Coşcogeme, coşcogè, coşcogemite = Inalt, foarte mare.
Coşesc = bat pe cineva rău, îl bat, de-l rup în coş.
Coşolină = ovăz cosit de verde, pentrn a-l face fân.
Costoroabe = bârne late şi groase, aşezate pe capetele grinzilor casei ; în ele se prind căpriorii.
Cotarlă = poreclă dată câinilor, potae, şarlă.
Cotruţă = covru, unde stau, de obiceiu, mâţele şi copiii.
Cuibărit = desprins să steie numai în casă, ca găina în cuibar.
Culeşer (Culişer) = băţ cu care se mestecă mămăliga, *Melesteu*, făcăleţ.

www.digibuc.ro

Cupă = vas de lemn, în care ciobanii mulg oile.
Desăgăriță = care umblă cu desagii în spate, după căpătat.
Dichiciu (găleant) = o custură de lemn, cu care se fac florile pe talpă.
Dichiu = îngrijitor, econom la mânăstire, administrator.
Dihai = mai dihai, mai ceva, mai abitir.
Deavolna = deajuns, dindestul.
Dimerlie = măsură veche de capacitate pentru cereale, baniță.
Dințăritul = darea ce, se zice, că plăteau creștinii unui turc, fiindcă și-a ostenit dinții, mâncând în casa lor.
Discotorosesc (mă) = mă discotorosesc, mă scap de cineva sau de ceva.
Dobzălà = te-oiu dobzălà eu, te-oiu bate la spinare, ț'oiu veni de hac.
Dohot = răbuială, păcură cu care-și ung ciubotele țăranii.
Drăguș = a ajunge drăguș le căuș, a ajunge să te rogi de mine sau de cineva.
Drele — Bureți ce cresc pe lemn și deci și pe podelele umede dela casă.
Dric = dricul iarmaroculuì, mijlocul bâlciului. Dricul carului, dric de transportat morții.
Dubală = argăseală. Poreclă pentru vitele moi și leneșe.
Dugliș = somnoros, leneș. Îi place a face treabă ca și câinelui a linge sare.
Dulamă = manta lungă de pus în spate.
Duman = numele boului fătat Dumineca.
Dușcă = Bea de dușcă. Bea, fără să se răsufle.
Enache (Ene) = I-a venit somn, i-a venit moș Ene pela gene.
Fac = îi fac felul, îl omor.
Felegunsul = poreclă, pentru cei tunși prea mic.
Frăsinel = să umblați ca frunza frăsinelului; să umblați creanga, hoinari.
Găbuesc = găbjesc, pui mâna pe cineva. Îi dai un frecuș.
Găvozdit — îngrămădit, ghemuit, strâmtorat.
Gherghiriu = cămară boltită, unde țăranii păstrează lucruri mai de preț.
Ghibăcesc (a ghibăci) = A drege ceva stricat; ghibaci = isteț.
Ghibirdic — Om mic de stat, copil neastâmpărat.
Ghidușie = comicărie, caraghiozlâc.
Ghigosesc = îndes unul peste altul, bătându-i; bat pe înfundate pe cineva.
Ghijoagă = poreclă pentru caii bătrâni și slabi.
Ghinț = un instrument de lemn, în forma nasului de om, cu care selăgește = cisma.
Ghiol = băltoagă, apă adâncă.
Ghiotura (cu) — cu nemiluita, fără măsură.
Gig, pl. giguri = pănură de sumani. Un gig de sumani este o roată sau un val, ca de 60—100 metri. In Ardeal *vig*. Pentru pânză se întrebuințează cuvintele *val*, *vălătuc*, *văiug*. Sumanul e sau laiu (cenușiu) sau negru, făcut din al doilea rând de tunsoare, care se chiamă: *lână de noaten*, adecă de la oaia din al doilea an.
Glagore = minte, pricepere, istețime.
Gligan = om mare și prostolan. Cât minți-i gliganul.
Grebănos = ghebos, cocoșat.
Grobian = mojic, necioplit.
Gubav = slăbănog, bolnăvicios, gălbăgios la față.
Guleaiu — chef, petrecanie cu băutură multă și altele.
Hăbăuca = a umbla hăbăuca, a umbla creanga, razna.
Hăbuc — bucată dintr'o haină, a rupe hăbuc, a rupe bucați.
Hac — i-a veni de hac, îl ține în frâu, îi va face capătul, îl va omorî.
Hălesc — Mănâncă repede și cam pe ascuns. Halesc mingea.

www.digibuc.ro

Hangul = A acompania pe cineva. A-i da vânt, li ţii hangul.
Hapsîn = lacom, răutăcios.
Hărarş (hărâşc) = Cuvântul *ierarh* schimonisit.
Harchină = bucată, harchină de slănină, o bucată mare.
Hârsit = răutăcios, zgârcit, avar.
Hârsoagă = troscot, barbă lungă şi încâlcită.
Hârşti = hârşti câte-un colac, hap! ştergem câte un colac.
Hască = mai multe piei împăturite, cu cari se lărgeşte căputa cismei.
Hâtru = deştept, ajuns de cap.
Havaleà, havalèle = biruri, clăci boereşti, podvezi; astăzi, nevoi zilnice
Haznà = vistierie, tezaur de bani. Hasna de apă.
Heiu, heiuri = acarete, casa şi toate heiurile dimprejurul ei.
Hèlbert = las pe mine. Om îs eu! Ştiu ce să fac.
Hèlge = alb cum e helgea, alb ca zăpada, cum îi ghiocul
Hleab = lucru rău, stricat, hârbuit.
Hojma = mereu, într'una, fără contenire.
Hojmalău = om înalt, lung.
Hoştină = Rămăşiţa neagră, din fagurii storşi de miere şi de ceara, prin încălzire.
Husăş = o monedă veche de 90 parale, ca şi sorocovăţul (sfanţul).
Icusar (icosar) = monedă turcească de argint, 20 lei vechi.
Inc, pl. incuri, incote = sburdăciune, hârjoneală, râsete.
Incaltea = încai.
Irmilic = monedă turcească de 14 lei vechi.
Julfă = un fel de cremă de post, făcută din sămânţă de cânepă, pisată şi fiartă. Să pune peste turte ce se fac în Moldova, la ajunul Crăciunului şi a Bobotezei.
Leoarbă (lioarbă) = poreclă pentru gură (flioarcă). A leorbăi, a vorbi prostii (pe câmp).
Lodbă = despicătură mare de lemn.
Mocafale = neajunsuri, necazuri.
Mezii — păresli = jumătatea postului mare. Se numără ouăle.
Mezin = copilul cel mic la părinţi, prâslea.
Michiduţă = drăcuşor; se zice şi de copiii neastâmpăraţi.
Mijoarca = joc de copii, de-a mijoarca, de-a prinsul. În Ardeal, de-a mija.
Mitoc, metoc = Schit în oraş, unde găzduesc călugării sau călugăriţele unei mânăstiri
Moare = Zamă de varză (curechiu murat) sau de castraveţi muraţi. Fire, toană, caracterul cuiva
Moartă'n păpuşoi = Tăceţi ca chiticul. *Las-o moartă'n păpuşoi*, las-o uitată; nu te mai osteni să descoperi adevărul. A tăcea, ca porcu'n păpuşoi.
Moglan — Mojic, grosolan şi'n de obştie, prost la minte.
Motocei = un fel de ghemuşoare, canafi.
Muschea, (muştea)=Uneltă cismărească, cu care se aşează calupul, se bate talpa şi se netezeşte pielea.
Noaten, noateni = lână tunsă în al doilea an depe oi. In anul întâi se cheamă: miţe.
Ocniţă = firidă (bortă), la sobele ţărăneşti.
Otânjesc = Ologesc sau ciuntesc pe cineva.
Otic = lopăţica de curăţit brăzdarul plugului la arat.
Otrocol = fac târcol, turburare.
Paiéle = a da paiele copiilor, a le dai vânt, a le primi obrăzniciile.
Palancă = cânepa, trântită toată palancă la pământ, călcată, pătulită.
Parimii — Extrase din V. T. (Facere şi Inţelepciunea lui Solomon), care se citesc la *Vecerniea* sărbătorilor mari.
Pasă = mai pasă de dă ochii

www.digibuc.ro

cu mătuşa, mai îndrăsneşte.
Paşcă, (poaşcă) = tutun prost; mahorcă.
Paşlesc = o iau la sănătoasă, fug, o şterpelesc.
Peptănuşi, foşalăi = Unealtă de descâlcit lâna
Poala Sântă-Măriei = o plantă frumos mirositoare, cu care se freacă stupii albinelor când se prind roii.
Poară = nu te pune'n poară cu lumea, nu te pune rău.
Pògan — urît şi murdar.
Pogheazuri, Podgheazuri = Cete de oameni cari umblă după pradă. *A umbla în podgheazuri* = A umbla haimana.
Poghibale (pughibale) = fiinţe înrăutăţite, dispreţuite.
Posmagi — pâine uscată, pesmeţi.
Prujituri = glume, fleacuri; vorbe de clacă.
Puricale = tot felul de fructe; mere, pere, etc.
Ratoş = han, cârciumă.
Rohatcă = barieră (la intrarea în oraş).
Sclifosesc = plâng în silă. Sclifosală, plânset prefăcut.
Scroambe = ciubote largi, uscate şi răle.
Sgâtie = se zice în Moldova unei copile neastâmpărate, dar isteţe. Ştrengăriţă.
Şparlesc = am şparlit-o la baltă, am fugit la scăldat.
Stanişte = locul unde se adună vitele în popas.
Ştioalnă = loc adânc, în albia unui râu.
Sucală = unealtă de depănat bătătura pe ţevi. Merge cum îi sucala, repede. *Sucălesc* = stărui pentru a căpăta ceva. Bat capul cuiva.
Şupuresc (a se şupuri) = mă strecor, mă furişez.
Tabacioc — tutun, poaşcă.
Taftă = Neted ca mătasa, pe deplin.
Ţencuşă = Joc de copii, cu un cuţitaş, care se înfige în pământ.
Tapanjèle (tapangea) = palme date la spinare, mai ales copiilor când fac ghiduşii.
Tigoare = putoare. Poreclă de ocară, celor leneşi.
Traftoloagă — carte veche, târfăloagă, ce-i cad foile.
Trataji = trataji sau trataşi, numiţi şi *tratage*, au fost cea întâi carte începătoare. Se începeau cu cruce — ajută.
Tureatcă = partea ciubotei, care învăleşte piciorul dela glezne până la genunchi.
Turture = mere turture, *mere acrişoare*. Sau şi nişte păsăruici de pâne, care se pun în pomul de pe colacii mortului.
Ţurţuri = ghiaţă prinsă de musteţi şi barbă, iarna când e ger.
Vidmă = vrăjitoare bătrână, drăcoaică, strigoaică.
Zămorăsc (mă) = îmi prind pofta, îmi ţin zilele, de azi pe mâine.
Zamparagii — flăcăii ce-şi trec vremea mai mult cu somnul şi lenea. Oameni de nimica, mueratici.
Zăplaz = gard, uluci înalte pe stâlpi de stejari.

NOTĂ. — In vara anului 1938 am vizitat casa unde s'a născut *Ion Creangă* în Humuleşti, azi o mahala a târgului Neamţ. Casă ţărănească, cu 5—6 odăi şi iatace; sobă mare, cu vatră largă de fiert oalele şi cu poliţe de lemn, cuptor cu ocniţă (firidă). Nu prea înaltă, dar încăpătoare. Bucătăria de vară lângă poarta de intrare în ogradă. Are loc larg prin prejur cu arbori fructiferi şi grădină de zarzavat şi flori. O stăpâneşte un urmaş a familiei lui Creangă, gospodar cu soţie şi copiii, *Anton Chiorpec*. Liceul de băeţi din Sighişoara a pus o lespede de marmoră albă pe peretele din dos.

www.digibuc.ro

TABLA DE MATERIE

1.	Prefaţă	p.	3— 11
2.	Prefaţă scrisă de *I. Creangă* la opera sa	„	11
3.	Fragment de *autobiografie* (neterminată)	„	11— 12
4.	Amintiri din copilărie. I	„	13 – 27
5.	„ „ „ II	„	28— 45
6.	„ „ „ III	„	46— 66
7.	„ „ „ IV	„	67— 73
8.	Popa Duhu	„	74— 79
9.	Moş Ion Roată şi Unirea	„	80— 83
10.	Moş Ion Roată şi Vodă Cuza	„	83 – 87
11.	Calicul dela Talpalari	„	87— 89
12	Moş Nichifor Coţcariul	„	89—103
13.	**Poveşti.** Fata Babei şi fata moşneagului	„	103—108
14.	„ Soacra cu trei nurori	„	108—114
15.	„ Capra cu trei iezi	„	115—121
16.	„ Dănilă Prepeleac	„	122—132
17.	„ Punguţa cu doi bani		132—136
18.	„ Ivan Turbincă	„	136—148
19.	„ Povestea unui om leneş	„	149—150
20.	„ Făt-Frumos Fiul Epei	„	150—160
21.	**Diverse.** Acul şi Barosul	„	161—162
22.	„ Prostia omenească	„	163—165
23.	„ Ursul păcălit de vulpe	„	166—167
24.	„ Inul şi cămeşa	„	167—169
25.	„ Femeile leneşe dela ţară au cântecul acesta	„	169
26.	„ Oltenii în Iaşi	„	169
27.	„ Satirice	„	170
28.	„ Când eram în floarea mea . .	„	170
29.	„ Misiunea preotului la sate . .	„	170—174
30.	„ Tălmăcirea unor cuvinte puţin obişnuite	„	175—180

www.digibuc.ro

LUCRĂRI PUBLICATE CA PREOT

1. **Natură şi Dumnezeu.** Conferinţă ţinută la societ. stud. în teologie, publicată în ziarul „Vocea Bisericii". I, (Nr. 10-15 şi 22-22) Buc. 1894.

2. **Raportul între Morală şi Drept.** Conferinţă publicată în ziarul „Vocea Bisericii". II, (Nr. 6-9, Bucureşti, 1895.

3. **Rudenia şi afinitatea** ca impediment la căsătorie, în *dr. roman, român şi bisericesc.* Teză de licenţă în teologie. Tipărită cu ajutorul „Fundaţiei Universitare Carol I". — Bucureşti, 1897.

4. **Teologul,** ziar bisericesc, în colaborare cu mai mulţi colegi. Redacţia şi Administraţia la domiciliul său, str. sf. Ionică 13. Buc. 1897.

5. **Conpendiu de drept bisericesc** al Bisericii ortodoxe române în comparaţie cu celelalte confesiuni. — Bucureşti, 1898.

6. **Istoria Bisericii române,** dela creştinarea Românilor şi până în ziua de astăzi (în litografie). Bucureşti, 1898.

7. **Biserica Aromânilor,** în revista „Şcoala şi Biserica" II, 1900 şi „Consolatorul", II. — Bucureşti, 1900.

8. **Mitropolia Proilaviei,** în rev.: „Şcoala şi Biserica". Buc. 1904.

9. **Notiţe istorice** asupra bisericii „sf. Voevozi" din Bucureşti. Tipărită cu cheltuiala primăriei capitalei. Bucureşti, 1904.

10. **Satul Săuceştilor** (jud. Bacău), în revista: „In ore libere" (Nr. 4-6. — Bacău, 1905.

11. **Infiinţarea capelei române din Paris.** — Arhimandritul *Iosafat* Snagoveanu. Bucureşti, 1913.

12. **Metoda de predare a religiunii în şcoalele secundare.** Bucureşti, 1913. Pr. 30 lei.

13. **Biserica românească din Basarabia.** Buc. 1914. Pr. 25 lei.

14. **Inarmarea sufletească a ostaşului român,** în colaborare cu Icon. C. Nazarie. Ediţia I. 1917, Bârlad şi ediţia II-a 1918, Iaşi.

15. **Scrisori din calea spre Egypt şi Palestina,** publicate în ziarul „Crucea". Bucureşti, 1926.

16. **Un paraclis românesc la Ierusalim,** în revista: „Biserica ortodoxă română", 1926 şi 1927, p. 560—561.

17. **Patriarhatele Bisericii ortodoxe.** „Teză de doctorat în Teologie". Bucureşti 1926.

18. **Geneza demnităţii patriarhale** şi patriarhatele Bisericii ortodoxe. Bucureşti, 1926. Pr 50 lei.

19. **Popa Şapcă.** O faţă bisericească revoluţionară dela 1848, în ziarul „Crucea", 1926.

20. **Patriarhatul României şi chemarea lui în viitor.** Buc. 1926. Pr. 10 lei.

21. **Capela românească din Lipsca.** In revista: „Biserica ortodoxă română" pe lunile: Iulie-August, Bucureşti, 1927.

22. **Scrisori din străinătate.** Din calea spre „Sf. Munte Athos", în ziarul „Crucea". Bucureşti, 1928.

23. **Capela românească din Baden-Baden.** Bucureşti, 1928. Extrasă şi în broşură. Pr. 25 lei.

24. **Mergând învăţaţi toate neamurile...** Bucureşti, 1928.

25. **Arhim. Nichifor Iliescu (Sprânceană),** în rev. „Biserica ortodoxă română" pe Ianuarie şi Noemvrie, 1928.

26. **Dezastrele cutremurilor de pământ în Ţara sfântă şi răsărit,** în rev. „Biserica ortodoxă română" pe Mai, 1927.

27. **Biserici româneşti din Lemberg** (Lwow), în revista: „Biserica ortodoxă română", pe Iunie 1928.

28. **Ieromonahul Anania Melega,** în revista: „Biserica ortodoxă română", pe Ianuarie 1929.

29. **Capela românească din Viena.** Bucureşti, 1929

30. **Legislaţia Bisericei ortodoxe. Jurisprudenţe,** în rev. „Biserica ortodoxă română", pe Aprilie 1929.

31. **Rolul şi însemnătatea Consistoriului spiritual Central,** în promovarea justiţiei bisericeşti, *Jurisprudenţe,* în revista: „Biserica ortodoxă română" pe Noemvrie 1929.

www.dacoromanica.ro

LUCRĂRI PUBLICATE CA ARHIEREU

32. **Biserica ortodoxă a Jugoslaviei,** în revista: „Biserica ortodoxă română", pe Iulie-August, 1929. — Publicată ca preot.

33. **Biserica ortodoxă Albaneză,** în rev. „Biserica ortodoxă română", pe Februarie şi Martie. 1933.

34. **Arhim. Veniamin Cătulescu,** în rev. „Biserica ortodoxă română", pe Aprilie, 1930.

35. **Episcopia Strehaii,** în rev. „Biserica ortodoxă romînă", pe Iulie şi August, 1930.

36. **Şcolile catihetice din Eparhia Huşilor,** în rev. „Biserica ortodoxă română", pe lunile: Octomvrie, Noemvrie şi Decemvrie, 1930.

37. **Sofronie Vârnav,** în revista „Biserica ortodoxă română" pe Februarie-Aprilie 1931. Extrasă şi în broşură. Preţul 25 lei.

38. **Istoria mitropoliei Proilaviei,** în rev. „Biserica ortodoxă română", pe lunile: Mai, Septemvrie şi Octomvrie, 1931.

39. **Nicolae Iorga,** faţă cu *neamul românesc şi Biserica strămoşească,* în rev. „Biserica ortodoxă română", pe Nov. şi Dec, 1931.

40. **Vechea episcopie a Hotinului,** în revista „Biserica ortodoxă română", pe Ianuarie-Noemvrie, 1932. Extrasă şi în broşură.

41. **Episcopul Melchisedec,** ca şcolar în seminarul dela *Socola,* în rev. „Biserica ortodoxă română", pe Mai, 1932.

42. **Schitul Rafaila-Vaslui.** In: *Buletinul* episcopiei Huşilor, pe lunile: Iulie-August, 1932.

43. **Din corespondenţele lui Melchisedek,** ca delegat de minister la şcoalele din *Basarabia sudică, Bârlad, Tecuci şi Galaţi.* In: *Buletinul* episcopiei Huşilor, pe Februarie-Martie, 1933.

44. **Arhimandritul Melchisedek,** *profesor* şi *rector al Seminarului din Huşi,* 1856. In Buletinul episcopiei Huşilor pe Mai, 1933.

45. **Schitul de maici Golgota** (Vaslui) în revista: *Buletinul Episcopiei Huşilor,* IX 1933, No. 13.

46. **Prohodul Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.** Ed. I—II, Huşi, 1932—1933.

47. **Infiinţarea seminarului din Huşi,** în revista: Buletinul Episcopiei Huşilor X, 1934 No. 1.

48. **Viaţa sfintei muceniţe Chiriarchi.** Huşi, 1934.

49. **Localul seminarului din Huşi,** în Buletinul episcopiei Huşilor, IX 1933. No. 10.

50. **Schitul Mălineşti** (Vaslui), în revista: Buletinul Episcopiei Huşilor, Fevruarie. 1934.

51. **Harta Eparhiei Huşilor.** 1934.

52. **Schitul Huşi,** în rev. „Cronica Huşilor". Huşi, 1935. No. 3;

53. **Metoacele Episcopiei Huşilor,** în rev. Cronica Huşilor. 1935, Huşi. No. 4, p. 107—117.

54. **Buletinul Episcopiei Huşilor** pe 1932—Martie 1935.

55. **Mergând învăţaţi toate neamurile.** Ediţia II Buc. 1935.

56. *Momente din viaţa şi activitatea lui* **Melchisedek,** între anii 1856—1861. — Bucureşti 1936.

57. **Istoria mitropoliei Proilaviei** (Brăilei) şi a vechii episcopii a *Hotinului.* Bucureşti. 1936.

58. **Arhiereii vicari** în Biserica ortodoxă românească. Vicarii arhiepiscopiei Bucureştilor, mitropoliei Ungro-Vlahiei şi patriarhiei române. Bucureşti. 1937.

59. **L'église orthodoxe roumaine** de Paris. 1937

60. **Biserica ortodoxă românească** din America. Bucureşti 1937.

61. **Ion Creangă** la 100 de ani dela naşterea lui (1837 — 1937).

BIBLIOTECA 1987

Tip. Sf. Mânăstiri Cernica-Ilfov

www.digibuc.ro

PREŢUL 70 LEI.